KUNGL. MAJ:TS

PROPOSITION

TILL

Riksdagen

angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1923—1924.

KUNGL. MAJ:TS

PROPOSITION

TILL

Riksdagen

angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1923—1924;

Given Stockholms slott den 8 januari 1923.

Jämlikt grundlagens bud avgiver Kungl. Maj:t härmed proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1923—1924.

Med åberopande av bilagda statsrådsprotokoll angående statsverkspropositionens justering vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att godkänna de i ovannämnda protokoll berörda förslag och alltså upptaga statsverkets inkomster och utgifter sålunda:

Inkomsterna.

Specifikation av statens inkomster.

				Kronor
	A. Egentliga statsinkomster.			
I.	*Skatter:*			
1.	Mantalspenningar		900,000	
2.	Prästerskapets till statsverket indragna tionde		2,577,000	
3.	Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:			
	a. Inkomst- och förmögenhetsskatt, *bevillning:*			
	α. Skatt å inkomst och förmögenhet	124,000,000		
	β. B-skatt å aktiebolag m. fl.	6,000,000	130,000,000	
	b. Bevillning av fast egendom samt av inkomst, *bevillning*		3,000,000	
	c. Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*		350,000	
	d. Stämpelmedel, *bevillning*		50,000,000	
	e. Lastpenningar, *bevillning*		600,000	183,950,000
4.	Tullar och acciser:			
	a. Tullmedel, *bevillning*		114,000,000	
	b. Sockerskatt, *bevillning*		26,000,000	
	c. Tobaksskatt, *bevillning*		33,000,000	
	d. Särskild skatt å tobak, *bevillning*		12,000,000	
	e. Brännvinstillverkningsskatt, *bevillning*		13,000,000	
	f. Rusdrycksförsäljningsmedel, *bevillning*		18,000,000	
	g. Maltskatt, *bevillning*		11,000,000	
	h. Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*		44,000,000	271,000,000
				458,427,000

			Kronor
II.	*Uppbörd i statens verksamhet:*		
1.	Vattendomstolsavgifter	7,000	
2.	Bidrag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten	1,000,000	
3.	Avgifter för registrering av automobiler	250,000	
4.	Inkomst av myntning och justering	1,088,000	
5.	Bidrag till bankinspektionen	107,600	
6.	Bidrag till fondinspektionen	99,400	
7.	Kontrollstämpelmedel	300,000	
8.	Denatureringsavgifter	114,700	
9.	Terminsavgifter från läroverken	770,000	
10.	Avgifter för granskning av biografbilder	72,000	
11.	Inkomster av statens lagerhus och fryshus	93,000	
12.	Inkomster av statens reproduktionsanstalt	206,440	
13.	Fyr- och båkmedel	2,300,000	
14.	Lotspenningar	2,100,000	
15.	Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	1,076,000	
16.	Bidrag till försäkringsinspektionen	140,900	
17.	Inkomster av statens provningsanstalt	254,400	9,979,440
III.	*Diverse inkomster*		10,394,893
	Säger för egentliga statsinkomster 478,801,333 kronor.		
	B. Inkomster av statens produktiva fonder.		
I.	*Statens affärsverksamhet (överskott):*		
1.	Postverket, *bevillning*	8,000,000	
2.	Telegrafverket	18,000,000	
3.	Statens järnvägar	28,000,000	
4.	Statens vattenfallsverk:		
	a. Statens kanalverk 250,000		
	b. Statens kraftverk 8,000,000		
	c. Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning 50,000	8,300,000	
5.	Statens domäner	30,000,000	92,300,000
II.	*Statens aktier:*		
1.	Utdelning i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:		
	a. Enligt 1907 års överenskommelse 2,000,000		
	b. Enligt 1908 års överenskommelse 640,000		
	c. Enligt 1913 års överenskommelse —		
	d. Enligt 1918 års överenskommelse 750,000	3,390,000	
2.	Utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet	8,990,000	12,380,000

			Kronor
III.	*Statens utlåningsfonder (överskott):*		
	1. Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby ...	115,000	
	2. Lånefonden för bekämpande av arbetslösheten bland stenarbetare ...	115,000	
	3. Allmänna järnvägslånefonden ...	1,718,000	
	4. Bibanelånefonden ...	66,600	
	5. Vattenkraftslånefonden ...	105,000	
	6. Allmänna byggnadslånefonden ...	18,900	
	7. Fonden för räntefria studielån ...	100	
	8. Odlingslånefonden ...	410,000	
	9. Egnahemslånefonden ...	3,330,000	
	10. Fiskerilånefonden ...	140,000	
	11. Dräneringsfonden ...	100	
	12. Norrländska nyodlingsfonden ...	20,000	
	13. Jordförmedlingsfonden ...	60,000	
	14. Lånefonden för inköp av ädla avelsston ...	100	
	15. Täckdikningslånefonden ...	—	
	16. Allmänna nyodlingsfonden ...	5,000	
	17. Norrländska andelsmejerifonden ...	6,000	
	18. Kraftledningslånefonden ...	300,000	
	19. Gödselvårdslånefonden ...	30,000	
	20. Lånefonden för mindre linberedningsanstalter ...	5,000	
	21. Norrbottens nybyggeslånefond ...	5,000	
	22. Lånefonden för inköp av renar ...	100	
	23. Kolonisternas kreaturslånefond ...	1,400	
	24. Hantverkslånefonden ...	13,600	
	25. Rederilånefonden ...	700,000	
	26. Torvindustrilånefonden ...	100,000	7,264,900
IV.	*Statsverkets fond av rusdrycksmedel (överskott)* ...		2,200,000
	Säger för inkomster av statens produktiva fonder 114,144,900 kronor.		
	C. Andel i riksbankens vinst för år 1922 ...		16,000,000
	D. I anspråk tagna kapitaltillgångar.		
I.	*Uppkomna av andra statsinkomster än lånemedel:*		
	1. Reservationer å anslaget "Bidrag till odlingsföretag m. m." ...	1,549,194	
	2. Huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder ...	1,200,000	
	3. Allmänna byggnadslånefonden ...	20,800	2,769,994

			Kronor
II.	*Uppkomna av lånemedel:*		
	1. Allmänna järnvägslånefonden	950,000	
	2. Dräneringsfonden	738,996	
	3. Återbetalning av vissa av tillfälliga lånemedel anvisade anslag	36,654,277	38,343,273
	Säger för i anspråk tagna kapitaltillgångar 41,113,267 kronor.		
	E. Lånemedel.		
I.	*Fast upplåning*		86,721,500
II.	*Tillfällig upplåning*		780,000
	Säger för lånemedel 87,501,500 kronor.		
		Summa	737,561,000

Utgifterna.

Verkliga utgifter.

I. Första huvudtiteln. Kungl. hov- och slottsstaterna.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Kungl. hovstaten.				
1	Kungl. Maj:ts hovhållning			800,000	
2	Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning				150,000
3	Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning ..			180,000	
4	Förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning				70,000
5	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland ..			26,000	
6	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke			26,000	
7	Ved och kol för de kungl. hoven			50,000	
8	Täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven				90,000
9	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten			56,400	
10	Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten				20,000
11	Kungl. hovstallets utfodring			45,000	
	Säger för kungl. hovstaten	.....	.....	1,183,400	330,000
	B. Kungl. slottsstaten.				
	Stockholms slott:				
1	Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader	63,000			
2	Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader		63,000		
3	Polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott	22,500			
4	Täckande av motsedd brist å anslaget till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott		18,000		

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
5	Brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott	11,250			
6	Täckande av motsedd brist å anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott		3,000	96,750	84,000
	Övriga kungl. slott:				
7	Drottningholms slott	24,600			
8	Förstärkning av anslaget till Drottningholms slott		20,000		
9	Gripsholms slott	6,000			
10	Förstärkning av anslaget till Gripsholms slott		3,000		
11	Ulriksdals slott	8,250			
12	Förstärkning av anslaget till Ulriksdals slott		3,000		
13	Haga lustslott och park	8,000			
14	Förstärkning av anslaget till Haga lustslott och park		3,000		
15	Strömsholms slott	3,000			
16	Förstärkning av anslaget till Strömsholms slott		2,000		
17	Rosersbergs slott	3,000		52,850	31,000
	Säger för kungl. slottsstaten	.....	.....	149,600	115,000
	Summa	.....	.....	1,333,000	445,000

Verkliga utgifter.

II. Andra huvudtiteln. Justitiedepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Departementet.				
1	Lönefyllnad åt statsministern			6,000	
2	Statsråden utan departement, 3 à 24,000 kronor			72,000	
3	Departementschefen			24,000	
4	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *förslagsanslag*			156,800	
5	Departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifters allmängörande, *förslagsanslag*			14,000	
6	Handsekreterare åt statsministern				4,000
	Säger för departementet			272,800	4,000
	B. Lagberedningen m. m.				
1	Lagberedningen, *reservationsanslag*				58,000
2	Processkommissionen, *reservationsanslag*				80,000
3	Utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län, *reservationsanslag*				54,000
	Säger för lagberedningen m. m.				192,000
	C. Justitiekanslersämbetet.				
1	Justitiekanslersexpeditionen, *förslagsanslag*			46,400	
	D. Rättsskipningen.				
	Högsta domstolen:				
1	Högsta domstolen, *förslagsanslag*			441,500	
2	Expeditionsvakt				2,364
3	Regeringsrätten, *förslagsanslag*			132,500	
	Nedre justitierevisionen:				
4	Nedre justitierevisionen, *förslagsanslag*	431,000			
5	Övergångsstat	3,700			

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
6	Tillfällig ökning av arbetskrafterna		54,250		
7	Expeditionsvakt		2,364	434,700	56,614
	Svea hovrätt:				
8	Hovrätten, *förslagsanslag*	836,500			
9	Justitiestat under hovrätten	389,887			
10	Ledamot		8,580		
11	Amanuens å krigshovrättsavdelningen		4,104		
12	Expeditionsvakt		2,364	1,226,387	15,048
	Göta hovrätt:				
13	Hovrätten, *förslagsanslag*	411,200			
14	Justitiestat under hovrätten	284,513			
15	Personligt avlöningstillägg åt kontorsbiträdet J. M. Håkansson		400	695,713	400
	Hovrätten över Skåne och Blekinge:				
16	Hovrätten, *förslagsanslag*	216,000			
17	Justitiestat under hovrätten	108,913		324,913	
	Övriga anslag till hovrätterna:				
18	Tillfällig ökning av hovrätternas arbetskrafter ..		217,750		
19	Byggnadsarbeten för upprättande av en särskild hovrätt i Norrland, *reservationsanslag*		*20,000		237,750
	Krigsrätterna:				
20	Civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna		133,000		
21	Å äldre stat kvarstående auditör	4,000			
22	Civil personal vid särskilda krigsrätter m. m., *förslagsanslag*	25,000		29,000	133,000
23	Bidrag till domsagornas förvaltning, *förslagsanslag*				440,000
24	Partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m.				*260,000
25	Vattendomstolarna				180,000
26	Ersättning åt domare, vittnen och parter, *förslagsanslag*			550,000	
27	Övervakning av villkorligt dömda, *förslagsanslag* ..				25,000
28	Understöd till offentliga rättshjälpsanstalter, *förslagsanslag*				*75,000
29	Medikolegala besiktningar, *förslagsanslag*			16,200	
30	Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar, *förslagsanslag*			26,900	

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
31	Understöd för »Nytt juridiskt arkiv»				8,000
32	Regeringsrättens årsbok, *förslagsanslag*				19,000
	Säger för rättsskipningen	.....	.....	3,877,813	1,452,176
	E. Fångvården.				
	Fångvården:				
1	Fångvården, *förslagsanslag*	4,300,000			
2	Övergångsstat, *förslagsanslag*	24,000			
3	Byrådirektör å fångvårdsstyrelsens arbetskontor, *förslagsanslag*		10,500	4,324,000	10,500
4	Understöd åt verksamhet till frigivna fångars skydd, *reservationsanslag*				35,000
	Säger för fångvården	.....	.....	4,324,000	45,500
	F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.				
	Minderåriga manliga förbrytare:				
1	Statens uppfostringsanstalt å Bona, *förslagsanslag*			311,000	
2	Provisorisk förläggning till statens uppfostringsanstalt å Bona av statens uppfostringsanstalt å Venngarn				30,000
	Minderåriga kvinnliga förbrytare:				
3	Hyra m. m. för uppfostringsanstalt		54,400		
4	Bespisning och beklädnad m. m. åt elever vid uppfostringsanstalt, *förslagsanslag*		45,000		99,400
	Säger för uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare	.....	.....	311,000	129,400
	G. Diverse.				
1	Ålderstillägg, *förslagsanslag*			4,000	
2	Polisbyrå för övervakande av utlänningar i riket				70,000
3	Ersättning åt häradsskrivare för röstlängders upprättande, *förslagsanslag*				80,000
4	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag* ..			80,000	
5	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*			250,000	
6	Svensk författningssamling, *förslagsanslag*			150,000	

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
7	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*			50,011	
8	Fastighetsregister i städer och vissa andra samhällen, *reservationsanslag*				75,000
9	Internationella byrån i Bern, *förslagsanslag*			4,000	
10	Understöd åt föreningen »Skyddsvärnet»				35,000
11	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*			250,000	
12	Extra utgifter, *reservationsanslag*			30,000	
13	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *förslagsanslag*				*16,000
14	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*				1,850,000
	Säger för diverse		.....	818,011	2,126,000
	Summa		.....	9,650,024	3,949,076

* Beräknat belopp.

Verkliga utgifter.

III. Tredje huvudtiteln. Utrikesdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Departementet.				
1	Departementschefen, ministern för utrikes ärendena	42,000			
2	Departementet, *förslagsanslag*	448,000			
3	Arvoden åt viss extra personal i departementet m. m., *förslagsanslag*		45,000	490,000	45,000
	B. Sveriges representation i utlandet.				
1	Beskickningar och konsulat, *förslagsanslag*	1,690,000			
2	Arvoden och ortstillägg åt viss extra personal i utrikesrepresentationen, *förslagsanslag*		173,000		
3	Tillfälliga diplomatiska och konsulära poster i utlandet		27,000		
4	Extra ortstillägg åt ordinarie och extra ordinarie personal i utrikesrepresentationen		325,000		
5	Ekiperingspenningar, *förslagsanslag*	30,000			
6	Kontorskostnadsersättningar åt lönade konsuler	110,000			
7	Ersättningar till olönade konsuler, *förslagsanslag*	100,000			
8	Personliga gottgörelser för mistade konsulatavgifter		5,000		
9	Attachéer (aspiranter), *reservationsanslag*	56,000			
10	Förstärkning av reservationsanslaget till attachéer (aspiranter)		44,000		
11	Militär- och marinattachéer, *reservationsanslag*	40,000			
12	Förstärkning av reservationsanslaget till militär- och marinattachéer		10,000		
13	Handelsattachéer, *reservationsanslag*	40,000			
14	Förstärkning av reservationsanslaget till handelsattachéer		100,000		
15	Socialattachéer, *reservationsanslag*		30,000		
16	Extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat	55,000			
17	Ytterligare medel för anställande av extra biträden och vaktbetjänte vid beskickningar och konsulat		25,000	2,121,000	739,000

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	C. Internationella byråer m. m.				
1	Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund, *förslagsanslag*		353,000		
2	Sveriges representanters deltagande i Nationernas förbunds delegeradeförsamling		50,000		
3	Sveriges representation i Nationernas förbunds rådsförsamling m. m., *förslagsanslag*		30,000		
4	Sveriges deltagande i internationella konferenser		50,000		
5	Internationella skiljedomstolens byrå i Haag, *förslagsanslag*		6,100		
6	Förskotterande av Sveriges andel i de av Ryssland icke inbetalade bidrag till internationella skiljedomstolens byrå i Haag, *förslagsanslag*		1,000		
7	Bidrag till interparlamentariska unionens byrå och generalsekretariat		6,500		
8	Riksdagens interparlamentariska grupp		30,000		
9	Bidrag för riksdagens interparlamentariska grupps deltagande i av interparlamentariska unionen anordnad konferens, *reservationsanslag*		15,000		
10	Internationella fredsbyrån i Bern		1,000		
11	Svenska föreningen för Nationernas förbund		3,000		
12	Bidrag till svenska röda korsets hjälpverksamhet i utlandet		250,000		
13	Bidrag till svensk hjälpverksamhet i Ryssland		50,000		
14	Bidrag till Nationernas förbunds verksamhet för bekämpande av epidemierna i Öst-Europa		50,000		895,600
	D. Diverse.				
1	Rese- och flyttningsersättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag, *förslagsanslag*	350,000			
2	Underhåll och reparationer av statens fastigheter i utlandet, möbler m. m., *reservationsanslag*	60,000			
3	Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m., *förslagsanslag*	750,000			
4	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*	20,000			
5	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska undersåtar, *förslagsanslag*	100,000			
6	Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige		125,000		
7	Hemliga utgifter	75,000			
8	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga m m., *reservationsanslag*	15,000			

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
9	Extra utgifter, *reservationsanslag*	30,000			
10	Ersättningar till framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar och framlidne generalkonsuln C. A. Askers änka för mistning av bohag		20,000		
11	Medel för iordningsställande av beskickningshuset i Helsingfors, *reservationsanslag*		100,000		
12	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*		350,000	1,400,000	595,000
	Summa	.....	.....	4,011,000	2,274,600

Verkliga utgifter.

IV. Fjärde huvudtiteln. Försvarsdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	1. Departementet.				
1	Departementschefen			24,000	
2	Departementet, *förslagsanslag*			280,300	
	Säger för departementet	.....	.....	304,300	
	2. Lantförsvaret.				
	A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.				
1	Arméförvaltningen, *förslagsanslag*	526,136			
2	Arméförvaltningens verksamhet		31,100		
3	Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl., *förslagsanslag*	37,750,000			
4	Inkvarteringens ordnande i Stockholm, *reservationsanslag*	21,450			
5	Dagavlöningstillägg åt indelt manskap, *förslagsanslag*		115,000		
6	Mötesbidrag, *förslagsanslag*		20,000		
7	Rekryteringskostnader, *reservationsanslag*	100,000			
8	Arméns reservstater, *förslagsanslag*	551,050			
9	Arméns personal över stat, *förslagsanslag*	360,000			
10	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag* ..	360,000			
11	Höjning av dagtraktamenten, *förslagsanslag*		600,000		
12	Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsnämndernas ordförande, *förslagsanslag*	100,000			
13	Flyttningsersättning, *förslagsanslag*	230,000			
14	Resestipendier, *reservationsanslag*	—		39,998,636	766,100

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.				
1	Penningbidrag och penningtillskott, *förslagsanslag*	4,282,084			
2	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer, *förslagsanslag*	506,000			
3	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m., *förslagsanslag*	525,300		5,313,384	
	C. Undervisning, understöd, expenser m. m.				
1	Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser, *reservationsanslag*	565,443			
2	Förstärkning av reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser		123,336		
3	Vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, *reservationsanslag*		42,000		
4	Vissa kostnader för krigsskolans verksamhet		55,000		
5	Studiestipendier, *reservationsanslag*	13,000			
6	Understöd åt föreningar och till skrifters utgivande, *reservationsanslag*	33,000			
7	Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m., *reservationsanslag*	306,814			
8	Förstärkning av reservationsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m.		302,686		
9	Skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden, *reservationsanslag*	163,250			
10	Förstärkning av reservationsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden		211,413		
11	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*	300,000			
12	Vissa arbeten å mobiliseringsverket, *reservationsanslag*		35,000		
13	Generalstabens översiktskarta över Sverige, *reservationsanslag*		11,500	1,381,507	780,935
	D. Förplägnad, intendenturmateriel, remontering, övningar m. m.				
1	Mathållning, *förslagsanslag*	9,683,334			
2	Munderingsutrustning, *reservationsanslag*	4,237,613			
3	Förstärkning av reservationsanslaget till munderingsutrustning		2,179,327		

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
4	Kasernutredning, intendenturfordon m. m., *reservationsanslag*	1,746,905			
5	Förstärkning av reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m.		242,084		
6	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden, *reservationsanslag*	2,300,000			
7	Förstärkning av reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden		2,000,000		
8	Remontering, *reservationsanslag*	565,750			
9	Furagering, *förslagsanslag*	4,715,453			
10	Drift och underhåll av personautomobiler, *förslagsanslag*		60,000		
11	Truppförbandens övningar, *reservationsanslag*	2,030,358			
12	Vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet, *förslagsanslag*		44,000		
13	Sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar		70,000		
14	Fält- och fälttjänstövningar, *reservationsanslag*	640,000			
15	Flygövningar, *reservationsanslag*		477,000	25,919,413	5,072,411
	E. Sjukvård m. m.				
1	Sjuk- och veterinärvård m. m., *reservationsanslag*	674,831			
2	Förstärkning av reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m.		248,667		
3	Arméns bakteriologiska laboratorium, *förslagsanslag*		2,000		
4	Nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente, *reservationsanslag*		87,500		
5	Om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden, *reservationsanslag*		340,000		
6	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, *reservationsanslag*		25,000	674,831	703,167
	F. Vapen och ammunition.				
1	Vapen och ammunition m. m., *reservationsanslag*	3,520,000			
2	Förstärkning av reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.		2,880,000		

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
3	Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel, *reservationsanslag*		1,300,000		
4	Anskaffning av gasskydd, *reservationsanslag*		200,000		
5	Övningar med viss teknisk utrustning, *reservationsanslag*		80,000		
6	Försök avseende motortransport vid artilleriet, *reservationsanslag*		150,000		
7	Försök med luftvärnspjäser, *reservationsanslag*		50,000	3,520,000	4,660,000
	G. Byggnader och ingenjörmateriel.				
1	Byggnader, övningsfält och skjutbanor, *reservationsanslag*	2,118,900			
2	Förstärkning av reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor		1,589,175		
3	Kostnader till följd av uppskjutande tillsvidare av arbetena å uppförande av kasernetablissemang för Södra skånska infanteriregementet, *reservationsanslag*		16,000		
4	Uppförande av ett vattentorn jämte pumpstation vid flygkompaniets etablissemang å Malmen, *reservationsanslag*		55,000		
5	Vissa arbeten vid infanteriskjutskolan å Rosersberg, *reservationsanslag*		165,000		
6	Utvidgad elektrifiering av Bodens fästning, *reservationsanslag*		* 147,000		
7	Elektrifiering av Livgardets till häst kasernetablissemang, *reservationsanslag*		82,500		
8	Ingenjörmateriel utom flygmateriel, *reservationsanslag*	86,600			
9	Förstärkning av reservationsanslaget till ingenjörmateriel utom flygmateriel		67,400		
10	Underhåll av flygmaterielen, *reservationsanslag*		740,000		
11	Krigsbromaterielens förstärkning, *reservationsanslag*		30,000		
12	Komplettering av viss materiel vid Fälttelegrafkåren, *reservationsanslag*		30,000		
13	Förlag av materialier för flygplantillverkning, *reservationsanslag*		15,000		
14	Anskaffning av fallskärmar, *reservationsanslag*		11,400	2,205,500	2,948,475

* Beräknat belopp,

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	H. Diverse.				
1	Ersättning för rustning och rotering, *förslagsanslag*	460,000			
2	Extra utgifter, *reservationsanslag*	415,000			
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*	80,000			
4	Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare, *förslagsanslag*		100,000	955,000	100,000
	Säger för lantförsvaret			79,968,271	15,031,088
	3. Sjöförsvaret.				
	A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.				
1	Marinförvaltningen, *förslagsanslag*	222,670			
2	Marinförvaltningens verksamhet		35,000		
3	Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl., *förslagsanslag*	15,578,400			
4	Extra biträden å flottans stationer och inom kustfästningarna		75,000		
5	Personliga lönetillägg, *förslagsanslag*		3,000		
6	Rekryteringskostnader, *förslagsanslag*	196,700			
7	Marinens reservstat, *förslagsanslag*	39,111			
8	Marinens reservpersonal, *förslagsanslag*	150,300			
9	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*	100,000			
10	Höjning av dagtraktamenten, *förslagsanslag*		30,000		
11	Flyttningsersättning, *förslagsanslag*	45,000			
12	Resestipendier, *reservationsanslag*	—		16,332,181	143,000
	B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.				
1	Penningbidrag och penningtillskott, *förslagsanslag*	429,300			
2	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer, *förslagsanslag*	20,000			
3	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m., *förslagsanslag*	125,000		574,300	

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	C. Undervisning, understöd, expenser m. m.				
1	Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m., *reservationsanslag*	20,621			
2	Understöd åt föreningar, *reservationsanslag*	23,450			
3	Skrivmaterialier och expenser m. m., *reservationsanslag*	326,400			
4	Förstärkning av reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m.		100,000		
5	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*	80,674			
6	Biblioteksverksamheten för underbefäl och manskap vid marinen, *reservationsanslag*		8,200		
7	Fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen		2,500	451,145	110,700
	D. Förplägnad, beklädnad m. m.				
1	Förplägnad, *förslagsanslag*	2,762,500			
2	Beklädnad, *reservationsanslag*	773,300			
3	Förstärkning av reservationsanslaget till beklädnad		697,000		
4	Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m., *reservationsanslag*	111,000			
5	Förstärkning av reservationsanslaget till kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.		74,000		
6	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m. *reservationsanslag*	621,000			
7	Förstärkning av reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.		440,400	4,267,800	1,211,400
	E. Övningar.				
1	Flottans krigsberedskap och övningar, *reservationsanslag*	4,142,800			
2	Förstärkning av reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar		480,500		
3	Kustartilleriets krigsberedskap och övningar, *reservationsanslag*	524,400			
4	Förstärkning av reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar		255,400		
5	Krigsövningar vid kustfästningarna, *reservationsanslag*	20,000			
6	Lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet		75,000	4,687,200	810,900

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	F. Sjukvård.				
1	Sjukvård för marinen, *förslagsanslag*	175,000			
2	Anskaffning av andningsapparater, *reservationsanslag*		9,865	175,000	9,865
	G. Flytande materiel och byggnader.				
1	Flottans nybyggnad och underhåll, *reservationsanslag*	2,920,000			
2	Förstärkning av reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll		3,000,000		
3	Anskaffning av undervattensbåtmateriel, *reservationsanslag*		2,500,000		
4	Elektrisk belysning m. m. å vid flottans skeppsbro i Karlskrona förlagda fartyg, *reservationsanslag*		59,800		
5	Ersättande av vissa genom eldsvåda å Galärvarvet förstörda inventarier m. m., *reservationsanslag*		265,570		
6	Ökat förrådsutrymme för torpeder vid flottans station i Karlskrona, *reservationsanslag*		24,900		
7	Befästningar, kustartilleriets kaserner m. m. *reservationsanslag*	336,150			
8	Förstärkning av reservationsanslaget till befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.		134,500		
9	Kustartilleriets materiel m. m., *reservationsanslag*	392,200			
10	Förstärkning av reservationsanslaget till kustartilleriets materiel m. m.		235,300	3,648,350	6,220,070
	H. Artilleri-, min-, torped-, gnist-, flyg- och annan teknisk materiel.				
1	Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner, *reservationsanslag*	50,000			
2	Provisorisk centralsiktanordning å pansarbåt av Sverige-typen, *reservationsanslag*		125,000		
3	Luftvärnsbestyckning å vissa fartyg, *reservationsanslag*		42,000		
4	Komplettering av luftkanoners siktinrättningar, *reservationsanslag*		42,000		
5	Jagares förseende med luftkanoner, *reservationsanslag*		18,750		
6	Förbättrad projektilutredning för luftkanoner, *reservationsanslag*		16,625		
7	Lyspistoler för kustfästningarna, *reservationsanslag*		4,375		

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
8	Revidering av kustfästningarnas äldre krut m. m., *reservationsanslag*		12,500		
9	Minmateriel för flottan, *reservationsanslag*		10,000		
10	Minmateriel för marinen, *reservationsanslag*		75,000		
11	Försök med minmateriel, *reservationsanslag*		25,000		
12	Prövning och undersökning av brisanta sprängämnen, *reservationsanslag*		25,000		
13	Minsvep för kustfästningarna, *reservationsanslag*		14,000		
14	Anskaffning av torpeder, *reservationsanslag*		486,600		
15	Framställande av en ny torpedtyp, *reservationsanslag*		100,000		
16	Modernisering av flottans radiostationer, *reservationsanslag*		42,500		
17	Underhåll av flygmaterielen, *reservationsanslag*		587,000		
18	Försök med teknisk materiel, *reservationsanslag*		75,000	50,000	1,701,350
	I. Diverse.				
1	Utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m., *reservationsanslag*	16,000			
2	Extra utgifter, *reservationsanslag*	110,000			
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*	40,000			
4	Ersättning för rustning och rotering, *förslagsanslag*	1,480			
5	Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare, *förslagsanslag*		125,000		
6	Ersättning åt ägarna av två förolyckade motorbåtar		16,000		
7	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *förslagsanslag*		* 21,000	167,480	162,000
	J. Sjökarteverket.				
1	Avlöning till sjökarteverkets personal, *förslagsanslag*	* 163,800			
2	Omkostnader för sjömätningsväsendet, *reservationsanslag*	* 49,000			
3	Utförande av sjömätningar, *reservationsanslag*		* 238,500		
4	Omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet, *reservationsanslag*	12,000			
5	Förstärkning av reservationsanslaget till omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet		3,000		

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
6	Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande», *reservationsanslag*		38,000		
7	Bidrag till internationella hydrografiska byrån, *förslagsanslag*		8,500	224,800	288,000
	Säger för sjöförsvaret			30,578,256	10,657,285
	4. Gemensamt anslag.				
1	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*				12,800,000
	Summa			110,850,827	38,488,373

Verkliga utgifter.

V. Femte huvudtiteln. Socialdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Departementet.				
1	Departementschefen			24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *förslagsanslag*			272,600	
3	Övergångsstat			5,200	
4	Särskild föredragande för bostadsärenden				2,500
	Säger för departementet			301,800	2,500
	B. Sociala verk och inrättningar.				
	Riksförsäkringsanstalten:				
1	Riksförsäkringsanstalten, *förslagsanslag*	238,500			
2	Riksförsäkringsanstaltens verksamhet, *förslagsanslag*		1,365,000		
3	Kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, *förslagsanslag*	150,000			
4	Riksförsäkringsanstaltens dödsfallsersättningar i anledning av livförsäkring i samband med lån ur statens egnahemslånefond, *förslagsanslag*		20,000		
5	Statens bidrag till fiskares försäkring, *förslagsanslag*	15,000		403,500	1,385,000
	Försäkringsrådet:				
6	Försäkringsrådet, *förslagsanslag*			87,000	
7	Försäkringsrådets verksamhet, *förslagsanslag*				27,000
	Socialstyrelsen:				
8	Socialstyrelsen, *förslagsanslag*	312,000			
9	Socialstyrelsens verksamhet		115,300		
10	Allmän levnadskostnadsundersökning		27,000		
11	Ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister, *förslagsanslag*		120,000		
12	Centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister, *förslagsanslag*		22,000		

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
13	Särskilda skiljedomare i arbetstvister, *förslagsanslag*			5,000		
14	Offentliga arbetsförmedlingen i riket, *förslagsanslag*			200,000		
15	Medellösa arbetssökandes resor, *förslagsanslag*			15,000		
16	Bekämpande av arbetslösheten, *reservationsanslag*			* 5,000,000		
17	Understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer, *förslagsanslag*			160,000		
18	Mellanfolkliga arbetsamtet i Basel			500	312,000	5,664,800
	Arbetarskydd:					
19	Yrkesinspektionen, *förslagsanslag*		269,100			
20	Övergångsstat		9,500			
21	Provisoriska avlöningstillägg åt vissa ordinarie befattningshavare vid yrkesinspektionen			6,100		
22	Yrkesinspektionens verksamhet			77,900		
23	Föreningen för arbetarskydd i Stockholm			4,000	278,600	88,000
	Statens tvångsarbetsanstalter:					
24	Statens tvångsarbetsanstalter, *förslagsanslag*		532,000			
25	Övergångsstat, *förslagsanslag*		7,600			
26	Vissa hygieniska anordningar vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö, *reservationsanslag*			10,000		
27	Vissa ändringsarbeten vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona, *reservationsanslag*			16,500	539,600	26,500
	Nykterhetsverksamhet:					
	Alkoholistvård:					
28	Driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö, *förslagsanslag*	25,000				
29	Driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona, *förslagsanslag*	3,000				
30	Avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister	40,945				
31	Bidrag till driftkostnaderna i övrigt för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, *förslagsanslag*	39,700				

* Beräknat belopp.

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
32	Erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader, *förslagsanslag*	100,000				
33	Statens kostnader för farliga alkoholister m. m., *förslagsanslag*	5,000				
34	Anordnande av erkända alkoholistanstalter, *reservationsanslag*	10,000				
35	Sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården	3,600		227,245		
36	Främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder			15,000		242,245
	Sjukförsäkring:					
37	Sjukkasseväsendets befrämjande, *förslagsanslag*		2,470,000			
38	Extra statsbidrag för år 1922 åt registrerade sjukkassor, *förslagsanslag*			575,000		
39	Sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, *förslagsanslag*			170,000		
40	Tillsyn över understödsföreningar			6,000	2,470,000	751,000
	Arbetsrådet:					
41	Kostnader för tillämpningen av lag om arbetstidens begränsning m. m., *förslagsanslag*					* 104,000
	Allmänna pensionsförsäkringen:					
42	Pensionsstyrelsen, *förslagsanslag*		624,000			
43	Pensionsstyrelsens verksamhet m. m., *förslagsanslag*			630,000		
44	Statens kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, *förslagsanslag*			*21,000,000		
45	Bidrag till understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen			5,265,000		
46	Ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m., *förslagsanslag*			410,000		
47	Ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar, *förslagsanslag*			50,000	624,000	27,355,000
	Fattigvård och barnavård:					
48	Fattigvården i Stockholm och landsorten		9,564			
49	Fattigvården i allmänhet, *förslagsanslag*		900,000			
50	Svenska fattigvårdsförbundet			25,000		

* Beräknat belopp.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
51	Sveriges bidrag till den internationella föreningen för barnaskydd, *förslagsanslag*				2,000		
52	Statsinspektion av fattigvården				49,650		
53	Bidrag till uppförande eller inrättande av arbetshem, *förslagsanslag*				100,000		
54	Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem, *förslagsanslag*				35,000		
55	Barnhusen			115,830		1,025,394	211,650
	Diverse sociala ändamål:						
56	Drottning Sophias skyddshem				3,000		
57	Frälsningsarméns räddningshem				9.000		
58	Vita bandets småbrukshem Håkanstorp				2,000		14,000
	Säger för sociala verk och inrättningar					5,740,094	35,869,195
	C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.						
	Medicinalstyrelsen med dithörande stater.						
	Medicinalstyrelsen:						
1	Medicinalstyrelsen, *förslagsanslag*	351,100					
2	Övergångsstat	4,500					
3	Medicinalstyrelsens verksamhet		30,800	355,600	30,800		
	Statsmedicinska anstalten:						
4	Statens bakteriologiska laboratorium	102,290					
5	Driften vid statens bakteriologiska laboratorium		35,000				
6	Statens rättskemiska laboratorium	16,750					
7	Driften vid statens rättskemiska laboratorium		5,200				
8	Statens farmaceutiska laboratorium		24,250	119,040	64,450		
9	Förste provinsialläkare och provinsialläkare			1,575,050			
10	Skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare m. m.				48,400		
11	Bidrag till anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden, *reservationsanslag*				30,000		

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
12	Provisoriska lönetillägg åt förste provinsialläkare och provinsialläkare				234,000		
13	Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare, *förslagsanslag*				10,000		
14	Resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl., *reservationsanslag*			—			
15	Avlöning åt civila läkarstipendiater, *reservationsanslag*			—			
16	Bidrag till extra provinsialläkares avlönande, *förslagsanslag*			30,000			
17	Dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare, *förslagsanslag*				15,000	2,079,690	432,650
	Sjukvårdsanstalterna.						
	Sinnessjukvårdsanstalterna:						
18	Hospital och asyler, *förslagsanslag*	10,065,000					
19	Övergångsstat för hospital och asyler, *förslagsanslag*	122,520					
20	Bidrag till befordringsavgifter för vissa befattningshavare vid hospital och asyler		22,500				
21	Resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare, *reservationsanslag*	—					
22	Ombyggnad av värmeledningen för vissa paviljonger vid Lunds hospital, *reservationsanslag*		100,000				
23	Ny ekonomibyggnad och vissa påbyggnadsarbeten vid Göteborgs hospital, *reservationsanslag*		310,000				
24	Anstalter för obildbara sinnesslöa, *förslagsanslag*	427,000					
25	Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, *förslagsanslag*	665,000					
26	Epileptikeranstalter, *förslagsanslag*	95,000					

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
27	Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar		12,025				
28	Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, *förslagsanslag*		25,500				
29	Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor		7,760				
30	Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, *förslagsanslag* ..		14,400	11,374,520	492,185		
	Övriga sjukvårdsanstalter:						
31	Lasaretts underhåll	15,774					
32	Resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl., *reservationsanslag*	—					
33	Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	23,500					
34	Täckande av motsedd brist å anslaget till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska		10,000				
35	Understöd åt spetälskesjukas familjer m. m.		5,000				
36	Uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, *reservationsanslag*		230,000				
37	Bidrag till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, *förslagsanslag* ..	2,675,000					
38	Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna, *förslagsanslag*		35,000				
39	Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård, *reservationsanslag*..	—					

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
40	Folksanatorierna		300,000				
41	Statsbidrag till dispensärverksamhet, *förslagsanslag*		400,000				
42	Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten, *förslagsanslag*	50,000					
43	Radiumhemmets poliklinik .		15,000				
44	Radiumhemmets klinik, *förslagsanslag*		31,000				
45	Resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet, *förslagsanslag*		15,000				
46	Statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus, *förslagsanslag*		1,800,000				
47	Statsbidrag för driften av epidemisjukhus, *förslagsanslag*		700,000	2,764,274	3,541,000		
	Vanföreväsendet:						
48	Kliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, *förslagsanslag*		137,000				
49	Polikliniker vid vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, *förslagsanslag*		15,000				
50	Underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra, *förslagsanslag*		73,000				
51	Bidrag till resor för vanföra jämte vårdare, *förslagsanslag*		60,000				
52	De i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m., *förslagsanslag*		136,000	421,000		14,559,794	4,033,185
	Hälsovård i allmänhet.						
53	Kostnader för allmän hälso- och sjukvård, *förslagsanslag*			1,200,000			
54	Lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader, *förslagsanslag*				25,000		
55	Statens skola för utbildning av distriktssköterskor, *förslagsanslag*				8,000		

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
56	Stipendier för sjuksköterskor för genomgående av statens skola för utbildning av distriktssköterskor		25,000		
57	Statsbidrag för anställning av distriktssköterskor, *förslagsanslag*		250,000		
58	Dyrtidshjälp åt distriktssköterskor, *förslagsanslag*		10,000		
59	Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor, *förslagsanslag*		500,000		
60	Dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor m. fl., *förslagsanslag*		370,000		
61	Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen	67,283			
62	Repetitionskurser för barnmorskor		15,500		
63	Ortopediska institutet	8,250			
64	Skyddskoppympningen, *förslagsanslag*	310,000			
65	Karantänsanstalten på Känsö	17,600			
66	Bidrag till odling av frön för uppdragande av medicinalväxter m. m.		2,500		
67	Svenska läkarsällskapet	2,500			
68	Internationella hälsovårdsbyrån i Paris, *förslagsanslag*	5,000			
69	Förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden, *reservationsanslag*		* 160,000	1,610,633	1,366,000
	Säger för medicinalstaten samt hälso- och sjukvården	.....	.....	18,250,117	5,831,835
	D. Överståthållarämbetet.				
1	Överståthållarämbetet			123,822	
2	Särskild polis för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker m. m.				* 125,000
3	Utgivande av »Polisunderrättelser»				60,000
4	Centralbyrån för fingeravtryck				25,000
	Säger för överståthållarämbetet	.....	.....	123,822	210,000
	E. Landsstaten.				
1	Landshövdingarna			318,500	
2	Tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna			1,459,100	
3	Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.			6,000	
4	Extra länsnotarier m. m., *reservationsanslag*			300,000	
5	Fögderiförvaltningarna			2,358,531	

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
6	Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna, *förslagsanslag*			40,000	
7	Övergångsstat för landsstaten			25,700	
8	Ortstillägg till vissa tjänstemän och betjänte vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län				3,750
9	Särskild polisstyrka på landet, *förslagsanslag*				1,200,000
10	Ersättning åt lappfogdar m. m., *reservationsanslag*				43,550
11	Kostnader i anledning av år 1922 förrättade val av landstingsmän m. m., *förslagsanslag*				80,000
	Säger för landsstaten			4,507,831	1,327,300
	F. Diverse.				
1	Ålderstillägg, *förslagsanslag*			600,000	
2	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*			800,000	
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*			125,000	
4	Extra utgifter, *reservationsanslag*			120,000	
5	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*			1,400,000	
6	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *förslagsanslag*				* 928,000
7	Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare				* 16,000
8	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*				5,500,000
9	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*			200,506	
	Säger för diverse			3,245,506	6,444,000
	Summa			32,169,170	49,684,830

* Beräknat belopp.

Verkliga utgifter.

VI. Sjätte huvudtiteln. Kommunikationsdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Departementet.				
1	Departementschefen			24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *förslagsanslag*			187,000	
3	Departementets verksamhet				28,420
	Säger för departementet			211,000	28,420
	B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.				
1	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, *förslagsanslag*			165,500	
2	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet				44,000
3	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän			30,000	
4	Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän				4,500
5	Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren, *reservationsanslag*			—	
6	Expenser för allmänna arbeten, *reservationsanslag*			45,000	
7	Förstärkning av reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten				50,000
8	Vägundersökningar, *reservationsanslag*			90,000	
9	Förstärkning av reservationsanslaget till vägundersökningar				180,000
10	Vägar och kommunikationer, *reservationsanslag*			20,000	
11	Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m., *reservationsanslag*				10,000
12	Understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m., *reservationsanslag.*				800,000
13	Anläggning eller förbättring av vägar m. m., *reservationsanslag*				3,600,000
14	Anläggning av enklare vägar, *reservationsanslag*				825,000

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
15	Anläggning av enklare väg mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län, *reservationsanslag*				75,000
16	Anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, *reservationsanslag*				400,000
17	Anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, *reservationsanslag*				50,000
18	Tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag, *reservationsanslag*				500,000
19	Anläggning av väg mellan Tärna kyrkoby och Slussfors, *reservationsanslag*				300,000
20	Förbättring av Visby hamn, *reservationsanslag*				62,500
21	Utförande av vissa fiskehamnar, *reservationsanslag*				* 600,000
22	Understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, *reservationsanslag*				50,000
23	Undersökningar m. m. för vissa mindre fiskehamnsbyggnader, *reservationsanslag*				7,500
24	Reparation av större skador å statens fiskehamnsanläggningar, *reservationsanslag*				30,000
	Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet			350,500	7,588,500
	C. Vägunderhållet och skjutsväsendet.				
1	Bidrag till vägunderhållet på landet, *förslagsanslag*			3,200,000	
2	Statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, *förslagsanslag*				10,000
3	Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt, *reservationsanslag*				200,000
4	Svenska vägföreningen				17,500
5	Bidrag till skjutsentreprenader, *förslagsanslag*			500,000	
6	Utgifter för registrering av automobiler, *förslagsanslag,* att utgå i första hand av inflytande avgifter för registrering av automobiler				20,800
	Säger för vägunderhållet och skjutsväsendet			3,700,000	248,300
	D. Byggnadsväsendet.				
	Byggnadsstyrelsen m. m.:				
1	Byggnadsstyrelsen, *förslagsanslag*	238,000			
2	Byggnadsstyrelsens verksamhet		96,000		

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
3	Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader, *reservationsanslag*	3,500			
4	Lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer		19,000		
5	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m., *reservationsanslag*		25,000		
6	Länsarkitekter		25,000	241,500	165,000
	Kronans publika hus:				
7	Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm, *förslagsanslag*	65,000			
8	Byggnader och reparationer, *reservationsanslag*	450,000			
9	Förbättrande av grunden under vissa delar av Stockholms slott, *reservationsanslag*		100,000		
10	Yttre restaurering av Stockholms slott, *reservationsanslag*		200,000		
11	Ämbetsbyggnad i kvarteret Murmästaren i Stockholm, *reservationsanslag*		400,000		
12	Ämbetsbyggnad i kvarteret Kandidaten i Stockholm, *reservationsanslag*		1,200,000		
13	Ändringsarbeten i fastigheten nr 9 vid Svartmangatan i Stockholm, *reservationsanslag*		120,000		
14	Förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län		7,000		
15	Vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m., *reservationsanslag*		240,000		
16	Tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping, *reservationsanslag*		50,000		
17	Nybyggnad för lantmäterikontoret i Västerbottens län, *reservationsanslag*		* 120,000	515,000	2,437,000
	Säger för byggnadsväsendet			756,500	2,602,000
	E. Diverse.				
1	Schematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall, *reservationsanslag*				72,000
2	Ersättning åt statens järnvägar för av Kungl Maj:t medgivna lindringar i befordringsavgifterna för vissa resor, *förslagsanslag*				50,000
3	Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer				2,000
4	Tidskriften »Brandskydd»				400
5	Svenska aeroklubben				5,000
6	Täckande av vissa förskott				20,600

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
7	Ålderstillägg, *förslagsanslag*			4,000	
8	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*			50,000	
9	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, *förslagsanslag*			3,600,000	
10	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*			50,000	
11	Extra utgifter, *reservationsanslag*			20,000	
12	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*			100,000	
13	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *förslagsanslag*				* 9,000
14	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*				185,000
15	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*			10,080	
	Säger för diverse			3,834,080	344,000
	Summa			8,852,080	10,811,220

* Beräknat belopp.

Verkliga utgifter.

VII. Sjunde huvudtiteln. Finansdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Departementet.				
1	Departementschefen			24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *förslagsanslag*			223,200	
3	Departementets verksamhet				14,000
4	Biträde inom departementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m.			4,700	
5	Föredragande inom departementet av ärenden rörande sparbanksväsendet				* 3,340
	Säger för departementet			251,900	17,340
	B. De centrala ämbetsverken.				
	Kammarkollegium:				
1	Kammarkollegium, *förslagsanslag*			289,900	
2	Kammarkollegii verksamhet				59,100
3	Statskontoret, *förslagsanslag*			320,300	
	Mynt- och justeringsverket:				
4	Mynt- och justeringsverkets drift, *reservationsanslag,* att direkt utgå av inkomst av myntning och justering			1,060,000	
5	Dyrtidstillägg vid mynt- och justeringsverket, *reservationsanslag,* att direkt utgå av inkomst av myntning och justering				28,000
	Kammarrätten:				
6	Kammarrätten, *förslagsanslag*			* 347,000	
7	Kammarrättens verksamhet				* 125,000
	Statistiska centralbyrån:				
8	Statistiska centralbyrån, *förslagsanslag*	269,400			
9	Bibliotekets underhållande, *reservationsanslag*	2,000			
10	Statistiska centralbyråns verksamhet		16,000		
11	Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar		10,500		

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
12	Personal vid 1920 års folkräkning, *reservationsanslag*		87,000	271.400	113,500
	Bank- och fondinspektionen:				
13	Bank- och fondinspektionens verksamhet, *reservationsanslag,* att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen			177,000	
14	Dyrtidstillägg vid bank- och fondinspektionen, *reservationsanslag,* att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen				30,000
	Riksräkenskapsverket:				
15	Riksräkenskapsverket, *förslagsanslag*			486,700	
16	Riksräkenskapsverkets verksamhet				25,000
17	Statens allmänna lönenämnd				* 70,000
18	Statens bostadsnämnd				* 10,000
19	Statens tryckerisakkunnige m. m.				28,000
	Säger för de centrala ämbetsverken			2,952,300	488,600
	C. Skatteomkostnader.				
1	Tullverket, *förslagsanslag*			14,572,300	
	Kontrollstyrelsen:				
2	Kontrollstyrelsens avdelningar för kontrollen över tillverkningsavgifter samt för rusdrycksförsäljningsärenden, *förslagsanslag*	118,100			
3	Verksamheten å kontrollstyrelsens avdelning för rusdrycksförsäljningsärenden		34,000		
4	Kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., *reservationsanslag,* att direkt utgå av denatureringsavgifter	102,700			
5	Dyrtidstillägg vid kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., *reservationsanslag,* att direkt utgå av denatureringsavgifter		12,000	220,800	46,000
6	Kontroll å tillverkningsavgifter, *förslagsanslag*			700,000	
7	Stämpelomkostnader, *förslagsanslag*			500,000	
8	Kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet, *förslagsanslag*			2,500,000	
9	Observations- och uppbördsprocenter m. m., *förslagsanslag*			30,000	
	Säger för skatteomkostnader			18,523,100	46,000

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	D. Diverse.				
1	Ersättning till städerna för mistad tolag, *förslagsanslag*			5,000,000	
2	Städers friheter, *förslagsanslag*			40,000	
3	Bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting, *reservationsanslag*, att direkt utgå av bevillning av fast egendom samt av inkomst				3,000,000
4	Ersättning till vissa städer och köpingar för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel			3,893,700	
5	Ersättning till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel			3,100,000	
6	Vederlag för nedlagda utskänkningsrättigheter, *förslagsanslag*			75,000	
7	Inlösen av skattefrälseräntor, *förslagsanslag*				25,000
8	Ersättning för skattefrälseräntor, *förslagsanslag*				80,000
9	Avlösning av frälseskatteräntor, *förslagsanslag*				125,000
10	Staten åliggande kommunala och andra utskylder, *förslagsanslag*				50,000
11	Vissa utskylder för främmande makters beskickningshus i Stockholm, *förslagsanslag*				20,000
12	Bidrag till svenska stadsförbundet				6,000
13	Bidrag till svenska landskommunernas förbund				3,000
14	Internationella statistiska institutets permanenta byrå i Haag				1,000
15	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*			60,000	
16	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*			300,000	
17	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*			200,060	
18	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*			280,000	
19	Extra utgifter, *reservationsanslag*			60,000	
20	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*				3,100,000
21	Avlöningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m., *förslagsanslag*				80,000
	Säger för diverse			13,008,760	6,490,000
	Summa			34,736,060	7,041,940

Verkliga utgifter.

VIII. Åttonde huvudtiteln. Ecklesiastikdepartementet.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Departementet.						
1	Departementschefen					24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *förslagsanslag*					278,600	
	Säger för departementet					302,600	
	B. Arkiv, bibliotek och museer.						
	Arkiv.						
	Riksarkivet:						
1	Riksarkivet, *förslagsanslag*		163,000				
2	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, *reservationsanslag*		1,000	164,000			
	Landsarkiven:						
3	Avlöningar vid landsarkiven m. m.	39,405					
4	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven, *reservationsanslag*	1,100					
5	Amanuenser m. m. vid landsarkiven		11,900	40,505	11,900	204,505	11,900
	Bibliotek.						
	Kungl. biblioteket:						
6	Kungl. biblioteket, *förslagsanslag*	215,432					
7	Katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket		19,000				
8	Sveriges offentliga biblioteks gemensamma accessionskatalogs 38:e årgång, omfattande år 1923		5,000				

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
9	Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket, *reservationsanslag*		20,000	215,432	44,000		
10	Arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping m. m.				2,600		
11	Täckande av under år 1921 uppkommen brist i stifts- och läroverksbibliotekets i Linköping räkenskaper				1,960		
12	Pedagogiska biblioteket				12,900		
13	Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève-biblioteket i Paris				1,500	215,432	62,960
	Museer.						
	Nationalmuseet:						
	Museet:						
14 a	*Förslagsanslag*	151,100					
	Reservationsanslag:						
14 b	Målnings- och skulpturs samlingarnas ökande	30,000					
14 c	Inlösen av levande svenska konstnärers arbeten	25,000					
14 d	Handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande	6,500					
14 e	Samlingarnas vård och underhåll samt expenser	11,000					
14 f	Ökande av samlingen av konsthantverk	8,000					
14 g	Boksamlingen	2,000					
14 h	Utländska studieresor ..	—					
15	Försäkring och transport av konstföremål, *reservationsanslag*		2,500				
16	Konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom museet, *reservationsanslag*		2,500				
17	Konserveringsarbeten för statens tavelsamling å Gripsholms slott, *reservationsanslag*		12,000	233,600	17,000		

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Livrustkammaren:					
18	Underhåll och vård av livrustkammarens samlingar m. m.	17,500				
19	Tillfällig löneförbättring för viss personal vid livrustkammaren	* 2,000		19,500		
	Naturhistoriska riksmuseet:					
20	Avlöningar m. m.	196,112				
21	Samlingar m. m., *reservationsanslag*	40,800				
22	Personligt arvodestillägg åt assistenten G. A. H. Dahlstedt	500				
23	Arbetsbiträde vid etnografiska avdelningen	2,000				
24	Tillfällig avlöningsförbättring för tre preparatorer	1,500				
25	Täckande av motsedd brist i anslag till expenser för riksmuseet	21,700				
26	Flyttning av föremål, tillhörande etnografiska avdelningen m. m.	5,012				
27	Uppvärmning, belysning, städning m. m. av nya lokaler för etnografiska avdelningen	1,750	236,912	32,462		
	Nordiska museet:					
28	Museet	126,550				
29	Tillfällig löneförbättring åt viss museets personal	* 14,975		141,525		
30	Dyrtidstillägg åt viss nordiska museets personal ävensom åt livrustkammarens personal, *förslagsanslag*			* 55,000		
31	Kulturhistoriska museet i Lund			25,000		
	Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand:					
32	Amanuens vid lapska avdelningen			5,000		
33	Musikhistoriska museet			4,000		
34	Svenska skolmuseet			10,000	470,512	309,487
	Säger för arkiv, bibliotek och museer			.....	890,449	384,347

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	C. Kyrkliga ändamål.				
	Kleresistaten.				
1	Kleresistaten, *förslagsanslag*	90,000			
2	Lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål, *förslagsanslag*	4,000			
3	Ersättning för prästerskapets tionde, *förslagsanslag*	4,377,500			
4	Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag	304,752			
5	Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet, *förslagsanslag*	40,000			
6	Pastor vid svenska Gustafsförsamlingen i Köpenhamn	6,000			
7	Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket		3,600		
8	Svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder		41,500		
9	Dyrtidstillägg åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder, *förslagsanslag*		* 15,000		
10	Pastorn vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin		6,000		
11	Svensk kyrka m. m. i Kristiania, *reservationsanslag*		50,000	4,822,252	116,100
	Domkapitlens expeditioner.				
12	Domkapitlens expeditioner	91,350			
13	Ökade arbetskrafter vid domkapitlens expeditioner		29,490		
14	Provisorisk lönereglering för tjänstemän vid de ecklesiastika konsistorierna, *förslagsanslag*		42,000	91,350	71,490
	Kyrkors underhåll m. m.				
	Kyrkors underhåll:				
15	Underhåll 1,028				
16	Ersättningar, *förslagsanslag* 169,400	170,428			
17	Svenska kyrkan i Paris	4,119		174,547	
	Säger för kyrkliga ändamål			5,088,149	187,590
	D. Akademier m. m.				
	Svenska akademien.				
1	Akademien			8,250	
	Vetenskapsakademien.				
2	Akademien	10,000			
3	Internationella jordmätningen		1,424		
4	Katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur		2,500	10,000	3,924

* Beräknat belopp.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.						
	Akademien:						
5 a	*Förslagsanslag*		98,920				
	Reservationsanslag:						
5 b	Underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar	18,000					
5 c	Tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. ..	18,000					
5 d	Rese- och transportkostnader, fornlämningars vård, lyshållning m. m.	7,000					
5 e	Underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet	2,000					
5 f	Undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar m. m. ..	6,000					
5 g	Visby ruiners vård och underhåll	—	51,000	149,920			
6	Ökade medel för resekostnader för fornminnesvården m. m., *reservationsanslag*				15,000		
7	Avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare vid akademien				25,200		
8	Konservering av vissa kyrkoruiner och ödekyrkor, *reservationsanslag*				8,000	149,920	48,200
	Akademien för de fria konsterna.						
	Akademien:						
9	Avlöningar m. m.		75,525				
10	Undervisningsmateriel m. m., *reservationsanslag*		34,200	109,725			
11	Ökade medel för vissa i staten för akademien uppförda ändamål				11,300		
12	Skolan för dekorativ konst				14,000		

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
13	Bidrag till gäldande av kostnaderna för nya ångpannor i akademiens byggnad				25,000	109,725	50,300
	Musikaliska akademien.						
	Akademien:						
14	Avlöningar m. m.		81,935				
15	Stipendier m. m., *reservationsanslag*		25,000	106,935			
16	Biträdande lärare m. m.				5,000		
17	Biblioteket				1,500		
18	Expenser m. m.				6,000	106,935	12,500
	De kungl. teatrarna.						
19	Kungl. operan					150,000	
20	Brandförsäkring av kungl. teaterns och kungl. dramatiska teaterns byggnader m. m.						52,910
	Säger för akademier m. m.					534,830	167,834
	E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.						
	Universitetskanslersexpeditionen.						
1	Expeditionen, *förslagsanslag*					23,300	
	Uppsala universitet.						
	Universitetet:						
2	Universitetsstaten		1,100,327				
	Förslagsanslag:						
3	Avlöningsfyllnad åt professorn i växtbiologi	1,000					
4	Arvoden åt vikarierande akademiska lärare	5,000	6,000	1,106,327			
5	Akademiska sjukhuset, *förslagsanslag*			110,000			
	Institutet för rasbiologi:						
6	Avlöning åt en chef för institutet			7,500			
7	Institutets verksamhet, *reservationsanslag*				55,000		
8	Lärararvoden m. m.				54,910		
9	Materiel för vissa institutioner m. m., *reservationsanslag*				104,250		
10	Lönefyllnad åt en teologie professor				* 2,060		

* Beräknat belopp.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
11	Materiel m. m. för hygieniska institutionen, *reservationsanslag*				8,500		
12	Materiel för pediatriska kliniken, *reservationsanslag*				300		
13	Assistent vid fysiska institutionen				1,500		
14	Materiel m. m. för vissa institutioner och inrättningar, *reservationsanslag*				100,000	1,223,827	326,520
	Lunds universitet.						
	Universitetet:						
15	Universitetsstaten	947,928					
16	Arvoden åt vikarierande akademiska lärare, *förslagsanslag*	5,000		952,928			
17	Lärararvoden m. m.				73,750		
18	Materiel för vissa institutioner m. m., *reservationsanslag*				30,025		
19	Ersättning till vissa befattningshavare inom teologiska fakulteten för mistad prebendeinkomst m. m.				2,125		
20	Bidrag till täckande av driftkostnaderna vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund under år 1922				250,000		
21	Undervisning vid obstetrisk-gynekologiska kliniken				1,500		
22	Inredning och möblering av vinden m. m. i gamla biblioteksbyggnaden, *reservationsanslag*				43,800		
23	Förbättrande av utrustningen för fysiska institutionen, *reservationsanslag*				15,000		
24	Materiel m. m. för universitetsbiblioteket, *reservationsanslag*				30,000		
25	Uppvärmning och belysning m. m. av universitetsbiblioteket, *reservationsanslag*				5,000		
26	Materiel m. m. för vissa institutioner och inrättningar, *reservationsanslag*				75,000	952,928	526,200
	Karolinska mediko-kirurgiska institutet.						
	Institutet:						
27	Avlöningar m. m.	311,685					
28	Materiel m. m., *reservationsanslag*	69,600					
	Förslagsanslag:						
29	Arvoden åt vikarierande akademiska lärare	2,000					
30	Ersättning åt vikarier för kamreraren m. fl.	600	2,600	383,885			

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
31	Lärararvoden m. m.		84,505		
32	Materiel för vissa institutioner m. m., *reservationsanslag*		17,000		
33	Vaktmästargöromål vid anatomiska institutionen		1,000		
34	Undervisning och sjukvård vid vissa obstetriska och gynekologiska kliniker		2.500		
35	Materiel m. m. för gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus, *reservationsanslag*		500		
36	Materiel m. m. för farmakologiska institutionen, *reservationsanslag*		300		
37	Tillbyggnad till kemiska institutionen, *reservationsanslag*		57,000		
38	Vissa ombyggnadsarbeten vid sjukhuset S:t Erik i Stockholm m. m., *reservationsanslag*		* 26,200		
39	Ökade medel till materiel i allmänhet		40,000		
40	Täckande av under år 1921 uppkomna brister i vissa materielanslag		2,928		
41	Täckande av under år 1921 uppkommen merkostnad för polikliniken för barnsjukdomar i Stockholm		728		
42	Täckande av för år 1922 beräknad brist i materielanslaget till patologisk-anatomiska institutionen		7,000	383,885	239,661
	Tandläkarinstitutet.				
43	Institutet	32,850			
44	Inredning och utrustning av institutets nya lokaler, *reservationsanslag*		100,000		
45	Ytterligare lärarkrafter vid institutet		11,400	32,850	111,400
	Serafimerlasarettet.				
46	Understöd och ersättningar	120,000			
47	Inrättningen för sjukas behandling med elektricitet	750			
48	Ökade medel för uppehållande av serafimerlasarettets verksamhet		189,000	120,750	189,000
	Gemensamma universitetsändamål.				
49	Klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater		9,400		
50	Tryckning av doktorsavhandlingar vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska medikokirurgiska institutet, *reservationsanslag*		30,000		

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
51	Tryckning av doktorsavhandlingar vid högskolorna i Stockholm och Göteborg, *reservationsanslag* ..		6,000		
52	Kurser i skyddskoppympning, *reservationsanslag* ..		1,000		
53	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer ..		1,500		47,900
	Farmaceutiska institutet.				
54	Institutet	58,400			
55	Nya lokaler för institutet, *reservationsanslag*		60,000		
56	Laboratorieutrustning m. m. i institutets nya lokaler, *reservationsanslag*		30,000		
57	Materialier m. m., uppvärmning m. m. och egendomens underhåll m. m.		15,000		
58	Avsättning till en fond för främjande av tekniskvetenskaplig forskning		200,000	58,400	305,000
	Allmänna barnbördshuset i Stockholm.				
59	Allmänna barnbördshuset i Stockholm			24,853	
60	Verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm				85,076
	Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m.	.....	.....	2,820,793	1,830,757
	F. Tekniska högskolan m. m.				
	Tekniska högskolan.				
	Högskolan:				
1	Avlöningar m. m. 362,750				
2	Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet, *reservationsanslag* 64,000	426,750			
3	Arvoden åt professorsvikarier, *förslagsanslag*	3,000			
4	Arvoden till speciallärare		27,450		
5	Tillfälliga lärarbiträden och assistenter		25,000		
6	Vissa fyllnadsarvoden och avlöning åt viss vaktbetjäning m. m.		20,690		
7	Samlingar och laborationer, *reservationsanslag*		100,000		
8	Beredande av ökade medel till diverse utgifter för bränsle, lyshållning m. m.		130,000		
9	Täckande av motsedda brister å högskolans anslag till diverse utgifter för bränsle, lyshållning m. m.		40,000	429,750	343,140

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Chalmers tekniska institut.				
	Institutet:				
10	Avlöningar m. m. 161,850				
11	Bibliotek, samlingar och laborationer, expenser m. m., *reservationsanslag* 23,550	185,400			
12	Uppvärmning m. m.		40,000		
13	Bibliotek m. m.		16,000		
14	Nybyggnader för kemiska och fysiska institutionerna, *reservationsanslag*		* 700,000	185,400	756,000
	Säger för tekniska högskolan m. m.			615,150	1,099,140
	G. Skolöverstyrelsen.				
1	Skolöverstyrelsen, *förslagsanslag*			522,400	
2	Övergångsstat			1,900	
3	Byggnadssakkunnigt biträde				4,800
4	Inspektion och sakkunniga biträden				16,000
5	Expeditionsvaktsgöromål				1,800
6	Förhyrande av ämbetslokaler				57,800
	Säger för skolöverstyrelsen			524,300	80,400
	H. Allmänna läroverken m. m.				
	Högre lärarinneseminariet.				
1	Högre lärarinneseminariet	116,985			
2	Stipendier, lokalhyra m. m.		63,610		
3	Timlärare och vikarier		21,000		
4	Täckande av brist för år 1921 å anslaget till timlärare och vikarier		586	116,985	85,196
	Allmänna läroverken.				
5	Allmänna läroverken, *reservationsanslag*	7,651,377			
6	Extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken		530,400		
7	Understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, *förslagsanslag*	3,000			
8	Extra arvoden åt teckningslärare vid de allmänna läroverken		64,400		
9	Extra arvoden åt gymnastiklärare vid de allmänna läroverken		13,500		

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
10	Extra arvoden åt musiklärare vid de allmänna läroverken		3,265		
11	Extra arvoden åt lärarinnor i kvinnligt handarbete vid statens samskolor		3,300		
12	Arvoden åt skolläkare vid de allmänna läroverken, *förslagsanslag*		58,000		
13	Provårskurs i Göteborg för blivande lärare vid de allmänna läroverken		15,500		
14	Undervisning genom infödda lärare i tyska och engelska vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter		5,000		
15	Utgifter för allmänna läroverkens ljus- och vedkassor, *förslagsanslag*		10,000	7,654,377	703,365
	Kommunala mellanskolor.				
16	Kommunala mellanskolor, *förslagsanslag*	1,100,000			
17	Undervisning i handarbete vid kommunala mellanskolor, *förslagsanslag*	14,000			
18	Tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, *förslagsanslag*		200,000	1,114,000	200,000
	Privatläroverken.				
	Privatläroverk:				
	Gemensamt *reservationsanslag:*				
19 a	Enskilda mellanskolor 20,000				
19 b	Högre flickskolor 470,000				
19 c	Högre goss- och samskolor 232,500				
19 d	Enskilda lärarinneseminarier 28,500	751,000			
20	Extra understöd åt enskilda lärarinneseminarier, *reservationsanslag*		8,500		
21	Lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, *förslagsanslag*	450,000			
22	Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, *förslagsanslag*	19,000			
23	Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid de statsunderstödda privatläroverken, *förslagsanslag*		2,000,000		
24	Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala		75,000		
25	Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål		16,000		
26	Understöd till vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete		27,100	1,220,000	2,126,600
	Säger för allmänna läroverken m. m.	.....	.....	10,105,362	3,115,161

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	I. Folkundervisningen.						
	Anstalter för lärarutbildning.						
	Folkskoleseminarier:						
	Gemensamt *reservationsanslag:*						
1 a	Folkskoleseminarierna	1,874,680					
1 b	Stipendier för elever vid folkskoleseminarier	198,225	2,072,905				
2	Höjda stipendier åt elever vid folkskoleseminarierna, *reservationsanslag*		100,000				
3	Studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m., *reservationsanslag*		380,000				
4	Hyresersättning till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier		12,500				
5	Hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, *förslagsanslag*		12,000				
6	Förhyrande av vissa lokaler för folkskoleseminariet i Göteborg m. m., *reservationsanslag*		2,675				
7	Byggnader för ett dubbelseminarium i Umeå, *reservationsanslag*		700,000				
8	Inredning och möblering av nybyggnad för folkskoleseminariet i Umeå, *reservationsanslag*		15,000				
9	Anläggande av trädgård vid folkskoleseminariet i Karlstad, *reservationsanslag* ..		4,000				
10	Nya byggnader för folkskoleseminariet i Linköping, *reservationsanslag*		800,000				

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
11	Ateneums folkskoleseminarium och Göteborgs kvinnliga folkskoleseminarium		20,000	2,072,905	2,046,175		
	Småskoleseminarier:						
12	Statens småskoleseminarier, *reservationsanslag*	138,475					
13	Verksamheten vid statens småskoleseminarier i Lycksele och Hagaström, *reservationsanslag*		89,430				
14	Byggnader för småskoleseminariet i Lycksele, *reservationsanslag*		355,000				
15	Inredning och möblering av byggnaderna för småskoleseminariet i Lycksele, *reservationsanslag*		40,000				
16	Understöd åt småskoleseminarier, *förslagsanslag*	381,000					
17	Stipendier åt elever vid småskoleseminarier, *reservationsanslag*	90,000					
18	Tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, inrättade av landsting eller stad, som ej deltager i landsting, *förslagsanslag*..		22,500				
19	Understöd åt vissa enskilda småskoleseminarier		2,500	609,475	509,430	2,682,380	2,555,605
	Folkskolinspektionen.						
20	Avlöning m. m. åt folkskolinspektörer, *förslagsanslag*			330,000			
21	Tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer				13,000		
22	Resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer, *förslagsanslag*			300,000		630,000	13,000
	Folkskolor.						
23	Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, *förslagsanslag*			43,300,000			

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
24	Befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar, *förslagsanslag*		400,000			
25	Lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, *förslagsanslag*		185,000			
	Upphjälpande av folkskoleväsendet inom vissa lappmarksförsamlingar i Västerbottens och Norrbottens län:					
26	Beredande av möjlighet till skolgång genom inackordering i skolhem eller enskilda hem för skolpliktiga barn av fattiga, avlägset boende föräldrar	125,000				
27	Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling, *förslagsanslag*	47,000				
28	Avlönande av föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling, *förslagsanslag*	11,000				
29	Skytteanska lappfolkskolan i Tärna, *förslagsanslag*	10,600	193,600			
30	Beredande av möjlighet till skolgång för fattiga, på längre avstånd från skola boende skolpliktiga barn inom Hotagens och Frostvikens församlingar			3,000		
31	Lärare åt vid vanföranstalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern, *förslagsanslag*			20,000		
32	Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, *förslagsanslag*		2,585,000			
33	Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola, *förslagsanslag*		267,000			
34	Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor, *reservationsanslag*		5,000			
35	Understödjande av folkskolebarns ferieresor, *förslagsanslag*		125,000			
36	Svensk undervisning för svenska barn i utlandet			10,400	47,060,600	33,400
	Fortsättningsskolor.					
37	Understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskola, *förslagsanslag*		3,000,000			

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
38	Arvodesförhöjning åt lärare vid fortsättningsskola, *förslagsanslag*		590,000		
39	Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor, *reservationsanslag*		150,000	3,000,000	740,000
	Högre folkskolor.				
40	Understöd åt högre folkskolor, *förslagsanslag*	912,000			
41	Anordnande av slöjd i högre folkskolor, *förslagsanslag*	35,000			
42	Sällskapets för folkundervisningens befrämjande verksamhet i allmänhet, *reservationsanslag*	1,500			
43	Sällskapets för folkundervisningens befrämjande högre folkskola, *förslagsanslag*	7,570		956,070	
	Folkhögskolor.				
44	Understöd åt folkhögskolor, *förslagsanslag*	830,000			
45	Ökat understöd åt folkhögskolor, *förslagsanslag*		75,000		
46	Stipendier åt elever vid folkhögskolor, *reservationsanslag*	140,000			
47	Förstärkning av reservationsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor		40,000	970,000	115,000
	Abnormundervisningen.				
48	Befrämjande av dövstumundervisningen, *förslagsanslag*	200,000			
49	Kyrklig själavård åt dövstumma	14,000			
50	Tidning för dövstumma		1,000		
51	Tysta skolan å Lidingön		30,000		
52	Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda	103,150			
53	Förstärkning av anslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomteboda		100,000		
54	Förskolan för blinda i Växjö	20,600			
55	Förstärkning av anslaget till förskolan för blinda i Växjö		12,450		
56	Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, *förslagsanslag*	4,000			
	Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda:				
57	Avlöningar 17,300				
58	Materialier, expenser m. m., *reservationsanslag* 11,000				

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
59	Förstärkning av reservationsanslaget till materialier, expenser m. m.	17,025				
60	Uppehållande av ytterligare en korgmakeriavdelning, *reservationsanslag*	6,600				
61	Fraktbidrag för arbetsmaterialier till blinda hantverkare	7,500	28,300	31,125		
62	Bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter, *förslagsanslag*		1,000			
63	Tryckning av blindskrifter, *reservationsanslag*			7,000		
64	Understöd åt blindlärarelever, *reservationsanslag* ..			1,200		
65	De blindas förening			100,000		
66	De blindas veckoblad			3,600		
67	Understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor			20,000		
	Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:					
68	Anstalten	128,400				
69	Extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare	15,500				
70	Ökade medel för vissa i staten för anstalten upptagna ändamål	9,000	128,400	24,500		
71	Uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn, *förslagsanslag*		184,000		683,450	330,875
	Säger för folkundervisningen		.....	.....	55,982,500	3,787,880
	J. Yrkesundervisningen.					
	Tekniska läroverk.					
1	Tekniska läroverk, *reservationsanslag*		513,850			
2	Undervisningsmateriel för tekniska elementarskolan i Norrköping, *reservationsanslag*			5,000		
3	Laboratorieutrustning för tekniska läroverket i Malmö, *reservationsanslag*			10,000		
4	Fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro			24,000		

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
5	Parallellavdelningar vid tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna		13,125		
6	Ytterligare medel för expenser, bränsle m. m. för tekniska läroverk		10,000	513,850	62,125
	Handelsläroverk.				
7	Handelsgymnasier			135,000	
8	Förhöjda understöd åt handelsgymnasier				120,000
	Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.				
9	Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, *förslagsanslag*	600,000			
10	Arvodesförhöjning åt lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning, *förslagsanslag*		70,000		
11	Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning	600,000			
12	Arvodesförhöjning åt lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning, *förslagsanslag*		65,000		
13	Understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda enskilda skolor för husmodersutbildning, *reservationsanslag*		45,000	1,200,000	180,000
	Särskilda anstalter för yrkesundervisning.				
	Tekniska skolan i Stockholm:				
14	Tekniska skolan i Stockholm 97,075				
15	Verksamheten vid skolan .. 32,677				
16	Täckande av brist i skolans räkenskaper för år 1921.. 6,215	97,075	38,892		
	Bergsskolorna i Filipstad och Falun jämte med dem förenade yrkesskolor:				
17	Bidrag till verksamheten vid bergsskolorna i Filipstad och Falun 45,210				
18	Bidrag till ålderstillägg åt lärare och vaktmästare 900		46,110		
19	Vävskolan i Borås		9,725		
20	Dyrtidstillägg vid tekniska skolan i Stockholm, bergsskolorna i Filipstad och Falun samt vävskolan i Borås, *förslagsanslag*		* 35,000	97,075	129,727

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Anstalter för utbildande av lärare för yrkesundervisning.				
21	Yrkespedagogisk centralanstalt, *reservationsanslag*				25,000
	Säger för yrkesundervisningen	.....	.....	1,945,925	516,852
	K. Folkbildningsåtgärder i övrigt.				
	Folkbibliotek.				
1	Understöd åt folkbibliotek, *förslagsanslag*			400,000	
	Populärvetenskapliga föreläsningar.				
2	Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, *reservationsanslag*		350,000		
3	Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader		15,000		
4	Bidrag till de från universiteten i Uppsala och Lund utom universitetsstäderna anordnade föreläsningskurser, *reservationsanslag*		14,500		379,500
	Nykterhetsundervisning.				
	Undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande:				
5	Undervisnings- och upplysningsverksamhet		71,500		
6	Föreläsnings- och instruktionsverksamhet, *reservationsanslag*		27,000		98,500
	Musikföreställningar för allmänheten.				
7	Föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten m. m.				57,000
	Statens biografbyrå.				
8	Statens biografbyrå, *reservationsanslag,* att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder		60,000		
9	Dyrtidstillägg vid statens biografbyrå, *reservationsanslag,* att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder		12,000		72,000

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Förvaltningskostnader för statens räntefria studielån.				
10	Ersättning till postverket för dess bestyr med statens räntefria studielån, *förslagsanslag*		1,250		
11	Kostnaderna för nämnden för statens räntefria studielån, *förslagsanslag*		5,000		6,250
	Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt	.....	.....	400,000	613,250
	L. Åtgärder för fysisk utbildning.				
1	Gymnastiska centralinstitutet			72,700	
2	Extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m.				4,010
3	Litteratur och bokbindning för gymnastiska centralinstitutets bibliotek, *reservationsanslag*				600
4	Understödjande av idrotten				90,000
5	Understödjande av skididrotten bland ungdomen ..				20,000
	Säger för åtgärder för fysisk utbildning	.....	.....	72,700	114,610
	M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.				
1	Svenska fornskriftssällskapet, *reservationsanslag* ..				2,000
2	Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia, *reservationsanslag*				1,000
3	Svenska vitterhetssamfundet, *reservationsanslag* ..				2,000
4	Tidskriften »Acta matematica»				12,000
5	Tidskriften »Svenska landsmål och svenskt folkliv»				6,000
6	Systematisk undersökning av svenska folkmål, *reservationsanslag*				26,000
7	Systematisk undersökning av sydsvenska folkmål, *reservationsanslag*				3,500
8	Föreningen Pietas				2,000
9	Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst				20,000
10	Nusvensk ordbok				5,500
11	Svenska naturskyddsföreningen				3,000
12	Bidrag till bekostande av professor J. G. Anderssons naturhistoriska insamlingar i Kina				30,000
13	Beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund				5,400

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
14	Understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff				3,000
15	Utgivande av Nils Anderssons samlingar av äldre svensk folkmusik, *reservationsanslag*				10,000
16	Tidskrifters, lärda verks och läroböckers utgivande, *reservationsanslag*			150,000	
17	Förstärkning av reservationsanslaget till tidskrifters, lärda verks och läroböckers utgivande				25,000
	Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.			150,000	156,400
	N. Diverse.				
1	Ålderstillägg, *förslagsanslag*			200,000	
2	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*			220,000	
3	Extra utgifter, *reservationsanslag*			120,000	
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*			150,000	
5	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag* (därav till domkapitlens expeditioner högst 33,000 kronor)			290,000	
6	Tryckningskostnader, *förslagsanslag* (därav till domkapitlens expeditioner högst 4,500 kronor)			78,121	
7	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *förslagsanslag*				* 1,677,000
8	Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, *förslagsanslag*				* 35,000
9	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*				6,500,000
10	Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter, *förslagsanslag*				*20,500,000
	Säger för diverse			1,058,121	28,712,000
	Summa			80,490,879	40,766,221

* Beräknat belopp.

Verkliga utgifter.

IX. Nionde huvudtiteln. Jordbruksdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Departementet.				
1	Departementschefen			24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *förslagsanslag*			171,100	
3	Egnahemsavdelning inom departementet				26,100
	Säger för departementet			195,100	26,100
	B. Lantbruksstyrelsen m. m.				
1	Lantbruksstyrelsen, *förslagsanslag*			224,100	
	Lantbruksingenjörer och deras biträden:				
2	Lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater	110,800			
3	Tillskott till dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater		* 25,000		
4	Assistenter hos lantbruksingenjörer		36,000	110,800	61,000
	Statskonsulenter och deras biträde:				
5	Statskonsulenter			29,000	
6	Stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushållning m. m.				2,500
	Säger för lantbruksstyrelsen m. m.			363,900	63,500
	C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.				
	Lantbruksakademien:				
1	Lantbruksakademiens sekreterare	5,600			
2	Lantbruks- och fiskerimuseum, *reservationsanslag*	12,000			
3	Lantbruksakademiens tidskrift m. m., *reservationsanslag*	4,600			
4	Lantbruksakademiens bibliotek, *reservationsanslag*	4,500		26,700	

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Försöksväsendet på jordbruksområdet:				
5	Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet	286,000			
6	Fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor	8,000		294,000	
7	Internationella lantbruksinstitutet i Rom, *reservationsanslag*				10,800
8	Internationella frysinstitutet i Paris, *reservationsanslag*				2,800
	Säger för lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.			320,700	13,600
	D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar.				
	Lantbruksinstituten:				
1	Lantbruksinstitutet vid Ultuna	97,200			
2	Diverse behov vid lantbruksinstitutet vid Ultuna		24,000		
3	Byggnadsarbete vid lantbruksinstitutet vid Ultuna		49,400		
4	Lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp	117,900			
5	Diverse behov vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp		17,450		
6	Byggnadsarbete vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp		2,350	215,100	93,200
	Lanthushållningsseminariet å Rimforsa:				
7	Avlöningar m. m.		18,800		
8	Ålderstillägg åt lärarinnepersonalen, *förslagsanslag*		2,100		20,900
	Lägre lantbruksundervisning m. m.:				
9	Understöd åt lantmannaskolor, *förslagsanslag*	370,000			
10	Ökat understöd åt lantmannaskolor, *förslagsanslag*		70,000		
11	Understöd åt lanthushållsskolor, *förslagsanslag*	170,000			
12	Ökat understöd åt lanthushållsskolor, *förslagsanslag*		35,000		
13	Understöd åt lantbruksskolor	104,000			
14	Ålderstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmanna-, lanthushålls- och lantbruksskolor, *förslagsanslag*	40,000			
15	Dyrtidstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmanna-, lanthushålls- och lantbruksskolor		* 170,000		

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
16	Lantbruksskolan vid Ultuna	5,650			
17	Inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna	5,000			
18	Lägre mejeriskolor för kvinnor, *reservationsanslag*	29,000			
19	Utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel, *reservationsanslag*		2,000		
20	Hovbeslagsskolan vid Alnarp	4,500			
21	Förstärkning av anslaget till hovbeslagsskolan vid Alnarp		2,250		
22	Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, *reservationsanslag*	120,000			
23	Förstärkning av reservationsanslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter		20,000	848,150	299,250
	Trädgårdsundervisningen:				
24	Högre utbildning i trädgårdsfacket, *reservationsanslag*	4,800			
25	Lantbruksakademiens trädgårdsskola	12,000			
26	Trädgårdsskolan vid Alnarp	12,000			
27	Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar		13,300		
28	Byggnadsarbete vid Alnarps trädgårdar		24,500		
29	Trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige	22,000			
30	Ökat anslag till trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige		15,000		
31	Kurser i trädgårdsskötsel, *reservationsanslag*		9,460	50,800	62,260
	Säger för undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar	.....	.....	1,114,050	475,610
	E. Stuteriväsendet.				
1	Stuteriöverstyrelsen, *förslagsanslag*			34,400	
	Hingstdepåer och stuteri:				
2	Avlöningar, *förslagsanslag*	45,400			
3	Uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, *reservationsanslag*	185,000		230,400	
4	Prisbelöningar av hästar, *reservationsanslag*			100,000	

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
5	Åtgärder för inhemska häststammar, *reservationsanslag*				20,000
6	Stamboksföring rörande hästar, *reservationsanslag*				10,000
	Säger för stuteriväsendet			364,800	30,000
	F. Boskapsskötsel m. m.				
	Nötboskapsavelns befrämjande:				
1	Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln, *reservationsanslag*	205,000			
2	Understöd åt kontrollföreningsverksamhet, *reservationsanslag*		50,000		
3	Befrämjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län		9,000		
4	Förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen, *förslagsanslag*		150,000	205,000	209,000
5	Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m., *förslagsanslag*				10,000
	Svinavelns befrämjande:				
6	Avkastningsbedömning rörande avelssvin, *reservationsanslag*				7,000
7	Fjäderfäavelns befrämjande, *reservationsanslag*				19,000
8	Biskötselns befrämjande, *reservationsanslag*				9,000
	Säger för boskapsskötsel m. m.			205,000	254,000
	G. Veterinärväsendet.				
	Veterinärundervisningsanstalter:				
1	Veterinärhögskolan	212,300			
2	Diverse behov vid veterinärhögskolan, *reservationsanslag*		30,300		
3	Personliga arvodesförhöjningar för vissa befattningshavare vid veterinärhögskolan		3,200		
4	Veterinärinrättningen i Skara	8,500		220,800	33,500
	Statens veterinärbakteriologiska anstalt:				
5	Avlöningar m. m.	48,500			
6	Anstaltens verksamhet, *reservationsanslag*	26,000			
7	Bakteriologisk köttkontroll, *reservationsanslag*		4,000	74,500	4,000
	Veterinärstaten:				
8	Länsveterinärer och veterinärstipendiater	138,500			

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
9	Distriktsveterinärers avlönande, *förslagsanslag*	250,000			
10	Dyrtidstillägg åt distriktsveterinärer		* 70,000	388,500	70,000
11	Förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, *förslagsanslag*			50,000	
12	Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur				1,300
	Säger för veterinärväsendet			733,800	108,800
	H. Lanthushållning i allmänhet.				
	Hushållningssällskapen:				
1	Allmänt anslag			2,100,000	
2	Tillfälligt anslag				249,000
3	Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar, *reservationsanslag*			100,000	
	Mindre jordbruket:				
4	Ordnad bokföring vid mindre jordbruk, *reservationsanslag*				12,000
	Jordbrukskonsulenter m. m.:				
5	Jordbrukskonsulenter, *förslagsanslag*		260,000		
6	Vandringsrättare, *reservationsanslag*		90,000		
7	Utbildningskurser för vandringsrättare, *reservationsanslag*		4,000		354,000
8	Statens lagerhus och fryshus, *förslagsanslag,* att utgå i första hand av inkomster av statens lagerhus och fryshus				93,000
9	Maskin- och redskapsprovningsanstalterna vid Ultuna och Alnarp				46,000
	Kemiska stationer m. m.:				
10	Kemiska stationer		48,000		
11	Kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län		28,000		76,000
	Befrämjande av mossodlingar:				
12	Svenska mosskulturföreningen		91,600		
13	Försöksgård å myrjord i Norrbottens län		12,000		103,600
	Befrämjande av fröodlingen:				
14	Frökontrollanstalter		10,000		
15	Befordrande av inhemsk fröodling, *reservationsanslag*		16,000		
16	Sveriges utsädesförening		180,600		206,600
	Befrämjande av trädgårdsodlingen:				
17	Sveriges pomologiska förening				12,000

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
18	Befrämjande av linodling och linberedning, *reservationsanslag*				5,500
19	Ogräsens bekämpande, *reservationsanslag*				6,000
20	Berberisbuskens utrotande, *reservationsanslag*				10,000
21	Rönnbärsmalens bekämpande, *reservationsanslag*				4,000
22	Lantbruksmöte, *reservationsanslag*				40,000
23	Lantbrukskonsulenter i London och Berlin				33,000
24	Föreningar för jordbrukskredit, *förslagsanslag*				35,000
25	Upplysningsverksamhet angående försäljningsföreningar				8,000
26	Landsbygdens elektrifiering				65,000
27	Jordbrukarungdomens förbund				10,000
	Säger för lanthushållning i allmänhet			2,200,000	1,368,700
	I. Grundförbättringar, kolonisation och egnahemsbildning m. m.				
	Grundförbättringar:				
1	Allmänna avdikningsanslaget, *reservationsanslag*				1,050,000
	Kolonisation:				
2	Odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl., *förslagsanslag*	300,000			
3	Kolonisation å vissa kronoparker, *reservationsanslag*		1,110,000		
4	Kolonat å Abmobergets kronopark i stället för krononybyggen, *reservationsanslag*		20,000		
5	Dikning m. m. å Alträsks kolonisationsområde		70,000	300,000	1,200,000
	Egnahemsbildning:				
6	Odlings- och byggnadshjälp åt egnahemslåntagare		* 800,000		
7	Jordförmedling i samband med egnahemslånerörelsen		* 200,000		1,000,000
8	Jordbrukskommissioner, *förslagsanslag*			15,000	
	Säger för grundförbättringar, kolonisation och egnahemsbildning m. m.			315,000	3,250,000
	J. Fiskeriväsendet.				
1	Statens lokala fiskeriadministration, *förslagsanslag*			73,500	
	Fiskerinäringens understöd:				
2	Fiskets befrämjande i de särskilda orterna, *reservationsanslag*	99,000			

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
3	Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen, *reservationsanslag*	46,400		145,400	
4	Undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare, *reservationsanslag*				1,550
5	Södra Sveriges fiskeriförening				35,700
	Hydrografisk-biologiska havsundersökningar:				
6	Hydrografisk-biologiska kommissionens undersökningar, *reservationsanslag*		32,000		
7	Vissa havshydrografiska mätningar, *reservationsanslag*		8,000		
8	Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium, *reservationsanslag*		10,000		
9	Underhålls- och driftkostnad för fartyget Skagerak, *reservationsanslag*		94,000		144,000
10	Underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt, *reservationsanslag*				13,400
11	Ett armerat ångfartygs stationerande vid rikets kuster, *reservationsanslag*				29,300
	Säger för fiskeriväsendet			218,900	223,950
	K. Skogsväsendet.				
	Skogsundervisning m. m.:				
1	Skogshögskolan	210,700			
2	Diverse behov vid skogshögskolan, *reservationsanslag*		15,000		
3	Personligt ålderstillägg åt extra läraren vid skogshögskolan G. Grönberg		500		
4	Statens skogsförsöksanstalt	112,375			
5	Diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt, *reservationsanslag*		47,000		
6	Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring, *reservationsanslag*		13,000		
	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för statens skogsskolor:				
7	Avlöningar, *förslagsanslag* 100,000				
8	Övriga utgifter, *reservationsanslag* 96,300				
9	Genom dyrtidstillägg ökade utgifter, *förslagsanslag* 31,000	196,300	31,000		

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för fortsättningsskolan vid Kloten:				
10	Avlöningar, *förslagsanslag* 18,900				
11	Övriga utgifter, *reservationsanslag* .. 9,000				
12	Genom dyrtidstillägg ökade utgifter, *förslagsanslag* 4,000		31,900		
13	Skogshushållning i allmänhet, *reservationsanslag*	26,000		545,375	138,400
	Skogsvård m. m.:				
14	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, *förslagsanslag* ..	440,000			
15	Ersättning till statens domäners fond för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar, *förslagsanslag*		130,000		
16	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, *förslagsanslag*	280,000			
17	Ersättning till statens domäners fond för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, *förslagsanslag*		100,000		
18	Ersättning till statens domäners fond för utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar, *förslagsanslag*	112,000			
19	Ersättning till statens domäners fond för genom dyrtidstillägg ökade utgifter för tillsyn å enskildas skyddsskogar, *förslagsanslag*		26,000		
20	Skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar, *reservationsanslag*		98.000		
21	Skogsvårdens befrämjande, *reservationsanslag* ..		150,000		
22	Släckning av skogseld, *förslagsanslag*	50,000		882,000	504,000
	Utgifter för naturskyddsändamål:				
23	Kostnader för nationalparker, *reservationsanslag*		2,600		
24	Vetenskapsakademiens förvaltning av naturskyddsärenden, *reservationsanslag*		3,800		6,400
25	Belöningar för rovdjurs dödande, *förslagsanslag* ..			20,000	
	Säger för skogsväsendet	.....	.....	1,447.375	648,800

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	L. Lantmäteriväsendet.				
1	Lantmäteristyrelsen, *förslagsanslag*			181,700	
	Statens reproduktionsanstalt:				
2	Statens reproduktionsanstalts verksamhet, *förslagsanslag,* att utgå i första hand av inkomster av reproduktionsanstalten	200,000			
3	Nyanskaffning vid statens reproduktionsanstalt, *reservationsanslag*		20,000		
4	Personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen P. A. Eriksson, att utgå i första hand av inkomster av reproduktionsanstalten		1,940		
5	Dyrtidstillägg vid statens reproduktionsanstalt, *förslagsanslag,* att utgå i första hand av inkomster av reproduktionsanstalten		4,500	200,000	26,440
6	Lantmäteriundervisningen, *reservationsanslag*				46,000
	Lantmäterikontoren i länen:				
7	Avlöningar	305,350			
8	Renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen, *reservationsanslag*	2,000			
9	Extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen, *reservationsanslag*		65,000		
10	Inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen, *reservationsanslag*		2,500		
11	Anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av kopior av vissa kartor m. m., *reservationsanslag*		7,000	307,350	74,500
	Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar:				
12	Avlöningar	749,500			
13	Ersättning för publik renovation, *förslagsanslag*	30,000			
14	Tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare ..		* 425,000	779,500	425,000
	Understöd av jorddelningsväsendet:				
15	Bidrag till lantmäteriförrättningar, *förslagsanslag*	* 190,000			
16	Bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader, *förslagsanslag*	* 100,000		290,000	
17	Avvittringar, *förslagsanslag*			20,000	
18	Ströängars indragande till kronan, *förslagsanslag*				150,000
	Säger för lantmäteriväsendet			1,778,550	721,940

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	M. Rikets allmänna kartverk.				
1	Rikets allmänna kartverk			* 598,400	* 45,000
	Säger för rikets allmänna kartverk	.....	.....	598,400	45,000
	N. Geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar.				
	Sveriges geologiska undersökning:				
1	Sveriges geologiska undersökning, *förslagsanslag*	157,540			
2	Fältarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersökning, *reservationsanslag*		119,900		
3	Expenser m. m. för Sveriges geologiska undersökning, *reservationsanslag*		21,800		
4	Praktisk-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län, *reservationsanslag*		9,000		
5	Undersökning av torvmarker i södra Sverige, *reservationsanslag*		40,000	157,540	190,700
	Meteorologiska och hydrografiska undersökningar:				
	Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt:				
6	Avlöningar, *förslagsanslag* 192,700				
7	Arvoden åt observatörer, *reservationsanslag* 90,000				
8	Expenser, *reservationsanslag* 8,000	290,700			
9	Diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, *reservationsanslag*		137,700		
10	Meteorologiska telegram från Färöarna och Island, *reservationsanslag*		1,000		
11	Meteorologiska iakttagelser i Abisko, *reservationsanslag*		14,650		
12	Geofysisk station i samarbete med Roald Amundsens polarexpedition, *reservationsanslag*		12,000		
13	Hydrogeologiska specialundersökningar, *reservationsanslag*		11,800	290,700	177,150
	Säger för geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar	.....	.....	448,240	367,850
	O. Diverse.				
1	Ålderstillägg, *förslagsanslag*			225,000	
2	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag* ..			700,000	

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
3	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*			270,000	
4	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*			55,035	
5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*			50,000	
6	Extra utgifter, *reservationsanslag*			100,000	
7	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen				* 182,000
8	Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare				* 9,000
9	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*				1,350,000
	Säger för diverse			1,400,035	1,541,000
	Summa			11,703,850	9,138,850

* Beräknat belopp.

Verkliga utgifter.

X. Tionde huvudtiteln. Handelsdepartementet.

	A. Departementet.	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
1	Departementschefen			24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *förslagsanslag*			145,300	
3	Departementets verksamhet				14,172
	Säger för departementet			169,300	14,172
	B. Centrala verk med underlydande stater.				
	Kommerskollegium:				
1	Kommerskollegium, *förslagsanslag*			514,420	
2	Kommerskollegii verksamhet				89,000
	Bergsstaten:				
3	Bergsstaten, *förslagsanslag*	89,700			
4	Övergångsstat	14,300		104,000	
	Sprängämnesinspektionen:				
5	Inspektionen, *förslagsanslag*			11,500	
6	Arvode åt en assistent				6,048
	Inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring:				
7	Inspektionen, *förslagsanslag*			31,500	
8	Arvoden åt två assistenter				12,096
9	Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet				217,720
	Undervisningsanstalter för sjöfart:				
10	Navigationsskolorna	178,645			
11	Ytterligare medel för navigationsskolornas uppvärmning och belysning		3,800		
12	Navigationslärarkursen, *reservationsanslag*	—			
13	Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalterna för sjöfart, *förslagsanslag*	11,000		189,645	3,800
14	Skeppsmätningskostnad, *förslagsanslag*			32.200	

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Lots- och fyrväsendet:				
15	Lots- och fyrinrättningen, *förslagsanslag*			6,105,915	
16	Säkerhetsanstalter för sjöfarten, *reservationsanslag*				78,000
	Patent- och registreringsverket:				
17	Patent- och registreringsverkets verksamhet, *reservationsanslag,* att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel	936,000			
18	Dyrtidstillägg vid patent- och registreringsverket, *reservationsanslag,* att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel		140,000		
19	Kostnader, som föranledas av överståthållarämbetets och länsstyrelsernas befattning med vissa slag av registrering, *förslagsanslag*		4,000	936,000	144,000
	Försäkringsinspektionen:				
20	Försäkringsinspektionens verksamhet, *reservationsanslag,* att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen			125,400	
21	Dyrtidstillägg vid försäkringsinspektionen, *reservationsanslag,* att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen				15,500
	Statens provningsanstalt:				
22	Statens provningsanstalts verksamhet, *förslagsanslag,* att utgå i första hand av inkomster av provningsanstalten			306,500	
	Säger för centrala verk med underlydande stater		.....	8,357,080	566,164
	C. Handel och sjöfart.				
1	Handelshögskolan i Stockholm				50,000
2	Auktoriserade handelskammare i riket				24,000
3	Svenska handelskammare i utlandet				50,000
4	Sveriges allmänna exportförening				20,000
5	Internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik, *förslagsanslag*				1,200
6	Ersättning till sjömanshusen				162,000
7	Läkarundersökning av sjöfolk, *förslagsanslag*				35,000
8	Arvoden åt två dispaschörsassistenter				4,000
9	Internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten, *förslagsanslag*				9,500
	Säger för handel och sjöfart		.....		355,700

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	D. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.				
1	Reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hörer, *reservationsanslag*			—	
	Befrämjande av slöjderna:				
	Befrämjande i allmänhet av slöjderna:				
2	Manufakturernas befrämjande 8,000				
	Reservationsanslag:				
3	Reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena .... —				
4	Reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri ..... —				
5	Reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien .... —				
6	Reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen .. — —	8,000			
7	Befrämjande av husslöjden	20,000		28,000	
	Torvtillgångarnas tillgodogörande:				
8	Torvingenjörer		30,400		
9	Skrivhjälp åt förste torvingenjören		1,500		
10	Personliga ålderstillägg åt torvingenjörerna		3,000		
11	Undervisningskurs i torvhantering		3,000		37,900
12	Sveriges hantverksorganisation				3,000
13	Understöd åt hantverksidkare för utbildande av lärlingar				11,540
14	Föreningen för svensk hemslöjd				10,000
15	Svenska slöjdföreningen				12,000
16	Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet, *reservationsanslag* ..				100,000
17	Undersöknings- och försvarsarbeten å vissa malmfyndigheter m. m., *reservationsanslag*				140,000
	Säger för bergsbruk, industri, hantverk och slöjd	.....	.....	28,000	314,440

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	E. Ingenjörsvetenskapsakademien.				
1	Ingenjörsvetenskapsakademien	.....	.....	40,000	
	F. Diverse.				
1	Ålderstillägg, *förslagsanslag*			2,000	
2	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag* ..			50,000	
3	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*			75,000	
4	Tryckningskostnader, *förslagsanslag*			100,044	
5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*			75,000	
6	Extra utgifter, *reservationsanslag*			25,000	
7	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *förslagsanslag* ..				* 61,000
8	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*				1,300,000
	Säger för diverse	.....	.....	327,044	1,361,000
	Summa	.....	.....	8,921,424	2,611,476

* Beräknat belopp.

Verkliga utgifter.

XI. Elfte huvudtiteln. Pensionsväsendet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Civila pensionsväsendet.				
1	Pensionering av civila tjänstinnehavare, *förslagsanslag*			2,500,000	
2	Förvaltningsbidrag till civilstatens änke- och pupillkassa			75,000	
3	Pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, *förslagsanslag*				450,000
4	Dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, *förslagsanslag*				* 3,800,000
5	Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl., *förslagsanslag*				* 1,900,000
6	Statens andel i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare, *förslagsanslag*			15,000	
7	Statens andel i kostnaden för pensionering av lasarettsläkare, *förslagsanslag*			25,000	
8	Bidrag till sjuksköterskors pensionering, *förslagsanslag*			20,000	
9	Statens bidrag till pensionering av barnmorskor, *förslagsanslag*			30,000	
10	Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete, *förslagsanslag*			100,000	
11	Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, *förslagsanslag*			24,000	
12	Bidrag till kungl. hovkapellets pensionsinrättning			3,000	
13	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.			* 157,276	
14	Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, *förslagsanslag*			68,000	

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
15	Tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, *förslagsanslag*				180,000
	Statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.:				
16	Bidrag till folkskollärares m. fl. pensionering	5,310,000			
17	Pensionsavgifter till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., *förslagsanslag*	3,255,000		8,565,000	
18	Bidrag till kostnaderna för pensionering av dövstumlärare m. fl.			* 35,000	
19	Tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, *förslagsanslag*				1,800
	Handelsflottans pensionsanstalt:				
20	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt, *förslagsanslag*	101,000			
21	Förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt, *förslagsanslag*		31,000		
22	Förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt		31,000		
23	Tilläggspensioner under år 1923 åt pensionstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt, *förslagsanslag*		106,000		
24	Bidrag till bestridande av förvaltningskostnaderna vid handelsflottans pensionsanstalt		2,225	101,000	170,225
25	Tillfälliga understöd åt f. d. befattningshavare vid lotsverket, *förslagsanslag*				7,500
26	Ersättning åt vissa personer, som drabbats av olycksfall, uppkomna i följd av förhållandena under världskriget m. m., *förslagsanslag*				* 150,000
	Säger för civila pensionsväsendet			11,718,276	6,659,525
	B. Militära pensionsväsendet.				
	Arméns pensionskassa:				
1	Ersättning för mistade löneinnehållningar	19,021			
2	Ersättning för nådårs- och begravningshjälpsbesparingar	28,080			
3	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén	137,286			

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
4	Ytterligare bidrag för år 1922 till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén		6,724		
5	Arméns pensionskassas egen pensionering m. m., *förslagsanslag*		3,500,000		
6	Tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén, *förslagsanslag*		9,000		
7	Pensionsförbättring åt viss personal vid armén, *förslagsanslag*		850,000		
8	Ersättning för inkomster från Vadstena krigsmanshuskassas äldre medel	106,000		290,387	4,365,724
9	Vadstena krigsmanshuskassa			137,640	
10	Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring			252,000	
11	Förhöjning av ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *förslagsanslag*				90,000
12	Förhöjning i gratialen åt avskedat manskap			648,000	
13	Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat manskap, *förslagsanslag*			400,000	
14	Tillfälligt understöd åt f. d. förrådsvaktmästare ..				980
15	Pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer, *förslagsanslag*				500,000
16	Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare, *förslagsanslag*				* 2,400,000
17	Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare, *förslagsanslag*				* 500,000
18	Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, *förslagsanslag*				1,275,000
	Flottans pensionskassa:				
	Ersättning för minskade inkomster:				
19	Pensionsfonden 36,320				
20	Gratialfonden 16,650	52,970			
21	Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond ..	45,900			
22	Pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, *förslagsanslag*	450,000			
23	Pensionering av flottans gemenskap, *förslagsanslag*	309,000			

* Beräknat belopp.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
24	Tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen m. fl., *förslagsanslag*		2,600		
25	Tillfälliga understöd åt f. d. daglönare vid marinen, *förslagsanslag*		11,005	857,870	13,605
26	Pensionsförbättring åt viss personal vid marinen, *förslagsanslag*				230,000
27	Invalidhusfonden			60,350	
	Säger för militära pensionsväsendet			2,646,247	9,375,309
	C. Allmänna indragningsstaten.				
1	Diverse föremål, *förslagsanslag*			1,200,023	
	Summa			15,564,546	16,034,834

Verkliga utgifter.

XII. Oförutsedda utgifter.

	Extra anslag Kronor
Oförutsedda utgifter, *förslagsanslag*	1,000,000

Verkliga utgifter.

XIII. Riksdags- och revisionskostnader m. m.

		Extra anslag Kronor	Extra anslag Kronor
1	Riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus, *förslagsanslag*		3,300,000
2	Avlöningar och pensioner m. m. vid riksgälds- och riksdagsförvaltningen, *förslagsanslag*		440,000
	Riksdagsbiblioteket:		
3	Avlöningar, arvoden m. m., vikariatsersättningar och expenser, *förslagsanslag*	54,000	
4	Riksdagsbibliotekets komplettering och utvidgning, *reservationsanslag*	15,000	69,000
5	Kontorsexpenser, inlösningsprovisioner och andra omkostnader för statsskulden, *förslagsanslag*		300,000
6	Avlöningar, resekostnader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition, *förslagsanslag*		65,000
7	Avlöningar, resekostnader och expenser för militieombudsmannen och hans expedition, *förslagsanslag*		65,000
	Summa		4,239,000

Verkliga utgifter.

XIV. Räntor å statsskulden m. m.

		Extra anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. De fonderade statslånen.		
1	Å 3 6/10 % lånet	3,012,840	
2	» 1880 års 3 ½ % lån, *förslagsanslag*	1,175,400	
3	» 1886 » 3 ½ % » , *förslagsanslag*	1,767,220	
4	» 1888 » 3 % »	725,500	
5	» 1890 » 3 ½ % »	671,300	
6	» 1894 » 3 % »	506,400	
7	» 1899 » 3 ½ % »	990,000	
8	» 1900 » 3 ½ % »	1,271,200	
9	» 1904, 1906 och 1907 årens 3 ½ % lån	4,404,960	
10	» 1908 års 3 ½ % lån	1,906,800	
11	» 1911 » 3 ½ % »	2,880,000	
12	» 1913 » 4 ½ % »	3,240,000	
13	» 1914 » 5 % »	8,155,000	
14	» 1916 och 1917 årens 5 % lån	9,351,500	
15	» 1918 års 5 % lån, *förslagsanslag*	4,750,000	
16	» 1918 » premieobligationslån	5,000,000	
17	» 1919 » 6 % lån	5,595,000	
18	» 1921 » 6 % » , *förslagsanslag*	5,648,000	
19	» 1921 » premieobligationslån	6,000,000	67,051,120
	B. Övrig statsskuld.		
1	Ränta å medgiven och beräknad, ännu icke verkställd upplåning, *förslagsanslag*	12,499,960	
	Ränta å följande av staten övertagna lån:		
2	Kommunlån 980		
3	Örebro—Svartå järnvägsaktiebolags obligationslån 17,980		
	Järnvägsaktiebolaget Malmö—Kontinentens obligationslån:		
4	Av år 1898 44,720		
5	» » 1902 24,940	69,660	

				Extra anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags obligationslån:				
6	Av 1/7 1896	44,660			
7	» 1/9 1896	11,240			
8	» år 1903	116,820			
9	» » 1914	49,500	222,220	310,840	
10	Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen, *reservationsanslag*			300,000	
11	Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm, *reservationsanslag*			90.000	
12	Ränta å konung Carl XIII:s hemgiftskapital, *reservationsanslag*			7,500	
13	Ränta å Göta kanals reparationsfond			7,080	13.215.380
			Summa	.....	80,266,500

Utgifter för kapitalökning.

I. Statens affärsverksamhet.

		Att täckas av		Summa
		lånemedel	andra statsinkomster	
	A. Postverket.	Kronor	Kronor	Kronor
1	Inventarier, *reservationsanslag*	500,000		
2	Inköp och bebyggande av fastigheter: Centralposthus i Göteborg, *reservationsanslag*	300,000		
	Säger för postverket	800,000		800,000
	B. Telegrafverket.			
1	Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, *reservationsanslag*	15,000,000		
2	Radiostation för trafik med Amerikas Förenta Stater, *reservationsanslag*	1,200,000		
	Säger för telegrafverket	16,200,000		16,200,000
	C. Statens järnvägar.			
	Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar:			
	Bangårdar:			
	Bangårdsombyggnader:			
1	Ombyggnad av bangårdar i Stockholm m. m., *reservationsanslag*	* 2,500,000		
	Lokomotivstations- och driftverkstadsanläggningar:			
2	Anordningar för förbättrad driftsekonomi vid vissa lokomotivstationer, *reservationsanslag*	50,000		
3	Husbyggnader, *reservationsanslag*	37,500		
4	Ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar, *reservationsanslag*	25,000		
	Nya statsbanebyggnader:			
5	Statsbanan Sveg—Hede, *reservationsanslag*		1,000,000	
6	Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare, *reservationsanslag*	1,000,000		

* Beräknat belopp.

		Att täckas av		Summa
		lånemedel	andra statsinkomster	
		Kronor	Kronor	Kronor
7	Statsbanan Forsmo—Hoting, *reservationsanslag*	2,200,000		
8	Statsbanan Hällnäs—Stensele, *reservationsanslag*	1,700,000		
9	Genomgående tryckluftbroms beträffande statens järnvägars rullande materiel, *reservationsanslag*	4,000,000		
	Säger för statens järnvägar	11,512,500	1,000,000	12,512,500
	D. Statens vattenfallsverk.			
	Statens kraftverk:			
	Trollhätte kraftverk:			
1	Första utbyggnaden av kraftstationen vid Lilla Edet, *reservationsanslag*	2,100,000		
2	Förberedande åtgärder för Vänerns reglering, *reservationsanslag*	500,000		
	Lule älvs kraftverk:			
3	Fortsatt underhåll av anläggningar och byggnader m. m. vid Harsprånget, *reservationsanslag*	80,000		
4	Reglering av Suorvasjöarna, *reservationsanslag*	1,300,000		
	Älvkarleby kraftverk:			
5	Regleringsarbeten vid Vänjansjön, *reservationsanslag*	139,000		
6	Förskottsinbetalningar för regleringsarbetena vid Vänjansjön, *reservationsanslag,* att utgå av tillfälliga lånemedel	70,000		
7	Distributionsanläggningar för statens kraftverk, *reservationsanslag*	5,500,000		
	Gemensamt anslag:			
8	Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, *reservationsanslag*	200,000		
	Säger för statens vattenfallsverk	9,889,000		9,889,000
	E. Gemensamt anslag för telegrafverket samt statens järnvägar och vattenfallsverk.			
1	Arbeten för telegrafverkets samt statens järnvägars och vattenfallsverks räkning för bekämpande av arbetslösheten, *reservationsanslag*	5,000,000		5,000,000
	F. Statens domäner.			
1	Rörelsekapital för statens domänverk		*10,000,000	10,000,000
	Summa	43,401,500	11,000,000	54,401,500

* Beräknat belopp.

Utgifter för kapitalökning.

II. Statens aktier.

		Att täckas av		Summa
		lånemedel Kronor	andra statsinkomster Kronor	Kronor
1	Finansiering av ostkustbanan, *reservationsanslag*	* 5,000,000		5,000,000
2	De svenska kolfälten å Spetsbergen	* 3,000,000		3,000,000
	Summa	8,000,000		8,000,000

* Beräknat belopp.

Utgifter för kapitalökning.

III. Statens utlåningsfonder.

		Att täckas av		Summa
		lånemedel	andra statsinkomster	
		Kronor	Kronor	Kronor
1	Allmänna järnvägslånefonden, *reservationsanslag*	750,000		750,000
2	Vattenkraftslånefonden, *reservationsanslag*	2,000,000		2,000,000
3	Fonden för räntefria studielån, *reservationsanslag*	300,000		300,000
4	Odlingslånefonden, *reservationsanslag*	2,000,000		2,000,000
5	Egnahemslånefonden, *reservationsanslag*	25,000,000		25,000,000
6	Kraftledningslånefonden, *reservationsanslag*	2,340,000		2,340,000
7	Rederilånefonden, *reservationsanslag*	*3,000,000		3,000,000
	Summa	35,390,000		35,390,000

* Beräknat belopp.

Utgifter för kapitalökning.

IV. Avbetalning å statsskulden.

		Att täckas av		
		lånemedel	andra statsinkomster	Summa
		Kronor	Kronor	Kronor
	A. De fonderade statslånen. *Amortering.*			
1	1880 års 3½ % lån		4,247,100	
2	1886 » 3½ % »		737,800	
3	1890 » 3½ % »		844,900	
4	1899 » 3½ % »		524,520	6,354,320
	B. Fonden för statsskuldens amortering.			
1	Avsättning till fonden för statsskuldens amortering		1,000,000	1,000,000
	C. Övertagna lån.			
1	Kommunlån		3,800	
2	Örebro—Svartå järnvägsaktiebolags obligationslån		23,000	
	Järnvägsaktiebolaget Malmö—Kontinentens obligationslån:			
3	Av år 1898 ... 44,000			
4	Av år 1902 ... 21,000		65,000	
	Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags obligationslån:			
5	Av 1/7 1896 ... 63,000			
6	Av 1/9 1896 ... 16,000			
7	Av år 1903 ... 83,000			
8	Av år 1914 ... 26,000		188,000	279,800
	Summa			7,634,120

Utgifter för kapitalökning.

V. Återbetalning av tillfälliga lånemedel.

		Att täckas av		Summa
		lånemedel Kronor	andra statsinkomster Kronor	Kronor
1	Återbetalning av under titeln »Förlag till statsverket» å 1918 års tilläggsstat anvisat anslag till täckande av förskjutna kostnader för anskaffande av vissa slag av förnödenheter		3,356,107	3,356,107
2	Återbetalning av vissa å tilläggsstat och extra tilläggsstat för år 1918 samt tilläggsstat för år 1919 såsom tillfällig försträckning åt statens järnvägar anvisade anslag		30,298,170	30,298,170
3	Återbetalning av under titeln »Rörelsekapital» å 1921 års tilläggsstat anvisat anslag till rörelsekapital för styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda		30,000	30,000
4	Återbetalning av under titeln »Låneunderstöd» å 1918 års tilläggsstat anvisat anslag till lån till hushållningssällskapen för anskaffande och tillhandahållande av förädlade utsäden		2,970,000	2,970,000
5	Återbetalning av vissa till rörelsekapital för statens bränslekommission å 1917 och 1918 års tilläggsstater anvisade anslag		7,536,323	7,536,323
	Summa		44,190,600	44,190,600

Utgifter för kapitalökning.

VI. Statsverkets fond av rusdrycksmedel.

	Att täckas av		Summa
	lånemedel Kronor	andra statsinkomster Kronor	Kronor
Avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel:			
Överskott å statsverkets fond av rusdrycksmedel, *förslagsanslag*		2,200,000	2,200,000

Utgifter för kapitalökning

VII. Låneunderstöd.

		Att täckas av		Summa
		lånemedel Kronor	andra statsinkomster Kronor	Kronor
	Att utgå av tillfälliga lånemedel:			
	Ecklesiastikdepartementet:			
1	Lån till fullbordande av akademiska sjukhusets i Uppsala ny- och ombyggnad, *reservationsanslag*	600,000		
2	Räntefritt lån till Växjö domkyrka	20,000		620,000
	Jordbruksdepartementet:			
3	Lån till svenska mosskulturföreningen	40,000		
4	Lån åt företag för framställning av jordbrukskalk	50,000		90,000
	Summa			710,000

Totalsumman av de i riksstaten förekommande utgifter uppgår till 737,561,000 kronor eller samma belopp, vartill statsverkets inkomster för budgetåret 1923—1924 här förut beräknats; och erhåller riksstaten följande utseende:

Riksstat för budget-

Inkomster:		Kronor
A. *Egentliga statsinkomster:*		
I. Skatter	458,427,000	
II. Uppbörd i statens verksamhet	9,979,440	
III. Diverse inkomster	10,394,893	478,801,333
B. *Inkomster av statens produktiva fonder:*		
I. Statens affärsverksamhet (överskott)	92,300,000	
II. Statens aktier	12,380,000	
III. Statens utlåningsfonder (överskott)	7,264,900	
IV. Statsverkets fond av rusdrycksmedel (överskott)	2,200,000	114,144,900
C. *Andel i riksbankens vinst för år 1922*		16,000,000
D. *I anspråk tagna kapitaltillgångar:*		
I. Uppkomna av andra statsinkomster än lånemedel	2,769,994	
II. Uppkomna av lånemedel	38,343,273	41,113,267
E. *Lånemedel:*		
I. Fast upplåning	86,721,500	
II. Tillfällig upplåning	780,000	87,501,500
	Summa	**737,561,000**

året 1923—1924.

Utgifter:

A. *Verkliga utgifter:*

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Summa	Kronor
I.	Första huvudtiteln	1,333,000	445,000	1,778,000	
II.	Andra »	9,650,024	3,949,076	13,599,100	
III.	Tredje »	4,011,000	2,274,600	6,285,600	
IV.	Fjärde »	110,850,827	38,488,373	149,339,200	
V.	Femte »	32,169,170	49,684,830	81,854,000	
VI.	Sjätte »	8,852,080	10,811,220	19,663,300	
VII.	Sjunde »	34,736,060	7,041,940	41,778,000	
VIII.	Åttonde »	80,490,879	40,766,221	121,257,100	
IX.	Nionde »	11,703,850	9,138,850	20,842,700	
X.	Tionde »	8,921,424	2,611,476	11,532,900	
XI.	Elfte »	15,564,546	16,034,834	31,599,380	
	Säger	318,282,860	181,246,420	499,529,280	
XII.	Oförutsedda utgifter			1,000,000	
XIII.	Riksdags- och revisionskostnader m. m.			4,239,000	
XIV.	Räntor å statsskulden m. m.			80,266,500	585,034,780

B. *Utgifter för kapitalökning:*

		Att täckas av lånemedel	Att täckas av andra statsinkomster	Summa	Kronor
I.	Statens affärsverksamhet	43,401,500	11,000,000	54,401,500	
II.	Statens aktier	8,000,000		8,000,000	
III.	Statens utlåningsfonder	35,390,000		35,390,000	
IV.	Avbetalning å statsskulden		7,634,120	7,634,120	
V.	Återbetalning av tillfälliga lånemedel		44,190,600	44,190,600	
VI.	Statsverkets fond av rusdrycksmedel		2,200,000	2,200,000	
VII.	Låneunderstöd	710,000		710,000	
	Säger	87,501,500	65,024,720	152,526,220	152,526,220
				Summa	**737,561,000**

Specifikation av utgifter, att täckas av lånemedel.

		Att täckas genom		Summa
		fast upplåning	tillfällig upplåning	Kronor
B.	*Utgifter för kapitalökning:*			
I.	Statens affärsverksamhet	43,331,500	70,000	43,401,500
II.	Statens aktier	8,000,000		8,000,000
III.	Statens utlåningsfonder	35,390,000		35,390,000
VII.	Låneunderstöd		710,000	710,000
	Summa	86,721,500	780,000	87,501,500

Samtliga de i denna proposition åberopade eller för övrigt med statsregleringen sammanhängande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Statsverkspropositionens justering.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Med åberopande av de förslag till riksdagen, varom hemställanden gjorts av vederbörande departementschefer enligt vad som framgår av statsrådsprotokollet för denna dag angående

inkomsterna samt angående

utgifterna, för flera huvudtitlar gemensamma frågor, första till och med elfte huvudtitlarna, oförutsedda utgifter, riksdags- och revisionskostnader m. m., räntor å statsskulden m. m. samt utgifter för kapitalökning,

föredrager chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson ett i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts enligt samma protokoll fattade beslut uppsatt förslag till proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1923—1924.

Departementschefen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de härovan berörda förslag och alltså upptaga statsverkets inkomster och utgifter på sätt bilaga till detta protokoll utvisar.

Till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt finner Hans Maj:t Konungen gott lämna bifall och förordnar tillika, att omförmälda proposition skall i enlighet därmed avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.

Inkomsterna.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anför:

Jag anhåller nu att få underställa Kungl. Maj:ts prövning finansplan för statsregleringen vid den nu instundande riksdagen ävensom beräkning av statens inkomster för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924; och får jag härvid till en början anmäla dels en av riksräkenskapsverket den 9 december 1922 avgiven skrivelse med inkomstberäkning för sagda tid med tilläggsskrivelse den 29 samma månad, dels ock en av fullmäktige i riksgäldskontoret till chefen för finansdepartementet avlåten skrivelse den 12 oktober 1922 med förslagsberäkningar över sådana riksgäldskontorets inkomster och utgifter under nämnda budgetperiod, som böra upptagas i riksstaten för samma tid.

Den nu förestående statsregleringen är den första, som omfattar ett budgetår löpande från och med den 1 juli. Övergången till det nya budgetårssystemet förmedlas av den riksstat, som av 1922 års riksdag fastställts för första hälften av år 1923. Slutpunkten för denna budget ligger alltså lika långt fram i tiden i förhållande till 1922 års riksdag, som riksstaten för budgetåret 1923—1924 kommer att göra i förhållande till 1923 års riksdag. Såvitt av det nu utförda budgetarbetet kunnat bedömas, synes man med omläggningen av budgetåret hava vunnit det syftemål, som i första hand avsågs med reformen, eller avskaffandet av tilläggsstaterna. Några nya utgifter av den storlek eller beskaffenhet, att anslag därför måst äskas å tilläggsstat för första halvåret 1923, hava nämligen icke framträtt.

Finansplanen.

Då jag nästlidet år hade att för Kungl. Maj:t anmäla inkomstberäkningen för den då förestående statsregleringen, anförde jag vissa förhållanden, vilka gåvo stöd för den uppfattningen, att förbättring i det dåvarande ekonomiska läget vore att emotse och att under år 1923 mera normala förhållanden skulle börja återinträda. Emellertid framhöll jag såsom självfallet, att man vid upprättandet av budgetförslaget för första halvåret 1923 ej finge draga några långt gående slutsatser av detta antagande.

Det år som gått, sedan detta uttalande gjordes, har i stort sett bestyrkt förhoppningarna om en förbättring i konjunkturerna. Den tendens mot ökad produktion, som redan för ett år sedan skönjdes beträffande Förenta staterna och som antogs förebåda utvecklingen jämväl i andra länder, har ytterligare stärkts. Men även i Europa har omslaget blivit alltmera tydligt. I England ävensom i de flesta länder, vilka lyckats hålla sig utanför världskriget, synes nämligen produktionen på åtskilliga områden hava fått ny fart.

Vad vårt eget land beträffar tillåter jag mig att ifråga om det ekonomiska läget under år 1922 ur det i november samma år utkomna sjätte häftet av »Ekonomisk översikt» återgiva följande.

»Den tid som förflutit sedan halvårsskiftet har givit förnyade bevis för antagandet, att den industriella depressionen börjar lätta, och att det ekonomiska läget så småningom förbättras, sedan det stora prisfallet med 1921 års utgång nådde sin avslutning. Mot denna förbättring av läget inom industrien, såsom den tecknas av stegrade produktionssiffror och minskad arbetslöshet, stå dock jordbrukets svårigheter. Årets skörd kan visserligen betecknas som tämligen god, men spannmålsprisens häftiga fall under höstmånaderna har svårt rubbat jordbrukarnas möjligheter till utkomst.

Men även inom industrien är läget långt ifrån enhetligt. Man kan här urskilja två mycket olika gynnade grupper. Å ena sidan stå de exporterande råvaruproducenterna med stigande avsättning för järnmalm och virke jämte träfabrikaten massa och papper; å andra sidan visa såväl järn- som maskinindustrierna blott svag förbättring sedan bottenpunkten i mitten av föregående år.

Inom trävaruindustrierna har skeppningssäsongen medfört exportkvantiteter, som väl tåla en jämförelse med de »normala» fredsårens resultat, och detsamma gäller om tändsticksindustrien. Men varken för virke, massa eller papper ha ännu några större prisförbättringar inträtt, och i allmänhet torde endast det senare halvårets tillverkning bliva vinstgivande. I produktionsavseende hör även den för landets eget behov arbetande textilindustrien till denna mera gynnade grupp.

Även om produktionen av tackjärn och stål visar en sakta stigande tendens

måste dock fortfarande läget inom järnindustrien betecknas som otillfredsställande. Maskinindustrien har på det hela taget knappast förbättrat sin ställning, sedan under vårmånaderna den lägsta punkten nåddes med avseende på driftens omfattning. Det låter sig för närvarande ej avgöra, om de synnerligen nedslående exportsiffrorna för svenskt järn och svenska verkstadsarbeten, utom den internationella krisen, även kunna tillskrivas genom krigstiden förändrade avsättningsmöjligheter. Någon motsvarighet till den kraftiga prisstegring för järn och stål, vilken gjort sig gällande i Förenta staterna, kan varken påvisas i England, Frankrike eller Sverige även om de engelska tackjärnsnoteringarna stigit med ett par procent sedan i somras.

Att spekulationen på intet sätt diskonterat den förbättring, som dock ovedersägligen inträtt inom ett flertal av landets industrier, måste tillskrivas den grundlighet med vilken deflationsprocessen verkat i Sverige liksom hos övriga f. d. neutrala med högt penningvärde. Många uppgifter stödja dock numera antagandet att likvidationsperioden kan anses som avslutad och att en tid av ökad kapitalisering och ökat sparande står för dörren.»

De ekonomiska förhållandena under år 1922 äro i väsentlig mån avgörande beträffande den mest givande av inkomsttitlarna å den nya budgeten, nämligen inkomst- och förmögenhetsskatten. För inkomsttitlarna i allmänhet är däremot läget under tiden efter utgången av år 1922 bestämmande. Beträffande flera av de viktigaste statsinkomsterna — särskilt gäller detta stämpel- och tullmedel ävensom konsumtionsskatterna i allmänhet — hänföra sig riksstatens liksom budgetredovisningens siffror väsentligen till förhållandena under själva budgetåret. Det är därför nödvändigt att söka bedöma den ekonomiska utvecklingen ända till utgången av första halvåret 1924.

Det är givetvis icke möjligt att med några anspråk på tillförlitlighet yttra sig i sagda hänseende. Men så många kända faktorer synes bestämt peka på en förbättring i det ekonomiska läget, att man utan större risk för misstag synes kunna utgå från en dylik utveckling. Bland dessa faktorer vill jag särskilt nämna den stabilisering av prisnivån, som under det sista året inträffat. Kommerskollegii indextal för grosshandelspriser, vilket för 1920 visade ett medeltal av 359 samt under 1921 sjönk från 272 till 188, har under 1922 allenast sjunkit från 180 för januari till 165 för december. Den prisstatistik, som först upplades av Svensk handelstidning och nu fortsättes av Svensk finanstidning, visar för 1922 en sänkning med samma antal enheter från 170 till 155. Den nedgång i levnadskostnaderna, vilken enligt socialstyrelsens indexberäkning har skett under år 1922, är visserligen betydligt kraftigare än partiprissänkningen eller från 216 vid årsskiftet 1921—1922 till 183 ett år senare. Efter hand torde emellertid skiljaktigheterna mellan de båda slagen av indexserier komma att minskas. För budgetåret 1923—

1924 har likväl icke ansetts tillrådligt att räkna med en lägre genomsnittlig levnadskostnadsindex än 175.

Nu har det visserligen ej saknats förespråkare för en, låt vara mindre inflation, i syfte särskilt att befordra exportmöjligheterna. Med den erfarenhet man nu har om de oerhörda svårigheter, som varit förknippade med nedgången till den nuvarande prisnivån och dess stabilisering, synes det mig icke kunna komma ifråga att avsiktligt utsätta sig för en ny deflationskris, vilken ofrånkomligt skulle förr eller senare inställa sig efter en inflationsperiod. Jag måste under sådana förhållanden upprepa mitt förra året gjorda uttalande om min obenägenhet att medverka till åtgärder ledande till en ny stegring av prisnivån.

Den vunna stabiliseringen i penningvärdet är efter mitt förmenande det säkraste underlaget för återuppblomstrande av produktionen och affärslivet. Men även andra skäl för att antaga en utveckling i sådan riktning föreligga.

Vissa av våra viktigaste exportartiklar hava, såsom framgår av det nyss återgivna uttalandet ur »Ekonomisk översikt», att uppvisa ökad efterfrågan från utlandet.

På en växande livaktighet i rörelsen tyda också de stegringar i vissa löpande inkomster — jag tänker särskilt på stämpel- och tullmedel — som under de senaste månaderna gjort sig gällande. Att vissa statens affärsverk utvisa förbättrad avkastning får ock anses såsom ett gott tecken för framtiden.

Arbetslöshetens avtagande är likaså ett glädjande tecken på krisens avveckling och intet tyder för närvarande på en — annat än av årstidsförhållandena betingad — ökning i antalet arbetslösa.

Då ingen särskild anledning synes föreligga att antaga, att konjunkturförbättringen skall under den nu förestående budgetperioden avstanna, har jag ansett, att man beträffande inkomsterna å den nya budgeten bör kunna räkna med en stigande avkastning av de inkomsttitlar, vilka hänföra sig till förhållandena efter 1922 års utgång. Men givet är, att den största försiktighet härvid måste iakttagas, något som även betingas av kassafondens ställning.

Innan jag övergår till att närmare redogöra för de för den förestående statsregleringen särskilt utmärkande förhållandena, ber jag att med några ord få beröra utfallet, såvitt nu kan bedömas, av såväl 1922 års riksstat som övergångsbudgeten för första halvåret 1923.

I en inom finansdepartementet i maj 1922 utarbetad promemoria, vilken finnes intagen i samma års bevillningsutskotts betänkande nr 41,

angavs att en brist i 1922 års budget kunde förväntas, vilken möjligen kunde komma att röra sig omkring 30 miljoner kronor. Numera utförda beräkningar hava i stort sett bestyrkt de i promemorian gjorda antagandena. Avvikelserna från de i maj gjorda kalkylerna innebära i huvudsak, att inkomsterna på det hela taget utfallit bättre än man väntat, medan däremot utgifterna överstigit de antagna beloppen. Detta senare förhållande beror bland annat därpå, att levnadskostnadsindex ej för sista kvartalsskiftet 1922 sjunkit så mycket som tidigare beräknats. Ävenså hava på grund av svårigheten att på förhand beräkna dyrtidstilläggen för nyreglerad personal, anslagen för sådant ändamål under försvarsdepartementet visat sig vara upptagna för lågt. Jämväl på åtskilliga andra punkter hava förslagsanslagen varit väl knappt tillmätta. Den sammanlagda bristen å 1922 års budget torde sannolikt uppgå till omkring 35 miljoner kronor — denna siffra naturligen ännu helt approximativt beräknad. Med ett dylikt underskott samt med inberäknande av de anvisningar å kassafonden, vilka gjorts å 1922 års riksstat och tilläggsstat, skulle kassafonden, som vid 1922 års början uppgick till omkring 300 miljoner kronor, vid samma års slut hava nedgått till i runt tal 90 miljoner kronor.

Utfallet av budgeten för innevarande halvår är givetvis svårare att bedöma. Erfarenheten från fjolåret synes närmast peka på att å inkomstsidan möjligen kan uppstå något underskott, dock ej av större omfattning. På övergångsstatens utgiftssida torde vara att befara en brist, som är svår att nu precisera men som sammantagen med det belopp, som av kassafonden tagits i anspråk för övergångsstatens finansiering, gör, att fondens behållning den 30 juni 1923 knappast kan beräknas till mer än ett tjugotal miljoner kronor.

Det är uppenbart, att en kassafond med en så ringa storlek ej i någon mån kan bidraga till finansiering av den nya budgeten samt att den ej heller tål vid någon större påfrestning för täckande av möjligen uppkommande brister i fastställda riksstater.

Den omständigheten, att man ej längre har att röra sig med några besparade medel av större omfattning, ställer finansieringen av den nya budgeten i ett helt annat och svårare läge än man vid uppgörandet av de senaste årens riksstater haft att räkna med. Jag vill erinra, att särskilt tilläggsstaternas finansiering väsentligen byggts på anlitande av framför allt kassafonden men även rusdrycksmedelsfonden. En sammanställning utvisar, att dessa båda fonder å riksstaterna och tilläggs-

staterna för åren 1919—1922 finnas uppförda med följande belopp, sammanlagda för varje år:

1919	kronor	222,119,955
1920	»	115,675,001
1921	»	200,674,378
1922	»	179,955,131.

Visserligen hava statens utgifter, framför allt på grund av sjunkande dyrtidstillägg, avsevärt minskats under den senaste tiden. Emellertid är det helt naturligt, att nedgången i anspråken på statskassan ej varit så stark som minskningen i inkomsterna.

Med nu angivna förhållanden hade man att räkna, redan innan någon överblick över ämbetsverkens medelsäskanden och andra anslagskrav för budgetåret 1923—1924 kunde vinnas. Vid ett första övervägande, huru den motsedda skillnaden mellan inkomster och utgifter skulle utjämnas, framställde sig såsom ett självfallet önskemål att undvika nya eller ökade skatter eller andra pålagor, så mycket mera som skattetrycket kännes särskilt hårt under en period av stigande penningvärde.

Åtgärderna för bortarbetande av den motsedda bristen i förslagsbudgeten måste väsentligen riktas på nedbringande av utgifterna. I första rummet måste härvid komma i betraktande sådana utgifter, vilka kunna inbesparas utan eftersättande av de nuvarande statsfunktionerna. Härför erfordras ett bättre utnyttjande av förvaltningsapparaten, vilket å sin sida förutsätter införande av förbättrade arbetsmetoder samt ett omsorgsfullt tillvaratagande av arbetstiden.

I enlighet med dessa synpunkter tillstyrkte jag den 5 oktober 1922 Kungl. Maj:t att anbefalla en granskning, särskilt i personalhänseende, av ämbetsverkens äskanden av anslag för budgetåret 1923—1924. Då med denna särskilda granskning avsågs att få fram förslag, som kunde omedelbart eller från och med den 1 juli 1923 bringas till genomförande, måste undersökningen väsentligen begränsas till den extra personalen vid den egentliga centrala förvaltningen samt inriktas på att efterse, huruvida den expansion av förvaltningsapparaten, som otvivelaktigt ägt rum till följd av kristiden, kunde anses stå i rätt förhållande till de nuvarande uppgifterna. För resultatet av granskningen har jag för avsikt att lämna en redogörelse senare i dag.

Den nu gjorda undersökningen av personalförhållandena vid den centrala förvaltningen bör emellertid endast betraktas såsom en början

till en efter större linjer anlagd mera allmän eftersyn, om ej genom slopande av onödiga eller alltför kostsamma uppgifter förvaltningen kan förenklas och förbilligas. För möjliggörande av framtida indragningar i större omfattning hava åtgärder även träffats så till vida, att vid uppkommande vakanser särskilt skall tagas under omprövning, huruvida återbesättande av respektive tjänster bör ske.

Såsom jag redan antytt, var det att förutse, att då ämbetsverkens äskanden och övriga anslagskrav för budgetåret 1923—1924 kunde sammanställas mot de beräknade inkomsterna, ett avsevärt underskott skulle visa sig uppstå. Den första förslagsbudget, som upprättades, visade ock en brist — bortsett från kapitalökningsutgifter avsedda att täckas med lånemedel — av omkring 140 miljoner kronor, varvid räknades med en avkastning av inkomst- och förmögenhetsskatten av 150 miljoner kronor. Med hänsyn till bristens storlek blev det nödvändigt att underkasta samtliga utgiftsposter en i möjligaste mån ingående prövning. Härvid hava måst ske beskärningar av anslagskraven, som självfallet varit av vida större betydelse för den nu föreliggande finansplanen än den särskilda undersökningen beträffande personalförhållandena kunnat tänkas erhålla.

Riksstaten.

Jag ber nu att få lämna en kortfattad redogörelse för det föreliggande riksstatsförslaget. Detta slutar på ett belopp av 737.6 miljoner kronor.

Det torde vara av intresse att jämföra detta belopp med de senaste årens statsregleringar. Härvid är dock ej skäl gå tillbaka längre än till och med år 1919, enär 1917 och 1918 års statsregleringar på grund av kristidskommissionernas finansiering och förskottsväsendets avveckling icke äro jämförbara med följande år. Ävenså torde böra bortses från riksstaten för övergångshalvåret 1 januari—30 juni 1923, enär denna riksstat i flera avseenden är ojämnt belastad i jämförelse med en helårsbudget. Vidare torde i anslutning till i liknande sammanställningar tidigare tillämpade grunder böra bortses från vissa i de äldre staterna dubbelförda poster. Med sammanställning av riksstat och tilläggsstat för respektive år ställer sig jämförelsen sålunda:

	1919	1920	1921	1922	1923/24
Miljoner kronor	944.5	929.4	1,118.3	930.6	737.6.

Utgifterna.

Den gjorda sammanställningen utvisar, att den nedgång i statsutgifterna, som efter kristiden med dess exceptionellt höga utgifter först

framträdde i 1922 års riksstat och fortsattes i övergångsbudgeten för första halvåret 1923, nu ytterligare fortskridit.

I fråga om utgifterna ber jag först att få beröra kapitalökningsanslagen, vilka sammanlagt uppgå till 152.5 miljoner kronor.

Anslagen till statens affärsverksamhet stiga sammanlagt till ett belopp av 54.4 miljoner kronor. Av dessa böra emellertid frånskiljas 10 miljoner kronor, som äro avsedda för rörelsekapital åt domänverket och för vilka medel beredas genom överförande av motsvarande belopp av olevererade överskott å domänfonden för åren 1919 och 1920. Då inkomstsidan å riksstaten ökas med ett belopp motsvarande anslaget, är här alltså ej att räkna med någon verklig belastning av budgeten. Affärsverkens kapitalökningsanslag i övrigt hava i möjligaste mån begränsats. Jag torde böra omnämna, att — i likhet med vad å tilläggsstaten för år 1922 var fallet — bland anslagen till affärsverken 5 miljoner kronor avsetts för arbeten för telegrafverkets samt statens järnvägars och vattenfallsverks räkning för bekämpande av arbetslösheten. Det äskade sammanlagda beloppet för kommunikationsverken, 44.4 miljoner kronor, är ej mycket högre än motsvarande anslag för åren 1913—1915, då dessa utgifter ganska konstant höllo sig omkring 40 miljoner kronor, och föga överstigande fjärdedelen av medeltalet för åren 1919—1921.

Under rubriken statens aktier äro beräknade två poster, vilka möjligen i samband med definitiv framställning komma att föras under annan titel. Av anslagen avser det ena, å 5 miljoner kronor, fullgörande av statens åtagande beträffande finansieringen av Oskustbanan, i enlighet med 1922 års riksdags beslut, medan det andra anslaget, å 3 miljoner kronor, avser statens intresserande i de svenska kolfälten å Spetsbergen.

För kapitalökning å statens utlåningsfonder äskas för budgetåret 1923—1924 ett sammanlagt belopp av 35.4 miljoner kronor. Detta belopp överstiger avsevärt tidigare års anslag. Framför allt beror detta på att man under de nuvarande tidsförhållandena ansett det nödvändigt att för mötande av väntad stegring i efterfrågan på jord öka egnahemslånefonden med ej mindre än 25 miljoner kronor eller omkring fyra gånger mera än vad som under åren närmast före 1921 plägat anvisas för fonden.

Förutom sedvanlig avsättning för amortering av statsskulden, nu beräknad till 7.6 miljoner kronor, har avbetalning av tillfälliga lånemedel upptagits med ett belopp av sammanlagt 44.2 miljoner kronor. Härav utgöres huvuddelen eller 30.3 miljoner kronor av avbetalning från statens järnvägar å de försträckningar, som åren 1918 och 1919 anvisades för

täckande av beräknad driftförlust. Efter dessa avbetalningar återstår av försträckningarna i fråga ett oguldet belopp av 5 miljoner kronor. Bland utgifterna å ifrågavarande huvudtitel bör även omnämnas ett anslag på 7.5 miljoner kronor för slutlig reglering av bränslekommissionens förlust.

Avsättningen till rusdrycksmedelsfonden är upptagen till 2.2 miljoner kronor. Till anledningen att avsättningen ifråga upptages med så lågt belopp återkommer jag strax. Slutligen förekomma bland kapitalökningsanslagen anslag till låneunderstöd å 0.7 miljon kronor.

Jag övergår härefter till de verkliga utgifterna. Det är givetvis bland dessa som de egentliga besparingarna vidtagits. I förhållande till den förut omnämnda första förslagsbudgeten visar det slutliga riksstatsförslaget en minskning för verkliga utgifter av ej mindre än 110 miljoner kronor. Det torde emellertid böra anmärkas, att i det nu föreliggande riksstatsförslaget fullföljts den i förslaget till övergångsbudget tillämpade grundsatsen att söka beräkna förslagsanslagen till belopp, som kunna väntas bliva fullt tillräckliga för respektive ändamål. Erfarenheten har särskilt beträffande 1922 års statsreglering med skärpa påvisat olägenheterna av att snävt tillmäta förslagsanslagens belopp utan att tillika sörja för att genom ändring i grunderna för anslagens disposition eller annorledes utgifterna begränsas. Beträffande en grupp av anslag, som hittills starkt överskridits, har visserligen en kraftig nedräkning skett i budgetförslaget men under förutsättning att anslagens belopp för framtiden begränsas. Detta gäller kommittéanslagen, vilka jag senare i dag skall särskilt beröra.

Givet är att under nuvarande finansiella läge nya anslagskrav kunnat upptagas endast då alldeles särskilda skäl därtill förelegat. Men även äldre anslag hava blivit föremål för nedsättningar, där så kunnat ske svarande mot nedgången i det allmänna prisläget. Särskilt har man, såvitt möjligt, sökt tillämpa denna grundsats ifråga om de i stort antal förekommande anslagen för understöd av olika slag. Att i många fall nedsättningen måste medföra en minskning i av staten bedriven eller understödd verksamhet har ej kunnat undvikas.

Av vederbörande departementschefer torde komma att redogöras för huru beskärningen av anslagskraven i detalj genomförts. Jag vill emellertid här framhålla, att det icke kunnat undgås att beskärningarna träffat även anslag för ändamål, som måste anses vara i hög grad beaktansvärda, och det stundom i en omfattning som är att beklaga. Men det har ej varit möjligt att låta någon särskild grupp av anslag gå fri

från beskärning, enuruväl strävan varit att anpassa besparingsåtgärderna efter de föreliggande olika förhållandena.

De verkliga utgifterna i budgetförslaget uppgå sammanlagt till 585 miljoner kronor. Mot denna siffra synas böra ställas motsvarande belopp för åren 1919—1922, tilläggsstaternas utgifter medräknade. För nämnda år hava anslagen ifråga uppgått till:

	1919	1920	1921	1922	1923/24
Miljoner kronor	743.1	703.5	785.6	736.5	585.0

Det visar sig sålunda, att det nu äskade beloppet väsentligt understiger de föregående årens motsvarande anslag.

Beträffande de särskilda utgiftsposterna å huvudtitlarna torde jag böra omnämna, att — förutom förutberörda belopp av 5 miljoner kronor, som med hänsyn till arbetslösheten äskas för anläggningar vid kommunikationsverken — anslag till arbetslöshetens bekämpande tillsvidare beräknas allenast med 5 miljoner kronor mot 88 miljoner kronor för år 1922, av vilka dock ett avsevärt belopp återstår. Tack vare denna reservation har det befunnits obehövligt att förstärka halvårsbudgetens anslag för ändamålet.

Den post å riksstatsförslaget för budgetåret 1923—1924, på vilken den största nedsättningen måst ske, utgöres av dyrtidstilläggen för statstjänstemän m. fl. I förhållande till dyrtidstilläggskostnaden för år 1922 skulle den väntade indexsänkningen visserligen medföra en minskning för de nu å budgeten uppförda anslagen med 30.1 miljoner kronor samt för befattningshavare vid affärsverken med 15.8 miljoner kronor. Men denna sänkning har ur budgetsynpunkt ej varit tillräcklig utan har jämväl måst föreslås ändring i grunderna för dyrtidstillägget. Ehuruväl en sänkning av dyrtidstillägget må anses beklaglig, kan det dock, då ett stort antal extra befattningshavare måst avstå från sin anställning, ej anses alltför obilligt, att de tjänstemän som få bibehålla sina platser, i någon mån få sina inkomster minskade utöver vad som följer av indexsänkningen. I ett dylikt läge befinner sig det stora flertalet medborgare. Och utan en beskärning av dyrtidstilläggen och därmed av förvaltningskostnaderna skulle avskedande behöva ske i ökad omfattning.

För att tillräckliga besparingar skola kunna ernås, har det varit nödvändigt att låta nedsättningen träffa även de lägsta avlöningarna. Ur denna synpunkt har ett rent proportionellt dyrtidstillägg visat sig mest ändamålsenligt, dock med viss åtskillnad med hänsyn till försörjningsplikt och ålder.

Med beräkning av en levnadskostnadsindex av 175 skulle ändringen

i grunderna för dyrtidstilläggen i och för sig medföra en besparing med sammanlagt 21.9 miljoner kronor ifråga om de under de olika huvudtitlarna uppförda anslagen samt med 11.3 miljoner kronor för befattningshavare vid affärsverken. Hela dyrtidstilläggskostnaden för de statstjänare, pensionärer m. fl., för vilka anslag nu finnas uppförda under verkliga utgifter, skulle för budgetåret 1923—1924 uppgå till 68.5 miljoner kronor mot för år 1922 120.5 miljoner kronor. För affärsverkens personal blir motsvarande kostnad 26.8 och 53.9 miljoner kronor. Emellertid torde, på sätt redan tillämpas beträffande domänverket, i det föreliggande budgetförslaget kostnaderna för dyrtidstillägg till pensionärer böra påföras vederbörande affärsdrivande verk i stället för den allmänna statskassan. Motsvarande gäller för övrigt även beträffande de pensionstillägg, som beviljats av 1922 års riksdag och som nu torde böra förnyas. På grund av nämnda överflyttningar minskas anslagen för dyrtidstillägg å 1923—1924 års riksstat med 3.5 miljoner kronor; och blir alltså den sammanlagda anslagssiffran 65 miljoner kronor. För affärsverken blir den samlade dyrtidstilläggskostnaden 30.3 miljoner kronor.

Innan jag lämnar utgifterna, bör beröras ett anslag, som saknas å det föreliggande budgetförslaget. Jag syftar på anslaget till restitutioner under sjunde huvudtiteln. För att få restitutionerna å oriktigt influtna inkomstmedel förda på rätt konto har jag nämligen funnit mig böra förorda, att samtliga restitutioner, i konsekvens med vad som redan tillämpas i fråga om vissa inkomster, direkt avräknas å vederbörande inkomsttitlar. Till den närmare utformningen av denna omläggning ber jag få återkomma senare.

Inkomsterna.

Vad härefter vidkommer sättet för täckande av utgifterna äro av kapitalökningsutgifterna 87.5 miljoner kronor avsedda att bestridas av lånemedel samt 65 miljoner kronor av andra statsinkomster.

De egentliga statsinkomsterna äro i riksstatsförslaget upptagna med ett sammanlagt belopp av 478.8 miljoner kronor. En jämförelse med de egentliga statsinkomsterna under åren 1919—1922, sådana dessa upptagits i respektive riksstater och tilläggsstater, ger vid handen följande siffror:

	1919	1920	1921	1922	1923/24
Miljoner kronor	476.0	525.8	608.1	581.4	478.8

Av de egentliga statsinkomsterna beräknas skatterna sammanlagt till 458.4 miljoner kronor. Härav hänföra sig 130 miljoner kronor till inkomst- och förmögenhetsskatten, vilken beräknats utgå efter samma procenttal å grundbeloppen som för åren 1921 och 1922. För år 1922

var skatten upptagen till 185 miljoner kronor. Att beräkningen av denna titel erbjuder vissa vanskligheter, är givet; men grundvalen för beräkningen är efter budgetårets omläggning väsentligt säkrare än dessförinnan, då man numera vid de förberedande beräkningarna har att kalkylera med inkomstförhållandena under det år, i slutet varav beräkningen utföres, medan man däremot tidigare haft att räkna med det kommande årets inkomstförhållanden, vilka givetvis varit svårare att bedöma.

Tullmedlen äro beräknade till 114 miljoner kronor, medan å 1922 års stater upptagits sammanlagt 118 miljoner kronor. Vad acciserna angår har omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker upptagits allenast till 44 miljoner kronor mot 67 miljoner kronor för år 1922 och 35 miljoner kronor för första halvåret 1923. Sänkningen beror icke blott på avtagande konsumtion, vilken beräknats föranleda minskning av inkomsten till 55 miljoner kronor, utan — och framför allt — på avsedd nedsättning av vissa skattesatser. Skattenedsättningen är emellertid endast tänkt såsom motvikt mot en förutsatt ökning av maltskatten, som nu beräknats till 11 miljoner kronor mot 4.4 miljoner för år 1922.

Å titeln diverse inkomster har upptagits i runt tal 10.4 miljoner kronor. Den väsentliga delen härav består av överskott, som uppkommit för statens krigsriskförsäkringskommission, men även folkhushållningskommissionen har bidragit med ett mindre överskottsbelopp.

Inkomsterna av statens produktiva fonder uppgå till sammanlagt 114.1 miljoner kronor. Motsvarande siffror i staterna för åren 1919—1922 framgå av nedanstående sammanställning:

	1919	1920	1921	1922	1923/24
Miljoner kronor	58.9	93.5	69.6	57.9	114.1

Beträffande det nu föreliggande rikststatsförslagets siffror är att märka, att det höga beloppet för statens domäner, 30 miljoner kronor, till närmare två tredjedelar hänför sig till överskott för åren 1919 och 1920, vilkas inlevererande under budgetåret 1923—1924 förutsätter en lösning av domänverkets rörelsekapitalfråga vid 1923 års riksdag.

Riksbanksvinsten har upptagits med ett belopp av 16 miljoner kronor. I detta sammanhang torde jag böra erinra, att Kungl. Maj:t den 27 september 1922 beslutat förlängning till den 1 april 1923 av den riksbanken av riksdagen medgivna befrielsen från skyldigheten att med guld inlösa av riksbanken utgivna sedlar. Till frågan om sedelinlösningen återkommer jag längre fram, men vill nu framhålla, att det önskemål, som jag vid tillstyrkandet av proposition om fortsatt suspen-

sion av sedelinlösningen efter den 15 maj 1922 uttalade angående angelägenheten av att åtgärder ej vidtoges, vilka kunde försvåra vårt lands återgång till guldmyntfoten, och till vilket uttalande riksdagen anslöt sig, även blivit förverkligat, i det att den svenska kronan nu torde kunna anses hava återvunnit sin guldparitet.

Någon inkomst från aktiebolaget Vin- och spritcentralen har i enlighet med de principer, vilka lagts till grund för beräkningen av motsvarande inkomst å övergångsbudgeten, icke upptagits å riksstatsförslaget. Skulle inkomst för statsverket i allt fall uppstå, bör den tillföras titeln diverse inkomster.

Bland i anspråk tagna kapitaltillgångar, vilka sammanlagt uppgå till 41.1 miljoner kronor, ingår återbetalning av vissa med tillfälliga lånemedel bestridda kapitalökningsanslag med 36.7 miljoner kronor.

Med den höjning av maltskatten, som jag har för avsikt att förorda, skulle enligt gällande bestämmelser angående rusdrycksmedelsfonden för budgetåret 1923—1924 till fonden avsättas — förutom ränteavkastningen å densamma — ett belopp av 24.3 miljoner kronor, vilket dock vid tillämpning av hittillsvarande grunder för maltskatten skulle hava begränsats till 17.3 miljoner kronor. Med hänsyn till de föreliggande förhållandena, som enligt min mening ej medgiva någon ökning av skattebördan, har jag funnit mig böra tillstyrka, att avsättning till rusdrycksmedelsfonden under nu ifrågavarande exceptionellt hårda budgetår ej sker i vidare mån än att fonden tillföres uppkommen ränteinkomst. Jag ämnar fördenskull tillstyrka avlåtande av proposition med förslag till förordning om undantag för budgetåret 1923—1924 från fondförordningens föreskrift i detta hänseende. Väl kunde samma syfte nås genom att taga i anspråk redan uppkommen behållning i fonden. Det synes mig emellertid mera tilltalande att begära riksdagens direkta medverkan till ett uttryckligt men provisoriskt hävande av författningsbestämmelsen om avsättning. I enlighet med denna uppfattning kommer avsättningen till rusdrycksmedelsfonden för budgetåret 1923—1924 att begränsas till 2.2 miljoner kronor samt ifrågavarande inkomsttitlar att uppföras såsom för statsregleringen i allmänhet disponibla. Genom denna åtgärd erhålles balans i budgeten utan skärpning av skattetrycket.

Det är av intresse att jämföra budgetförslagets verkliga utgifter med de inkomster, som med tillämpning av en motsvarande terminologi skulle kunna benämnas »verkliga inkomster», d. v. s. egentliga statsinkomster, inkomster av statens produktiva fonder samt riksbanksvinsten. Mot de verkliga utgifterna å 585 miljoner kronor befinnas då svara

verkliga inkomster om 608.9 miljoner kronor. Även om man bortser från de medel, som å titlarna diverse inkomster och statens domäner hänföra sig till tidigare års förhållanden, komma dock de verkliga utgifterna att ungefärligen täckas av verkliga inkomster. Detta förhållande innebär en given styrka hos det föreliggande budgetförslaget men är på samma gång ett uttryck för, att budgeten måst uppgöras utan anlitande av kapitaltillgångar av större omfattning.

Efter den nu lämnade redogörelsen för det föreliggande riksstatsförslagets mera allmänna drag anhåller jag att få övergå till

beräkningen av de särskilda inkomsttitlarna.

Beträffande detaljberäkningen av inkomsttitlarna kan jag i det stora hela ansluta mig till riksräkenskapsverkets förslagsberäkning. Dock har jag beträffande ett par titlar ej kunnat följa verkets förslag eller motiveringar därför. I de fall, där jag ej haft något att erinra mot vare sig beräkningen eller grunderna därför, torde något särskilt yttrande från min sida ej påkallas.

Egentliga statsinkomster.

Bland skatterna på inkomst, förmögenhet och rörelse intager alltjämnt *inkomst- och förmögenhetsskatten* främsta rummet. Denna skatt har för år 1922 uttaxerats med ett belopp av 188.8 miljoner kronor.

I sin skrivelse den 9 december 1922 hade riksräkenskapsverket beräknat inkomst- och förmögenhetsskatten till 106.2 miljoner kronor, därav 6.6 miljoner B-skatt å aktiebolag m. fl. Vid de preliminära beräkningar, som tidigare utförts inom finansdepartementet, hade såsom redan blivit nämnt räknats med en inkomstskattesiffra av upp till 150 miljoner kronor. Detta förhållande utgjorde anledning att underkasta riksräkenskapsverkets kalkyler en särskilt ingående granskning, varvid ock omedelbart visade sig, att på ett par väsentliga punkter verkets beräkningar icke kunde godtagas. På grund härav har inom departementet utförts en självständig beräkning av inkomsttiteln. Denna utredning torde få bifogas protokollet såsom bilaga I.

Jag torde här böra i största korthet redogöra för utredningen ifråga.

Vid undersökningen har till att börja med utförts en kalkyl, grundad på bevillningstaxeringens motsvarande siffror, över 1922 års inkomst- och förmögenhetsskatts fördelning på olika skattekällor ävensom beträffande avdrag av olika slag. Med ledning av dessa siffror hava gjorts vissa antaganden angående inkomstförändringarna under år 1922 i förhållande till år 1921. De viktigaste av dessa äro följande.

I fråga om inkomst av jordbruksfastighet har förutsatts någon nedgång, i vissa delar av landet dock motvägd av ökade skogsbruksinkomster. Den genomsnittliga sänkningen av inkomsten har uppskattats till 10 procent. Beträffande inkomst av annan fastighet har någon nämnvärd minskning ej beräknats.

Inkomsten av kapital har nedsatts med 40 procent å utdelning av aktier och 20 procent å annan kapitalinkomst.

Inkomst av arbetsanställning — vilken i förevarande sammanhang är av största betydelsen — har med stöd av under hand erhållna uppgifter från socialstyrelsen ansetts böra sänkas avsevärt eller med 20 procent.

Beträffande inkomst av rörelse har endast en mindre sänkning förutsatts, nämligen med 5 procent för enskilda skattskyldiga och 10 procent för aktiebolag m. fl.

Den sammanlagda uppskattade inkomsten har på så sätt beräknats till 4,662 miljoner kronor för enskilda och 476 miljoner kronor för aktiebolag m. fl.

Härjämte bör emellertid för enskilda skattskyldiga medräknas en sextiondedel av förmögenheten. Med tillämpning av en utav inkomstskattesakkunniga nyligen gjord beräkning har förmögenheten vid 1922 års slut uppskattats till 15 miljarder kronor, vilket i förhållande till 1921 års motsvarande siffra innebär en höjning av 1.5 miljarder kronor, beroende på höjda taxeringsvärden å fastigheter.

Emellertid böra de sålunda erhållna inkomstbeloppen minskas med dels s. k. allmänna avdrag (för gäld, kommunalutskylder m. m.) dels ock orts- och familjeavdrag för enskilda skattskyldiga. Beträffande de sistnämnda avdragen är att märka den väsentliga sänkning av de provisoriskt förhöjda ortsavdragen, som genomfördes vid 1922 års riksdag.

På grund av kalkyler beträffande avdragen, för vilka det bleve för vidlyftigt att här redogöra, hava de beskattningsbara beloppen beräknats utgöra för enskilda 1,619 miljoner kronor och för aktiebolag m. fl. 371 miljoner kronor.

Medelskatteprocenten har år 1922 utgjort för enskilda 6.48 och

för bolag 11.19. Därvid har uttagits 175 procent av skattens grundbelopp. Under förutsättning att samma procenttal av grundbeloppet uttages även år 1923, har på grund av inkomstsänkningen nu räknats med en nedgång av medelskatteprocenten till 6 respektive 10, varav skulle följa en skattesumma för enskilda av 97 miljoner kronor och för aktiebolag m. fl. av 37 miljoner kronor eller tillsammans 134 miljoner kronor.

De beräkningar, för vilka nu redogjorts, hava icke avsett den s. k. B-skatten för aktiebolag m. fl., vilken år 1922 givit 11.4 miljoner kronor. B-skatten har nu uppskattats till 6 miljoner kronor.

Å det sammanlagda inkomst- och förmögenhetsskattebeloppet, 140 miljoner kronor, har ansetts böra beräknas dels ett restantieavdrag av 5 procent eller 7 miljoner kronor dels ock ett avdrag för restitutioner av 3 miljoner kronor.

Inkomsttiteln skulle fördenskull upptagas till 130 miljoner kronor, därav 6 miljoner kronor B-skatt.

Mot den sålunda gjorda beräkningen har jag ej funnit anledning till erinran. Efter min uppfattning är densamma verkställd med nödig försiktighet. Ett visst stöd för beräkningens tillförlitlighet har jag funnit i den omräkning av inkomst- och förmögenhetsskattens avkastning, som riksräkenskapsverket framlagt i skrivelse den 29 december 1922 och som slutar å en summa av 127.2 miljoner kronor. Därvid har jag beaktat, att vid den av riksräkenskapsverket antagna fördelningen av det taxerade beloppet på aktiebolag m. fl. och enskilda ett enligt min uppfattning alltför lågt belopp ansetts falla på aktiebolagen, något som väsentligt påverkat skattens beräknade slutsiffra i sänkande riktning.

Då jag nu icke kan ifrågasätta någon sänkning av det senast fastställda procenttalet å grundbeloppet, tillstyrker jag alltså, att inkomst- och förmögenhetsskatten i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptages med 130 miljoner kronor, varav 6 miljoner kronor B-skatt å aktiebolag m. fl.

Stämpelmedlen hava av riksräkenskapsverket beräknats till 50 miljoner kronor, medan generalpoststyrelsen ansett försiktigheten bjuda att stanna vid 44 miljoner kronor. Sistnämnda belopp utgör det dubbla i förhållande till vad som beräknats å halvårsstaten.

För år 1922, då stämpelmedlen å riksstaten upptagits till 54 mil-

joner kronor, torde hava inflytit inemot 48 miljoner kronor. Då de förbättrade konjunkturer, varmed man under budgetåret 1923—1924 enligt min uppfattning bör räkna, torde få antagas medföra en ej obetydlig höjning av stämpelinkomsterna, synes mig riksräkenskapsverkets siffra, 50 miljoner kronor, snarare vara för låg än för hög. Jag ifrågasätter emellertid ingen ändring i verkets förslag.

Tullmedlen äro i riksräkenskapsverkets förslag upptagna till 112 miljoner kronor. Generaltullstyrelsen har däremot beräknat beloppet till 106.4 miljoner kronor. På riksstaten för första halvåret 1923 äro tullmedlen upptagna till 56 miljoner kronor.

För år 1922 hava enligt senast tillgängliga uppgifter tullarna lämnat en inkomst av över 108 miljoner kronor, varav omkring 60 under det senare halvåret. Med antagande av fortfarande förbättrade konjunkturer är jag för min del benägen anse, att den av riksräkenskapsverket beräknade inkomsten för det nya budgetåret, 112 miljoner kronor, kommer att överskridas. En höjning av inkomsttiteln till 114 miljoner kronor skulle innebära ej fullt samma ökning av tullinkomsten i förhållande till 1922 års siffra, som denna i sin ordning innebär jämförd med 1921 års tullinkomst. En dylik inkomstökning synes mig vara ganska försiktigt beräknad. Jag anser mig därför kunna tillstyrka, att tullmedlen i riksstatsförslaget uppföras med 114 miljoner kronor.

Inkomsttitlarna *tobaksskatt* och *särskild skatt å tobak* hava av riksräkenskapsverket beräknats till 34 respektive 10.1 miljoner kronor, medan tobaksmonopolbolaget beräknat motsvarande belopp till 32 respektive 10 miljoner kronor.

I samband med framläggande av förslag till förnyad särskild skatt å tobak har jag för avsikt förorda viss omläggning av skattesatserna, på grund varav denna inkomsttitel torde kunna upptagas till 12 miljoner kronor. Med hänsyn härtill och då försiktigheten kräver, att inkomsttitlarna ej beräknas för högt, lärer den ordinarie tobaksskatten böra något sänkas under vad riksräkenskapsverket beräknat, och förordar jag fördenskull, att sistnämnda skatt upptages till ett belopp av 33 miljoner kronor.

Beträffande de belopp, med vilka *maltskatten* samt *omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker* upptagits i riksstatsförslaget, ävensom

beträffande anledningarna till att dessa titlar så väsentligt avvika från 1922 års belopp, har jag redan yttrat mig. Till den slutliga beräkningen av inkomsttitlarna ifråga får jag återkomma, då jag i sinom tid får tillfälle anmäla förslag till propositioner angående dels ny förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker och dels förlängning av förordningen om omsättnings- och utskänkningsskatten.

I enlighet med vad jag nu tillstyrkt skulle skatteinkomsterna komma att i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptagas sålunda:

Mantalspenningar			900,000: —
Prästerskapets till statsverket indragna tionde			2,577,000: —
Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:			
Inkomst- och förmögenhetsskatt, *bevillning*			
Skatt å inkomst och förmögenhet	124,000,000: —		
B-skatt å aktiebolag m. fl.	6,000.000: —	130,000,000: —	
Bevillning av fast egendom samt av inkomst, *bevillning*		3,000,000: —	
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*		350,000: —	
Stämpelmedel, *bevillning*		50,000,000: —	
Lastpenningar, *bevillning*		600.000: —	183,950,000: —
Tullar och acciser:			
Tullmedel, *bevillning*		114,000,000: —	
Sockerskatt, *bevillning*		26,000,000: —	
Tobaksskatt, *bevillning*		33,000,000: —	
Särskild skatt å tobak, *bevillning*		12,000,000: —	
Brännvinstillverkningsskatt, *bevillning*		13,000,000: —	
Rusdrycksförsäljningsmedel, *bevillning*		18,000,000: —	
Maltskatt, *bevillning*		11,000,000: —	
Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*		44,000,000: —	271,000,000: —
		Summa kronor	458,427,000: —.

Inkomsterna av *uppbörd i statens verksamhet* finner jag mig böra upptaga med riksräkenskapsverkets siffror utom beträffande bidrag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten, vilken titel på grund av ifrågasatt ökning av arbetsgivarnas bidragsskyldighet torde böra höjas till 1 miljon kronor, samt ifråga om de titlar, vilka motsvaras av utgiftsanslag till lika belopp och som på grund av dyrtidstilläggets sänkning böra något minskas. Härjämte tillkommer en inkomsttitel för statens lagerhus och fryshus å 93,000 kronor, svarande mot ett nytt anslag å enahanda belopp under nionde huvudtiteln. Inkomsttitlarna uppbörd i statens verksamhet skulle i enlighet härmed i riksstaten upptagas sålunda:

Vattendomstolsavgifter	7,000: —
Bidrag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten	1,000,000: —
Avgifter för registrering av automobiler	250,000: —
Inkomst av myntning och justering	1,088,000: —
Bidrag till bankinspektionen	107,600: —
Bidrag till fondinspektionen	99,400: —
Kontrollstämpelmedel	300,000: —
Denatureringsavgifter	114,700: —
Terminsavgifter från läroverken	770,000: —
Avgifter för granskning av biografbilder	72,000: —
Inkomster av statens lagerhus och fryshus	93,000: —
Inkomster av statens reproduktionsanstalt	206,440: —
Fyr- och båkmedel	2,300,000: —
Lotspenningar	2,100,000: —
Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	1,076,000: —
Bidrag till försäkringsinspektionen	140,900: —
Inkomster av statens provningsanstalt	254,400: —
Summa kronor	9,979,440: —.

Av de egentliga statsinkomsterna återstår så endast titeln *diverse inkomster* — ett förslag av riksräkenskapsverket att såsom en titel under förenämnda huvudgrupp uppföra royalty för nyttjanderätten till Luossavaara malmfält finner jag nämligen ej skäl biträda utan upptar denna inkomst på sin hittillsvarande plats under rubriken statens aktier.

Riksräkenskapsverket har beräknat diverseinkomsttiteln till 3 miljoner kronor. Härvid har verket utgått från att sagda inkomsttitel skulle i viss omfattning tagas i anspråk för gäldande av restitutioner å inkomsttitlar. Såsom jag redan antytt är ock avsett att beträffande restitutionernas bokföring göra viss omläggning. Jag tillåter

mig därför att lämna en redogörelse, huru denna fråga nu är ordnad och huru man tänkt sig den nya anordningen.

Enligt nu gällande bestämmelser verkställes återbetalning av oriktigt debiterade och uppburna statsmedel från det i riksstaten under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till restitutioner.

Hava däremot bland fonders och diverse medel influtit oriktigt debiterade och uppburna belopp, sker återbetalningen från vederbörande fond- eller diversemedel.

Genom att återbetalning av skilda slag av statsmedel såsom mantalspenningar, inkomst- och förmögenhetsskatt, stämpelmedel m. m. verkställes från en gemensam anslagstitel uppstår den olägenheten, att man icke utan en tidsödande sammanställning av siffror, hämtade ur flertalet medelsförvaltande verks räkenskaper och verifikationshandlingar, kan vinna kunskap om restitutionernas fördelning å olika inkomsttitlar. Ej heller kan man konstatera den verkliga behållningen under budgetåret å dessa titlar, vadan budgetredovisningen blir missvisande i detta hänseende.

Ävenså ställer det sig ytterst svårt att på förhand beräkna, i vilken omfattning restitutioner under ett kommande år kunna äga rum. Det har också visat sig, att de anslag, som anvisats till restitutioner, de flesta år icke ens tillnärmelsevis svarat mot de verkliga utgifterna för detta ändamål. Såsom exempel må nämnas, att i 1921 års riksstat anvisats 3,000,000 kronor för restitutioner men att, enligt vad av 1921 års budgetredovisning framgår, nettoutgiften å anslaget utgjort icke mindre än kronor 22,743,156: 34.

Under framhållande av dessa olägenheter med hittillsvarande anordning beträffande utbetalningarna av statsmedelsrestitutioner har riksräkenskapsverket i sin den 31 mars 1922 avgivna revisionsberättelse för år 1921 ifrågasatt, huruvida icke åtgärder borde vidtagas i syfte att återbetalning av statsmedel, som oriktigt debiterats och uppburits, skulle kunna verkställas på samma sätt, som tillämpades med avseende å fonders och diverse medel, d. v. s. att utgiften verkställdes från den inkomsttitel, under vilken restitutionsbeloppet influtit, och alltså i budgetredovisningen upptoges å tabellen över statsverkets inkomster i kolumnen för avkortningar och restitutioner.

Vidare har riksräkenskapsverket på anmodan i skrivelse den 15 november 1922 förebragt utredning rörande frågan, om förslagsanslaget till restitutioner efter den av ämbetsverket ifrågasatta ändringen av statsmedelsrestitutionernas bokföring borde bibehållas i riksstaten samt med vilket ungefärligt belopp anslaget i så fall skulle upptagas, därvid särskilt tagits i övervägande, huru restituerade uppbördsbelopp, tillhörande ur riksstaten försvunna inkomsttitlar skulle bokföras.

Riksräkenskapsverket, som därvid fortfarande hävdat den uppfattningen, att statsmedelsrestitutioner borde avföras å vederbörande inkomsttitlar, yttrar, att denna regel emellertid måste sålunda modifieras, att restitutioner, hänförliga till äldre inkomsttitlar, som icke funnes i årets riksstat upptagna, finge utgå från inkomsttiteln »diverse inkomster», vilken, enligt vad erfarenheten sedan en följd av år givit vid handen, plägade uppgå till så stora belopp, att densamma kunde väntas i regel lämna tillgång till dessa restitutioner. Skulle brist å denna titel något enstaka år uppstå i följd av belastning för restitutioner, så kunde detta icke ur budgetteknisk synpunkt anses medföra allt för stora olägenheter. Vid bifall till vad ämbetsverket sålunda föreslagit anser riksräkenskapsverket, att anslaget till restitutioner kan uteslutas ur riksstaten.

Till den av riksräkenskapsverket i förevarande fråga intagna ståndpunkten kan jag i huvudsak giva min anslutning. Fördelarna av den ifrågasatta omläggningen av bokföringen av utbetalade statsmedelsrestitutioner äro enligt min mening uppenbara. Det är endast ifråga om de restitutioner, vilka efter den föreslagna bokföringsomläggningen skulle komma att belasta titeln »diverse inkomster», som jag funnit viss avvikelse böra ske från verkets förslag.

I likhet med riksräkenskapsverket finner jag det riktigt att å nämnda titel avföra restitutioner å sådana inkomsttitlar, vilka icke längre kvarstå i riksstaten, och jag anser tillika, att å denna titel böra jämväl avföras restitutioner av uppbördsmedel för i budgetredovisningen icke längre förekommande anslag — restitutioner av uppbördsmedel för i nämnda redovisning förefintliga anslag böra givetvis avföras å vederbörande anslagstitel. Däremot kan jag icke dela ämbetsverkets åsikt, att diverseinkomsttiteln må belastas med restitutioner till belopp, överstigande tillgången å inkomsttiteln. Mera tilltalande förefaller det mig att låta det inkomsttitelns tillgång överskjutande restitutionsbeloppet avföras såsom en direkt budgetutgift. Att för de rent enstaka, måhända aldrig inträffande fall, då en dylik anordning kan varda av behovet påkallad, bibehålla anslaget till restitutioner synes mig emellertid icke lämpligt, utan torde i stället den utvägen kunna anlitas, att dylika överskjutande restitutionsbelopp avföras å förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

För mötande av förekommande restitutioner har riksräkenskapsverket nedsatt titeln diverse inkomster med ett belopp av 3 miljoner kronor under vad som med tillämpning av hittillsvarande bestämmelser kunnat uppföras å titeln. Då titeln för budgetåret 1923—1924 torde få vidkännas rätt avsevärda krigskonjunkturskatterestitutioner, synes det — även om riksräkenskapsverkets uppskattning av inkomsterna å titeln ifråga torde vara ganska låg — vara försiktigast, att man räknar med något större avdrag för restitutioner.

Emellertid kan inkomsttiteln ifråga tillföras ytterligare inkomster utöver dem riksräkenskapsverket beräknat.

Hos riksgäldskontoret innestå för närvarande för statens krigsriskförsäkringskommission ett belopp av något över 7.5 miljoner kronor, utgörande kommissionens ännu odisponerade behållning, samt för folkhushållningskommissionen 1.8 miljon kronor. Förstnämnda behållning torde i sin helhet kunna tagas i anspråk för budgeten. Av folkhushållningskommissionens överskott torde med hänsyn till att nya anspråk kunna komma att ställas på kommissionen ej böra för budget-

ändamål nu disponeras mera än 1.4 miljon kronor, därav den s. k. sockerlösenfonden omkring 1 miljon kronor.

Med hänsyn till ovan påpekade förhållande beträffande restitutioner av krigskonjunkturskatt bör ej riksräkenskapsverkets siffra ökas med nämnda överskottsmedel i sin helhet utan inkomsttiteln sättas till ett belopp, som för avjämnande av riksstatens inkomstsida torde upptagas till 10,394,893 kronor.

Statens produktiva fonder.

Postverkets överskott för år 1923, vilket bör inlevereras under första hälften av år 1924, har av generalpoststyrelsen beräknats till 6 miljoner kronor. Styrelsen har härvid — med hänsyn till de osäkra utsikterna på det ekonomiska området — för sin del ansett försiktigheten bjuda att räkna med en, låt vara mindre nedgång i poströrelsen under år 1923 i jämförelse med år 1922. Riksräkenskapsverket har från sin allmänna uppfattning att man snarare bör kunna vänta en uppåtgående än en nedåtgående konjunktur beräknat en inkomst ävensom ett överskott, som med 3 miljoner kronor överstiger vad generalpoststyrelsen upptagit. I en promemoria av generalpostdirektören har denne bemött riksräkenskapsverkets beräkning samt särskilt riktat sig mot att verket, då detsamma höjt beräkningen av inkomsten, ej samtidigt höjt siffran för driftkostnaderna, vilka komme att ökas vid stegrad trafik.

Att överskottet av poströrelsen, som för år 1922 beräknats hava uppgått till 14 miljoner kronor, bör sänkas å riksstaten för budgetåret 1923—1924 är en given följd av den under år 1922 vidtagna portosänkningen. Av generalpoststyrelsens beräkning rörande driftkostnaderna vill det emellertid synas, som skulle ett större överskott än 6 miljoner kronor kunna ernås. På grund av sänkningen i dyrtidstilläggskostnader samt med tillämpande av den allmänna uppfattning rörande konjunkturutvecklingen, åt vilken jag förut givit uttryck, finner jag en höjning av generalpoststyrelsens beräkning av överskottet vara fullt berättigad. Att gå så långt som riksräkenskapsverket anser jag dock ej tillrådligt men vill för min del förorda, att inkomsttiteln upptages till 8 miljoner kronor.

Överskottet av *telegrafverket,* beräknat på 1923 års rörelse, har av telegrafstyrelsen liksom av riksräkenskapsverket upptagits med ett belopp av 16.2 miljoner kronor.

För år 1922 beräknas telegrafverket lämna ett överskott av minst 20 miljoner kronor. Anledningen till att telegrafstyrelsen räknat med så låg inkomst för år 1923, som ovan nämnts, är den vidtagna taxenedsättningen för interurbansamtal. Även om en avsevärd inkomstminskning är att vänta av denna åtgärd, torde man dock med hänsyn till, bland annat, minskade driftkostnader kunna beräkna ett överskott för telegrafverket under det nu förestående budgetåret av åtminstone 18 miljoner kronor. Med detta belopp anser jag fördenskull inkomsten böra uppföras å riksstatsförslaget.

Statens järnvägar hava enligt riksräkenskapsverkets förslag upptagits med ett överskottsbelopp av 27.5 miljoner kronor, som antagits utgöra överskottet för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Förslaget härutinnan grundar sig på av järnvägsstyrelsen gjord beräkning, enligt vilken för perioden ifråga skulle uppstå ett överskott för andra halvåret 1923 av 27.7 miljoner kronor och för första halvåret 1924 av 22.8 miljoner kronor eller tillhopa 50.5 miljoner kronor. Härvid har järnvägsstyrelsen endast räknat med dyrtidstillägg för en månad, nämligen för juni 1923, enär vid statens järnvägar dyrtidstillägg utbetalas under och bokföres å månaden efter den, tillägget avser. Styrelsen har emellertid upplyst, att med nuvarande grunder för dyrtidstillägget och en levnadskostnadsindex av 185 överskottet skulle minskas med sammanlagt 23 miljoner kronor. Sistnämnda belopp har riksräkenskapsverket avdragit från det av järnvägsstyrelsen beräknade överskottet.

Med de ändringar i grunderna för dyrtidstillägget samt den sänkning av index, varmed räknas i propositionen om dyrtidstillägg för tiden efter den 30 juni 1923, samt under antagande, att statens järnvägar skola bestrida dyrtidstillägg — liksom även pensionstillägg — för såväl f. d. befattningshavare som tjänstemäns änkor och barn skulle för budgetåret, enligt inom finansdepartementet utförda beräkningar, nämnda belopp för dyrtidstilläggskostnader minskas från 23 till 18.2 miljoner kronor. Fråndrages sistnämnda belopp från ovan angivna överskottssiffra 50.5 miljoner kronor, skulle erhållas ett överskott av 32.3 miljoner kronor. Det synes emellertid vara mindre lämpligt att för inkomstberäkningen tillgodogöra sig besparingen i dyrtidstilläggskostnad i sin helhet. Riksräkenskapsverket har, såsom nämnt, beträffande statens järnvägar räknat med den inkomst, som belöper på tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Ehuru statens järnvägar plägat leverera uppkommande överskott successivt under löpande räkenskapsår, kan likväl ej allt överskott hinna inbetalas inom den period, på vilken det belöper, utan kommer förden-

skull det belopp, som under budgetåret 1923—1924 inlevereras, att till viss del avse slutet av första halvåret 1923, som torde bliva mindre givande än motsvarande del av år 1924. Jämväl med hänsyn härtill synes det vara skäl att ej beräkna statens järnvägars överskott till nämnvärt högre belopp än riksräkenskapsverket föreslagit. Jag har därför ansett, att beräkningen bör stanna vid i jämnt tal 28 miljoner kronor.

I fråga om *statens vattenfallsverk* har jag ej att föreslå någon ändring i riksräkenskapsverkets förslag, vilket helt ansluter sig till vattenfallsstyrelsens beräkning.

Överskottet från *statens domäner,* i den mån detsamma kan under budgetåret 1923—1924 inlevereras till statsverket, har av domänstyrelsen beräknats till 8 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket har i sin inkomstberäkning med hänsyn till de stigande konjunkturerna och därmed följande ökad betalningsförmåga ansett, att ett större belopp än domänstyrelsen beräknat bör inflyta av de äldre överskottsmedel, som till följd av beviljade uppskov med virkeslikvider för åren 1919 och 1920 ännu återstå olevererade. Riksräkenskapsverket har fördenskull förordat en höjning av inkomsttiteln till 15 miljoner kronor.

Statens domäner hava i riksstaten för första halvåret 1923 upptagits med 10 miljoner kronor. Domänstyrelsen hade för sin del förordat en beräkning av allenast 5 miljoner kronor, men höjdes beloppet på min tillstyrkan till det dubbla. Jag anförde såsom skäl härför, att såsom rörelsekapital för domänfonden borde kunna användas 5 miljoner kronor av domänverkets s. k. markinköpsfond. Jag ifrågasatte ock överförande av sistnämnda belopp från fonden till rörelsekapital. Någon proposition i ämnet avläts emellertid ej till 1922 års riksdag, enär det vid frågans vidare behandling befanns lämpligare, att markinköpsfonden tillfälligt användes såsom förlagsmedel utan att formellt överföras till rörelsekapital.

Frågan om ordnande av domänverkets rörelsekapital har under det gångna året varit föremål för utredning hos olika verk och myndigheter. Senast har riksräkenskapsverket i utlåtande den 15 december 1922 framlagt ett förslag, till vilket jag i princip kan ansluta mig och som även biträtts av chefen för jordbruksdepartementet. Att i detalj redogöra för detta förslag finner jag ej anledning att nu göra, utan torde detta få anstå till den proposition i ämnet, som torde böra föreläggas riksdagen.

I huvudsak innebär riksräkenskapsverkets förslag, *dels* att mark-

inköpsfonden ävensom domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader tagas i anspråk såsom förlagsmedel, i den mån ej fondernas behållning erfordras för förestående utgifter för fonderna, *dels* att ett fast rörelsekapital beredes domänverket genom överförande till sådant kapital av äldre olevererade överskottsmedel, *dels ock* att domänverket beredes en kredit hos riksgäldskontoret för möjliggörande av inleverering i rätt tid av uppkommande överskott. I gengäld skulle för domänverket obehövliga medel, vilka ej skulle omedelbart inlevereras såsom vinst, insättas hos riksgäldskontoret. Med beräkning av att förenämnda fondmedel kunna mera konstant anlitas som rörelsekapital till ett belopp av 5 miljoner kronor har riksräkenskapsverket föreslagit ett fast rörelsekapital av 10 miljoner kronor samt en kredit hos riksgäldskontoret av 20 miljoner kronor.

Under förutsättning att rörelsekapital beredes domänfonden på sätt riksräkenskapsverket föreslagit, har verket ansett, att i riksstaten för budgetåret 1923—1924 bör utöver det belopp av 15 miljoner kronor, som ursprungligen upptagits, kunna uppföras ett överskottsbelopp av 28.3 miljoner kronor. Samtidigt skulle ett anslag för kapitalökning å 10 miljoner kronor anvisas för domänverket.

Till belysning av frågan om storleken av det belopp, som bör i budgetförslaget uppföras för domäninkomsten, torde det vara lämpligt att erinra om domänverkets ställning i avseende å olevererade överskottsmedel.

Domänverkets skuld till statsverket för överskott under åren 1919 och 1920 beräknas den 31 december 1922 — sedan domänstyrelsen under år 1922 inlevererat 10 miljoner kronor, som styrelsen för ett år sedan beräknade möjligen kunna inbetalas under förra halvåret 1923 — hava uppgått till 33.3 miljoner kronor. För år 1921 har uppstått en förlust av i runt tal 5.1 miljoner kronor, vilka avförts bland driftkostnaderna för år 1922. Härigenom har behållningen för sistnämnda år beräknats nedgå till 1 miljon kronor.

För år 1923 har domänstyrelsen ansett kunna påräknas en inkomst av 30 miljoner kronor, varifrån avgå driftkostnader, som av domänstyrelsen tidigare beräknats till 17.5 miljoner kronor men som på grund bland annat av utav Kungl. Maj:t numera beslutad ökad avsättning till förnyelsefonden torde böra beräknas till 19.8 miljoner kronor. Nettobehållningen för år 1923 skulle sålunda bliva 10.2 miljoner kronor.

Sammanlagt skulle den olevererade behållningen för åren 1919—1923 utgöra 44.5 miljoner kronor, vilka böra vara inbetalda före den 1 juli 1924.

Spörsmålet om beredande av rörelsekapital åt domänverket föreligger visserligen ej i det skick, att i statsverkspropositionen kan framläggas slutligt förslag i ämnet. För beräkningen av inkomsttiteln å rikstatsförslaget erfordras emellertid att man åtminstone preliminärt bestämmer själva de belopp, vilka böra ställas till domänverkets förfogande såsom rörelsekapital. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet har jag ansett mig kunna utgå från att domänverket bör beredas dels ett fast rörelsekapital till det av riksräkenskapsverket angivna beloppet 10 miljoner kronor dels ock ett tillfälligt rörelsekapital, som torde kunna begränsas till samma belopp.

Sedan domänverket sålunda erhållit tillgång till rörelsekapital av angiven storlek, bör verket kunna under budgetåret 1923—1924 inleverera 30 miljoner kronor. Då härav 10 miljoner kronor tagas i anspråk för kapitalökningsanslaget till domänfonden, innebär sagda överskottsbelopp en verklig höjning med allenast 5 miljoner kronor utöver vad riksräkenskapsverket ursprungligen beräknat. Jag förutsätter emellertid, att domänstyrelsen — efter erhållen föreskrift om skyldighet att använda förutberörda fondmedel såsom rörelsekapital — under första halvåret 1923 med anlitande av dessa medel inlevererar så stor del av de äldre överskotten, som lämpligen låter sig göra.

Jag tillstyrker alltså, att domänverkets överskott i riksstaten upptages med 30 miljoner kronor.

Vid bifall till mina nu gjorda beräkningar rörande överskotten av de affärsdrivande verken skulle ifrågavarande inkomsttitlar å det föreliggande budgetförslaget uppföras med följande belopp:

Postverket, *bevillning*		8,000,000: —
Telegrafverket		18,000,000: —
Statens järnvägar		28,000,000: —
Statens vattenfallsverk:		
Statens kanalverk	250,000: —	
Statens kraftverk	8,000,000: —	
Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning	50,000: —	8,300,000: —
Statens domäner		30.000.000: —
Summa kronor		92,300,000: —.

Riksräkenskapsverkets förslag till beräkning av inkomsten av *statens aktier* ger mig icke anledning till annan erinran än att, då jag icke velat uppföra någon särskild inkomsttitel för royalty för nyttjande-

rätten till Luossavaara malmfält, under titeln utdelning i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag bör upptagas för 1918 års överenskommelse ett belopp av 0.75 miljoner kronor. Inkomsttitlarna under statens aktier komma vid sådant förhållande att upptagas sålunda:

Utdelning i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:		
Enligt 1907 års överenskommelse	2,000,000: —	
Enligt 1908 års överenskommelse	640,000: —	
Enligt 1913 års överenskommelse	— —	
Enligt 1918 års överenskommelse	750,000: —	3,390,000: —
Utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet		8,990,000: —
	Summa kronor	12,380,000: —.

Inkomsterna av *statens utlåningsfonder* torde i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag böra upptagas med följande belopp:

Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	115,000: —
Lånefonden för bekämpande av arbetslösheten bland stenarbetare	115,000: —
Allmänna järnvägslånefonden	1,718,000: —
Bibanelånefonden	66,600: —
Vattenkraftslånefonden	105,000: —
Allmänna byggnadslånefonden	18,900: —
Fonden för räntefria studielån	100: —
Odlingslånefonden	410,000: —
Egnahemslånefonden	3,330,000: —
Fiskerilånefonden	140,000: —
Dräneringsfonden	100: —
Norrländska nyodlingsfonden	20,000: —
Jordförmedlingsfonden	60,000: —
Lånefonden för inköp av ädla avelsston	100: —
Täckdikningslånefonden	—
Allmänna nyodlingsfonden	5,000: —
Norrländska andelsmejerifonden	6,000: —
Kraftledningslånefonden	300,000: —
Gödselvårdslånefonden	30,000: —
Lånefonden för mindre linberedningsanstalter	5,000: —
Norrbottens nybyggeslånefond	5,000: —
Lånefonden för inköp av renar	100: —
Kolonisternas kreatursånefond	1,400: —

Hantverkslånefonden	13,600: —
Rederilånefonden	700,000: —
Torvindustrilånefonden	100,000: —
Summa kronor	7,264,900: —.

Ränteavkastningen av *statsverkets fond av rusdrycksmedel,* vilken skall avsättas såsom kapitalökning å fonden, torde i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag beräknas till 2.2 miljoner kronor.

Andel i riksbankens vinst.

I likhet med föregående år har riksräkenskapsverket icke kunnat beräkna något belopp för andel i riksbanksvinsten. Förste deputeraden i riksbanken har emellertid meddelat mig, att hinder ej kan anses möta att av riksbanksvinsten för år 1922, vilken enligt verkställt räkenskapssammandrag uppgår till 18,528,697 kronor 01 öre, för riksstaten taga i anspråk ett belopp av 16 miljoner kronor. På grund härav torde sistnämnda belopp uppföras å riksstatsförslaget.

I anspråk tagna kapitaltillgångar.

Under *kapitaltillgångar uppkomna av andra statsinkomster än lånemedel* torde utöver vad riksräkenskapsverket föreslagit böra uppföras en titel för huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder å 1.2 miljon kronor. Vad besparingsfonderna angår kommer jag att senare yttra mig angående deras avskaffande och ersättande med extra utgiftsanslag. De behållningar, vilka å besparingsfonderna förefinnas den 1 juli 1923 och som ej åtgå för bestridande under budgetåret 1923—1924 av utgifter, som före budgetårets ingång anvisats å fonderna, böra nämligen tillföras statsregleringen. En noggrann beräkning av behållningen låter sig näppeligen göra, men torde det angivna beloppet ej vara för högt tilltaget.

Kapitaltillgångar uppkomna av andra statsinkomster än lånemedel böra följaktligen i riksstaten uppföras sålunda:

Reservationer å anslaget »Bidrag till odlingsföretag m. m.»	1,549,194: —
Huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder	1,200,000: —
Allmänna byggnadslånefonden	20,800: —
Summa kronor	2,769,994: —.

Vad angår *kapitaltillgångar uppkomna av lånemedel* böra till de av riksräkenskapsverket upptagna titlarna för allmänna järnvägslånefonden och dräneringsfonden läggas en titel för återbetalning av vissa av tillfälliga lånemedel anvisade anslag, tillsammans uppgående till 36,654,277 kronor och svarande mot anslag till enahanda belopp under utgifter för kapitalökning.

De av lånemedel uppkomna kapitaltillgångarna skulle följaktligen upptagas med följande belopp:

Allmänna järnvägslånefonden	950,000: —
Dräneringsfonden	738,996: —
Återbetalning av vissa av tillfälliga lånemedel anvisade anslag	36,654,277: —
Summa kronor	38,343,273: —.

Lånemedel.

På sätt jag tidigare anfört, uppgå lånemedelsinkomsterna till 87,501,500 kronor, varav 780,000 kronor falla på tillfällig upplåning och återstoden på fast upplåning.

Riksräkenskapsverkets åberopade skrivelser den 9 och 29 december 1922 — den förra dock med uteslutande av vissa delar, vilka ersättas av den senare skrivelsen — ävensom fullmäktiges i riksgäldskontoret skrivelse den 12 oktober 1922 torde få såsom bilagor II och III fogas vid detta protokoll.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels besluta, att inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1923 skall utgå med 175 procent av de i 19 § förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade grundbelopp,

dels ock upptaga inkomsterna å riksstaten för budgetåret 1923—1924 enligt följande

Specifikation av statens inkomster.

				Kronor
	A. Egentliga statsinkomster.			
I.	*Skatter:*			
	1. Mantalspenningar		900,000	
	2. Prästerskapets till statsverket indragna tionde		2,577,000	
	3. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:			
	a. Inkomst- och förmögenhetsskatt, *bevillning:*			
	α. Skatt å inkomst och förmögenhet . . . 124,000,000			
	β. B-skatt å aktiebolag m. fl. 6,000,000	130,000,000		
	b. Bevillning av fast egendom samt av inkomst, *bevillning*	3,000,000		
	c. Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*	350,000		
	d. Stämpelmedel, *bevillning*	50,000,000		
	e. Lastpenningar, *bevillning*	600,000	183,950,000	
	4. Tullar och acciser:			
	a. Tullmedel, *bevillning*	114,000,000		
	b. Sockerskatt, *bevillning*	26,000,000		
	c. Tobaksskatt, *bevillning*	33,000,000		
	d. Särskild skatt å tobak, *bevillning* . .	12,000,000		
	e. Brännvinstillverkningsskatt, *bevillning*	13.000,000		
	f. Rusdrycksförsäljningsmedel, *bevillning*	18,000,000		
	g. Maltskatt, *bevillning*	11,000,000		
	h. Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*	44,000,000	271,000,000	458,427,000

			Kronor
II.	*Uppbörd i statens verksamhet:*		
1.	Vattendomstolsavgifter	7,000	
2.	Bidrag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten	1,000,000	
3.	Avgifter för registrering av automobiler	250,000	
4.	Inkomst av myntning och justering	1,088,000	
5.	Bidrag till bankinspektionen	107,600	
6.	Bidrag till fondinspektionen	99,400	
7.	Kontrollstämpelmedel	300,000	
8.	Denatureringsavgifter	114,700	
9.	Terminsavgifter från läroverken	770,000	
10.	Avgifter för granskning av biografbilder	72,000	
11.	Inkomster av statens lagerhus och fryshus	93,000	
12.	Inkomster av statens reproduktionsanstalt	206,440	
13.	Fyr- och båkmedel	2,300,000	
14.	Lotspenningar	2,100,000	
15.	Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	1,076,000	
16.	Bidrag till försäkringsinspektionen	140,900	
17.	Inkomster av statens provningsanstalt	254,400	9,979,440
III.	*Diverse inkomster*		10,394,893
	Säger för egentliga statsinkomster 478,801,333 kronor.		
	B. Inkomster av statens produktiva fonder.		
I.	*Statens affärsverksamhet (överskott):*		
1.	Postverket, *bevillning*	8,000,000	
2.	Telegrafverket	18,000,000	
3.	Statens järnvägar	28,000,000	
4.	Statens vattenfallsverk:		
	a. Statens kanalverk 250,000		
	b. Statens kraftverk 8,000,000		
	c. Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning 50,000	8,300,000	
5.	Statens domäner	30,000,000	92,300,000
II.	*Statens aktier:*		
1.	Utdelning i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:		
	a. Enligt 1907 års överenskommelse 2,000,000		
	b. Enligt 1908 års överenskommelse 640,000		
	c. Enligt 1913 års överenskommelse —		
	d. Enligt 1918 års överenskommelse 750,000	3,390,000	
2.	Utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet	8,990,000	12,380,000

			Kronor
III.	*Statens utlåningsfonder (överskott):*		
1.	Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby ...	115,000	
2.	Lånefonden för bekämpande av arbetslösheten bland stenarbetare ...	115,000	
3.	Allmänna järnvägslånefonden ...	1,718,000	
4.	Bibanelånefonden ...	66,600	
5.	Vattenkraftslånefonden ...	105,000	
6.	Allmänna byggnadslånefonden ...	18,900	
7.	Fonden för räntefria studielån ...	100	
8.	Odlingslånefonden ...	410,000	
9.	Egnahemslånefonden ...	3,330,000	
10.	Fiskerilånefonden ...	140,000	
11.	Dräneringsfonden ...	100	
12.	Norrländska nyodlingsfonden ...	20,000	
13.	Jordförmedlingsfonden ...	60,000	
14.	Lånefonden för inköp av ädla avelsston ...	100	
15.	Täckdikningslånefonden ...	—	
16.	Allmänna nyodlingsfonden ...	5,000	
17.	Norrländska andelsmejerifonden ...	6,000	
18.	Kraftledningslånefonden ...	300,000	
19.	Gödselvårdslånefonden ...	30,000	
20.	Lånefonden för mindre linberedningsanstalter ...	5,000	
21.	Norrbottens nybyggeslånefond ...	5,000	
22.	Lånefonden för inköp av renar ...	100	
23.	Kolonisternas kreaturslånefond ...	1,400	
24.	Hantverkslånefonden ...	13,600	
25.	Rederilånefonden ...	700,000	
26.	Torvindustrilånefonden ...	100,000	7,264,900
IV.	*Statsverkets fond av rusdrycksmedel (överskott)* ...		2,200,000
	Säger för inkomster av statens produktiva fonder 114,144,900 kronor.		
	C. Andel i riksbankens vinst för år 1922 ...		16,000,000
	D. I anspråk tagna kapitaltillgångar.		
I.	*Uppkomna av andra statsinkomster än lånemedel:*		
1.	Reservationer å anslaget "Bidrag till odlingsföretag m. m." ...	1,549,194	
2.	Huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder ...	1,200,000	
3.	Allmänna byggnadslånefonden ...	20,800	2,769,994

		Kronor
II. *Uppkomna av lånemedel:*		
1. Allmänna järnvägslånefonden	950,000	
2. Dräneringsfonden	738,996	
3. Återbetalning av vissa av tillfälliga lånemedel anvisade anslag	36,654,277	38,343,273
Säger för i anspråk tagna kapitaltillgångar 41,113,267 kronor.		
E. Lånemedel.		
I. *Fast upplåning*		86,721,500
II. *Tillfällig upplåning*		780,000
Säger för lånemedel 87,501,500 kronor.		
	Summa	737,561,000

De av departementschefen sålunda i avseende å beräkningen av statens ovan omförmälda tillgångar och därmed sammanhängande ämnen gjorda hemställanden och förslag, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.

Bilaga I.

Uppskattning av inkomst- och förmögenhetsskatten för budgetåret 1923—1924.

Enligt vad från statistiska centralbyrån erhållna preliminära siffror giva vid handen, har för andra skattskyldiga än aktiebolag och solidariska bankbolag — i det följande för korthetens skull benämnda »enskilda» — det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet vid 1922 års taxering uppgått till 5,208.8 miljoner kronor och det beskattningsbara beloppet till 2,033.3 miljoner kronor. Den debiterade skatten från enskilda har uppgått till 131.7 miljoner kronor. Skatteprocenten för enskilda skattskyldiga har sålunda utgjort i medeltal 6.48. För inländska aktiebolag och solidariska bankbolag har det taxerade — och därmed även beskattningsbara — beloppet utgjort 408.3 miljoner kronor och den debiterade A-skatten 45.7 miljoner kronor. Medelprocenten för A-skatten har sålunda utgjort 11.19. Den debiterade B-skatten från aktiebolag m. fl. har slutligen belöpt sig till 11.4 miljoner kronor.

För att kunna åstadkomma en någorlunda tillfredsställande kalkyl angående utfallet av 1923 års inkomst- och förmögenhetsskatt erfordras emellertid även en uppgift om huru de nyss angivna taxerade beloppen för dels enskilda, dels aktiebolag m. fl. fördelat sig på olika inkomstkällor samt i vad mån de påverkats av s. k. allmänna avdrag. En sådan uppgift finnes emellertid icke omedelbart tillgänglig. Genom en sammanställning med de mera detaljerade uppgifterna beträffande bevillningstaxeringen torde dock en i huvudsak någorlunda tillfredsställande specificering kunna åstadkommas.

I fråga om bevillningstaxeringen äro, bland andra, följande siffror kända beträffande 1922 års taxering:

	Beträffande enskilda	Beträffande aktiebolag m. fl.	Summa
	miljoner kronor	miljoner kronor	miljoner kronor
Uppskattad inkomst av fast egendom	312.1	5.8	317.9
» » » kapital	532.0	18.3	550.3
» » » arbetsanställning m. m.	4,030.3	—	4,030.3
» » » rörelse eller yrke eller eljest	524.3	379.4	903.7
Summa uppskattad inkomst	5,398.7	403.5	5,802.2
Härifrån avgå s. k. allmänna avdrag (11 § 2 mom. 4:o) bevillningsförordningen)	268.0	4.6	272.6
Återstår taxerad inkomst	5,130.7	398.9	5,529.6

Av dessa poster ingår den största, nämligen inkomsten av arbetsanställning m. m., 4,030.3 miljoner kronor, oförändrad i det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet.

Vad inkomsten av kapital beträffar, ingår beloppet för enskilda personer, 532 miljoner kronor, oförändrat i taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt. Vad däremot motsvarande siffra för aktiebolag m. fl. angår, bör den ifråga om taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt vara högre än ifråga om bevillningstaxeringen, då aktiebolags inkomst av utdelning å aktier i svenska aktiebolag m. fl. är fri från taxering till bevillning men taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt. Då emellertid i flertalet fall bolag tillkommande utdelning å aktier i andra bolag torde ingå i inkomsten av rörelse, lärer någon större höjning av den siffra, som betecknar den till bevillning uppskattade inkomsten, 18.3 miljoner kronor, ej vara erforderlig. Förslagsvis torde hela kapitalinkomsten för bolagen kunna beräknas till 25 miljoner kronor.

I fråga om inkomst av rörelse eller yrke m. m. torde det vara lämpligast att här ej taga hänsyn till det avdrag, som vid bevillningstaxeringen ägt rum för det belopp av fem procent å i rörelsen använd egen fastighet, som beskattats genom fastighetsbevillning. De förut angivna siffrorna för den till bevillning uppskattade inkomsten av rörelse avse nämligen intäkterna, sådana de te sig efter det dylikt avdrag ägt rum. De avdragna beloppen skola i stället behandlas i det följande under inkomst av fast egendom. Under nu omförmälda förutsättningar ingår siffran för aktiebolag m. fl., 379.4 miljoner kronor, oförändrad i taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt. Beträffande andra än aktiebolag — i det föregående, som förut nämnts, betecknade såsom »enskilda» — modifieras siffran, 524.3 miljoner kronor, i någon mån därav, att kommuner betala bevillning men ej inkomst- och förmögenhetsskatt för viss inkomst av rörelse. I ett nyligen avgivet betänkande angående en ifrågasatt skärpning av förmögenhetsskatten hava de s. k. inkomstskattesakkunniga beräknat kommunernas år 1921 taxerade inkomst av rörelse till 25 miljoner kronor. Motsvarande belopp synes för år 1922 icke skäligen kunna beräknas högre än till 10 miljoner kronor. Den till inkomst- och förmögenhetsskatt uppskattade inkomsten av rörelse eller yrke m. m. skulle alltså för enskilda skattskyldiga uppgå till 514.3 miljoner kronor.

De nu angivna siffrorna torde i det stora hela kunna betecknas som jämförelsevis tillförlitliga och lära i varje fall icke vara behäftade med några betydande fel. I det följande blir det nödvändigt att i större utsträckning bygga på antaganden.

I första hand torde det därvid vara lämpligt att beröra det belopp av en sextiondedel av förmögenheten, som ingår i det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet. Inkomstskattesakkunniga hava i nyssnämnda betänkande på flera olika vägar sökt beräkna förmögenheten och slutligen kommit till det resultat, att den förmögenhet, vartill hänsyn skulle tagas vid taxeringen, såväl vid 1920 års slut som vid 1922 års slut kunde beräknas utgöra 15 miljarder kronor. Härvid förutsättes emellertid, att siffran vid 1921 års slut varit lägre, enär förmögenhetsbeloppet vid 1922 års slut rönt inverkan genom en ökning av de i den skattepliktiga förmögenheten ingående fastigheternas taxeringsvärden. Å andra sidan har övrig förmögenhet säkerligen uppgått till högre belopp vid utgången av år 1921 än vid utgången av år 1922. Med hänsyn till de grunder, som inkomst-

skattesakkunniga tillämpat vid sin beräkning, torde förmögenheten vid 1921 års utgång kunna antagas hava utgjort 13.5 miljarder kronor. Med denna siffra synes i detta sammanhang skäligen kunna räknas. En sextiondedel av 13.5 miljarder utgör 225 miljoner kronor, vilket belopp alltså kan antagas ingå i det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet.

De hittills berörda inkomstbeloppens summa utgör beträffande enskilda 5,301.6 och beträffande aktiebolag m. fl. 404.4 miljoner kronor. Förstnämnda belopp är större än det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet, vilket, enligt vad som redan nämnts, uppgick till 5,208.8 miljoner kronor. Skillnaden utgör 92.8 miljoner kronor. Beträffande aktiebolag åter är den nyss angivna siffran mindre än det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet, vilket utgjorde 408.3 miljoner kronor. Skillnaden uppgår här till 3.9 miljoner kronor. Dessa båda återstoder utgöra emellertid var för sig skillnaden mellan de två poster, vilka jämte de redan omförmälda påverka de till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppen, nämligen å ena sidan inkomsten av fast egendom, å andra sidan de allmänna avdragen. Man har alltså att utgå ifrån att beträffande enskilda de allmänna avdragen skola överstiga inkomsten av fast egendom med 92.8 miljoner kronor, medan beträffande aktiebolag m. fl. inkomsten av fast egendom skall uppgå till ett 3.9 miljoner kronor högre belopp än de allmänna avdragen.

Vad nu de allmänna avdragen beträffar, så ingå de förut angivna beloppen ifråga om bevillningstaxeringen, beträffande enskilda 268 miljoner och beträffande aktiebolag 4.6 miljoner kronor, i sin helhet bland avdragen vid taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt. Härtill komma emellertid ytterligare avdrag, vilka ej få äga rum vid bevillningstaxeringen men däremot vid taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt, nämligen dels för erlagda utskylder till kommuner av olika slag, dels för underskott å inkomstkällor i andra kommuner än dem, där vederbörande taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, m. m. samt för värdeminskning å byggnader. Samtliga kommunalutskylder, som skolat betalas år 1921, hava uppgått till i runt tal 600 miljoner kronor. En ej ringa del av dessa utskylder har dock otvivelaktigt icke kommit att avdragas vid taxeringen, bland annat i det betydande antal fall, där inkomst av rörelse slutat med underskott. Härvid bör beaktas, att de avdragna kommunalutskylderna utom landstings- och vägskatten avse 1919 års inkomster och nämnda två särskilda slag av utskylder 1920 års inkomster. Med en försiktig beräkning synes kunna antagas, att den del av utskylderna, som ej avdragsvis utnyttjats, utgjort 15 procent, då avdragen för kommunalutskylder skulle hava utgjort omkring 510 miljoner kronor. Av detta avdrag torde omkring en femtedel, d. v. s. 102 miljoner kronor, kunna antagas falla på aktiebolag m. fl. och omkring fyra femtedelar, d. v. s. 408 miljoner kronor, på enskilda. Det vid bevillningstaxeringen icke utnyttjade avdraget för underskott å vissa inkomstkällor m. m. har av inkomstskattesakkunniga i nämnda betänkande uppskattats till sammanlagt omkring 50 miljoner kronor för 1921 års taxering. Motsvarande siffra för 1922 års taxering bör utan tvivel bliva väsentligt lägre. Om däremot i avdraget inräknas även avdrag för värdeminskning å byggnader, torde siffran 50 miljoner kronor, därav 40 miljoner för enskilda och 10 miljoner för aktiebolag m. fl., för 1922 års taxering kunna anses lagom tillmätt. De allmänna avdragen, inberäknat avdragen vid bevillningstaxeringen, skulle under nu angivna förutsättningar belöpa sig till, beträffande

enskilda 268 + 408 + 40 = 716 miljoner kronor och beträffande aktiebolag m. fl. 4.6 + 102 + 10 = 116.6 miljoner kronor.

Vad inkomst av fast egendom beträffar slutligen, är svårigheten att anställa en självständig kalkyl påtaglig. Till den till bevillning uppskattade inkomsten av fast egendom, för enskilda 312.1 miljoner kronor och för aktiebolag m. fl. 5.8 miljoner kronor, måste nämligen läggas det belopp av intill 5 resp. 6 procent å fastigheternas taxeringsvärden år 1921, som avdragits såsom beskattat genom fastighetsbevillning, varvid märkes, att, i överensstämmelse med vad som förut antagits, tillägget här skall avse även det belopp, som i berörda hänseende avdragits från inkomst av rörelse eller yrke. Såsom inkomst av fast egendom betraktas alltså i detta sammanhang även en del av den inkomst, som skatteteknisk är att anse såsom inkomst av rörelse eller yrke. Nu är det emellertid ej möjligt att direkt avgöra, i vad mån berörda avdrag verkligen tagits i anspråk. För alla de företag, vilka år 1922 ej taxerats till inkomst- och förmögenhetsskatt, har ingen del av avdraget utnyttjats, för andra, däribland flertalet jordbrukare och fastighetsägare i städerna, har det kunnat endast till mindre del utnyttjas. Jordägare, som utarrenderat sina fastigheter, hava ej åtnjutit något avdrag alls, enär avdraget tillkommit arrendatorn. Dessa jordägares inkomster av arrende hava alltså helt och hållet ingått i den till bevillning uppskattade inkomsten.

Under förut angiven förutsättning, att inkomsten av fast egendom för enskilda skattskyldiga skulle med 92.8 miljoner kronor understiga beloppet av de allmänna avdragen, 716 miljoner kronor, skulle denna inkomst uppgå till 623.2 miljoner kronor. För aktiebolag m. fl. skulle motsvarande inkomst med 3.9 miljoner kronor överstiga de allmänna avdragens belopp, 116.6 miljoner kronor, och alltså belöpa sig till 120.5 miljoner kronor. Sammanlagda inkomsten av fast egendom skulle alltså utgöra 623.2 + 120.5 = 743.7 miljoner kronor. I detta belopp ingår den till bevillning uppskattade inkomsten, 317.9 miljoner kronor, vilket belopp torde antagas hänföra sig endast till jordbruksfastighet. Att detta antagande ej fullt håller streck i verkligheten, synes i detta sammanhang sakna betydelse. Därest av återstående beloppet (743.7 — 317.9 = 425.8 miljoner kronor) ett belopp av 4 procent å jordbruksfastigheternas taxeringsvärde $\left(\frac{4}{100} \times 5{,}581\,[1] = 223.2 \text{ miljoner kronor}\right)$ anses hava utnyttjats såsom avdrag, blir hela inkomsten av jordbruksfastighet 223.2 + 317.9 = 541.1 miljoner kronor, och då återstår såsom inkomst av annan fastighet 202.6 miljoner kronor, ett belopp motsvarande något mer än 3 procent av hela taxeringsvärdet å annan fastighet[2]. Detta resultat synes i och för sig rimligt och torde kunna godtagas. Det har vidare synts kunna antagas, att av aktiebolagens beräknade inkomst av fast egendom, 120.5 miljoner kronor, en tredjedel, d. v. s. 40.2 miljoner kronor, skulle hänföra sig till jordbruksfastighet och två tredjedelar, d. v. s. 80.3 miljoner kronor, till annan fastighet. Detta antagande torde innebära, att de taxerade aktiebolagen såsom avdrag utnyttjat omkring 3.5 procent å taxerings-

[1] Från 1921 års hela taxeringsvärde å jordbruksfastighet har härvid dragits ett belopp, som antagits motsvara värdet av sådan fastighet, för vilken fastighetsbevillning erlagts, men vars avkastning ej beskattats genom inkomst- och förmögenhetsskatt. Det här antagna återstående värdet överensstämmer med 1920 års taxeringsvärde.

[2] Detta taxeringsvärde torde kunna beräknas till 7,269 miljoner kronor, en siffra, som erhållits genom viss kalkyl, vilken ej torde behöva här intagas.

värdet av egna fastigheter av annan natur än jordbruksfastighet, alltså en siffra något högre än den genomsnittliga. Även detta resultat förefaller rimligt i betraktande av att aktiebolagens fastigheter av annan natur än jordbruksfastighet nästan uteslutande nyttjats i rörelsen. För enskilda skulle inkomsten av jordbruksfastighet komma att uppgå till 500.9 miljoner kronor och av annan fastighet till 122.3 miljoner kronor.

En sammanställning av de poster, på vilka 1922 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt enligt det nu anförda kan antagas fördela sig, meddelas i följande tabell, däri siffrorna beteckna miljoner kronor:

	Enskilda	Aktiebolag m. fl.	Tillsammans
Inkomst av fast egendom:			
1. Jordbruksfastighet	500.9	40.2	541.1
2. Annan fastighet	122.3	80.3	202.6
Summa	623.2	120.5	743.7
Inkomst av kapital	532.0	25.0	557.0
Inkomst av arbetsanställning m. m.	4,030.3	—	4,030.3
Inkomst av rörelse eller yrke eller eljest	514.3	379.4	893.7
Summa uppskattad inkomst	5,699.8	524.9	6.224.7
Avdrag:			
1. Enligt 11 § 2 mom. 4:o) bev.-förordn.	268.0	4.6	272.6
2. För kommunalutskylder	408.0	102.0	510.0
3. Övriga vid bevillningstaxeringen ej åtnjutna avdrag	40.0	10.0	50.0
Summa avdrag	716.0	116.6	832.6
Återstod	4,983.8	408.3	5,392.1
1/60 av den taxerade förmögenheten	225.0	—	225.0
Till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp	5,208.8	408.3	5,617.1

Med utgångspunkt företrädesvis från denna sammanställning skall i det följande en uppskattning göras beträffande 1923 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, d. v. s. inkomstförhållanden etc. under år 1922.

I fråga om inkomst av jordbruksfastighet synes någon nedgång vara att vänta, åtminstone i vissa delar av landet, en nedgång, som dock torde delvis uppvägas av en viss ökning annorstädes, exempelvis av skogsbruksinkomster. Den genomsnittliga nedgången i inkomsten av jordbruksfastighet synes kunna uppskattas till 10 procent för såväl enskilda som aktiebolag och inkomsten av jordbruksfastighet sålunda till 451 miljoner kronor för enskilda och 36 miljoner kronor för aktiebolag m. fl.

Beträffande inkomst av annan fastighet väntas icke någon nämnvärd minskning, utan denna inkomst synes kunna beräknas till samma belopp som för år 1922, d. v. s. för enskilda 122 miljoner kronor och för aktiebolag m. fl. 80 miljoner kronor.

I inkomsten av kapital synes böra räknas med en väsentligare minskning. Särskilt gäller detta inkomst av aktieutdelningar. 1921 års utdelningar avsågo nämligen i stort sett 1920 års stora aktiebolagsinkomster, under det 1922 års ut-

delningar avsett 1921 års mindre inkomster, dock att utdelningar år 1922 i ej ringa utsträckning ägt rum även av besparade vinstmedel från tidigare år. En minskning av 40 procent å inkomst av utdelning å aktier och 20 procent å annan inkomst av kapital synes skäligen böra förutsättas. Därest det i anslutning till en kalkyl, som på sin tid verkställdes av ekonomiska rådet, antages, att 1921 års kapitalinkomst, i det föregående beräknad till 557 miljoner kronor, fördelat sig med 250 miljoner kronor på inkomst av aktieutdelningar och 307 miljoner kronor på annan kapitalinkomst, kommer efter nämnda uppskattningsgrund vid 1923 års taxering inkomsten av aktieutdelningar att uppgå till 150 miljoner kronor och övrig kapitalinkomst till 245 miljoner kronor. Om, på sätt i det föregående antagits, av den år 1922 taxerade inkomsten av kapital för aktiebolag 6.7 miljoner kronor utgjort inkomst av aktieutdelningar och 18.3 miljoner kronor annan kapitalinkomst, bliva motsvarande siffror för enskilda 143.3 och 226.7 miljoner kronor. Med utgångspunkt från dessa siffror kommer under antagande av nyss angiven minskning hela inkomsten av kapital vid 1923 års taxering att uppgå för enskilda till 376 och för aktiebolag m. fl. till 19 miljoner kronor.

Även i avseende å inkomst av arbetsanställning m. m. lärer en väsentlig sänkning i beräkningen av inkomsten få anses såsom ofrånkomlig. Antages denna sänkning till 20 procent, synes nödig försiktighet hava iakttagits. En dylik sänkning innebär, att den uppskattade inkomsten av arbetsanställning m. m. skulle komma att utgöra 3,224 miljoner kronor.

I fråga om inkomst av rörelse eller yrke m. m. har en minskning i vissa avseenden ägt rum. Särskilt gäller detta bankrörelse. Industrien lär i det stora hela ej böra förväntas för år 1922 giva nämnvärt sämre resultat än för år 1921, då ju i 1921 års bokslut i synnerligen stor utsträckning avskrivningar företagits å varulager och fordringar. Handelsrörelse torde år 1922 snarare giva bättre utbyte än föregående år. En genomsnittlig minskning synes böra antagas av 5 procent för enskilda skattskyldiga och 10 procent för aktiebolag m. fl., därvid märkes, att så stor del av inkomsten, som motsvarar det vid 1922 års taxering avdragna, genom fastighetsbevillning beskattade beloppet av fem för hundra å taxeringsvärdet av i rörelsen använd egen fastighet, i det föregående med oförändrat belopp för år 1923 upptagits såsom inkomst av fast egendom. Inkomsten av rörelse eller yrke skulle enligt denna beräkningsgrund här uppskattas till 489 miljoner kronor för enskilda skattskyldiga och till 341 miljoner kronor för aktiebolag m. fl.[1]

Summa uppskattad inkomst enligt de nu angivna kalkylerna uppgår för enskilda skattskyldiga till 4,662 miljoner kronor och för aktiebolag m. fl. till 476 miljoner kronor.

Härifrån avgå allmänna avdrag.

Avdragen enligt 11 § 2 mom. 4:o) bevillningsförordningen torde kunna minskas med 5 procent till 255 miljoner kronor för enskilda skattskyldiga och 4 miljoner kronor för aktiebolag m. fl.

Summan kommunalutskylder, som skolat betalas år 1922, torde uppgå till i

[1] Det torde böra anmärkas, att, även under förutsättning att denna kalkyl fullt kommer att hålla streck, siffrorna ej komma att motsvaras av dem, som vid bevillningstaxeringen år 1923 komma att beteckna inkomst av rörelse eller yrke. Med höjningen av taxeringsvärdena å fastigheterna följer nämligen, att år 1923 ett högre belopp av rörelseinkomsten kommer att avdragas såsom beskattat genom fastighetsbevillning.

runt tal 540 miljoner kronor, i huvudsak hänförande sig till 1920 års inkomster. Antages det, att även av dessa utskylder 15 procent ej komma att utnyttjas, och att av återstående 459 miljoner kronor en femtedel hänför sig till aktiebolag m. fl. och fyra femtedelar till övriga skattskyldiga, blir avdraget för kommunalutskylder för de förra 92 miljoner kronor och för de senare 367 miljoner kronor.

I fråga om övriga vid bevillningstaxeringen ej åtnjutna avdrag synes för såväl aktiebolag m. fl. som enskilda skattskyldiga kunna påräknas en minskning med 10 procent. Avdragssiffran blir då för de förra 36 miljoner och för de senare 9 miljoner kronor.

Summa allmänna avdrag blir enligt nu angivna uppskattningsgrund för enskilda skattskyldiga 658 miljoner kronor och för aktiebolag m. fl. 105 miljoner kronor och den efter avdragens verkställande återstående inkomsten för enskilda 4,662—658 = 4,004 miljoner kronor och för aktiebolag m. fl. 476—105 = 371 miljoner kronor.

Det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet för enskilda erhålles genom att till nämnda 4,004 miljoner kronor lägga en sextiondedel av den skattepliktiga förmögenheten. Beräknas förmögenheten vid 1922 års utgång i anslutning till inkomstskattesakkunnigas i det föregående omförmälda kalkyler till 15 miljarder kronor, blir sextiondedelen 250 miljoner kronor och det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet alltså 4,254 miljoner kronor. För aktiebolag m. fl. utgöra nyssberörda 371 miljoner kronor det taxerade beloppet.

Sammanfattningsvis må beträffande de nu anförda kalkylerna angående 1923 års taxering meddelas följande tabell, däri siffrorna angiva antalet miljoner kronor:

	Enskilda	Aktiebolag m. fl.	Tillsammans
Inkomst av fast egendom:			
1. Jordbruksfastighet	451	36	487
2. Annan fastighet	122	80	202
Summa	573	116	689
Inkomst av kapital	376	19	395
Inkomst av arbetsanställning m. m.	3,224	—	3,224
Inkomst av rörelse eller yrke eller eljest	489	341	830
Summa uppskattad inkomst	4,662	476	5,138
Avdrag:			
1. Enligt 11 § 2 mom. 4:o) bev.-förordn.	255	4	259
2. För kommunalutskylder	367	92	459
3. Övriga vid bevillningstaxeringen ej åtnjutna avdrag	36	9	45
Summa avdrag	658	105	763
Återstod	4,004	371	4,375
1/60 av den taxerade förmögenheten	250	—	250
Till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp	4,254	371	4,625

Resultatet av de nu verkställda uppskattningarna skulle innebära en minskning av det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet för enskilda från 5,208.8 till 4,254 miljoner kronor, d. v. s. med 18.3 procent, och för aktiebolag

m. fl. från 408.3 till 371 miljoner kronor, d. v. s. med 9.1 procent. Dessa slutsiffror förefalla i och för sig motsvara den genomsnittliga sänkning, som inkomstförhållandena kunna antagas hava undergått från år 1921 till år 1922. Det kan förtjäna anmärkas, att man på ett tidigare stadium av arbetet inom finansdepartementet såsom utgångspunkt räknat med en ej oväsentligt annorlunda utförd fördelning av inkomst- och avdragsposterna vid 1922 års taxering, men att det oaktat slutsiffran kommit att ej synnerligen mycket skilja sig från den nu erhållna.

Vad aktiebolag m. fl. beträffar, utgör det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet tillika beskattningsbart belopp.

I fråga om annan skattskyldig än aktiebolag m. fl. framkommer däremot som bekant det beskattningsbara beloppet genom att från det taxerade beloppet göra vissa s. k. orts- och familjeavdrag samt att med hälften reducera den del av det taxerade beloppet, som överstiger dessa avdrag men ej dubbla avdragen. Från det särskilda avdraget för ömmande omständigheter torde i detta sammanhang kunna bortses. Uppgår det taxerade beloppet till minst två gånger summan av orts- och familjeavdragen, innebär detta, att det effektiva avdraget kommer att uppgå till en och en halv gång nämnda summa. Faller inkomsten emellan summan av orts- och familjeavdragen och denna summas dubbla belopp, kommer det effektiva avdraget att omfatta utom orts- och familjeavdragen jämväl hälften av det belopp, varmed det taxerade beloppet överstiger summan av dessa avdrag, d. v. s. uppgå till ett högre belopp än summan av orts- och familjeavdragen men ej så mycket som en och en halv gång denna summa. I det stora hela ställer sig alltså frågan om avdragen så, att det effektiva avdraget utgöres dels av ett fast belopp, oberoende av inkomsternas storlek, nämligen summan av orts- och familjeavdragen för samtliga skattskyldiga, dels ett rörligt belopp, nämligen det, som framkommer genom nämnda reduktion. Blott till den del röner emellertid det rörliga beloppet inverkan av en inkomstminskning, som det taxerade beloppet kommer att understiga dubbla summan av orts- och familjeavdragen.

Om man ej känner, huru inkomsterna fördela sig i olika storleksgrupper, erbjuder det tydligen avsevärda svårigheter att ur det taxerade beloppet härleda det beskattningsbara beloppet.

En statistisk bearbetning har emellertid inom statistiska centralbyrån verkställts beträffande 1920 års taxeringar, därvid en gruppering av de skattskyldiga med hänsyn till ortsgrupper och inkomstförhållanden ägt rum. Resultatet av denna bearbetning är ännu icke offentliggjort men har under hand ställts till finansdepartementets förfogande.

Nämnda bearbetning har visat sig desto mera användbar för nu ifrågavarande syfte, som summan effektiva avdrag vid 1920 och 1922 års taxeringar blivit nära nog densamma, nämligen vid 1920 års taxering 3,171 miljoner kronor och vid 1922 års taxering 3,175 miljoner kronor. Då de taxerade beloppen för enskilda skattskyldiga vid nämnda taxeringar varit mycket olika, nämligen vid 1920 års taxering 5,708 miljoner kronor och vid 1922 års taxering 5,209 miljoner kronor, kan detta resultat synas ägnat att förvåna. En minskning i inkomsterna bör nämligen föranleda en minskning också i det effektiva avdragsbeloppet. Förhållandet lärer emellertid kunna finna sin förklaring däri, att samtidigt en väsentlig förskjutning av betydelsen utav olika inkomstkällor ägt rum i riktning mot en ökning av inkomsten av arbetsanställning m. m. Man synes i själva verket vid förevarande

kalkyler kunna utgå ifrån att fördelningen av avdragen på olika ortsgrupper samt på orts- respektive familjeavdrag år 1922 varit i stort sett densamma som år 1920. Antalet taxerade personer var sistnämnda år omkring 1,830,000 och de till inkomst- och förmögenhetsskatt skattskyldiga omkring 1,320,000. I detta sammanhang torde böra anmärkas, att de förut angivna taxerade beloppen avse hela antalet taxerade personer och ej endast de till inkomst- och förmögenhetsskatt skattskyldiga.

Nu har vid 1922 års riksdag beslutats en sänkning av ortsavdragen i de olika ortsgrupperna från de förut provisoriskt gällande beloppen 900, 1,050, 1,200, 1,350, 1,500 kronor till respektive 700, 800, 900, 1,100 och 1,200 kronor. Detta synes böra hava till följd, att den inkomstminskning, som eljest skulle föranlett en minskning av antalet skattskyldiga, nu icke kommer att medföra en sådan verkan, utan att även detta antal kan väntas bliva i huvudsak oförändrat.

Under nu givna, i det stora hela sannolikt ganska hållbara förutsättningar skulle orts- och familjeavdragens summa på grund av minskningen av ortsavdragen minskas med omkring 16 procent, en siffra som erhållits genom i detalj utförda beräkningar.

Därest emellertid för en viss skattskyldig orts- och familjeavdragen tillsammantagna minskas med ett visst procenttal och samtidigt det taxerade beloppet minskas med samma procenttal, så medför detta en minskning även av det beskattningsbara beloppet och det effektiva avdraget med samma procenttal, vare sig det taxerade beloppet överstiger dubbla orts- och familjeavdragen eller ej.

I förevarande fall har nu summan av orts- och familjeavdragen minskats med genomsnittligt 16 procent. Hade även det taxerade beloppet minskats med i genomsnitt 16 procent, synes det med hänsyn till nyss anförda förhållande knappast vara för djärvt att antaga, att även det beskattningsbara beloppet i dess helhet skulle minskats med omkring 16 procent, med vilken procentsats alltså även det effektiva skattefria avdraget skulle minskats. Nu uppgår emellertid den beräknade genomsnittliga inkomstminskningen till 18.3 procent, vilket bör föranleda, att minskningen av det effektiva avdraget blir större än 16 procent, men ej så stort som 18.3 procent. Beräknas minskningen av det effektiva avdraget till 17 procent, synes tillräcklig försiktighet hava iakttagits. Då det effektiva avdraget vid 1922 års taxeringar utgjort 3,175 miljoner kronor, skulle alltså motsvarande avdrag vid 1923 års taxering kunna uppskattas till ett 17 procent lägre belopp, d. v. s. 2,635 miljoner kronor.

Det till inkomst- och förmögenhetsskatt för enskilda skattskyldiga beskattningsbara beloppet skulle sålunda enligt de nu verkställda beräkningarna komma att utgöra det taxerade beloppet 4,254 miljoner kronor med avdrag av 2,635 miljoner kronor, d. v. s. 1,619 miljoner kronor.

Det gäller nu även att beräkna den skatt, som kan komma att belöpa på de antagna beskattningsbara beloppen, för enskilda 1,619 miljoner kronor och för aktiebolag m. fl. 371 miljoner kronor.

Medelskatteprocenten utgjorde, såsom förut omnämnts, år 1922 för enskilda 6.48. Med hänsyn därtill att den minsta förekommande skatteprocenten, om man liksom år 1922 uttager 1.75 procent av grundbeloppet, utgör 5.25, är det tydligt, att medelskatteprocenten för år 1923 icke kan väntas understiga 6. Utgår man

från denna procentsats, skulle inkomst- och förmögenhetsskatten för enskilda personer komma att utgöra $\frac{6}{100} \times 1{,}619$ eller omkring 97 miljoner kronor.

För aktiebolagen utgjorde år 1922 medelskatteprocenten 11.19. Beräknas för år 1923 motsvarande procenttal till 10, vilket synes tillräckligt försiktigt, kommer A-skatten för aktiebolagen att uppgå till $\frac{10}{100} \times 371$ eller i runt tal 37 miljoner kronor.

Härtill kommer aktiebolagens B-skatt, vilken år 1922 uppgått till 11.4 miljoner kronor. Då det kan förväntas, att vissa bolag för att konsolidera sig komma att undvika att utdela en del av sina vinstmedel, synes även för år 1923 B-skatt kunna påräknas. Skattebeloppet synes dock knappast böra uppskattas till mer än 6 miljoner kronor.

Summa inkomst- och förmögenhetsskatt blir enligt den nu skedda uppskattningen $97 + 37 + 6 = 140$ miljoner kronor.

Av detta belopp torde kunna beräknas under budgetåret 1923—1924 komma att inflyta omkring 95 procent, d. v. s. 133 miljoner kronor, därvid beaktats, att huvudparten restantier torde komma att inflyta under första halvåret 1924. Å andra sidan lära under budgetåret ej några större belopp av restantier från äldre år kunna påräknas.

Tages dessutom hänsyn till eventuella skatterestitutioner, vilka hädanefter komma att avföras på vederbörande skattetitel, synes man, under förutsättning att 175 procent av grundbeloppet uttages, kunna såsom inkomst- och förmögenhetsskatt för budgetåret 1923—1924 beräkna 130 miljoner kronor.

Finansdepartementet den 29 december 1922.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1923.

Bilaga II.

TILL KONUNGEN.

Enligt § 8 av den för riksräkenskapsverket gällande instruktionen åligger det detta ämbetsverk att varje år före den 10 december till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag till beräknande av statsverkets inkomster vid nästföljande

statsreglering ävensom med upplysning rörande de förhållanden i övrigt, som äro av beskaffenhet att böra bringas till Eders Kungl. Maj:ts kännedom i och för uppgörande av Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Till åtlydnad härav får riksräkenskapsverket ifråga om statsregleringen för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 i underdånighet anföra följande.

I sin skrivelse den 6 december 1921 med inkomstberäkning för första halvåret 1923 framhöll riksräkenskapsverket i fråga om den då allt skarpare framträdande depressionen och dess sannolika varaktighet, att ämbetsverket sökt inhämta upplysningar ur befintlig ekonomisk statistik, särskilt tabellerna i den inom kommerskollegium och socialstyrelsen med anlitande av tillkallade sakkunniga utarbetade och den 12 november 1921 från trycket utgivna »Översikt över det allmänna ekonomiska och sociala läget». Av dessa tabeller vore det lätt att se, att för det dåvarande saknades den jämvikt mellan produktionskostnader och värdet å producerad vara, utan vilken produktionen icke kunde komma i gång. Däremot vore det givetvis vanskligt att förutsäga, huru länge detta tillstånd kunde komma att vara. Då det likvisst var nödvändigt att göra något antagande i detta hänseende, hade riksräkenskapsverket trott, att man på grund av den omständigheten, att depressionen var internationell, kunde draga någon slutsats för vårt lands vidkommande av dess förlopp i andra länder. Ljusning i en internationell lågkonjunktur visade sig enligt äldre erfarenhet ofta först i Amerikas Förenta Stater, medan återverkan därav på svenska förhållanden icke komme till synes förrän omkring ett år senare. Då nu, enligt ovannämnda översikt, meddelanden och rapporter om konjunkturerna i Förenta Staterna sedan någon tid tillbaka talade om en långsam men stadig förbättring i affärsläget, kunde man hoppas, att i vårt land en vändning till det bättre skulle inträda under loppet av år 1922.

För att konstatera, i vilken mån någon förbättring i detta hänseende nu — ett år senare — kan skönjas, annoterar riksräkenskapsverket efter kommerskollegiets »Kommersiella Meddelanden» och »Ekonomisk översikt», att, om index 100 ifråga om partipriser angiver förhållandena under oktober 1913 och ifråga om arbetslöner början av år 1914, index för senaste oktober månad utgjorde:

för produktionskostnader:

ifråga om partipris å råvaror	149
ifråga om arbetslöner inom olika industrier enligt kollektivavtalens bestämmelser efter senaste avtalsändring	200 à 260
för fabrikat, partipris	186

Till jämförelse meddelas, att samma indexsiffror föregående år voro:

för råvaror	177
» arbetslöner	267 à 440
» fabrikat	209.

En tendens till förbättring i den ekonomiska ställningen synes alltså i överensstämmelse med vad i december sistlidet år förutsattes göra sig gällande. Dessa tecken till ljusning, vilka alltjämt skönjas starkare i utlandet, särskilt Förenta Staterna, hava emellertid icke, vad vårt land beträffar, medfört sådana förändringar att icke de statsfinansiella förhållandena under det budgetår, vilket avses i denna inkomstberäkning, måste antagas bliva bekymmersamma, särskilt med hänsyn därtill

att denna budget måste till så stor del stödjas på skatteintäkter, vilka skola beräknas å enskildas och bolags inkomster under den ännu kvarstående lågkonjunkturen. Beträffande andra inkomsttitlar än skatterna torde däremot depressionens inflytande å budgetåret 1923—1924 få förväntas bliva mindre.

Efter denna allmänna erinran övergår riksräkenskapsverket till en beräkning, på grundval av tillgängligt statistiskt material, av de olika inkomsttitlarna.

Riksräkenskapsverkets förslag till inkomstberäkning för budgetåret 1923—1924 innefattas i bifogade tabell A. Vid upprättande härav har riksräkenskapsverket — alltjämt under beaktande av den successiva återhämtning i det allmänna finansläget, varmed riksräkenskapsverket anser sig kunna räkna — fäst avseende dels därpå, huruvida de å de särskilda inkomsttitlarna under de senaste åren enligt räkenskaperna influtna belopp haft stigande eller fallande tendens, i vilket hänseende åberopas här bifogade, över de senaste fem årens egentliga statsinkomster upprättade tabell B, dels ock på de vid inkomsttitlarna förekommande särskilda förhållanden, för vilka riksräkenskapsverket här nedan närmare redogör.

I de siffruppgifter, som följa härefter, hava i allmänhet öretal avjämnats till närmaste krontal.

I en bil. D hava sammanförts de särskilda siffror, som belysa inkomsttillflödet under perioden 1 december 1921—30 november 1922.

A. Egentliga statsinkomster.

I. Skatter.

Mantalspenningar. Å denna inkomsttitel, som i riksstaterna för 1918 och 1919 var upptagen till 850,000 kronor och för åren 1920—1922 höjts till 900,000 kronor, inflöto under år 1917 887,240 kronor, år 1918 962,634 kronor, år 1919 934,402 kronor, år 1920 950,749 kronor och år 1921 878,350 kronor. Då uppbörden sker i december, kunna innevarande års siffror icke nu beräknas.

I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde denna inkomsttitel kunna upptagas med ett belopp av 900,000 kronor.

Prästerskapets till statsverket indragna tionde. Denna titel har i riksstaten för år 1922 upptagits till ett belopp av 2,426,100 kronor. Till grund för bestämmandet av detta inkomstbelopp låg en av kammarkollegium verkställd utredning angående den ersättning för prästerskapets tionde, som skall utgå från statsverket till kyrkofonden jämlikt 4 § i lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910. Enligt uppgift från kammarkollegium hava vid verkställd ny utredning ersättningarna för den tionde och de avgifter, som med nedannämnda ecklesiastikår indragits, upptagits till följande belopp:

år 1914—1915	fastställt	belopp	kronor	32,584: 81
» 1915—1916	»	»	»	99,746: 59
» 1916—1917	»	»	»	353,646: 96
» 1917—1918	»	»	»	588,589: 97

år 1918—1919	fastställt	belopp	.....	kronor	683,957: 58
» 1919—1920	»	»	.....	»	644,401: 22
» 1920—1921	»	»	.....	»	692,129: 63
» 1921—1922	»	»	.....	»	582,253: 79
» 1922—1923	»	»	.....	»	405,019: 52
» 1923—1924	beräknat	»	.....	»	212,570: —
» 1924—1925	»	»	.....	»	82,550: —
				Summa kronor	4,377,450: 07

På grund härav har kammarkollegium i underdånig skrivelse den 26 sistlidne september föreslagit, att det i riksstaten upptagna förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde måtte för budgetåret 1923—1924 bestämmas till 4,377,500 kronor och det bland inkomsterna under förevarande inkomsttitel upptagna belopp samtidigt fastställas till 2,576,940 kronor.

Sistnämnda belopp har erhållits genom uträkning enligt föreskrifterna i 5 § av ovannämnda lag den 9 december 1910, vari stadgas att de till statsverket indragna avgifter skola under loppet av tjugu ecklesiastikår, räknade för varje pastorat från och med det år, då indragningen där vidtager, avskrivas i sådan ordning, att av den summa, kammarkollegium enligt 3 § fastställt, inom vederbörande församling till statsverket årligen erläggas under de första tio åren sextio procent, under därpå följande fem år fyrtio procent och under de sista fem åren tjugu procent, varefter från och med det tjuguförsta året återstoden eftergives. Vad av den för en församling fastställda avgiftssumma enligt sålunda stadgade grunder icke den 30 april 1944 förfallit till betalning skall omedelbart avskrivas.

Den i riksstaten på grundval av från kammarkollegium erhållna uppgifter beräknade samt den i verkligheten behållna inkomsten å förevarande titel under de fyra sistförflutna åren framgår av följande tabell:

	I riksstaten beräknad inkomst	Behållen inkomst
år 1918	kronor 1,032,000	1,031,892
» 1919	» 1,431,000	1,410,003
» 1920	» 1,841,000	1,693,558
» 1921	» 2,176,140	2,241,555

Såsom tabellen utvisar ansluta sig de beräknade inkomsterna någorlunda nära till de i själva verket influtna beloppen. Riksräkenskapsverket har icke funnit skäl att i annan mån frångå den av kammarkollegium för budgetåret 1923—1924 beräknade uppbörden, 2,576,940 kronor, än att i tabell A upptagits ett till 2,577,000 kronor avrundat belopp.

Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse. Inkomst- och förmögenhetsskatt, bevillning. — [1]

[1] Beträffande denna inkomsttitel se riksräkenskapsverkets härefter införda skrivelse den 29 december 1922, med vilken jämväl överlämnats den tabell, som intagits såsom bil. A.

Bevillning av fast egendom samt av inkomst, bevillning, vilken i riksstaten för innevarande år är upptagen till 4,600,000 kronor, har enligt från Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande till statistiska centralbyrån inkomna uppgifter i taxeringslängderna för innevarande år debiterats med 3,580,465 kronor. Riksräkenskapsverket föreslår, att denna skatt i riksstaten för budgetåret 1923—1924 upptages till 3,000,000 kronor, till vilket belopp i sådant fall även det under sjunde huvudtiteln anvisade extra anslaget »Bidrag till landsting och städer, som icke deltaga i landsting» bör upptagas.

Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, bevillning. Under denna titel sammanfattas de särskilda avgifter, som enligt förordningen den 23 oktober 1908 erläggas av vissa handlande och handelsexpediter samt för vissa offentliga föreställningar, varförutom hit även föras avgifter för rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar. Den behållna inkomsten av dessa avgifter har uppgått till

år 1918	kronor	154,727
» 1919	»	283,240
» 1920	»	392,534
» 1921	»	374,526.

Å denna inkomsttitel, vilken i riksstaten för första halvåret 1923 upptagits till 150,000 kronor, hade vid november månads utgång innevarande år influtit 326,650 kronor. Inkomstbeloppet för december 1921utgjorde 18,704 kronor. För hela innevarande år torde kunna beräknas en uppbörd av omkring 350,000 kronor, och då väl icke någon anledning föreligger att beräkna en lägre siffra för budgetåret 1923—1924, har riksräkenskapsverket infört sistnämnda belopp i tab. A.

Stämpelmedel, bevillning, hava, i den mån de till statsverket inlevererats, utgjort:

år 1918	kronor	74,026,999
» 1919	»	66,900,369
» 1920	»	60,143,222
» 1921	»	54,934,371.

Enligt i statistiska centralbyrån utarbetade uppgifter å beloppet av de stämplar, som använts till nedannämnda handlingar, har detta belopp under åren 1918—1921 utgjort:

	1918	1919	1920	1921
Handlingar till lagfartsprotokollet	16,545,033	13,492,965	15,362,319	11,215,152
Handlingar till inteckning- och tomträttsprotokollen	1,483,696	2,132,093	2,420,490	3,321,085
Handlingar till äktenskapsförordsprotokoll	10,000	10,125	8,845	10,420
Handlingar till bouppteckningsprotokoll:				
Bouppteckningar	11,939,850	16,767,160	15,706,967	16,736,364
Testamenten, till vilka hänsyn ej tagits vid bouppteckningens stämpelbeläggning	1,673	210	2,512	5,785
Morgongåvobrev	—	535	209	—
Avhandlingar om lösöreköp	14,827	28,252	37,015	75,841
Till länsstyrelserna avgivna deklarationer om gåva	2,854,591	4,786,082	1,223,305	895,687
Summa	32,849,670	37,217,422	31,761,662	32,260,334

Rörande arvsskatt och skatt för gåva utfärdades den 19 november 1914 nådig förordning (nr 381), vilken trätt i kraft den 1 januari 1915. Till dessa skatter äro av de i förestående statistik upptagna avgifter hänförliga, utom avgifterna för boupptecknings och testamenten samt deklarationerna om gåva, även de i beloppen för rubriken »handlingar till lagfartsprotokollet» ingående stämpelavgifterna för gåvobrev och fideikomissbrev rörande fast egendom. Sammanlagt hava ifrågavarande skatter belöpt sig till:

år 1917	kronor	12,969,997
» 1918	»	15,208,955
» 1919	»	21,728,394
» 1920	»	17,056,152
» 1921	»	17,946,906.

Vid bedömandet av dessa siffror bör erinras, att från och med den 1 januari 1918 skattetariffen blivit ändrad genom nådiga förordningen den 19 juni 1917 (Svensk författningssamling nr 325). Vid framläggande av förslag härom ansåg föredragande departementschefen åtskilliga skäl tala för, att en ökning av arvsskattens avkastning kunde vara att förvänta såsom i hög grad sannolik. Så torde man med fullt skäl kunna antaga för visst, att genom penningvärdets påtagliga nedgång och därigenom uppkommen höjning av värdet å alla andra tillgångar behållningarna i boupptecknings garna komme att förete en avsevärd stegring redan på denna grund. Men även av andra orsaker borde man kunna beräkna en höjning av boupptecknings summorna. De på många områden gynnsamma konjunkturerna för handel och industri samt även för jordbruket hade bidragit till skapandet av nya och ökning av redan befintliga förmögenheter, och denna förmögenhetstillväxt torde, enligt vad erfarenheten syntes bestyrka, hava orsakat en förskjutning med avseende å förmögenheternas fördelning i sådan riktning, att de större förmögenheterna ökats till antalet och även till sitt belopp. Då nu den föreslagna höjningen av arvsskatten vore avsedd att träffa de större förmögenheterna, syntes det naturligt, att den inträdda förmögenhetstillväxten i förening med skatteförhöjningen skulle leda till en vida större årlig avkastning av arvsskatten än tidigare kunnat beräknas. Huru stor denna ökning kunde förväntas bliva, kunde naturligtvis icke exakt angivas. Många tecken, särskilt den erfarenhet, som vunnits genom den senaste tidens taxeringsresultat, tydde dock på att densamma bleve betydande. För sin del ansåg departementschefen, att förmögenhetstillväxten och den föreslagna skatteförhöjningen borde kunna tillsammans åstadkomma en höjning av arvsskattens för år 1918 till 6,000,000 kronor beräknade belopp med åtminstone 25 procent eller sålunda med minst 1,500,000 kronor.

Sedermera har skattetariffen ånyo ändrats genom nådiga förordningen den 16 juli 1919 (Svensk författningssamling nr 422). Genom denna förordning, som trädde i kraft den 1 januari 1920, hava de för skattens beräknande uppgjorda tarifferna i medeltal höjts med 25 procent. I riksstaten för år 1920 beräknades med hänsyn till denna höjning inkomsten av arvs- och gåvoskatten till 15,000,000 kronor.

Vid sina inkomstberäkningar för åren 1921 och 1922 ansåg statskontoret, att på grund av redan då nedgående konjunkturer beräkningen av nu ifrågavarande skatt måste sänkas, för år 1921 till 13,000,000 och för år 1922 till 10,000,000 kronor. Då samma skäl till försiktighet nu göra sig gällande med ökad styrka, torde man för budgetåret 1923—1924 knappt kunna göra sig räkning på större

skattebelopp än 8,000,000 kronor eller dubbla det av riksräkenskapsverket för första halvåret 1923 beräknade beloppet.

Genom nådiga förordningen den 15 juni 1922 (nr 317) genomfördes vissa höjningar i stämpelförordningens av den 19 november 1914 (nr 383) tariffer. Genom förverkligandet av det förslag, som låg till grund för förstnämnda nådiga förordning (prop. nr 224) beräknades av chefen för finansdepartementet i anförande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 januari 1922 statsverket skola tillföras 2 miljoner kronor årligen. Förslaget bifölls av riksdagen med vissa ändringar, av vilka emellertid endast den, som innefattar avslag å den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av stämpelskatterna vid den i 3 § förekommande rubriken »protokoll, annat» torde vara av betydelse för stämpeluppbörden. Med hänsyn till ej mindre berörda ändring än även siffrorna för stämpelinkomsterna under årets fyra första månader nedsatte riksdagen det i statsverkspropositionen föreslagna beloppet för ifrågavarande inkomsttitel med 3 miljoner kronor.

I skrivelse den 24 oktober innevarande år anför generalpoststyrelsen efter att hava framhållit vanskligheten av att så långt i förväg, som här är fallet, framlägga några kalkyler beträffande stämpeluppbörden, att de under år 1921 till statskassan från postverket inlevererade stämpelmedel hava belöpt sig till i runt tal 54,739,000 kronor. För år 1922 äro stämpelmedelsintäkterna i riksstaten upptagna till 54 miljoner kronor och för första halvåret 1923 till 22 miljoner kronor. Uti en till finansdepartementet den 14 augusti 1922 på anmodan lämnad uppgift har generalpoststyrelsen beräknat de statskassan tillgodokommande stämpelmedlen för år 1922 till 48 miljoner kronor.

De från generalpoststyrelsen månad för månad till statskassan inlevererade stämpelmedlen under år 1921 samt intill utgången av november månad år 1922 framgå närmare av nedanstående tablå, vari endast avrundade belopp förekomma.

Månad	År 1921		År 1922		
	Uppbörd per månad miljoner kronor	Uppbörd per kvartal miljoner kronor	Uppbörd per månad miljoner kronor	Uppbörd per kvartal miljoner kronor	Ökning (+) minskning (—) från år 1921 i %
Januari	5.19		3.94		
Februari	6.68		4.69		
Mars	5.04	16.91	2.17	10.80	— 36.1
April	5.05		4.28		
Maj	5.68		6.13		
Juni	4.37	15.10	4.03	14.44	— 4.4
Juli	3.19		3.57		
Augusti	4.75		4.41		
September	2.44	10.38	2.51	10.49	+ 1.1
Oktober	2.81		3.14		
November	5.83		4.20		
December	3.71	12.35	—	7.34	
Summa		54.74	för 11 månader	43.07	

Generalpoststyrelsen har ifrågasatt att man för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 skulle kunna kalkylera med samma stämpelinkomst som för år 1922. Med hänsyn emellertid till oberäkneligheten av de faktorer, som äro väsentligt bestäm-

mande för stämpelinkomsterna, har styrelsen dock ansett försiktigheten bjuda att nu räkna med något lägre belopp och framhåller, att om man antager att stämpelmedelsintäkterna under budgetåret 1923—1924 skulle bliva proportionsvis ungefär lika stora som de under första halvåret 1923 beräknade, skulle man enligt generalpoststyrelsens mening för nämnda budgetår kunna upptaga en stämpeluppbörd av 44 miljoner kronor

Riksräkenskapsverket anser sig kunna föreslå ett något högre belopp. Dels har man alltid att vänta en viss, om än mindre uppbörd genom länsstyrelserna. Dels tyda siffrorna i förestående tabell på att en viss stegring i förhållande till motsvarande siffror 1921 inträffat ungefär vid mitten av innevarande år, och om man än icke därav vågar draga den slutsatsen, att för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 kan emotses samma eller högre belopp än för år 1921 — eller i det närmaste 55,000,000 kronor — torde man dock med hänsyn till den större livaktighet, som måste inträda vid en återhämtning i det allmänna finansiella läget, kunna räkna med ett belopp som åtminstone med 2,000,000 kronor överstiger det, varmed generalpoststyrelsen kalkylerat för innevarande år eller 50,000,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har i sin förslagstabell uppfört sistnämnda belopp.

Lastpenningar, bevillning, hava lämnat en behållen inkomst av

år 1918	kronor	450,180
» 1919	»	579,388
» 1920	»	864,435
» 1921	»	585,511

Den redan år 1920 av generaltullstyrelsen väckta och av kommerskollegium och statskontoret omfattade tanken att lastpenningarna borde i samband med en eventuell omreglering av fyr- och båkmedlen avskaffas har sedermera befunnit sig under utredning, därvid man avsett att undersöka möjligheten och lämpligheten av en ändring av nuvarande system för beräknandet och uppbörden av allmänna sjöfartsavgifter med undantag av lotsavgifter. Då, enligt vad riksräkenskapsverket inhämtat, nämnda utredning ännu icke så fortskridit, att man kan vänta lastpenningarnas borttagande under det budgetår, som nu är i fråga, och då dessutom Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 24 nästlidne november förordnat att sjöfartsavgiftssakkunnigas utredningsarbete skall från och med den 1 januari 1923 vila, har ämbetsverket upptagit inkomsttiteln »lastpenningar» jämväl i nu föreliggande förslag.

Enligt nådiga förordningen den 19 maj 1922, nr 208, vilken trädde i kraft den 1 juli 1922 och gäller till och med den 30 juni 1924, är numera befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar medgiven. Vid framläggande av förslag till nämnda förordning framhöll emellertid föredragande departementschefen, att enligt hans mening den jämförelsevis obetydliga minskning i den totala uppbörden av lastpenningar, som skulle föranledas av de förordade avgiftslindringarna, icke vore av beskaffenhet att böra påverka beräkningarna för första halvåret 1923 rörande avkastningen av ifrågavarande inkomsttitel. Ej heller vid beräkningarna för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 lärer, enligt vad riksräkenskapsverket inhämtat, hänsyn till de medgivna lindringarna behöva tagas. I riksstaten för år 1922 äro lastpenningarna beräknade till 500,000 kronor. Emellertid hava inkomsterna å

titeln redan vid utgången av oktober månad innevarande år belöpt sig till 526,033 kronor, varjämte den debiterade inkomsten för sistlidne november uppgick till 41,257 kronor. Under december månad nästlidet år inflöto 52.901 kronor. Vid årets utgång torde komma att å titeln förefinnas ett överskott av minst 100,000 kronor. Riksräkenskapsverket har därför ansett sig kunna upptaga densamma till 600,000 kronor.

Tullar och acciser.

Tullmedel, bevillning, hava lämnat en behållen inkomst av

år 1918	kronor	36,479,355
» 1919	»	99,952,782
» 1920	»	144,674,952
» 1921	»	102,333,299

I riksstaten för år 1922 äro dessa medel upptagna till ett belopp av 110,000,000 kronor.

Den avsevärda stegring av tulluppbörden, som inkomstsiffrorna för åren 1918—1920 angiva, har, såsom synes, under år 1921 efterträtts av en betydande nedgång. Tydligt är ock, att lågkonjunkturen och den stagnation i affärslivet, som denna fört med sig, måste i fråga om denna del av statsmedelsuppbörden spela en högst väsentlig roll.

Den behållna inkomsten å tullmedlen uppgick under jannari—oktober innevarande år till 85,771,392 kronor. Och det för november månad debiterade beloppet var 11,694,561 kronor. För december månad sistlidet år belöpte sig tulluppbörden till 11,078,798 kronor. Dessa siffror antyda, att den totala uppbörden innevarande år kan beräknas komma att uppgå till åtminstone 108,000,000 kronor.

Emellertid har, enligt nådiga kungörelsen den 20 maj 1922, nr 203, från och med den 22 maj 1922 en tullförhöjning å kaffe trätt i kraft, vilken beräknats under ett år tillföra statskassan nya inkomster till ett sammanlagt belopp av 15,000,000 kronor. Med utgången av maj månad inträffade även den förändring, att de förordningar, som reglerade glidtullarna å spannmål, upphörde att gälla, varefter de tullsatser, som gällde före glidtullsystemets införande, åter trädde i kraft. Den erfarenhet, som stått riksräkenskapsverket till buds i fråga om tulluppbörden efter dessa förändringar, innefattas i följande sammandrag av hit inkomna kassarapporter:

		Tulluppbörd		
		Brutto	Restitutioner	Netto
Juni	kronor	8,409,059	324,186	8,084,873
Juli	»	7,283,311	889,123	6.394,188
Augusti	»	9,078,761	182,319	8,896,442
September	»	10,668,996	288,967	10,380,029
Oktober	»	11,093,527	479,230	10,614,297
	Summa kronor	46,533,654	2,163,825	44,369,829

Om uppbörden under årets tolv månader kunde beräknas utfalla proportionellt mot förhållandena under förestående fem månader, skulle man för helt år få

bruttouppbörd	kronor	111,680,770
restitutioner	»	5,193,180
nettouppbörd	»	106,487,590

Det vill alltså synas som om den inträdda depressionen jämte glidtullarnas avskaffande alldeles neutraliserat den av kaffetullförhöjningen väntade stegringen av tulluppbörden på det hela.

Enligt en till riksräkenskapsverket den 8 november inkommen skrivelse anser generaltullstyrelsen, att den debiterade (brutto-) uppbörden av tullmedel för innevarande år torde kunna beräknas stiga till 108,000,000 kronor. Och under förutsättning av normal import och oförändrade tullsatser beräknar styrelsen tulluppbörden för budgetåret 1923—1924 till 110,000,000 kronor. Angående restitutioner av tullmedel yttrar styrelsen, att dessa, som för år 1921 uppgingo till i runt tal 2,180,000 kronor och för innevarande år torde stiga till ett belopp av över 3,600,000 kronor, synas för budgetåret 1923—1924 kunna beräknas till minst samma belopp.

Slutligen må här meddelas följande tabell, utvisande den *debiterade* tulluppbörden under de särskilda månaderna av innevarande och nästföregående år.

Månad	1921	1922
Januari	8,163,470.55	7,796,560.32
Februari	8,279,666.49	5,113,225.05
Mars	6,692,887.74	10,186 193.13
April	7,406,045.96	9,117,384.93
Maj	8,131,348.05	8,985,160.11
Juni	8,255,318.50	8,548 326.95
Juli	8,603,242.06	7,436,469,74
Augusti	8,779,771.38	9,611,372.86
September	10.678,190.16	10,985,114.69
Oktober	8,795,004.14	11,209,310.44
November	9,810,947.98	11,694,560.56
December	10,922,548.86	10,922,548.86 [1]
Summa kronor	104,518,441.87	111,606,227.64

Av denna tablå synes framgå, att en avsevärd stegring kan motses med den började allmänna återhämtningen, och riksräkenskapsverket finner sig på grund härav kunna föreslå, att tullmedlen upptagas i 1923—1924 års budget med 112,000,000 kronor därvid avdrag skett för restitutioner.

Sockerskatt, bevillning, är i riksstaterna för år 1922 och första halvåret 1923 upptagen till respektive 27,000,000 och 10,000,000 kronor.

Den behållna uppbörden å inkomsttiteln har utgjort:

år 1918	kronor	11,463,271
» 1919	»	17,536,165
» 1920	»	26,646,282
» 1921	»	25,113,690

Under januari—november 1922 har förevarande inkomsttitel tillfört statsverket sammanlagt 22,319,565 kronor. I sistnämnda belopp ingår emellertid icke

[1] Motsvarande siffra för december 1921.

tullverkets hithörande uppbörd. För november månad detta år uppgick den hos tullverket debiterade sockerskatten till 25,817 kronor. Då till statsverket under december månad sistlidet år i sockerskatt inflöto 2,240,885 kronor, torde med ledning härav 1922 års uppbörd kunna beräknas uppgå till cirka 25,000,000 kronor.

I skrivelse den 25 sistlidne oktober yttrar kontrollstyrelsen beträffande sockerskatten, att för tiden 1 juli 1921—30 juni 1922 den debiterade skatten uppgick till i runt tal 24,000,000 kronor. Enligt kontrollstyrelsens mening funnes icke någon anledning antaga att, i jämförelse med nyssnämnda tidsperiod, någon ökning av sockerskatten komme att inträffa under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924. Sockerskatten torde därför, säger kontrollstyrelsen, kunna för sagda tid approximativt beräknas till omkring 24,000,000 kronor.

Riksräkenskapsverket vill emellertid erinra om att beträffande sistnämnda belopp kontrollstyrelsen icke tagit hänsyn till skatten å det socker, som införes till riket, vilken skatt uppbäres och redovisas av tullverket. Enligt från nämnda verk erhållen uppgift belöper sig den debiterade sockerskatten för januari—november 1922 till 1,014,840 kronor. Genom nådiga förordningen den 19 maj innevarande år (nr 210) angående beskattning av socker, vilken förordning trädde i kraft den 1 sistlidne augusti, har vidare sockerskatten undergått en förhöjning. Enligt en hos kontrollstyrelsen gjord beräkning skulle, därest denna förhöjning hade trätt i kraft redan år 1921, för tiden juli—november sagda år statsverket hava tillförts ytterligare 252,086 kronor. Om man utgår ifrån, att förhållandena under budgetåret 1923—1924 skola i förevarande avseende bliva likartade med ställningen under år 1921 och under förutsättning av någorlunda jämn uppbörd, skulle statsverket genom sagda förhöjning ytterligare tillföras cirka 600,000 kronor årligen.

Under hänvisning till vad riksräkenskapsverket sålunda anfört hemställer riksräkenskapsverket, att sockerskatten i riksstaten för budgetåret 1923—1924 måtte upptagas till ett uppåt avrundat belopp av 26,000,000 kronor.

Tobaksskatt, bevillning, är i rikstaten för första halvåret 1923 upptagen till 16,000,000 kronor. Under månaderna januari—november innevarande år har å denna titel influtit 32,607,683 kronor, fördelade på sätt följande tablå utvisar:

Månad	Ordinarie skatt			
	Tobaksskatt för försålda tobaksvaror av egen tillverkning	Tobaksskatt för försålda tobaksvaror av egen import	Tobaksskatt för tobakshandlares import av färdiga tobaksvaror	Summa
Januari	2,756,062 59	54,004 79	442,959 11	3,253,026 49
Februari	2,561,208 64	63,165 54	183,553 06	2,807,927 24
Mars	2,246,964 28	40,109 86	23,363 16	2,310,437 30
April	2,501,368 29	60,237 79	734,278 61	3,295,884 69
Maj	2,411,102 59	56,433 38	367,912 91	2,835,448 88
Juni	2,574,599 23	65,427 26	359,176 97	2,999,203 46
Juli	2,756,524 94	53,922 46	297,499 14	3,107,946 54
Augusti	2,682,167 13	28,180 07	275,382 26	2,985,729 46
September	2,814,096 46	27,658 60	315,471 75	3,157,226 81
Oktober	2,592,721 01	64,793 40	307,480 32	2,964,994 73
November	2,538,164 04	56,086 09	295,607 51	2,889,857 64
Summa inlevererade skattebelopp	28,434,979 20	570,019 24	3,602,684 80	32,607,683 24

Enligt uppgift från Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet torde man kunna beräkna, att under december månad skall kunna inlevereras cirka resp. 2,550,000 kronor för försålda tobaksvaror av egen tillverkning, 50,000 kronor för försålda tobaksvaror av egen import och 300,000 kronor för tobakshandlares import av färdiga tobaksvaror eller tillsammans 2,900,000 kronor, så att totalskattebeloppet för innevarande år skulle bliva respektive 30,984,979 kronor, 620,019 kronor och 3,902,685 kronor eller tillsammans 35,507,683 kronor.

Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet har i skrivelse den 27 sistlidna oktober ansett sig kunna uppskatta den ordinarie tobaksskatten för budgetåret 1923—1924 till 32,000,000 kronor, eller 3 ½ miljon mindre än vad som nu beräknats inflyta år 1922. Monopolet har i skrivelse den 1 dennes meddelat riksräkenskapsverket, att man därvid utgått ifrån, att tobakskonsumenterna i stort sett skola förmå inköpa samma kvantiteter tobaksvaror som i år, men räknat med, att tobaksvarornas utförsäljningspris i vissa fall skola komma att nedgå, varigenom den ordinarie skatten, som utgår med viss procent av försäljningsbeloppen, minskas.

Det vill emellertid synas riksräkenskapsverket som om de sålunda åberopade omständigheterna icke skulle motivera en så stor försiktighet vid inkomsttitelns beräkning.

Redan den antydan, som göres därom att utförsäljningsprisen eventuellt komma att sänkas, väcker betänkligheter. I en tid, då statens inkomsttillflöden äro så knappa som för närvarande, vill det synas som om ett statsmonopols möjligheter borde utnyttjas. Det är knappast sannolikt, att ett bibehållande av de nuvarande utförsäljningsprisen å tobak skulle avsevärt tillbakahålla konsumtionen, i varje händelse icke i den grad, att resultatet bleve en reduktion med hela 10 procent. Under förutsättning alltså, att icke en, som det vill synas riksräkenskapsverket fullkomligt opåkallad, prisreduktion företages, hemställer ämbetsverket att inkomsttiteln i 1923—1924 års budget upptages med 34,000,000 kronor.

Särskild skatt å tobak, bevillning, pålagd genom nådiga förordningen den 24 februari 1922 och i årets tilläggsstat beräknad till 8,000,000 kronor är i riksstaten för första halvåret 1923 upptagen med 6,000,000 kronor och har under tiden april—november innevarande år influtit med 6,774,494 kronor, fördelade på sätt nedanstående tablå utvisar.

Månad	Särskild skatt			
	Tobaksskatt för försålda tobaksvaror av egen tillverkning	Tobaksskatt för försålda tobaksvaror av egen import	Tobaksskatt för tobakshandlares import av färdiga tobaksvaror	Summa
April	633,105 06	37,986 79	332,379 59	1,003,471 44
Maj	607,475 47	31,267 82	158,125 14	796,868 43
Juni	646,318 79	30,188 06	173,368 31	849,875 16
Juli	688,894 18	24,561 66	131,827 97	845,284 11
Augusti	674,434 26	12,076 86	123,855 19	810,366 31
September	703,430 00	12,148 11	142,794 39	858,372 50
Oktober	650,898 64	32,716 28	139,094 53	822,709 40
November	623,323 55	30,479 66	133,741 37	787,547 58
Summa inlevererade skattebelopp	5,227,880 25	211,425 19	1,335,189 49	6,774,494 93

Enligt uppgift från Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet torde man kunna beräkna att under december månad skall kunna inlevereras cirka respektive 630,000 kronor för försålda tobaksvaror av egen tillverkning, 30,000 kronor för försålda tobaksvaror av egen import, 140,000 kronor för tobakshandlares import av färdiga tobaksvaror eller tillsammans 800,000 kronor, så att totalskattebeloppet för innevarande år skulle bliva respektive 5,857,880 kronor, 241,425 kronor och 1,475,189 kronor eller tillsammans 7,574,494 kronor, motsvarande en årsuppbörd av cirka 10,100,000 kronor.

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 1 innevarande månad anmärker bemälda bolag, att den särskilda skatten, som icke är beroende av utförsäljningspriset, ansetts kunna uppskattas till ungefär det belopp, som skulle inflyta år 1922 om skatten hela året varit pålagd, och bolaget har beräknat denna skatt för budgetåret 1923—1924 till i runt tal 10,000,000 kronor.

På grund av de anförda siffrorna tror riksräkenskapsverket sig emellertid kunna utan fara i förslagstabellen höja detta belopp till 10,100,000 kronor.

Brännvinstillverkningsskatt, bevillning, är i riksstaterna för nedannämnda år uppförd med följande belopp:

år 1918	kronor	8,225,000
» 1919	»	2,800,000
» 1920	»	8,000,000
» 1921	»	15,000,000
» 1922	»	17,000,000

Den behållna inkomsten har utgjort

år 1918	kronor	3,281,102
» 1919	»	6,479,309
» 1920	»	17,739,819
» 1921	»	12,702,868

Under de elva första månaderna av innevarande år har nettoinkomsten utgjort 11,905,249 kronor, motsvarande en årsuppbörd av 12,987,544 kronor.

I sin ovan nämnda skrivelse den 25 oktober beräknar kontrollstyrelsen, att förbrukningen av beskattat brännvin under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 kommer att uppgå till cirka 18,000,000 liter av normalstyrka. Det däremot svarande skattebeloppet är 12,000,000 kronor, med vilket belopp kontrollstyrelsen anser att brännvinstillverkningsskatten kommer att inflyta.

Riksräkenskapsverket har med hänsyn till de i verkligheten ernådda siffrorna i tabell A uppfört förevarande inkomsttitel med ett till 13,000,000 kronor förhöjt belopp.

Rusdrycksförsäljningsmedel. Å denna titel, som är avsedd att upptaga rusdrycksbolagens vinstmedel för föregående år, hava till statsverket influtit i behållen inkomst under nedanstående år följande belopp:

år 1918	kronor	8,228,079
» 1919	»	12,098,539
» 1920	»	28,840,599
» 1921	»	37,383,097

I 1921 års riksstat äro rusdrycksförsäljningsmedlen upptagna till 20,000,000 kronor och i 1922 års riksstat till 30,000,000 kronor, en höjning i beräkningen, som, enligt vad kontrollstyrelsen i skrivelse den 26 oktober 1921 erinrade, företogs med hänsyn till resultatet av rusdrycksförsäljningsbolagens verksamhet under 1920 och 1921.

I samma skrivelse anförde kontrollstyrelsen vidare, att styrelsen »numera infordrat uppgifter om de belopp, de olika bolagen kunna beräknas lämna i vinst av rörelsen under år 1921 — dessa vinstbelopp skola inbetalas till statsverket inom mars månads utgång 1922. Därvid har det visat sig, att det sammanlagda beloppet av denna vinst icke uppgår till mera än ungefär 21,000,000 kronor. Såsom medverkande orsaker till denna betydande nedgång av vinstmedlen i jämförelse med föregående år må anföras dels den allmänna depressionen, som åstadkommit att konsumenterna numera förbruka billigare varor, varå försäljningsvinsten blir mindre, dels en nedgång i konsumtionen, framkallad av konjunkturförsämringen, den starka beskattningen av spritdrycker genom omsättnings- och utskänkningsskatten samt på många orter av en skärpning av restriktionerna, dels ock av den höjda inkomst- och förmögenhetsskatten, som medfört att bolagen varit nödsakade att göra betydande reservationer för skatter».

Det inom riksräkenskapsverket upprättade sammandraget, utvisande inkomsttillflödet enligt inkomna kassarapporter under januari—november månader 1922, visar en behållen inkomst å förevarande inkomsttitel av 21,128,374 kronor, utgörande bolagens vinst av rörelsen under år 1921, vadan här ett underskott av närmare 9 miljoner kronor kommer att uppstå vid innevarande års slut.

Beträffande inkomsterna av rusdrycksförsäljningsmedel, som komma att inflyta under budgetåret 1923—1924, anför kontrollstyrelsen i sin förut åberopade skrivelse av den 25 oktober detta år att med all sannolikhet komme nettovinsten för år 1923 att understiga nettovinsten för år 1921. Omsättningen i liter torde nämligen under år 1923 bliva åtskilligt mindre än under år 1921. Vidare torde inköpsprisen sannolikt i någon mån sjunka. De till nettovinstens sänkande bidragande faktorerna motverkades emellertid av vissa andra omständigheter. Bolagens omkostnader för år 1923 kunde beräknas ej oväsentligt understiga omkostnaderna för år 1921. De reservationer av varje års nettovinst, som av bolagen verkställdes för bestridande av skatterna för kommande år, torde ock kunna väntas bliva mindre än samma reservationer under år 1921. Inträdde slutligen en förändring till det bättre i det allmänna ekonomiska läget, kunde detta väntas medföra en förskjutning vid inköpen till förmån för de dyrare varuslagen.

Med hänsyn till vad sålunda anförts ansåge kontrollstyrelsen nettovinsten å bolagens rörelse under år 1923 kunna beräknas till omkring 18,000,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har i bilaga A uppfört rusdrycksförsäljningsmedel med 18,000,000 kronor.

Maltskatt, bevillning, tillförde statsverket under nedannämnda år följande inkomstbelopp:

år 1918	kronor	747,071
» 1919	»	2,616,204
» 1920	»	4.423,902
» 1921	»	4,294,883

Kontrollstyrelsen anförde 1920 angående denna skatt, bland annat, att det syntes vara ganska sannolikt, att under de närmaste åren någon tillverkning av maltdrycker av klass III icke skulle komma att påbörjas. »Med hänsyn härtill», fortsatte styrelsen, »och då för tillverkning av maltdrycker av klass III åtgår större mängd malt än för tillverkning av samma kvantitet andra maltdrycker, kan det antagas, att av denna orsak någon väsentligare höjning av maltskattens influtna belopp icke kommer att ske. Å andra sidan kan det antagas, att maltskatten för framtiden icke kommer att vara underkastad någon i varje fall mera avsevärd — sänkning, enär, enligt vad erfarenheterna under 1920 giva vid handen, allmänheten i stor utsträckning övergått till att förtära maltdrycker av klass II — de enda skattepliktiga maltdrycker, som för närvarande tillverkas — och denna förbrukning torde icke komma att i någon mera märkbar grad minskas.» På grund av sålunda angivna omständigheter ansåg kontrollstyrelsen, att man med största sannolikhet kunde räkna med att maltskatten under åren 1921 och 1922 komme att inflyta med ungefär samma belopp som under 1920, eller omkring 4,400,000 kronor. Med detta belopp är skatten även uppförd i 1922 års riksstat, medan den för år 1921 beräknades till 6,000,000 kronor.

Enligt det inom riksräkenskapsverket upprättade sammandraget över inkomsttillflödet under januari—november månader innevarande år förefinnes en behållen inkomst å maltskatt av 3,599,551 kronor. Om man utgår ifrån, att december månads uppbörd blir ungefär densamma som under december 1921 eller 138,047 kronor, kan man motse en uppbörd för innevarande år, ungefär uppgående till 3,740,000 kronor.

I sin av riksräkenskapsverket förut åberopade skrivelse den 25 oktober innevarande år uttalar kontrollstyrelsen den uppfattningen, att maltskatten under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 torde få beräknas till 4,400,000 kronor.

Med hänsyn till det siffermaterial, som här förebragts, anser sig emellertid riksräkenskapsverket icke kunna föreslå högre belopp än 4,000,000 kronor.

Omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker, bevillning. Dessa skatter utgå från och med den 1 juli 1920, och inkomsttiteln uppfördes första gången å samma års tilläggsstat med ett till 20,000,000 kronor beräknat belopp samt har därefter uppförts jämväl å 1921 års riksstat med 41,000,000 kronor, å 1922 års riksstat och tilläggsstat med tillsammans 67,000,000 kronor och å riksstaten för första halvåret 1923 med 35,000,000 kronor.

Den behållna inkomsten utgjorde under år 1921 46,335,932 kronor.

Enligt nådiga förordningen den 22 juni 1920 (nr 330) utgjorde omsättningsskatten 25 procent av det belopp, för vilket rusdrycksförsäljningsbolagen inköpa spritdrycker, och utskänkningsskatten 2 kronor för varje liter. Genom nådiga förordningen den 22 juni 1921 (nr 325) fördubblades från och med den 1 juli 1921 skattesatserna till respektive 50 procent och 4 kronor, en ökning, vars förutsatta inverkan på riksstaten för år 1922 framträdde i inkomsttitelns höjande till 62,000,000 kronor. Vidare har genom nådiga förordningen den 9 sistlidne juni (nr 249) omsättningsskatten höjts till 65 procent, under det att utskänkningsskatten allt fortfarande skall utgå med 4 kronor för varje liter.

Inkomsttillflödet å förevarande titel under januari—november månader innevarande år utgjorde 51,178,494 kronor. På grund av den genom sistnämnda nådiga

förordning genomförda förhöjningen av omsättningsskatten, vilken höjning trätt i kraft den 1 juli innevarande år, hade man kunnat vänta att uppbörden å denna titel skulle under senare delen av året utvisa en ökning. Av här nedan intagna tablå framgår emellertid att detta icke i någon avsevärd mån inträffat, vadan årsuppbörden torde komma att stanna vid omkring 56,000,000 kronor.

Omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker utgjorde:

		År 1921	År 1922
Januari	kronor	3,653,703	5,368,685
Februari	»	3,103,233	4,132,620
Mars	»	2,654,989	4,299,997
April	»	3,152,891	4,573,874
Maj	»	3,040,813	4,477,265
Juni	»	2,819,896	4,292,325
Juli	»	3.176,765	5,175,486
Augusti	»	5,313,385	4,603,885
September	»	5,011,445	5,030,666
Oktober	»	4,771,658	4,631,503
November	»	4,718,196	4,592,189
December	»	4,916,961	—

I sin meranämnda skrivelse den 25 oktober anförde kontrollstyrelsen att vid beräkning av det belopp, som kunde väntas inflyta till statsverket genom omsättnings- och utskänkningsskatten under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 hade kontrollstyrelsen utgått från oförändrade skattesatser (omsättningsskatten 65 %, utskänkningsskatten 4 kronor). Med denna utgångspunkt och under hänsynstagande dels till de belopp, som genom omsättnings- och utskänkningsskatten dittills tillförts statsverket, dels till de ovan angivna å bolagens rörelse inverkande omständigheter, hade kontrollstyrelsen ansett omsättningsskatten för förevarande budgetår kunna beräknas lämna 45,000,000 kronor samt utskänkningsskatten 10,000,000 kronor eller sammanlagt 55,000,000 kronor.

Ifråga om skattetitelns beroende av depressionen erinrar riksräkenskapsverket, att kontrollstyrelsen i en P. M. av den 14 maj 1921 anförde att i jämförelse med försäljningen under första kvartalet av år 1920 utvisade försäljningen under första kvartalet av år 1921 en nedgång av 10 procent i fråga om utminuteringen och 30 procent i fråga om utskänkningen. Depressionen hade sålunda haft större inverkan beträffande det senare slaget av rörelse. Detta torde i finansiellt hänseende innebära dels att bolagens vinst av detta slags rörelse komme att minskas, dels att utskänkningsskatten komme att proportionsvis kraftigare nedgå, dels ock att, då försäljningen utskänkningsvis proportionsvis omfattade flera finare och därmed dyrare varuslag än utminuteringen, försäljningen av de mera vinstgivande varorna komme att proportionsvis starkare minskas än försäljningen av mindre vinstgivande varor. Detta sistnämnda förhållande komme att vara av betydelse för omsättningsskatten, vilken, som bekant, utginge efter varornas värde. I fråga om utminuteringen torde även förmärkas den inverkan av krisen, att en övergång från dyrare till billigare varor ägde rum, vilket i sin tur påverkade resultatet av omsättningsskattens beräknande.

I förslagstabellen har riksräkenskapsverket uppfört det av kontrollstyrelsen föreslagna beloppet eller 55,000,000 kronor.

II. Uppbörd i statens verksamhet.

Vattendomstolsavgifter. I vattenlagen den 28 juni 1918 stadgas i 11 kap. 95 §, enligt den lydelse denna paragraf fått genom lagen 11 juni 1920 (nr 459): »Lämnas jämlikt denna lag medgivande till byggande i vatten för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft eller till vattenreglering eller till torrläggningsföretag, som avses i 7 kap., eller meddelas i syfte att vinna ökad möjlighet att utnyttja vattenkraft ändrade bestämmelser rörande hushållningen med vattnet, åligge sökanden att, innan medgivet arbete må påbörjas, eller, där fråga är om ändrade hushållningsbestämmelser, dessa må tillämpas, erlägga viss avgift såsom bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet.

Avgift, som nu nämnts, skall beträffande byggnad för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft bestämmas i förhållande till den förut icke tillgodogjorda vattenkraft, som beräknas kunna vid lågvatten uttagas vid byggnaden, dock med avdrag för den vattenkraft, för vilken i samband med regleringsföretag avgift förut erlagts. Där med vattenreglering eller med ändrade hushållningsbestämmelser åsyftas ökning i uttagbar vattenkraft, skall avgiften bestämmas i förhållande till ökningen i den vattenkraft, som vid lågvatten kan uttagas i sökandens eller, då fråga är om vattenreglering, enligt 3 kap. 1 §, samtliga till regleringssamfälligheten hörande strömfall. Avses att möjliggöra utnyttjande av förut uttagbar vattenkraft på fördelaktigare sätt, varde avgiften bestämd i förhållande till den ökning i vattenkraftens värde, som genom företaget eller genom de ändrade hushållningsbestämmelserna beredes. Är ändamålet med vattenreglering jämväl torrläggning av mark, skall avgift tillika utgå i förhållande till värdet av den båtnad, som i nämnda hänseende vinnes genom företaget. Vad nu sagts äge ock tillämpning i fråga om företag enligt 7 kap. Där till grund för avgiften skall läggas storleken av viss vattenkraft, skall den utgå med en krona för varje hästkraft till och med 5,000, 50 öre för varje hästkraft över 5,000 till och med 10,000, samt 25 öre för varje hästkraft utöver 10,000, men må ej, utom då fråga är om vattenreglering, överstiga 20,000 kronor. Skall avgiften beräknas efter ökningen i värde å vattenkraft eller efter båtnad, som beredes mark, varde den erlagd med en för tusen av värdeökningen eller båtnaden.

Avgift, som efter ovan nämnd beräkning skulle uppgå till mindre belopp än tio kronor, skall icke erläggas.»

Inkomsttiteln är i såväl 1921 som 1922 års riksstat upptagen till 40,000 kronor, men i riksstaten för första halvåret 1923 till 1,000 kronor.

Riksräkenskapsverket saknar möjlighet att beräkna den uppbörd, som kan vara att förvänta under ifrågavarande titel. De ytterst små belopp, respektive 2,285 och 5,493 kronor, som influtit under år 1921, respektive under januari—november månader av 1922, antyda emellertid, att någon avsevärd inkomst icke torde vara att emotse för budgetåret 1923—1924. I tabell A har riksräkenskapsverket med hänsyn till den utvisade stegringen förslagsvis uppfört ett belopp av 7,000 kronor.

Bidrag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten. Enligt 16 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete skall såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet för varje

försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles. Försäkringsbolag, som i 4 § avses, är ock skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och sätt, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Den behållna inkomsten av denna titel har utgjort:

år 1919	kronor	653,431
» 1920	»	993,494
» 1921	»	880,284

I försäkringsavgifter enligt 1916 års lag beräknas under budgetåret 1923—1924 komma att inflyta till riksförsäkringsanstalten omkring 5,000,000 kronor. Lindringar i försäkringsavgifterna kunna beräknas till omkring 1,000,000 kronor. 5 procent å summan av dessa båda belopp, 6,000 000 kronor, utgör 300,000 kronor.

Motsvarande summa av försäkringsavgifter och lindringsbelopp utgjorde för år 1920 omkring 12,000,000 kronor, för år 1921 omkring 9,000,000 kronor och beräknas för år 1922 till omkring 7,000,000 kronor.

Orsakerna till den avsevärda nedgång i försäkringsavgifternas belopp, som ägt rum för åren 1921 och 1922 i jämförelse med år 1920, äro väsentligen arbetslönernas nedgång, sänkning av premiesatserna samt driftsinskränkningar inom industrien.

Jämlikt nådiga kungörelsen den 20 augusti 1919 (nr 598) skola bolagen årligen lämna uppgifter för bestämmandet av ifrågavarande bidrags belopp för nästföregående räkenskapsår. Beloppet av de bidrag, som kunna beräknas inflyta till statsverket under budgetåret 1923—1924, är beroende av storleken av bolagens premieintäkt för räkenskapsåret 1922. Med hänsyn till ovan angivna omständigheter torde beloppet av försäkringsavgifterna till bolagen, inklusive förekommande lindringsbelopp, icke kunna beräknas högre än 6 ½ à 7 miljoner kronor, varå 3 procent utgör i runt tal 200,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har i anledning av vad nu anförts i förslagstabellen upptagit inkomsterna å förevarande titel för budgetåret 1923—1924 till 500,000 kronor.

Avgifter för registrering av automobiler. Till grund för denna inkomsttitels uppförande i riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde man lämpligen kunna lägga registreringen under motsvarande tid av åren 1921—1922.

Enligt till publikationen »Meddelanden angående automobiltrafik» inkomna uppgifter från överståthållarämbetet och länsstyrelserna hava under andra halvåret 1921 och första halvåret 1922 i riket nyregistrerats 8,467 automobiler och 3,419 motorcyklar. Övergått till nya ägare hava 1,564 automobiler och 701 motorcyklar. Under samma tid hava anmälts såsom avförda ur registret 825 automobiler och 474 motorcyklar. Anmälan om efterbesiktning har gjorts beträffande 1,172 automobiler och 738 motorcyklar.

Det ur dessa uppgifter med stöd av bestämmelserna i § 3 av nådiga kungörelsen den 12 november 1915 (nr 449) om automobilregisters förande m. m. be-

räknade avgiftsbeloppet uppgår till icke fullt 200,000 kronor. Då emellertid avgiftsuppbörden under tiden 1 juli 1921—30 juni 1922 i verkligheten, enligt till riksräkenskapsverket inkomna kassarapporter, utgjort 223,533 kronor, och då på grund av hållen räfst i och för den nya automobilskatten anmälningarna om övergångna, efterbesiktigade och avförda automobiler och motorcyklar sannolikt bliva flera under budgetåret 1923—1924, torde förevarande inkomsttitel för sistnämnda budgetår utan fara kunna beräknas till 250,000 kronor.

Inkomst av myntning och justering. Denna inkomsttitel och de häremot svarande, under sjunde huvudtiteln uppförda reservationsanslagen till mynt- och justeringsverkets drift och till dyrtidstillägg vid mynt- och justeringsverket avvägas mot varandra och upptagas i riksstaten med samma belopp. Därest överskott uppstår, reserveras detta å driftanslaget för de med anslaget förenade ändamål.

Inkomsttiteln och motsvarande anslag äro i riksstaten och tilläggsstaten för år 1922 upptagna till 1,120,000 kronor och för första halvåret 1923 till 555,000 kronor. I skrivelse den 28 sistlidne oktober har mynt- och justeringsverket hemställt, att vid beräkningen av statsverkets inkomster för budgetåret 1923—1924 inkomst av myntning och justering måtte upptagas till 1,060,000 kronor, därvid hänsyn emellertid icke tagits till dyrtidstilläggen. Riksräkenskapsverket har i sin förslagstabell upptagit inkomsttiteln till 1,120,000 kronor med hänsyn till att även dyrtidstillägg böra därav utgå.

Bidrag till bankinspektionen. Under denna titel upptagas i statsverkets räkenskaper de bidrag till bestridande av kostnaden för bankinspektionens organisation och verksamhet, som det, enligt 239 § i lagen om bankrörelse den 22 juni 1911 med den ändrade lydelse detta lagrum erhållit genom lagen den 28 januari 1921, åligger bankbolag att årligen erlägga, och vilka för närvarande, jämlikt nådiga kungörelsen av sistnämnda dag, för varje år och varje bolag uppgå till tolv tusendels procent av bolagets egna fonder vid utgången av nästföregående kalenderår. Av denna och närmast efterföljande inkomsttitel utgå anslagen »bank- och fondinspektionens verksamhet» och »dyrtidstillägg vid bank- och fondinspektionen».

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 4 nästlidne november har bank- och fondinspektionen beräknat anslagsbehovet enligt gällande stat för inspektionen för budgetåret 1923—1924 till ett belopp av 177,000 kronor, att med 90,000 kronor bestridas av bidrag till bankinspektionen och med 87,000 kronor av bidrag till fondinspektionen.

Härtill komma emellertid dyrtidstillägg, som approximativt kunna beräknas till 25,000 kronor för bankinspektionen och 15,000 kronor för fondinspektionen.

Riksräkenskapsverket har därför i förslagstabellen uppfört bidrag till bankinspektionen med 115,000 kronor.

Bidrag till fondinspektionen. Under denna titel upptagas de bidrag, som det enligt 41 § i lagen om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet den 16 maj 1919 åligger fondkommissionärer att årligen erlägga. Dessa bidrag tillsammans med det under nästföregående inkomsttitel uppförda inkomstbelopp motsvaras av de å sjunde huvudtiteln anvisade reservationsanslag till bank- och fondinspektionen.

Med hänvisning till vad ovan anförts beträffande bidrag till bankinspektionen uppför riksräkenskapsverket i tabell A bidrag till fondinspektionen med 102,000 kronor.

Kontrollstämpelmedel, som i 1912—1914 årens riksstater upptagits med 95,000 kronor och i 1915—1919 årens riksstater med 100,000 kronor, höjdes i 1920 års riksstat till 125.000 kronor, i 1921 och 1922 årens riksstater till 150,000 kronor samt i riksstaten för första halvåret 1923 till 300,000 kronor.

Den behållna inkomsten har utgjort:

år 1918	kronor	213,818
» 1919	»	242,782
» 1920	»	254,784
» 1921	»	143,913

Under innevarande års första hälft hava influtit 74,150 kronor mot 122,660 kronor under motsvarande tid 1920. Den kraftiga nedgång, som 1921 års uppbörd utvisade, var alltså icke tillfällig. Emellertid har innevarande års riksdag medgivit viss höjning av kontrollavgifterna för guld- och silverarbeten m. m. och utgå kontrollstämplingsavgifterna numera jämlikt förordningen den 9 juni 1922 (nr 326) från och med den 1 juli i år med tredubbla beloppen mot förut samt proberingsavgifterna med två och en halv gånger förhöjda belopp. Mynt- och justeringsverket har i skrivelse den 28 sistlidne oktober på grund av då kända siffror uppskattat ökningen i inflytande kontrollstämpelmedel genom de höjda avgifterna till ungefär två och en halv gånger 1921 års uppbörd och har tillika fäst uppmärksamheten därpå att kontrollstämplingsavgifterna under tredje och fjärde kvartalen alltid visat sig avsevärt högre än under första och andra kvartalen. Sålunda uppgingo dessa för 1921 års första och andra kvartal till summa 60.641 kronor 94 öre samt för tredje och fjärde till summa 83,272 kronor 35 öre. Styrelsen anför, att »med ovannämnda beräkningsgrund av två och en halv gångers ökning av kontrollstämpelmedlen såsom sannolik skulle man visserligen — med utgångspunkt från år 1921, det sista hela år, då de lägre avgifterna voro gällande — komma till en årssiffra av c:a 350,000 kronor, men torde dock — innan förhöjningen av kontrollavgifterna ännu hunnit klarare visa sina verkningar — försiktigheten bjuda att ej räkna med kontrollstämpelmedlen till högre belopp än 300.000 kronor.»

Under juli—november innevarande år hava — enligt vad numera är känt — kontrollstämpelmedlen influtit med 129.730 kronor och för tiden från årets början till november månads slut med 203,881 kronor. Då väl under december månad knappast kommer att inflyta mindre än under november eller 35,012 kronor, vill det synas riksräkenskapsverket som om beräkningen av denna inkomsttitel för budgetåret 1923—1924 borde sättas till 300,000 kronor.

Denatureringsavgifter. Denna inkomsttitel upptogs första gången i riksstaten för år 1920 med 7,800 kronor, motsvarande arvodet till särskild föredragande inom kontrollstyrelsen för ärenden angående skattefri sprit m. m., vilket arvode anvisades att utgå från ett å sjunde huvudtiteln upptaget, lika benämnt reservationsanslag till samma belopp. För år 1921 höjdes såväl inkomsttiteln som reservationsanslaget, vilket nu omfattade avlöningar till den med ifrågavarande ärendens handlägg-

ning sysselsatta personalen till 93,600 kronor; och i riksstaten för 1922 hava denatureringsavgifterna uppförts med samma belopp som det däremot svarande reservationsanslaget eller med 120,700 kronor.

Inkomsttiteln är i riksstaten för första halvåret 1923 upptagen till 70,350 kronor. Mot densamma svara å utgiftssidan i samma riksstat anslagen »VII C 4 Kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., reservationsanslag, att direkt utgå av denatureringsavgifter» och »VII C 6 Dyrtidstillägg vid kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., reservationsanslag, att direkt utgå av denatureringsavgifter» å respektive 60,350 och 10,000 kronor.

Under förutsättning att nu nämnda anslag under budgetåret 1923—1924 fastställas till proportionsvis samma belopp har riksräkenskapsverket i förslagstabellen uppfört denatureringsavgifter med 140,700 kronor.

Terminsavgifter från läroverken. Å denna inkomsttitel inflöto:

år 1917	kronor	607,210
» 1918	»	618,024
» 1919	»	657,678
» 1920	»	685,871
» 1921	»	761,524

Innevarande års januari—november-siffror uppvisa ett sammanslaget belopp av 399,259 kronor. Under december månad 1921 inflöto 369,629 kronor. Decemberuppbörden under senaste treårsperiod utgjorde i medeltal 333,354 kronor.

Man lärer sålunda få räkna med att innevarande års uppbörd under denna titel kommer att belöpa sig till cirka 770,000 kronor; och torde densamma alltså kunna i riksstaten för budgetåret 1923—1924 uppföras med nämnda belopp.

Avgifter för granskning av biografbilder. Föreskrifter angående granskning av biografbilder finnas meddelade den 22 juni 1911 (nr 71) med i nådiga kungörelsen den 18 juni 1920 (nr 448) vidtagna ändringar. För granskning erlägges, vare sig godkännande följer eller icke, avgift efter följande taxa:

a) för varje exemplar av granskad bildserie med nedannämnda undantag 1 krona med tillägg av 50 öre för varje påbörjat 50-tal meter, varmed filmens längd överstiger 100 meter;

b) för bildserie, vilken uppenbarligen icke är tagen efter verkligheten, utan inspelad, ävensom för bildserie, som före avgörandet erfordrar mer än en granskning, fyra gånger beloppet av den i punkt a) angivna avgift.

Vid granskning av flera exemplar av samma bildserie skall, därest granskningen kan ske i en följd, för varje exemplar samt, om granskningen ej kan så ske, för varje exemplar utom det först granskade granskningsavgiften nedsättas till hälften av vad i a) och b) är stadgat, dock att av bildserie, som troget skildrar nyligen inträffade händelser, avgift utgår allenast för de fem första exemplaren.

För år 1922 äro dessa avgifter beräknade till ett belopp av 80.000 kronor och för första halvåret 1923 till 38,500 kronor och äro bland utgifterna under

åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslag till motsvarande belopp att direkt utgå av inkomsttiteln.

Riksräkenskapsverket har från statens biografbyrå inhämtat, att för att göra sig en föreställning om den sannolika filmtillförseln och därur härflytande granskningsinkomst under budgetåret 1923—1924 får man betrakta förhållandena under åren efter världskrigets slut. Med år 1919 ökades nämligen filmtillförseln med ens till nästan det dubbla och har sedan icke visat tendens att falla tillbaka till de lägre siffrorna före kriget.

Vid jämförelse mellan inkomstsiffrorna för de olika åren efter kriget är att märka, att från den 15 juli 1920 tillämpats en granskningstaxa, som är oförändrad för efter verkligheten upptagna bilder men höjd med en tredjedel för inspelade. Jämförelsen göres alltså lättast genom att betrakta filmkvantiteten, i vilket hänseende följande tablå är belysande:

Kalenderåret	Filmtillförsel:		Granskningsinkomst:	
1919	3,056,000	meter	86,500	kronor
1920	3,400,000	»	108,000	»
1921	3,012,000	»	111,000	»
1922	3,170,000	»	115,000	»
Månad:				
Okt. 1919	400,000	»	11,000	»
» 1920	345,000	»	11,400	»
» 1921	310,000	»	11,000	»
» 1922	417,000	»	16,500	»
Nov. 1919	300,000	»	8,500	»
» 1920	304,000	»	11,600	»
» 1921	330,000	»	11,600	»
» 1922	406,000	»	17,000	»

Filmkvantiteten framgår, uttryckt i meter, i avrundade tal av ovanstående tablå liksom också de avrundade siffrorna för inkomsten av granskningen, i vad det gäller *dels* hela kalenderåren 1919, 1920, 1921 och 1922, varvid den sista siffran givetvis är approximativ — decembersiffran har antagits till 300,000 meter — *dels* oktober månad under de nämnda åren, *dels* också november månad samma år. Dessa månader ha tagits till jämförelse av två skäl. Å ena sidan pläga de vara månader av jämförelsevis jämn filmtillförsel, å andra sidan har tillförseln under innevarande års sommar varit ganska ringa, och det uppsving, som nu på hösten inträffat, kan möjligen anses som tecken på bättre konjunktur.

Filmtillförseln åren 1919—1922 ter sig, som synes, tämligen konstant, trots depressionen i det allmänna affärslivet under senare tid.

Det alltjämt fortgående starka tillflödet kan måhända mera berättiga antagandet, att filmtillflödet även för budgetåret 1923—1924 kan komma att hålla sig ungefär på de närmast föregående årens nivå. Det synes därför kunna antagas, att under förutsättning av oförändrad granskningstaxa och någorlunda oförändrade förhållanden inom filmbranschen för ifrågavarande budgetår en inkomstsiffra av cirka 115,000 kronor skulle kunna uppnås.

Men förhållandena inom branschen äro ganska oberäkneliga. Nya filmbyråer

ha uppstått, om vilkas livslängd det är svårt att profetera. I händelse av deras upphörande och därav följande minskad konkurrens förefaller det mycket tänkbart, att de återstående företagen skulle utsläppa film i mindre omfattning än vad de nu göra. I denna riktning pekar möjligen även en nyligen skedd sammanslutning av två stora, förut konkurrerande företag. Och om t. ex. ett större antal goda svenska filmer kommer till uppförande, torde detta bidraga att nedpressa filmtillförseln i det hela, ty dylika filmer hålla sig ofta på biografrepertoaren under lika lång tid som två eller flera utländska genomsnittsfilmer. Även andra oberäkneliga omständigheter kunna inverka. Om t. ex. teatrarna betydligt nedsatte sina nuvarande höga biljettpris, skulle detta eventuellt, åtminstone för huvudstadens vidkommande, kunna inverka ofördelaktigt på biografverksamheten.

Med hänvisning till dessa omständigheter har biografbyråns chef meddelat riksräkenskapsverket, att han ej ansåge det rådligt att beräkna granskningsavgiften för här ifrågavarande budgetår högre än till 100,000 kronor, och att det ej är utan någon tvekan han skulle anse en så pass hög siffra lämplig att räkna med.

Riksräkenskapsverket har upptagit detta belopp 100,000 kronor i bil. A.

Inkomster av statens reproduktionsanstalt äro i riksstat och tilläggsstat för år 1922 upptagna till 169,000 kronor och i riksstat för första halvåret 1923 till 106,500 kronor.

I skrivelse till riksräkenskapsverket den 28 sistlidne oktober beräknar anstaltens direktör inkomsterna å förevarande titel för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 till 225,000 kronor.

I ett dagen förut upprättat förslag till utgiftsstat för upprätthållande av anstaltens verksamhet för år 1923 beräknas emellertid för detta ändamål ett belopp av ej mindre än 266,436 kronor, vilket belopp, ehuru i detsamma icke lärer ingå dyrtidstillägg, dock betydligt överstiger förenämnda beräknade inkomstbelopp.

Riksräkenskapsverket har redan i underdånigt utlåtande den 30 november 1921 framhållit såsom önskvärt, att åtgärder snarast möjligt vidtagas i syfte att anstalten utan ökning av dess utrustning må kunna bära sig, och fördenskull uttalat, dels att försök böra göras att nedbringa anstaltens omkostnader, dels att åt anstalten böra anvisas arbeten för statens räkning i så stor omfattning, att anstalten får full sysselsättning.

Av en denna dag till riksräkenskapsverket inkommen nådig remiss å lantmäteristyrelsens skrivelse den 11 nästlidne november angående anslag till statens reproduktionsanstalt för budgetåret 1923—1924 inhämtas, att lantmäteristyrelsen hemställt, att det ordinarie förslagsanslaget till statens reproduktionsanstalts verksamhet att utgå i första hand av inkomster av anstalten måtte för budgetåret 1923—1924 bestämmas till 300,000 kronor, ävensom att å extra stat för nämnda år måtte beviljas till nyanskaffningar vid anstalten ett reservationsanslag till belopp av 200,000 kronor.

I häröver avgivet utlåtande den 1 innevarande månad har statskontoret, under förutsättning att den ifrågasatta utvidgningen icke komme till stånd, hemställt, att det ordinarie anslaget skulle bestämmas till 200,000 kronor; och i underdånigt utlåtande den 2 dennes har statens tryckerisakkunnige hemställt, att lantmäteristyrelsens framställning om anslag till nyanskaffning ej måtte föranleda annan åtgärd än att ett lämpligt belopp anvisas till inköp av ökat stilförråd och

annan sätterimateriel, i vilket avseende en summa av 20,000 kronor syntes vara för behovet tillräcklig.

Enligt vad riksräkenskapsverket inhämtat har under innevarande år reproduktionsanstalten i allt större utsträckning beretts tillfälle att avgiva kostnadsförslag å statstryck i sådana fall, då anstaltens leveransförmåga ansetts vara tillräcklig. Vad riksräkenskapsverket beträffar, har detta ämbetsverk för sitt omfattande blankettryck icke försummat att infordra anbud jämväl från reproduktionsanstalten. Men det har i många fall visat sig, att dess priser varit högre än andra väl utrustade tryckeriers. Och ämbetsverket anser, att det icke bör åläggas statens verk att trots de höga prisen giva reproduktionsanstalten företräde vid beställningar framför billigare konkurrenter, då ett sådant förfarande i verkligheten skulle innebära, att anslag till oberäkneliga belopp komme att utgå till anstalten från andra anslagstitlar än riksdagen därtill avsett.

Nu ifrågavarande inkomsttitel är alltjämt beroende av många olika faktorer, som i sin ordning avhänga av hur Eders Kungl. Maj:t och riksdagen har för avsikt att för framtiden ordna denna anstalt, vilken hittills torde hava varit väsentligen ett försöksinstitut. Enligt ovan åberopade till räkenskapsverket nu remitterade handlingar har av lantmäteristyrelsen föreslagits, att för framtiden statens tryckerisakkunnige skulle öva ett visst inflytande på anstaltens prisbestämning. Det vill förefalla riksräkenskapsverket, som om verkan av en sådan kontroll borde avvaktas, innan man tager slutlig ståndpunkt till frågan om anstaltens framtida ställning.

Redan nu vill emellertid riksräkenskapsverket fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet därpå, att ifrågavarande inkomsttitels plats i riksstaten icke är den rätta. Om man nämligen genomgår de olika inkomsttitlar, som i övrigt hava sin plats under gruppen »Uppbörd i statens verksamhet», skall man finna, att samtliga dessa titlar avse sådana avgifter, som allmänheten får erlägga för rent statliga tjänster, under det att den verksamhet som reproduktionsanstalten utövar (tryckeri, kartproduktion etc.) icke till sin natur är statlig.

Riksräkenskapsverket har i tabell A upptagit inkomsterna av statens reproduktionsanstalt till 220,000 kronor.

Fyr- och båkmedel hava influtit med:

år 1917	kronor	1,889,809
» 1918	»	1,816,798
» 1919	»	1,976,580
» 1920	»	2,967,422
» 1921	»	1,947,205.

Medeltalet för de fem åren 1917—1921 utgör således 2,119,563 kronor.

Efter den ej obetydliga nedgång, som inkomsttiteln företedde under åren 1917—1919, inträdde år 1920, såsom av tabellen synes, en högst väsentlig stegring, vilken emellertid följande år upphörde och åter resulterade i tillbakagång.

Genom nådiga förordningen den 19 maj 1922, nr 209, vilken trädde i kraft den 1 juli 1922 och gäller till och med den 30 juni 1924, har befrielse i vissa fall från erläggande av fyr- och båkavgift medgivits. Till denna avgiftslindring har dock riksräkenskapsverket, av samma skäl som här ovan i fråga om lastpenningar angivits, icke ansett sig behöva taga hänsyn vid nu förevarande beräkning.

Under tiden januari—oktober innevarande år utgjorde inkomsttillflödet å förevarande titel 1,985.929 kronor, varjämte den debiterade inkomsten för sistlidne november uppgick till 169,206 kronor.

Då december månads siffra 1921 utgjorde 148,492 kronor, torde man kunna räkna med att vid årets slut förefinnes en behållen inkomst av ungefär 2,300,000 kronor, med vilket belopp riksräkenskapsverket uppfört fyr- och båkmedlen i förslagstabellen.

Lotspenningarna, vilka före år 1915 behållits å den plats, där uppbörden skett, såsom avlöning åt därstädes anställda lotsar och icke upptagits såsom inkomst vare sig i riksstaten eller hos lotstyrelsen men från och med nämnda år indragits till statsverket, hava i riksstaterna för åren 1915—1921 uppförts med ett belopp av 1,200,000 kronor och höjdes i 1922 års riksstat till 1,800,000 kronor på grund av statsmakternas beslut om en från och med den 1 juli 1921 gällande provisorisk förhöjning med 50 procent av taxorna å lotsavgifter. I riksstaten för januari—juni 1923 äro de beräknade till 750,000 kronor.

Den behållna inkomsten å denna titel har utgjort:

år 1918	kronor	3,357,050
» 1919	»	2,435,980
» 1920	»	2,272,406
» 1921	»	1,462,643.

Inkomsttillflödet å förevarande titel under januari—november månader detta år utgjorde 1,775,771 kronor. Under december månad 1921 inflöto 214,544 kronor. Man torde alltså kunna beräkna, att den behållna inkomsten under denna titel kommer att för år 1922 belöpa sig till närmare 2,000,000 kronor.

I skrivelse den 10 sistlidne november har lotsstyrelsen anfört, bland annat, att sjöfartens omfattning under budgetåret 1923—1924 under nu rådande förhållanden undandroge sig säkert bedömande, men att man torde våga räkna därmed, att sjöfarten under nämnda period skall komma att erhålla ungefär samma omfattning som under åren närmast före 1915.

Under de fem åren 1910—1914 uppgingo lotspenningarna, i avrundade tal räknat, till följande belopp, nämligen:

år 1910	kronor	1,220,900
» 1911	»	1,253,700
» 1912	»	1,352,600
» 1913	»	1,485,000
» 1914	»	1,406,000.

Med stöd härav har styrelsen beräknat, att lotspenningarna under budgetåret 1923—1924 kunna, utan provisorisk förhöjning, beräknas till ett belopp av 1,400,000 kronor.

Under förutsättning vidare att den genom nådigt beslut den 10 juni 1921 fastställda provisoriska förhöjningen i lotstaxorna komme att gälla även under nu ifrågavarande budgetperiod, har lotsstyrelsen uttalat att i förslaget till riksstat för budgetåret 1923—1924 inkomsttiteln »lotspenningar» torde kunna upptagas till 2,100,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har icke något att erinra mot denna lotsstyrelsens beräkning och har uppfört sistnämnda belopp i tabell A.

Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 27 sistlidne oktober meddelar patent- och registreringsverket, att detsamma i underdånig skrivelse den 4 september innevarande år angående stat för ämbetsverket för tiden efter den 30 juni 1923 föreslagit, att slutsumman av staten för år räknat skulle utgöra 936,000 kronor, således dubbla det i riksstaten för första halvåret 1923 fastställda beloppet av reservationsanslaget »X B 16. Patent- och registreringsverkets verksamhet». Riksräkenskapsverket antecknar här, att dubbla beloppet av reservationsanslaget i samma riksstat »X B 17. Dyrtidstillägg vid patent- och registreringsverket», vilket liksom nyssnämnda anslag skall direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel, utgör 240,000 kronor. Inkomsterna av patent-, varumärkes- och registreringsavgifter för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 beräknas av patent- och registreringsverket i dess nyssnämnda skrivelse icke skola understiga 1,300,000 kronor.

Efter en förlidet år genomförd förhöjning av här ifrågavarande avgifter har uppbörden innevarande år varit relativt större än under motsvarande tid föregående år. Sammandraget över inkomsttillflödet utvisar nämligen för tiden januari—november detta år en behållen inkomst å förevarande inkomsttitel av 1,153,448 kronor under det motsvarande siffra för föregående år utgjorde 1,109,737 kronor. Man torde därför vara berättigad hysa den förhoppningen, att patent- och registreringsverket inom kort återigen skall visa sig vara i stånd att kunna uppehålla sin verksamhet med egna medel.

Riksräkenskapsverket, som med ledning av erfarenheterna från innevarande år anser sig kunna godtaga den av patent- och registreringsverket verkställda beräkningen av inkomsterna å förevarande titel för budgetåret 1923—1924, har i tabell A uppfört patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter med 1,300,000 kronor.

Bidrag till försäkringsinspektionen. Denna inkomsttitel, som motsvaras av två reservationsanslag till försäkringsinspektionens verksamhet och till dyrtidstillägg vid försäkringsinspektionen, är i riksstaten för första halvåret 1923 uppförd med 77,200 kronor.

I fråga om reservationen å anslaget till upprätthållande av inspektionens verksamhet 1921: X B 28 vill riksräkenskapsverket erinra, att densamma vid 1921 års utgång enligt budgetredovisningen uppgick till 750,687 kronor.

Försäkringsinspektionen har i skrivelse till riksräkenskapsverket den 9 nästlidne november meddelat, att någon ändring beträffande den av Eders Kungl. Maj:t genom nådiga brevet den 22 juni 1921 fastställda staten för försäkringsinspektionen, vilken stat tillämpats från och med år 1922, icke av inspektionen föreslagits. Nämnda stat slutar på ett belopp av 130,400 kronor.

Då dyrtidstillägg icke ingå i denna summa, har riksräkenskapsverket ansett sig böra i förslagstabellen uppföra bidrag till försäkringsinspektionen med 154,400 kronor eller dubbla det av riksdagen för första halvåret 1923 fastställda inkomstbeloppet.

Inkomster av statens provningsanstalt. När denna anstalt ombildades till statsanstalt och därmed frågan om uppförande i riksstaten av förevarande inkomsttitel först uppkom, anförde föredragande departementschefen, enligt det utdrag ur statsrådsprotokollet, som finnes fogat vid Eders Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen den 25 februari 1919, nr 165, bland annat följande:

»För bestridande av anstaltens utgifter lära, såsom ock i riksstatsförslaget för år 1920 förutsatts och av såväl styrelsen för anstalten som statskontoret förordats, i första hand böra tagas i anspråk anstaltens egna inkomster. Anstalten skulle alltså komma att intaga ungefärligen samma ställning som exempelvis patent- och registreringsverket, statens biografbyrå och försäkringsinspektionen. I ett hänseende föreligger emellertid, såsom ock i statskontorets utlåtande antydes, en bestämd skillnad. Medan för ovan angivna verk inkomsterna i riksstaten upptagas till samma belopp som utgifterna och i själva verket i allmänhet överstiga desamma, skulle nämligen i avseende å provningsanstalten inkomsterna icke förslå till täckande av utgifterna. Detta lärer i sin tur föranleda en viss olikhet i budgettekniskt hänseende mellan å ena sidan till exempel patent- och registreringsverket och å andra sidan provningsanstalten. Anslaget till uppehållande av patent- och registreringsverkets verksamhet har nämligen med hänsyn till påräknade inkomstöverskott givits reservationsanslags natur, vadan uppkomna besparingar kunna, därest brist i anslaget något år skulle uppstå, tagas i anspråk för det med anslaget avsedda ändamål. Provningsanstaltens verksamhet skulle däremot, enligt vad som beräknats, åtminstone tillsvidare årligen komma att uppvisa ett betydligt underskott, vadan, även om anslaget till anstalten gåves reservationsanslags natur, några besparingar icke vid uppkommande brist i någon anslagspost skulle finnas att tillgå. Då styrelsen för anstalten emellertid bestämt hävdar, att styrelsen, med hänsyn till arten av anstaltens verksamhet, måste beträffande vissa poster å omkostnadsstaten hava möjlighet att i fall av behov kunna överskrida det i staten upptagna anslagsbeloppet samt det under sådana omständigheter lärer böra sörjas för, att erforderliga medel för dylika eventualiteter stå till förfogande, synes det mig lämpligast att, på sätt statskontoret också föreslår, tillsvidare giva anslaget till provningsanstalten, i stället för reservationsanslags karaktär, naturen av förslagsanslag, att i första hand av anstaltens inkomster direkt utgå. Skulle det framdeles befinnas, att anstaltens inkomster förslå till täckande av utgifterna, torde emellertid då få tagas under övervägande, huruvida, såsom statskontoret, under hänvisning till förfaringssättet beträffande statens biografbyrå, förordat, anslagsbeteckningen bör ändras, så att anslaget erhåller reservationsanslags natur och anstaltens ställning i budgettekniskt hänseende blir fullt överensstämmande med exempelvis patent- och registreringsverkets.»

Vid behandlingen av detta ärende uttalade 1919 års riksdag, att det måste anses önskligt, att, sedan nu statsverket ställt nya lokaler och annan för rationell drift lämpad utrustning till anstaltens förfogande, dennas verksamhet så bedrives, att anstalten kan bära sina egna utgifter.

Det förslagsanslag, som i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag å 1920 års riksstat av riksdagen beviljades till upprätthållande av statens provningsanstalts verksamhet uppgick till ..... kronor 263,850
under det att inkomsterna i samma riksstat upptogos till ..... » 220,400

Anstalten beräknades således komma att år 1920 kosta staten kronor 43,450.

I verkligheten uppgingo utgifterna å förenämnda förslagsanslag under år 1920 till	kronor	306,120
och inkomsterna till	»	239,421
således statsverkets nettoutgifter till	kronor	66,699.
År 1921 utgjorde utgifterna	kronor	287,829
och inkomsterna	»	235,559
nettoutgiften alltså	kronor	52,270.

I riksstaten för år 1922 är tionde huvudtitelns förslagsanslag till statens provningsanstalts verksamhet upptaget till 290.950 kronor och inkomsterna till samma belopp. Enligt hit inkomna kassarapporter hava emellertid under årets elva första månader utgifterna å nyssnämnda förslagsanslag uppgått till kronor 255 788 och inkomsterna å inkomsttiteln till » 169,966

således nettoutgiften till kronor 85,822

motsvarande för helt år en nettoutgift å omkring 100,000 kronor.

I denna summa ingå icke utgifter för fortsatt utrustning av statens provningsanstalt med tekniska hjälpmedel, vartill ett särskilt reservationsanslag å 60.000 kronor är i riksstaten upptaget; icke heller dyrtidstillägg, vilka för denna anstalt utgå av tionde huvudtitelns gemensamma anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, för innevarande år uppfört å tilläggsstat.

Av de anförda sifferuppgifterna framgår, att den av riksdagen vid anstaltens ombildning till statsinstitution uttalade önskan, att anstalten må kunna bära sina egna utgifter, nu synes vara ännu längre från sin uppfyllelse än förut.

I underdånig skrivelse den 28 sistlidne augusti beträffande inkomsterna för budgetåret 1923—1924 anför styrelsen följande: »För innevarande år 1922 hade inkomsterna av provningar i styrelsens statförslag av den 30 augusti 1920 beräknats till 300,000 kronor, men till följd av den ytterligare fortgående arbetsin-kränkningen inom industrien hava uppdragen varit vida färre än som beräknats och anstaltens inkomster för år 1922 torde komma att bliva c:a 200,000 kronor.

En avsevärd del av arbetstiden under detta år har därför kunnat användas för fortsatt utarbetande av provningsmetoder och för fyllande av anstaltens viktiga arbetsuppgifter i det allmännas och vetenskapens intresse, vilka uppgifter under föregående år i alltför hög grad fått stå tillbaka.

I detta samband kan styrelsen emellertid meddela, att kostnaderna för anstaltens drift under år 1922 till följd av den inträffade arbetsminskningen sannolikt kunna nedbringas med c:a 40,000 kronor under det i anstaltens stat beviljade beloppet.

För första halvåret 1923 beräknade styrelsen inkomsterna uppgå till 270,000 kronor för helt år. Det synes nu vara mera ovisst, att denna inkomst kommer att uppnås; styrelsen anser försiktigheten bjuda att för året 1923 – 1924 inkomsten förutsättes bliva något lägre och beräknar densamma till 250,000 kronor.

Anstalten kan även påräkna, att järnkontoret i likhet med föregående år kommer att lämna ett bidrag av 4,400 kronor.

Anstaltens inkomster inklusive järnkontorets bidrag för året 1923—1924 anser styrelsen sålunda böra beräknas uppgå till 254,400 kronor.»

I samma skrivelse föreslår styrelsen, att de i riksstaten mot inkomsttiteln svarande utgiftsposterna skola upptagas på följande sätt:

Avlöningsstat:

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, förslagsanslag	kronor	184,500
Vikariatsersättningar och övertidsersättningar, förslagsanslag	»	5,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, förslagsanslag, högst	»	54,000
Inspektörens arvode	»	1,000
	Kronor	244,500.

Omkostnadsstat:

Till gas och elektrisk ström, förslagsanslag	kronor	11,000
» värme, förslagsanslag	»	6,000
» inventarier och inventariers underhåll, förslagsanslag, högst	»	8,000
» bibliotek, förslagsanslag, högst	»	3,000
» glasvaror, förslagsanslag	»	4,000
» tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m., förslagsanslag	»	17,000
» laboratorieutensilier, kemikalier, materialier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m., förslagsanslag	»	18,000
» expenser, förslagsanslag	»	15,000
» försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m., förslagsanslag	»	3,000
	Summa kronor	85,000.

Riksräkenskapsverket har i tabell A upptagit inkomsttiteln till 254,400 kronor.

III. Diverse inkomster.

Under denna titel sammanfattas från och med år 1912 dels vad som förut i allmänhet bokförts under benämningen »Extra uppbörd», dels bötesmedel, dels ock ränteinkomsten å riksgäldskontorets tillsvidare förräntade medel.

Vad sistnämnda inkomst beträffar redovisade riksgäldskontoret såsom behållen inkomst:

år 1919	kronor	3.236,945: 34
» 1920	»	12,558,932: 51
» 1921	»	16,725,645: 18.

Under innevarande år intill november månads utgång hava i riksgäldskontoret tillförts denna inkomsttitel:

Räntor å i utlandet förräntade medel	kronor	653,090: —
Räntor å uppköpta svenska statsobligationer m. m.	»	950,830: —
Ränta å hos privatbanker förräntade medel	»	1,306,063: —
Bränslekommissionen (ränta)	»	1,524,898: 65
Försålt riksdagstryck	»	10.868: 54
Av krigsförsäkringskommissionens överskott	»	2,000,000: —
Preskriberade kuponger	»	1,494: 49
	Kronor	6,447,244: 68.

Enligt uppgift från riksgäldskontoret beräknas under december månad inflyta:

Ytterligare räntebelopp	kronor	55,600: —
Kursvinster utöver kursförluster	»	645.297: 30
eller tillsammans	kronor	7,148,141: 98.

Då den betydande inkomstökningen under de senaste åren företrädesvis utgjort ränteinkomst å de kassabehållningar, som riksgäldskontoret emottagit från statskontoret och förräntat hos privatbanker, men dessa behållningar visat en avsevärd nedgång och dylik förräntning knappast vidare torde förekomma, har riksgäldskontoret i skrivelse den 10 sistlidne oktober uttalat att för budgetåret 1923—1924 å titel »Diverse inkomster» i vad den rör riksgäldskontoret bör beräknas högst 1,200,000 kronor. Enligt vad riksräkenskapsverket inhämtat grundar sig denna beräkning på följande siffror:

Räntor å i utlandet förräntade medel	kronor	500,000
Räntor å genom uppköp av svenska statsobligationer förräntade medel	»	270,000
Kursvinster å för amortering uppköpta svenska statsobligationer	»	415,000
Diverse	»	15.000
	kronor	1,200,000.

Beloppet av övrig till titeln »Diverse inkomster» hörande uppbörd har enligt rikshuvudböckerna för de senaste åren utgjort:

år 1917	kronor	1,409,280
» 1918	»	2.267.084
» 1919	»	2,594,799
» 1920	»	3,502.317
» 1921	»	3,801,592.

Medeltalet för femårsperioden har således uppgått till 2,715,014 kronor.

Härvid är att märka, att för år 1919 avdragits av järnvägsstyrelsen inbetalt ränta å från statskontoret förskotterade medel. I siffrorna i förestående tabell voro icke heller medräknade hästförsäljningsmedel och krigsförsäkringskommissionens överskottsmedel, vilka influtit under den å tilläggsstat uppförda titeln »Diverse inkomster».

Såsom av tabellen synes, utvisar hithörande uppbörd till och med år 1921 en stadigt fortskridande stegring. För januari—november månader innevarande år utvisar det inom riksräkenskapsverket upprättade sammandraget över inkomsttillflödet en behållen inkomst å hela den förevarande inkomsttiteln av 8,995,026 kronor. Härav utgöra 4,434.882 kronor riksgäldskontorets räntemedel. Vid innevarande års slut skulle följaktligen under förutsättning av någorlunda jämn uppbörd finnas behållna diverse inkomster — riksgäldskontorets ränteinkomst frånd ragen — av cirka 5,000,000 kronor.

Under denna inkomsttitel uppdebiteras också kronans bötesmedel. Under det att dessa medel före år 1917 inflöto med i medeltal 500,000 kronor per år, sprang siffran år 1917 upp till 795,700 kronor, år 1918 till 1,477,897 kronor, år 1919 till 1,655,821 kronor och år 1920 till 1,688,881 kronor. Kulmen synes här vara nådd, i det att år 1921 inflöto 1,648,237 kronor.

Riksräkenskapsverket uppskattar med ledning av vad ovan anförts uppbörden å titeln »Diverse inkomster» under budgetåret 1923 – 1924 till sammanlagt 6,000,000 kronor.

I sammanhang härmed bör emellertid riksräkenskapsverket erinra därom, att statsrådet och chefen för finansdepartementet i skrivelse den 20 sistlidne september anmodat riksräkenskapsverket att till nämnda departement inkomma med utredning rörande frågan, huruvida förslagsanslaget till restitutioner bör bibehållas i riksstaten efter den av riksräkenskapsverket i dess revisionsberättelse för år 1921 ifrågasatta ändringen beträffande statsmedelsrestitutionernas bokföring samt med vilket ungefärligt belopp anslaget i sådant fall bör upptagas. Vid denna utredning borde särskilt tagas i övervägande, huru restituerade uppbördsbelopp tillhörande ur riksstaten försvunna inkomsttitlar skola bokföras. I anledning härav har riksräkenskapsverket i skrivelse den 15 november detta år föreslagit, att något anslag till restitutioner icke måtte vidare uppföras i riksstaten, utan att restituerade belopp å ur riksstaten försvunna inkomsttitlar måtte få avföras å titeln »Diverse inkomster». Riksräkenskapsverket uppskattar det restitutionsbelopp, som sålunda skulle utgå från »Diverse inkomster» till ungefär 3,000,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har därför, under förutsättning av att ämbetsverkets ovan berörda hemställan vinner beaktande, i tabell A uppfört »Diverse inkomster» med 3,000,000 kronor.

IV. Royalty för nyttjanderätten till Luossavaara malmfält.

År 1907 träffades mellan svenska staten samt Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, Aktiebolaget Gellivare malmfält och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund en överenskommelse, genom vilken Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag erhöll vissa Kronan förut tillhöriga jordägareandelar samt tillerkändes vissa rättigheter och förmåner. Härför erhöll staten vederlag dels i form av preferensaktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag samt aktier i Mertainens gruvaktiebolag och äganderätten till förstnämnda bolag förut tillhöriga gruvor och inmutade områden i malmfälten Syväjärvi, Nokutusvaara och Haukivaara, dels ock på det sätt som i kontraktet formulerades sålunda:

»Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag upplåter till staten uteslutande nyttjanderätt under 30-årsperioden 1908—1937 till Luossavaara malmfält, innefattande de gruvor och inmutade områden, som i bilaga nr 2 till § 1 angivas tillhöra samma malmfält, dock att staten icke äger att under sagda tidsperiod inom nämnda malmfält bryta eller låta bryta järnmalm annat än för järn- eller ståltillverkning i Sverige. Vid utgången av ovannämnda 30-årsperiod äger staten rätt att efter sitt gottfinnande antingen behålla ifrågavarande gruvor och inmutade områden med full äganderätt och utan lösen, eller ock att, mot återlämnande av gruvorna, av Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag erhålla lösen för alla för gruvornas tillgodogörande eller administrerande anordnade anstalter, byggnader och annat, likasom maskiner, redskap och materiel. Vill staten begagna sist angivna rättighet, tillsäge därom bolaget under år 1936. Lösesumman skall i brist på åsämjande bestämmas av nio ojäviga gode män, utsedda på sätt i § 9 mom. 1:o) här nedan sägs, samt erläggas kontant den 31 december 1937.»

År 1918 framlades för riksdagen förslag till en ny överenskommelse mellan staten samt trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund och Norrbottens järnverks aktiebolag, i kontraktet kallade bolagen, genom vilken överenskommelse staten till bolagen överlät uteslutande nyttjanderätten under åren 1919—1937 till Luossavaara malmfält. Om ersättningen härför var i kontraktet införd följande bestämmelse:

»För nyttjanderätten erlägga bolagen till staten en royalty, som utgår med trehundrafemtiotusen (350,000) kronor för varje år under åren 1919—1937 samt därutöver för varje ton för bolagens räkning bruten och bortfraktad malm

i fråga om malm, som jämlikt bestämmelsen i § 2 skall tillkomma Norrbottens järnverks aktiebolag, två kronor per ton; samt

i fråga om malm, som enligt sagda bestämmelse skall tillkomma trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, för under åren 1919—1927 bortfraktad malm två kronor per ton men för efter 1927 års utgång bortfraktad malm tre kronor per ton; ägande dock bolaget under år 1927 påkalla prövning av skiljemän, vilka, därest bolaget kan visa, att vinsten å försäljningen av ifrågavarande malm icke kan antagas komma att uppgå till åtta kronor per ton, äga nedsätta den avgift, som utöver ovannämnda en gång för alla fastställda årliga belopp av 350,000 kronor skall utgå för varje ton bruten och bortfraktad malm, till en krona mindre än hälften av den beräknade vinsten, dock till lägst två kronor per ton; och må vid beräkning av nyssnämnda vinst hänsyn icke tagas till några av trafikaktiebolaget ingångna avtal eller vidtagna åtgärder, vilka kunna antagas hava på ett eller annat sätt tjänat det syfte, att bolagets vinst därigenom skulle kunna beräknas till lägre belopp än eljest kommit att ske. — — — — — — — — — — — — — — —

Av förenämnda ersättning skola 350,000 kronor erläggas i förskott den 31 december varje år; första gången således den 31 december 1918. För återstoden skall approximativ likvid erläggas den 31 december varje år för den kvantitet malm, som enligt kungl. järnvägsstyrelsens ungefärliga beräkningar under året brutits och utfraktats på grund av bestämmelserna i § 2 av detta kontrakt; och skall den slutliga regleringen av likviden äga rum senast den 1 juni påföljande år.»

Riksdagen biträdde förslaget med vissa ändringar, vilka i huvudsak gingo ut på att giltighetstiden för avtalet begränsades till åren 1919—1930.

De inkomster, som på grund av sist omförmälda överenskommelse skulle tillfalla statsverket redan under åren 1918 och 1919, uppförde riksdagen dels i tilläggsstat till riksstaten för år 1918 dels i riksstat för år 1919 under rubriken:

Inkomster av statens produktiva fonder.

Statens aktier:

Utdelning i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:

Enligt 1918 års överenskommelse.

På detta sätt har inkomsttiteln uppförts även i efterföljande riksstater. Ifrågavarande inkomst är emellertid, såsom av ovanstående redogörelse framgår, icke någon utdelning å statens aktier i nyssnämnda bolag eller överhuvudtaget någon utdelning å staten tillhöriga aktier, utan innebär ett tillgodogörande av en annan av de fördelar, som tillförsäkrades staten genom 1907 års överenskommelse. Den bör då uppföras under annan rubrik och synes lämpligen kunna upptagas såsom en särskild underavdelning bland »Egentliga statsinkomster».

Beloppet torde i enlighet med Grängesbergsbolagets i det följande införda beräkning få upptagas till kronor 750,000.

B. Inkomster av statens produktiva fonder.

I. Statens affärsverksamhet.

1. **Postverket,** bevillning, är i riksstaten för första halvåret 1923 uppfört med ett belopp av 9,000,000 kronor, vilket belopp beräknats bliva postverkets överskott å rörelsen 1922. I underdånig skrivelse den 14 nästlidne november beräknar emellertid generalpoststyrelsen det ekonomiska resultatet av poströrelsen under år 1922 sålunda:

inkomster omkring	68.7	miljoner kronor
driftkostnader omkring	54.7	» »
överskott »	14.0	miljoner kronor

Hela överskottet för år 1922 är avsett att inlevereras till statsverket under första halvåret 1923.

Generalpoststyrelsen framhåller, att de tidigare beräkningarna angående posttrafikens omfattning och de härflytande inkomsterna av den så att säga egentliga poströrelsen under år 1922 torde komma att i stort sett visa sig riktiga och fortsätter därefter sålunda:

»Detta förhållande kunde måhända giva generalpoststyrelsen anledning att vidhålla det förut gjorda antagandet, att poströrelsen skulle bibehållas vid samma omfattning under år 1923 som under år 1922. Emellertid har rörelsen under år 1922 visat en om än jämförelsevis ringa — visserligen tidigare beräknad — nedgång i förhållande till år 1921, och så osäkra och obestämbara, som förhållandena på det ekonomiska området nu äro och utsikterna för den närmare framtiden synas, anser generalpoststyrelsen för sin del försiktigheten böra bjuda att nu räkna med en ytterligare, låt vara mindre, nedgång i poströrelsen jämväl för år 1923.

I postverkets *inkomster för tidningsabonnemang* torde även någon minskning böra beräknas. Samma är förhållandet med *inkomsterna av den utrikes rörelsen,* nämligen för transitbefordran över Sverige av utländsk post, för portoandelar samt kursvinster. Sedan numera största delen av postverkets tillgodohavanden för transitbefordran under krigsåren likviderats — för närvarande återstå endast mindre fordringar från några länder — torde hädanefter i transitersättning inflyta endast jämförelsevis obetydliga belopp. Generalpoststyrelsen tillåter sig erinra om att före världskriget den ersättning, som generalpoststyrelsen hade att betala till främmande postförvaltningar för transitbefordran av svensk post över respektive främmande länder, med närmare 100,000 kronor årligen översteg inkomsterna från utlandet på titeln. På grund av den stora mängd utländsk post, som efter världskrigets utbrott dirigerades över Sverige, har postverket, huvudsakligen under de sista åren, erhållit gottgörelse, som mångdubbelt överstigit de likviderade utgifterna till utlandet för samma tid. De nya utredningar för bestämmande av de ömsesidiga gottgörelserna mellan postförvaltningarna för transitering, som verkställts efter världskrigets slut, hava givit vid handen, att postverket skall även hädanefter för transitbefordringen tillföras en inkomst, som överstiger vad postverket skall betala därför till främmande postförvaltningar.

Generalpoststyrelsen vill i detta sammanhang — liksom skett vid föregående tillfällen — framhålla, att det under nuvarande ekonomiska förhållanden måste ställa sig synnerligen vanskligt att med någon större grad av tillförlitlighet beräkna tidpunkten, då svenska postverket tillkommande inkomster av utrikes poströrelsen inflyta.

Även i de postverket tillkommande *ersättningarna för stämpelväsendets handhavande* samt för bestyret med kronoskatteuppbörden å landsbygden anser generalpoststyrelsen sig böra beräkna minskning i jämförelse med vad som därför influtit under år 1922. Vad den förstnämnda av dessa ersättningar beträffar, utgår densamma efter lika stor del av vederbörande tjänstemäns avlöningar, som den tid stämpelgöromålens skötande beräknas taga utgör av hela arbetstiden. Även om arbetsmängden för bestyret med stämpelförsäljningen är lika, måste således enbart minskade avlöningar medföra, att nu ifrågavarande ersättning blir mindre. Härtill kommer, att den icke oväsentliga nedgång, som stämpeluppbörden visar, torde föranleda minskning i postpersonalens arbete med stämpelgöromålen.

Ersättningen för kronoskatteuppbörden är beroende dels på antalet utsända debetsedlar och dels på antalet inbetalade skattepostanvisningar samt dessa anvisningars medelbelopp. Det kan måhända vara att antaga, såväl att detta medelbelopp nedgår, som att antalet restantier ökas under nuvarande ekonomiska förhållanden.

Beträffande *ersättningen för postverkets bestyr med utbetalande av folkpensioner* samt för postsparbanksrörelsens handhavande, räknar generalpoststyrelsen emellertid med att postverket skall från och med år 1923 tillgodoföras belopp, som närmare än nu är förhållandet, motsvara de verkliga utgifterna för sagda rörelsegrenar.

Vad den förstnämnda av dessa ersättningar beträffar, är densamma säkerställd, sedan 1922 års riksdag, på förslag av Kungl. Maj:t, å riksstaten för första halvåret 1923 beviljat ett anslag för ändamålet av 425,000 kronor. Verkställd utredning har givit vid handen, att med tillämpande av de av vederbörande departementschef föreslagna grunder, varemot varken Kungl. Maj:t eller riksdagen framställt erinran, den postverket under år 1923 tillkommande ersättning torde komma att belöpa sig till ungefärligen nämnda belopp.

Vidkommande *ersättningen för postsparbanksgöromålens handhavande* får generalpoststyrelsen anföra följande.

Enligt 1922 års riksdags beslut skall postsparbanken med utgången av år 1922 upphöra såsom självständigt ämbetsverk och vid ingången av år 1923 inordnas i postverket. Av förslaget om postsparbankens omorganisation samt statsmakternas behandling av detsamma vill det synas generalpoststyrelsen otvivelaktigt, att den egentliga poströrelsen skall tills vidare av inkomsterna på postsparbanksrörelsen tillgodoskrivas dels beloppet av de direkta merutgifter, som postsparbankens inordnande i postverket medför för verket, dels ock därutöver ett belopp såsom gottgörelse för bland annat postsparbanksgöromål vid postanstalterna. Enär generalpoststyrelsen i samtidigt härmed avgivet förslag till driftkostnadsstat för år 1923 å de olika utgiftstitlarna inräknat de merkostnadsbelopp, som enligt av vederbörande byråchef verkställd utredning kunna antagas komma att drabba postverket på grund av postsparbankens införlivande med verket — det sammanlagda, givetvis approximativt beräknade beloppet härav utgör 630,000 kronor — upptager generalpoststyrelsen nu samma belopp på inkomstsidan. Gottgörelsen för postsparbanks-

göromålens handhavande vid postanstalterna, vilken för åren 1921—1922 i avvaktan på utredning varit bestämd till allenast 87,000 kronor, har i samtidigt härmed avlåten särskild skrivelse till Konungen beräknats till 500,000 kronor för år 1923.

På grund av vad sålunda anförts har generalpoststyrelsen kommit till det resultat, att postverkets inkomster av poströrelsen för år 1923 med bibehållande av de posttaxor, som nu tillämpas och äro fastställda att gälla till och med utgången av sistnämnda år, kunna beräknas till 59,000,000 kronor eller ungefärligen till det tidigare kalkylerade beloppet 70,000,000 kronor, sedan därifrån dragits beräknad inkomstminskning på grund av den vidtagna portosänkningen.

Vad beträffar postverkets driftkostnader under år 1923 — däri, såsom antytts, jämväl äro inräknade de på de olika titlarna belöpande så att säga direkta utgifterna för postsparbanksrörelsen, sammanlagt omkring 630,000 kronor — har generalpoststyrelsen kalkylerat desamma till 53,000,000 kronor. I det avgivna förslaget till driftkostnadsstat för året i fråga har generalpoststyrelsen på däri närmare angivna skäl föreslagit upptagande under de särskilda huvudutgiftstitlarna av de belopp, som framgå av nedanstående tabell, vari jämväl införts motsvarande siffror ur den fastställda driftkostnadsstaten för år 1922 ävensom vederbörliga ökningS- respektive minskningsbelopp.

		År 1922	År 1923	Ökning (+) resp. minskning (—) år 1923 i förhållande till år 1922
A.	*Avlöningar*	27,760,000	26,045,000	— 1,715,000
B.	*Pensioner*	880,000	1,100,000	+ 220,000
C.	*Omkostnader*			
	1) postbefordran	16,350,000	13,900,000	— 2,450,000
	2) övriga omkostnader	5,720,000	5,125,000	— 595,000
D.	*Avsättning till förnyelsefond*	790,000	830,000	+ 40,000
E.	*Dyrtidstillägg*	9,200,000	6,000,000	— 3,200,000
	Summa	60,700,000	53,000,000	— 7,700,000

Om för erhållande av full jämförlighet från utgiftssumman för år 1923 dragas de 630,000 kronor, som beräknas belöpa på postsparbanken, skulle förslaget till driftkostnadsstat för år 1923 sluta på 52,370,000 kronor, och minskningen i förhållande till 1922 års stat alltså bliva 8,330,000 kronor.

Det ekonomiska resultatet av poströrelsen under år 1923 skulle sålunda ställa sig på följande sätt:

inkomster	kronor	59,000,000
driftkostnader	»	53,000,000
överskott	kronor	6,000,000

Generalpoststyrelsen föreslår, att sistnämnda belopp, 6,000,000 kronor, som beräknas bliva inlevererat till statskassan under första hälften av år 1924, upptages i riksstaten för budgetåret 1923—1924 såsom *inkomstöverskott av poströrelsen.*»

Vad generalpoststyrelsen sålunda anfört ger riksräkenskapsverket anledning till följande erinringar.

Att av den »jämförelsevis ringa» nedgången i poströrelsen under år 1922 i förhållande till år 1921 draga den slutsatsen, att man bör räkna med en nedgång även under 1923 i förhållande till 1922, synes riksräkenskapsverket vara att driva försiktigheten alltför långt. Enligt riksräkenskapsverkets mening bör man i stället, då det allmänna konjunkturläget efter allt att döma successivt förbättras, kunna förvänta ett uppåtgående under år 1923 i förhållande till 1922.

Även beträffande *inkomster för tidningsabonnemang* och *av den utrikes rörelsen* är riksräkenskapsverket av olika åsikt mot generalpoststyrelsen såtillvida, att riksräkenskapsverket icke finner någon anledning föreligga att ifråga om dessa inkomster räkna med lägre belopp för 1923 än för 1922.

Däremot gör riksräkenskapsverket ingen erinran mot vad generalpoststyrelsen anfört rörande postverket tillkommande *ersättningar för stämpelväsendets handhavande, för kronoskatteuppbörden* och *för bestyret med utbetalande av folkpensioner.*

Ersättningen för postsparbanksgöromålens handhavande har i ovan anförda skrivelse beräknats till 1,130,000 kronor, nämligen dels ersättning för de merkostnadsbelopp, tillsammans 630,000 kronor, som antagas komma att drabba postverket på grund av postsparbankens införlivande med verket, dels gottgörelse med 500,000 kronor för postsparbanksgöromålens handhavande vid postanstalterna. Ej heller mot denna beräkning, som innebär en ökning från 87,000 kronor, således med 1,043,000 kronor, har riksräkenskapsverket något att anmärka.

Sistnämnda ökning i postverkets bruttoinkomster har i generalpoststyrelsens beräkningar jämnt uppvägts av de minskningar, som styrelsen motser ifråga om andra inkomstkällor, med undantag för den minskning, som hänförts till portosänkningen. Resultatet har blivit ett beräknat inkomstbelopp av 59,000,000 kronor. Med hänvisning emellertid till vad riksräkenskapsverket i det föregående anfört om att man för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 snarare bör kunna vänta uppåtgående än nedgående konjunktur, anser sig riksräkenskapsverket kunna föreslå, att det av generalpoststyrelsen beräknade inkomstbeloppet höjes med åtminstone 3,000,000 kronor eller till 62,000,000 kronor. Efter avdrag av driftkostnader, 53,000,000 kronor, skulle då överskottet bliva 9,000,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har i förslagstabellen uppfört sistnämnda belopp.

2. **Telegrafverket.** Enligt den för telegrafstyrelsen gällande instruktionen av den 30 juni 1920, § 4, skall styrelsen månadsvis eller, därest hinder därför möter, kvartalsvis till statskontoret inleverera vad av tillgängliga kontanta trafikmedel icke erfordras såsom förlag för rörelsen under den närmast följande tiden samt, sedan räkenskapen för varje år avslutats, överskottet av telegrafverkets rörelse under året i den mån densamma överstiger vad som förut för året blivit till statskontoret inlevererat; börande, därest hinder för dylik slutleverering möter, anmälan därom göras till chefen för finansdepartementet och statskontoret.

Enligt telegrafstyrelsens uppgifter i underdånig skrivelse den 7 nästlidne november hava telegrafverkets *inkomster* och deras årliga stegring under senaste tioårsperioden uppgått till

år	kronor	ökning absolut	ökning i %
1912	17,267,005	1,677,662	10.76
1913	18,358,005	1,091,000	6.32
1914	20,863,571	2,505,566	13.65
1915	24,765,674	3,902,103	18.70
1916	29,038,938	4,273,264	17.25
1917	35,014,127	5,975,189	20.58
1918	52,301,357	17,287,230	49.37
1919	69,853,125	17,551,768	33.56
1920	90,132,351	20,279,226	29.03
1921	99,564,409	9,432,058	10.46

Överskottet av telegrafverkets rörelse har under senaste tio-årsperioden utgjort:

år	kronor	% å i medeltal disponerat kapital
1912	6,438,971	8.45
1913	6,292,442	7.69
1914	7,887,209	8.96
1915	10,708,045	11.55
1916	12,324,733	12.50
1917	14,496,879	10.45
1918	8,076,545	5.52
1919	931,219	0.52
1920	10,582,529	5.49
1921	18,950,838	8.92

Överskottet å telegrafverkets drift att levereras till statsverket under budgetåret 1 januari—30 juni 1923 beräknades till 8,300,000 kronor.

Det inkomstbelopp, som skall upptagas i riksstaten för budgetåret 1923—1924 och inlevereras på sätt i ovan åberopade § angives, har telegrafstyrelsen i skrivelse den 7 nästlidne november föreslagit till 16,200,000 kronor. Detta har skett under uttalad förutsättning att de nuvarande taxorna skola i det stora hela bliva gällande hela år 1923 och under antagande att trafiken kommer att något stegras. Inkomsterna för år 1922 har telegrafstyrelsen beräknat till 85,000,000 kronor och driftkostnaderna till 65,000,000 kronor, och kan man alltså, om denna beräkning är riktig, vänta, att 1922 års överskott kommer att uppgå till 20,000,000 kronor. För år 1923 beräknar telegrafstyrelsen inkomstbeloppet till 80,000,000 kronor och driftkostnaderna till 63,800,000 kronor eller ett netto uppgående till samma belopp, som styrelsen angivit sig kunna inleverera under budgetåret 1923—1924.

Riksräkenskapsverket, som saknar möjlighet att kontrollera riktigheten av telegrafstyrelsens antaganden, har uppfört sistnämnda belopp i bilaga A såsom överskott från telegrafverket. Därvid måste emellertid riksräkenskapsverket framhålla att detta sker under det antagandet, att det icke kommer att, såsom tillförene vid några tillfällen ägt rum, ifrågasättas att detta för de allmänna statsutgifterna avsedda belopp skall till någon del tagas i anspråk till avskrivningar eller rörelsekapital för telegrafverket. I sammanhang härmed vill riksräkenskapsverket erinra

därom, att telegrafstyrelsen i en särskild underdånig skrivelse den 7 nästlidne november anhållit att av 1922 års för budgeten av riksdagen redan beräknade överskott skulle få användas ett belopp av 5,000,000 kronor till avskrivning av i telegrafverket bundet kapital. Denna framställning har riksräkenskapsverket av flere skäl — förnämligast emedan medlen redan tagits i beräkning för de allmänna statsutgifterna och emedan hela avskrivningsförfarandet, sådant det här var avsett att praktiseras, är stridande mot principerna i 1911 års budgetreform — avstyrkt i underdånigt utlåtande den 18 nästlidne november.

3. **Statens järnvägar.** I underdånig skrivelse den 4 innevarande månad har järnvägsstyrelsen avgivit förslag till beräkning av den behållna inkomsten för budgetåret 1923—1924 och därvid först redogjort för storleken av den behållning, som numera synes vara att påräkna för instundande räkenskapsår, kalenderåret 1923, samt för densammas fördelning å första och andra halvåret.

I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni upptogs såsom från statens järnvägar inlevererad inkomst ett belopp av 8 miljoner kronor.

Enligt vad senast kända månadsresultat av driften gåve vid handen, kunde statens järnvägars inkomster, exklusive garanterat, av utgifterna beroende frakttillägg å bandelen Luleå—Riksgränsen för år 1923, bland annat på grund av taxeändring icke beräknas uppgå till mer än 190 miljoner kronor. Härav komme 18 miljoner å malmbanan, vilken numera skulle i bokföringshänseende bilda en självständig ekonomisk enhet, samt 172 miljoner kronor å statens järnvägar i övrigt. Anförda totalsummor hade beräknats fördelade på följande sätt:

	Första halvåret	Andra halvåret	Summa
	miljoner kronor		
Statens järnvägar exkl. malmbanorna:			
Persontrafik	31.0	35.7	66.7
Post	3.1	3.3	6.4
Godstrafik	45.9	46.9	92.8
Inkomst av hyresverksamhet	1.8	1.9	3.7
Extra och diverse inkomster	1.2	1.2	2.4
Summa inkomster	83.0	89.0	172.0

	Första halvåret	Andra halvåret	Summa
	miljoner kronor		
Malmbanan:			
Persontrafik	0.55	0.65	1.20
Post	0.05	0.05	0.10
Godstrafik exkl. lapplandsmalm	0.95	0.95	1.90
Lapplandsmalm	6.80	7.50	14.30
Inkomst av hyresverksamhet	0.15	0.15	0.30
Extra och diverse inkomster	0.10	0.10	0.20
Summa inkomster (exkl. frakttillägg)	8.60	9.40	18.00

Beträffande inkomsten av posttransporter vore härvid att märka, att styrelsen med anledning av förestående reglering av ersättningen för posttransporterna beräknat

densamma utgå efter för statens järnvägar något gynnsammare grunder än de, som förut och senast under år 1922 tillämpats. Styrelsen hänvisade i denna fråga till sin den 30 november 1922 daterade skrivelse angående ersättning för posttransporter å statens järnvägar under år 1923.

Liksom föregående år hade förslaget till kostnadsstat för år 1923 uppdelats i tvenne delar, en för malmbanan och en för statens järnvägar i övrigt. Delförslagen ifråga slutade på följande halvårs- och totalsummor:

	Första halvåret 1923	Andra halvåret 1923	Hela år 1923
	miljoner kronor		
Statens järnvägar exkl. malmbanan	74.6	65.4	140.0
Malmbanan	7.2	6.8	14.0

I siffrorna för andra halvåret inginge emellertid, då styrelsen ej alls kände vilka dyrtidstillägg, som av nästkommande års riksdag kunde komma att beslutas, endast i juli månad bokförd kostnad för dyrtidstillägget för juni månad, vilket därvid liksom för första halvåret i övrigt upptagits enligt nuvarande grunder.

Enligt träffat avtal mellan staten och Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag med flera skulle nämnda bolag för varje kalenderår såsom frakttillägg inbetala det belopp, varmed sammanlagda inkomsten å malmbanan understigit kostnaden för banans drift och underhåll jämte 5 procents ränta å byggnadskostnaden. Då den senare för 1923 kunde beräknas till cirka 110 miljoner kronor, skulle frakttillägget alltså komma att uppgå till ett belopp av 1.5 miljoner kronor ökat med malmbanans andel i dyrtidstillägget för månaderna juli—november 1923. Bortsåges tillsvidare från detta tillägg, finge man följande sammanställning av inkomster, utgifter och överskott för år 1923.

	Första halvåret	Andra halvåret	Summa
	miljoner kronor		
Statens järnvägar exkl. malmbanan:			
Inkomster	83.0	89.0	172.0
Utgifter	74.6	65.4	140.0
Överskott	8.4	23.6	32.0
Malmbanan:			
Inkomster, exkl. frakttillägg	8.6	9.4	18.0
Frakttillägg, i sin helhet bokfört å senare halvåret	—	1.5	1.5
Summa inkomster	8.6	10.9	19.5
Utgifter	7.2	6.8	14.0
Overskott	1.4	4.1	5.5

För hela statens järnvägar kunde alltså under förestående antagande räknas med följande överskott:

Första halvåret 1923	9.8	miljoner kronor
Andra » »	27.7	» »
Tillsammans	37.5	miljoner kronor

Dyrtidstillägg hade härvid ej medräknats för årets sista fem månader. Styrelsen meddelade emellertid att med dyrtidstillägget beräknat enligt nuvarande grunder och efter i kostnadsförslaget använd levnadskostnadsindex, 185, ovan anförda summor för andra halvåret skulle undergå följande förändringar:

Statens järnvägar, exkl. malmbanan. Utgifterna ökades och överskottet minskades med 10 miljoner kronor. *Malmbanan.* Utgifterna och alltså även det garanterade frakttillägget ökades med 0.8 miljoner kronor. Överskottet bleve alltså oförändrat.

Beträffande det ekonomiska resultatet under tiden juli 1923—juni 1924 ville styrelsen först framhålla, att vid den ännu rådande osäkerheten i de ekonomiska förhållandena förutberäkningen av inkomster och utgifter givetvis måste vara förenad med stor osäkerhet. Av särskilt stor betydelse vore därvid, med vilken taxa man kunde hava att räkna. Då emellertid enligt styrelsens mening de ekonomiska förhållandena för närvarande vore sådana, att någon taxesänkning icke kunde komma ifråga, förrän trafikintensiteten stigit så mycket över för 1923 antagen nivå, att med därav följande bättre utgiftsrelation full kompensation för taxesänkningen erhållits, förutsatte styrelsen samma trafikinkomster och så när som på dyrtidstillägget samma utgifter, som ovan beräknats för kalenderåret 1923. Man komme under detta antagande för hela 12-månadersperioden till i följande sammanställning angivna inkomster, utgifter och överskott.

	Andra halvåret 1923	Första halvåret 1924	Summa
	miljoner kronor		
Statens järnvägar exkl. malmbanan:			
Inkomster	89.0	83.0	172.0
Utgifter	65.4	62.6	128.0
Överskott	23.6	20.4	44.0
Malmbanan:			
Inkomster exkl. frakttillägg	9.4	8.6	18.0
Frakttillägg	1.5	—	1.5
Summa inkomster	10.9	8.6	19.5
Utgifter	6.8	6.2	13.0
Överskott	4.1	2.4	6.5

För hela statens järnvägar kunde alltså under förestående antagande räknas med följande överskott.

Andra halvåret 1923	27.7	miljoner kronor
Första » 1924	22.8	» »
Tillsammans	50.5	miljoner kronor

Till utgiftsummorna torde emellertid även i detta fall få läggas kostnaderna för något dyrtidstillägg och upplysningsvis meddelade styrelsen, att med nuvarande dyrtidstillägg oförändrat (index 185) ovanstående summor för hela budgetåret beräknades undergå följande förändringar.

Statens järnvägar exkl. malmbanan. Utgifterna ökades och överskottet minskades med 22 miljoner kronor. *Malmbanan.* Garanterade frakttillägget ökades med 0.8 miljoner kronor, utgifterna ökades med 1.8 miljoner kronor, överskottet minskades med 1.0 miljon kronor.

I anslutning till vad järnvägsstyrelsen sålunda anfört har riksräkenskapsverket i förslagstabellen upptagit såsom överskott från statens järnvägar att tillflyta statskassan under budgetåret 1923—1924 ett belopp av 27,500,000 kronor.

4. **Statens vattenfallsverk.** I riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 har uppförts såsom överskott å driften vid statens vattenfallsverk ett belopp av 7,050,000 kronor, därav 7,000,000 kronor för kraftverken och 50,000 kronor för fastighetsförvaltningen, under det att för kanalverken intet driftöverskott beräknades uppstå. I underdånig skrivelse den 15 nästlidne november har vattenfallsstyrelsen ifråga om driftkostnaderna under år 1923 beräknat, att å dessa, på grund, bland annat, av lägre personalkostnader, skulle uppstå en minskning av 650,000 kronor i förhållande till 1922 års stat, om icke utgiftsposten för utskylder synts böra ökas och avsättningarna till förnyelsefonder komma att växa med stigande inkomster, varjämte en post å 100,000 kronor för bränsleförbrukning vid primärstationen i Västerås, utan motsvarighet i 1922 års stat, upptagits i staten för år 1923. Med hänsyn härtill hade slutsumman för driftkostnaderna för år 1923 upptagits 30,000 kronor högre än för 1922 eller till 8,760,000 kronor.

Fördelningen framgår av följande tablåer.

A. *Gemensamma utgifter för driften.*

I. Vattenfallsstyrelsen.

Personalkostnader	kr.	450,000	
Övriga kostnader	»	125,000	575,000

II. Övriga gemensamma utgifter.

Bidrag till pensionsfonden för ordinarie tjänstemän	»	19,500	
Bidrag till pensionering av icke ordinarie personal enligt nådigt brev den 29 juni 1917	»	51,500	
Räntor å pensionsfonder	»	22,000	
Belöningar, gratifikationer och studieresor för tjänstemän	»	20,000	
Diverse kostnader, såsom gemensamma postavgifter, tryckningskostnader, kommittékostnader, representationskostnader m. m.	»	52,000	165,000
		Summa kr.	740,000.

B. *Driftkostnader för de olika förvaltningarna.*

(Med inberäknande av andelar i förenämnda gemensamma utgifter.)

I. Kraftverk.

	Trollhätte kraftverk	Älvkarleby kraftverk	Motala kraftverk	Porjus kraftverk	Västerås kraftverk inkl. västra stamlinjen	Diverse provisoriska kraftstationer m. m.
Drift- och underhållskostnader:						
För primärstationer	370,000	275,000	50,000	280,000	250,000	40,000
» primärlinjer	150,000	100,000	65,000	20,000	50,000	—
» sekundärstationer	160,000	170,000	30,000	10,000	—	—
» sekundärlinjer, tertiärstationer, tertiärlinjer och kvartärnät	175,000	300,000	55,000	10,000	—	3,000
» förråd	30,000	50,000	8,000	20,000	10,000	—
» mätare, inberäknat kontrollering och avskrivning	75,000	70,000	30,000	5,000	—	1,000
» övriga inventarier, inberäknat avskrivning	40,000	35,000	22,000	15,000	10,000	1,000
Säger	1,000,000	1,000,000	260,000	360,000	320,000	45,000
Allmänna omkostnader:						
Lokalförvaltningens administrations- och distributionskostnader (inklusive distriktskontoren)	295,000	650,000	120,000	70,000	30,000	2,000
Pensioner, livräntor och kostnad för sjukvård	30,000	25,000	10,000	10,000	5,000	1,000
Utskylder	350,000	150,000	25,000	150,000	20,000	1,000
Diverse kostnader och oförutsedda utgifter	25,000	25,000	20,000	20,000	10,000	1,000
Säger	700,000	850,000	175,000	250,000	65,000	5,000
Avsättning till förnyelsefond	560,000	500,000	100,000	190,000	490,000	—
Andel i gemensamma utgifter för driften	240,000	220,000	50,000	70,000	45,000	5,000
Summa kronor	2,500,000	2,570,000	585,000	870,000	920,000	55,000

II. Kanalverk.

	Trollhätte kanalverk	Södertälje kanalverk
Drift- och underhållskostnader:		
För farleden med därtill hörande anläggningar	350,000	38,000
» belysning av farleden	25,000	1,000
» bostäder	25,000	1,000
» förråd och inventarier, inberäknat avskrivning	20,000	4,000
» bogserbåtar, inberäknat avskrivning	38,000	24,000
Säger	458,000	68,000
Allmänna omkostnader:		
Lokalförvaltningens administrationskostnader (inkl. kanalkontoren)	151,000	21,000
Kostnader för lotsning	18,000	—
Pensioner, livräntor och kostnader för sjukvård	34,000	10,000
Ersättningar till strandägare samt onera och utskylder	10,000	—
Diverse kostnader och oförutsedda utgifter	13,000	1,000
Säger	226,000	32,000
Avsättning till förnyelsefond	46,000	5,000
Andel i gemensamma utgifter för driften	50,000	5,000
Summa kronor	780,000	110,000

III. Fastighetsförvaltning.

	Fastigheter vid Göta älv	Fastigheter vid Lule älv	Övriga fastigheter
Drift- och underhållskostnader:			
För bostads- och industriområden	26,000	18,000	—
» diverse fastigheter	36,000	15,000	24,000
» förråd och inventarier	5,000	—	—
Säger	67,000	33,000	24,000
Allmänna omkostnader:			
Lokalförvaltningens administrationskostnader	54,000	15,000	5,000
Pensioner, livräntor och kostnader för sjukvård	3,000	—	—
Utskylder	45,000	9,000	45,000
Diverse kostnader och oförutsedda utgifter	3,000	1,000	1,000
Säger	105,000	25,000	51,000
Avsättning till förnyelsefond	10,000	—	—
Andel i gemensamma utgifter för driften	13,000	7,000	35,000
Summa kronor	195,000	65,000	110,000

De beräkneliga överskotten å 1923 års drift framgå av följande sammanställning, som verkställts på grundval av från vattenfallsstyrelsen lämnade uppgifter.

	Brutto-inkomster	Drift-kostnader	Överskott(+) eller underskott (—)
Kraftverk:			
Trollhätte kraftverk	6,090,000	2,500,000	+3,590,000
Älvkarleby »	6,600,000	2,570,000	+4,030,000
Motala »	1,360,000	585,000	+ 775,000
Porjus »	1.370.000	870,000	+ 500,000
Västerås »	60,000	920,000	— 860,000
Diverse provisoriska kraftstationer m. m.	20,000	55,000	— 35,000
Säger kraftverk	15,500,000	7,500,000	+8,000,000
Kanalverk:			
Trollhätte kanalverk	1,000,000	780,000	+ 220,000
Södertälje »	140,000	110,000	+ 30,000
Säger kanalverk	1,140,000	890,000	+ 250,000
Fastighetsförvaltning:			
Fastigheter vid Göta älv		195,000	
» » Lule »		65,000	
Övriga fastigheter		110,000	
Säger fastighetsförvaltning	430,000	370,000	+ 60,000
Summa	17.070,000	8,760,000	+8,310,000

I enlighet med i Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 195 till 1922 års riksdag omförmäld organisationsförändring vid statens vattenfallsverk upptager förevarande statförslag inga kostnader för räkenskapsavdelningen i Trollhättan. Motsvarande kostnader hava inräknats i vederbörande lokalförvaltningars administrationskostnader.

Totalkostnaderna för vattenfallsstyrelsen med dess samtliga byråer, vilka kostnader för år 1921 uppgingo till c:a 2,500,000 kronor, beräknas för år 1922 till c:a 1,600,000 samt för år 1923 till c:a 1,500,000 kronor. Att vattenfallsstyrelsens på driften belöpande kostnader i statförslaget det oaktat upptagits till samma belopp som för innevarande år är beroende av, att till följd av byggnadsarbetenas minskade omfattning en proportionsvis större del än förut av ifrågavarande kostnader måste påföras driften.

De belopp, som kunna förväntas bliva till statsverket inlevererade under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 och som sålunda böra upptagas i riksstaten för nämnda budgetår, beräknar styrelsen i en särskild underdånig skrivelse den 15 nästlidne november sålunda:

kraftverk	kronor	8,000,000
kanalverk	»	250,000
fastighetsförvaltning	»	50,000
	kronor	8,300,000.

I enlighet härmed har riksräkenskapsverket infört dessa titlar i sin förslagstabell.

5. **Statens domäner.** I skrivelse till finansdepartementet den 24 sistlidne oktober har domänstyrelsen, som redan under innevarande år varit i tillfälle att till statsverket inleverera vad styrelsen förut beräknat icke kunna levereras förrän under första halvåret 1923, omförmält, att styrelsen nu ansåge sig i stånd att före ingången av juli månad 1923 inleverera ytterligare 2 miljoner kronor.

Vad sedan anginge tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, vore frågan om inlevererings av domänfondens överskott i främsta rummet beroende på resultatet av de stora skogsauktionerna innevarande höst, men dessutom på de underhandsförsäljningar, som kunde komma att äga rum, samt den utsträckning, i vilken sådana virkesköpare, vilka erhållit anstånd med köpeskillingens erläggande, kunde fullgöra sin betalningsskyldighet. Såvitt styrelsen redan då kunde bedöma dessa olika faktorer, borde vid utgången av år 1923 å styrelsens giroräkning innestå ett belopp av omkring 26 miljoner kronor, varav 18 miljoner kronor, i den mån dessa icke då redan tagits i anspråk, utgjorde fonderade medel och 8 miljoner kronor domänfondens överskott. Inkomster och utgifter under första halvåret 1924 torde, enligt styrelsens förmenande, komma att ungefärligen täcka varandra.

Under förutsättning att de fonderade medlen i viss utsträckning komme att användas till rörelsekapital, borde sålunda under budgetåret 1923—1924 kunna till statsverket inlevereras omkring 8 miljoner kronor.

Sedermera har domänstyrelsen i underdånig skrivelse den 25 nästlidne november i sitt generalförslag angående driftkostnader för domänverket under år 1923 upptagit dessa till

första halvåret	kronor	9,147,845
andra »	»	8,352,155
	Summa	17,500,000.

Beträffande inkomsterna under samma år anför styrelsen, att omkring 30,000,000 kronor torde kunna upptagas såsom bruttoinkomster från statens skogar och jordbruksdomäner, av vilket belopp 10,000,000 kronor torde kunna hänföras till första halvåret och 20,000,000 kronor till andra halvåret.

Enligt denna beräkning skulle ett överskott av 12,500,000 kronor vara att vänta för år 1923, därav närmare 12,000,000 kronor för senare halvåret. Om också en del av dessa överskottsmedel icke kunna levereras före den 1 juli 1924, måste å andra sidan den ökade betalningsförmågan hos köparna och de över huvud stigande konjunkturerna, vilka även domänstyrelsen i sin skrivelse av den 24 oktober framhållit, få antagas medföra, att en betydande del av de äldre överskottsmedel, som till följd av beviljade uppskov med kontrakterade virkeslikvider ännu återstå olevererade, inflyta under budgetåret 1923—1924. Nämnda överskottsmedel uppgingo vid slutet av år 1921 till mera än 45,000,000 kronor, varav nu äro levererade 10,000,000 kronor. Riksräkenskapsverket har därför ansett sig kunna för sistnämnda budgetår förslagsvis beräkna ett till 15,000,000 kronor avrundat belopp.

Riksräkenskapsverket gör denna beräkning med hänsyn till vad under nuvarande ordning kan ernås. Men ämbetsverket kan icke underlåta att på samma gång framhålla, att denna ordning är budgetmässigt otillfredsställande. Då domänverket saknar annat rörelsekapital än de inneliggande överskotten, ingå i dessa överskott, vilka borde inbetalas till statsverket successivt som de uppstå och senast kort tid efter varje driftårs utgång, fordringar av flera slag, i permanent lager

liggande virke, ständiga förskott för flottleder etc. Inlevereringarna till statsverket bliva därför ojämna och beroende av skiftande faktorer samt svåra att förutberäkna. Riksräkenskapsverket måste därför framhålla det trängande behovet därav, att den alltjämt svävande frågan om domänverkets rörelsekapital bringas till en lösning.

II. Statens aktier.

1. **Utdelning i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag.** Enligt meddelande från trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund torde under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 på grund av statsavtalen angående malmbrytning i Lappland följande inbetalningar till statsverket kunna beräknas:

den 31 december 1923:

utdelning å preferensaktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag för bokföringsåret 1922—1923 enligt 1907 års avtal:			
för 3,500,000 ton Kirunamalm à 1 krona per ton för hälften	kr.	1,750,000	
» 1,000,000 ton Gellivaremalm à kronor 0.50 per ton för hälften	»	250,000	kr. 2,000,000.
avgift från Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund för brytning i Luossavaara under kalenderåret 1923 enligt 1918 års avtal:			
minimiavgift	kr.	350,000	
tillägg för 200,000 ton à 2 kronor	»	400,000	kr. 750,000

den 15 april 1294:

royalty enligt 1908 års statsavtal för kalenderåret 1923 beräknad å 220,000 ton Kirunamalm à 2 kr.	kr.	440,000	
och å 80,000 ton Gellivaremalm à 2.50	»	200,000	kr. 640,000
tillsammans			kr. 3,390,000.

Förestående belopp kronor 2,000,000 och kronor 640,000 har riksräkenskapsverket uppfört i förslagstabellen å nu ifrågavarande inkomsttitel. Beloppet enligt 1918 års avtal, 750,000 kronor, har riksräkenskapsverket redan omförmält här ovan under rubriken »Egentliga statsinkomster. IV. Royalty för nyttjanderätten till Luossavaara malmfält.»

2. **Utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet** upptager riksräkenskapsverket till samma belopp, som utdelats under åren 1921 och 1922, nämligen 31 procent å stamaktiekapitalet eller 8,990,000 kronor.

III. Statens utlåningsfonder (överskott).

Med stöd av i statskontoret verkställda beräkningar (bil. C) och med antagande av förvaltningsbidrag, utgående från täckdikningslånefonden med 25,000 kronor, från gödselvårdslånefonden med 10,000 kronor samt från egnahemslånefonden

med 470,000 kronor har riksräkenskapsverket i förslagstabellen upptagit nedanstående belopp såsom överskott från statens utlåningsfonder. Räntebeloppen från lånefonden för räntefria studielån, dräneringsfonden, lånefonden för inköp av ädla avelsston samt lånefonden för inköp av renar hava därvid, trots sina ringa belopp, medtagits för att fondernas plats i budgeten må varda i riksstaten angiven. Av samma anledning har även täckdikningslånefonden upptagits, ehuru intet överskott därifrån kan påräknas.

Lånefonden för tjänstemannasamhället i Mörby	kronor	115,000
Lånefonden för bekämpande av arbetslösheten bland stenarbetare	»	115,000
Vattenkraftslånefonden	»	105,000
Lånefonden för räntefria studielån	»	100
Odlingslånefonden	»	410,000
Torvindustrilånefonden	»	100,000
Egnahemslånefonden	»	3,330,000
Fiskerilånefonden	»	140,000
Dräneringsfonden	»	100
Norrländska nyodlingsfonden	»	20,000
Jordförmedlingsfonden	»	60,000
Lånefonden för inköp av ädla avelsston	»	100
Täckdikningslånefonden	»	—
Allmänna nyodlingsfonden	»	5,000
Norrländska andelsmejerifonden	»	6,000
Kraftledningslånefonden	»	300,000
Gödselvårdslånefonden	»	30,000
Lånefonden för mindre linberedningsanstalter	»	5,000
Norrbottens nybyggeslånefond	»	5,000
Hantverkslånefonden	»	13,600
Rederilånefonden	»	700,000
Lånefonden för inköp av renar	»	100
Kolonisternas kreaturslånefond	»	1,400.

Från riksgäldskontoret har riksräkenskapsverket inhämtat, att ränteavkastningen för budgetåret 1923—1924 av allmänna järnvägslånefonden beräknats till 1,718,000 kronor, av bibanelånefonden till 66,600 kronor och av allmänna byggnadslånefonden till 18,900 kronor, vilka belopp upptagits i rikräkenskapsverkets förslagstabell.

IV. Statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Avkastningen av denna fond har riksräkenskapsverket i överensstämmelse med beräkningen i bil. C upptagit till 2,200,000 kronor.

C. Andel i riksbankens vinst.

Ehuru riksräkenskapsverket icke här kan beräkna något belopp, har riksräkenskapsverket i Tab. A. infört själva titeln för att angiva dess nomenklatur och plats i riksstaten.

D. Andel i aktiebolaget vin- och spritcentralens vinst.

Detta bolag och dess dotterbolag intaga beträffande partihandeln med rusdrycker en monopolställning, vilken uppkommit därigenom, att samtliga rättigheter till handel med vin och spirituosa, brännvinsförsäljningsbolagens rättigheter undantagna, och samtliga spritreningsverk i riket i en eller annan form införlivats med aktiebolaget vin- och spritcentralen (till en början delvis med aktiebolaget stockholmssystemet) och därigenom att kontrollstyrelsen (Kungl. Maj:t på underdåniga besvär i förekommande fall) avslagit samtliga inkomna ansökningar om erhållande av rättigheter till partihandel med rusdrycker utom för aktiebolaget vin- och spritcentralen och dess dotterbolag.

Vinstutdelningen till aktieägarna är i fråga om preferensaktier begränsad till sju procent av aktiebeloppet och i fråga om stamaktier till det belopp, som motsvarar genomsnittlig aktiebelåningsränta för räkenskapsåret, uträknad av riksbanken.

Återstående vinst skall enligt § 6 i bolagsordningen efter det avsättningar till reservfond och pensionsfond blivit gjorda, i den mån den ej enligt § 8 användes för inlösen av preferensaktier eller för sådant ändamål avsättes, inlevereras till statskontoret för statsverkets räkning.

Denna bestämmelse om inleverering till statskontoret, som nu innehålles i § 6, förefanns icke i den vid konstituerande stämma den 17 oktober 1917 antagna bolagsordningen. I § 16 av denna ordning bestämmes aktieägarnas rösträtt på bolagsstämma, och i § 15 av samma ordning uppräknas bland ärenden, som skola till behandling förekomma å ordinarie bolagsstämma »fråga om användning av den vinst som å bolagets rörelse uppkommit, samt, därest vinstutdelning beslutes, när densamma får av aktieägarna lyftas».

Någon omformulering av dessa bestämmelser vidtogs icke, när § 6 ändrades på sätt i det föregående angivits. Också yttrade bolagets styrelse i skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet den 28 maj 1921, att »bolagets stamaktieägare enligt den för bolaget gällande ordningen äga att träffa slutligt avgörande rörande disponibla vinstmedels fördelning.»

Riksräkenskapsverket tillåter sig här erinra, att riksräkenskapsverket i underdånig skrivelse den 3 november 1921, efter att hava redogjort för förestående bestämmelser och konstaterat, att en stor del av bolagets tillgångar voro fast placerade, fäste uppmärksamheten på att, så länge bolagsordningen icke inrymmer någon rätt för staten att inverka på placeringen och så länge samma ordning väl föreskriver, *att,* men icke *när* viss andel av vinsten skall inlevereras till statsverket, statens rätt kan göras mer eller mindre illusorisk, även om icke bolagsstämman anser sig, med stöd av § 15, hava rätt att utan avseende på föreskriften i § 6 besluta om vinstutdelning och vinstfördelning. Riksräkenskapsverket hemställde, att Eders Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida och på vilket sätt rättelse må kunna åvägabringas i här ovan antydda missförhållanden. Det ville synas riksräkenskapsverket som om bolagets monopolställning skulle medföra möjlighet för Eders Kungl. Maj:t att påfordra sådan ändring i bolagsordningen, att den staten tillkommande andel i bolagets vinst bleve närmare bestämd, samt att säkerhet vunnes,

att vinstmedlen till sitt fulla belopp omedelbart efter bolagsstämman inlevererades till statskontoret.

Beträffande storleken av de vinstmedel, som under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 kunna antagas bliva från bolaget inbetalta till statsverket, har bolagets styrelse i skrivelse till riksräkenskapsverket den 18 sistlidne november såsom en huvudsynpunkt framhållit, att styrelsen städse ansett, att bolaget borde bedriva verksamheten så, att bolaget kunde försälja sina varor till lägsta pris. Ett stöd för denna uppfattning hade styrelsen funnit i det uttalande, som den 29 november 1921 avgivits till finansministern av sakkunniga för utredning av organisationen av partihandeln med spritdrycker. De sakkunniga hade nämligen, bland annat, yttrat, att, enligt vad av motiven till gällande rusdrycksförsäljningsförordning framginge, främsta syftet vid rusdrycksförsäljningens bedrivande icke vore att bereda statsverket inkomst utan att så anordna densamma, att därmed åstadkommes så ringa skada som möjligt.

När förslag till höjning i omsättningsskatten godkändes av innevarande års riksdag förutsatte riksdagen enligt vad av handlingarna framginge, att minuthandelsprisen på grund härav ej skulle höjas. Detta kunde möjliggöras endast på sådant sätt, att partihandelsprisen i motsvarande mån sänktes, vilket också skedde, i det att bolaget i samband med omsättningsskattens ökning från 50 till 65 % per den 1 juli 1922 sänkte samtliga pris å spritdrycker så mycket, att dessa kunde i detaljhandeln försäljas till, trots skatteökningen, oförändrade pris.

De sålunda nedsatta partiprisen på spritdrycker och de alltjämt i anslutning till världsmarknadens sjunkande prisnivå för viner likaledes nedsatta vinpriserna vore tydliga uttryck för bolagets strävan att för sin prispolitik tillämpa ovan angivna grunder, som också stode i överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t och riksdagen förutsatt vid beslutet om högre omsättningsskatt. Det hade även, såsom redan nämnts, alltid varit bolagets uppfattning, att dess varor borde säljas till så billiga pris som möjligt, och att dess prispolitik borde bestämmas allenast av de faktorer, som för varje annan normal affärsverksamhet borde vara gällande, i vilken endast normala vinster eftersträvades, i detta fall möjliggörande föreskriven begränsad utdelning till aktieägarne och skälig fondering, samt det eventuella överskott, som inom en rörelse av här ifrågavarande betydande omfattning kunde komma att uppstå på grund av att vid prisberäkningarna, särskilt under nu rådande förhållanden, en viss marginal ur säkerhetssynpunkt måste upprätthållas.

Bolagets möjligheter att inleverera vinstmedel till statsverket begränsades sålunda, sedan nu berörda grunder för prispolitiken blivit de för bolaget bestämmande, inom den ram, som angåves av den nyss antydda marginalen. Under sådana omständigheter torde bolaget icke kunna utfästa sig för en på förhand till beloppet bestämd inbetalning till statsverket.

Så länge bolaget bibehölles vid sin nuvarande ställning såsom enskilt bolag, enligt nu gällande bestämmelser för partihandeln, torde någon ändring av bolagets prispolitik, i syfte att för bolaget möjliggöra att, såsom skett under de två senaste åren, till staten såsom vinstmedel inleverera mera betydande och på förhand någorlunda bestämbara belopp, icke böra ifrågakomma.

Vad bolagets styrelse sålunda anfört lärer icke kunna tolkas och icke heller vara avsett att tolkas annorlunda än att någon inkomst av betydelse för 1923—1924 års statsreglering icke kan påräknas såsom andel i aktiebolaget vin- och spritcen-

tralens vinst. Då riksräkenskapsverket icke känner, i vilken mån Eders Kungl. Maj:t och riksdagen hava för avsikt att med stöd av § 6 i bolagsordningen utnyttja bolagets monopolställning och påverka bolagets prispolitik samt affärsrörelse i övrigt, och då riksräkenskapsverket icke har befogenheten att å statens vägnar granska vin- och spritcentralens räkenskaper och dymedelst draga slutsatser i avseende å dess finansiella kapacitet, har riksräkenskapsverket icke kunnat upptaga något belopp under förevarande titel i sin förslagstabell.

E. I anspråk tagna kapitaltillgångar.

I. Uppkomna av andra statsinkomster än lånemedel.

Reservationer å riksstatsanslag. Riksräkenskapsverket, som i skrivelse den 18 nästlidne november till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, angående disposition av behållningar å anslag till odlingsföretag och till dräneringsfonden, föreslagit, att en förefintlig reservation av 1,549,194 kronor å anslaget »IX K 15/1920. Bidrag till odlingsföretag m. m.» må tagas i anspråk i riksstaten för budgetåret 1923—1924, har i tab. A under ovanstående titel infört nyssnämnda belopp.

Allmänna byggnadslånefonden. Under denna titel har riksräkenskapsverket uppfört det av riksgäldskontoret föreslagna beloppet, 20,800 kronor.

II. Uppkomna av lånemedel.

Beträffande *allmänna järnvägslånefonden* har riksräkenskapsverket i bil. A infört det belopp av 950,000 kronor, som från riksgäldskontoret uppgivits kunna tagas i anspråk, samt för *dräneringsfonden* det belopp av 738,996 kronor, som riksräkenskapsverket i här ovan omnämnda skrivelse den 18 november 1922 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i sådant avseende föreslagit, varvid riksräkenskapsverket erinrar, att, såsom också i förenämnda skrivelse framhölls, möjligen endast en del av sistnämnda belopp kan tagas i anspråk, därest nämligen beloppet skulle komma att delvis disponeras enligt förut givna bestämmelser.

I behandlingen av detta ärende hava jämte undertecknade deltagit byråcheferna Andersson och Litzén.

Stockholm den 9 december 1922.

Underdånigst
CHR. L. TENOW.

K. BECKMAN.

Oscar Jelf.

Till KONUNGEN.

Sedan riksräkenskapsverket den 9 innevarande december avgav sin inkomstberäkning för budgetåret 1923—1924 hava beträffande inkomst- och förmögenhetsskatten vissa sifferuppgifter, som böra ha inflytande på titelns beräkning, kommit till riksräkenskapsverkets kännedom, vilka uppgifter icke i kontrollerat skick förelågo vid ärendets föredragning i ämbetsverket.

I anledning härav har omräkning med användning av alla nu tillgängliga uppgifter här företagits med det resultat, att skattens beräkning för nämnda budgetår bör kunna höjas till 127,200,000 kronor.

Skatten inflyter till huvudsaklig del under månaderna november och december och har därför i riksstaten för första halvåret 1923 endast kunnat uppföras med ett mindre, mot väntad uppbörd av restförda skatter svarande belopp.

I riksstaten för innevarande år är skatten upptagen sålunda:

Skatt å inkomst och förmögenhet	kronor	178,000,000
B-skatt å aktiebolag m. fl.	»	7,000,000
Summa	kronor	185,000,000.

Enligt från statistiska centralbyrån erhållna preliminära uppgifter svara häremot följande faktiskt debiterade belopp:

För enskilda	kronor	131,706,798	
A-skatt av bolag	»	45,677,719	177,384,517
B-skatt av bolag			11,444,659
Summa	kronor		188,829,176.

Enligt erfarenheten från nästföregående år får man bereda sig på att av debiterade belopp ungefär 11 procent komma på restlängd och att således den nyss avslutade skatteuppbörden kommer att inbringa i runt tal ett belopp av 168,000,000 kronor. Överensstämmelsen mellan beräkning och verklighet måste i allt fall betecknas såsom god.

Enligt förenämnda preliminära sifferuppgifter utgjorde den för innevarande år till bevillning uppskattade *inkomsten av fast egendom* 318,000,000 kronor. Denna siffra anger emellertid jämlikt 11 § 2 mom. i bevillningsförordningen endast den inkomst av fast egendom, som återstår efter avdrag för jordbruksfastighet av 6 procent och för annan fastighet av 5 procent av egendomens taxeringsvärde vid näst föregående års utgång. Men inkomstskatt skall erläggas för *hela* inkomsten. Till förestående siffror böra därför vid ifrågavarande kalkyl läggas de avdragna beloppen. Huru stora dessa i verkligheten varit, torde icke nu kunna med säkerhet beräknas. Efter en approximativ uppskattning har riksräkenskapsverket antagit inkomsten av fast egendom till 900,000,000 kronor.

Inkomst under år 1919 av kapital var år 1920 uppskattad till 504 miljoner kronor. I den P. M., som var fogad vid ekonomiska rådets skrivelse den 30 maj 1921 till statsrådet och chefen för finansdepartementet, beräknades på angivna grunder, att nyssnämnda belopp var fördelat i:

utdelning å aktier	kronor	263,000,000
övrig inkomst av kapital	»	241,000,000

Sistnämnda belopp antogs bli oförändrat två år senare, under det att utdelningen å aktier antogs nedgå med 40 procent, således till 158,000,000 kronor. Hela inkomsten av kapital skulle således nedgå till i runt tal 400,000,000 kronor.

Enligt nu föreliggande statistik uppgår beloppet för innevarande år i själva verket till 550,000,000 kronor. Dessa siffror visa, att någon jämkning i antagandena måste göras. Härvid bör beaktas, att de enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt till s. k. A-skatt beskattningsbara beloppen för inländska aktiebolag och solidariska bankbolag hava uppgått till:

1920	kronor	1,121,000,000
1921	»	895,000,000
1922	»	408,000,000,

utvisande en sänkning från 1920 till 1921 med 20 procent och från 1921 till 1922 med nära 54 procent. Dessa sänkningar gå givetvis ett år senare igen i avseende på utdelningar å aktier. Därvid bör dock ihågkommas, att vid den utdelning, som ägt rum i år, en tydlig strävan att hålla skenet uppe föranledde utdelning av reserverade vinstmedel, varför sänkningen i utdelning då icke torde varit proportionsvis fullt så stor, som sänkningen året förut i bolagsvinsterna. I motsats däremot lärer man med den försiktighetstendens, som nu gör sig gällande, få i fråga om utdelningen under nästa år räkna med en något större procentuell sänkning.

Med beaktande härav har riksräkenskapsverket för år 1923 räknat med en till 340,000,000 kronor uppskattad inkomst av kapital. Efter en mot siffrorna för innevarande år proportionell fördelning, skulle av sistnämnda summa belöpa på aktiebolag och solidariska bankbolag 11 och på andra skattskyldiga 329 eller i runt tal 10 och 330 miljoner kronor.

Inkomst av arbete uppskattades

1920 till ett värde av	kronor	3,825,000,000
1921 » » » »	»	4,714,000,000
1922 » » » »	»	4,030,000.000.

Räknar man här med en nedsättning av 20 procent får man för den uppskattning, som skall göras år 1923, ett belopp av *3,200,000,000 kronor.*

Inkomst av rörelse har uppskattats

1920 till	kronor	1,881,000,000
1921 »	»	1,510,000.000
1922 »	»	904,000,000.

Av sistnämnda belopp komma 380,000,000 kronor på aktiebolag och solidariska bankbolag och 524,000,000 kronor på andra skattskyldiga.

Beträffande de inkomster under innevarande år, för vilka skatt skall erläggas

nästa år, har riksräkenskapsverket inhämtat, att försämring inträtt dels i fråga om bankrörelsen dels i avseende på järn- och malmindustri och mekanisk industri samt i någon mån sockerindustrien. Trävaruindustrien torde vara ungefär oförändrad, men textilindustrien ävensom cellulosa- och pappersindustrierna hava ett förbättrat läge. På det hela taget lärer för den egentliga industrien ingen försämring utan snarare någon förbättring hava inträtt under innevarande år. Med hänsyn emellertid till den väntade nedgången i bankernas vinster samt till penningvärdets stegring har riksräkenskapsverket räknat med en nedsättning av den uppskattade inkomsten av rörelse från 904,000,000 kronor till 800,000,000 kronor.

Från det under olika avdelningar uppgivna inkomstbeloppet äger skattskyldig att i och för taxeringen enligt inkomstskatteförordningen göra dels samma *avdrag,* som äro medgivna vid bevillningstaxeringen, dels även avdrag för alla utskylder utom kronoutskylder. Dessa avdrag har riksräkenskapsverket uppskattat till sammanlagt 790,000,000 kronor.

Till det efter dessa avdrag erhållna beloppet skall för enskilda läggas $^1/_{60}$ *av förmögenheten.* Riksräkenskapsverket har antagit hela förmögenheten till 15 miljarder kronor, således $^1/_{60}$ till 250,000,000 kronor.

Hela det belopp, som år 1923 kommer att taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, har riksräkenskapsverket efter ovan angivna grunder uppskattat till omkring 4,700,000,000 kronor, Huru detsamma fördelar sig på enskilda och bolag, är givetvis svårt att avgöra. Riksräkenskapsverket saknar erforderligt material för bedömande av denna fördelning, men har antagit 4.500,000,000 kronor för enskilda och 200,000,000 kronor för bolag.

Det för enskilda till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet utgör enligt statistiska centralbyråns uppgifter innevarande år 5,209,000,000 kronor och det däremot svarande beskattningsbara beloppet 2,033,000,000 kronor. Avdraget utgör således 3,176,000,000 kronor. Den uträknade inkomst- och förmögenhetsskatten uppgår till 132,000,000 kronor, utgörande 6.5 procent av det beskattningsbara beloppet. Skattens motsvarande grundbelopp är 75,000,000 kronor eller 3.7 procent av det beskattningsbara beloppet.

De avdragsbestämmelser, på grund av vilka avdraget för innevarande år kommit att uppgå till förutnämnda belopp 3,176,000,000 kronor, hava blivit ändrade genom Eders Kungl. Maj:ts förordning den 3 november 1922 med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1923 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt nr 540. Ändringen innebär, att ortsavdraget minskats med ungefär 20 procent. Då övriga avdrag behållits oförändrade, måste riksräkenskapsverket inskränka sig till ett antagande och har då, ehuru med tvekan, stannat vid att räkna med en minskning i avdragsbeloppet med cirka 15 procent eller från 3,176,000,000 till 2,750,000,000 kronor. Då det taxerade beloppet för år 1923, enligt riksräkenskapsverkets uppskattning torde uppgå till 4,500,000,000 kronor för enskilda, skulle således det beskattningsbara beloppet bliva 1,750,000,000 kronor. Emellertid torde på grund av progressiviteten även skatteprocenten bli nedsatt, man torde kunna antaga från 6.5 procent till 6 procent (respektive för grundbeloppet från 3.7 procent till 3.4 procent). Skattebeloppet för år 1923 skulle då bliva 105,000,000 kronor.

För inländska aktiebolag och solidariska bankbolag har riksräkenskapsverket värderat det till A-skatt beskattningsbara beloppet till 200,000,000 kronor, A-skatten till 22.000,000 kronor och B-skatten till 7,000,000 kronor.

Efter denna beräkning skulle således den år 1923 debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten uppgå till

Skatt å inkomst och förmögenhet

Av enskilda	kronor	105,000,000	
Bolags A-skatt	»	22,000,000	127,000,000
B-skatt å aktiebolag m. fl.	kronor		7,000,000
		Summa kronor	134,000,000

Enligt erfarenheten från föregående år torde av den under år 1923 debiterade skatten 11 procent få antagas vid årets slut bliva uppförda på restlängd. Budgetåret sträcker sig emellertid ända till slutet av juni månad 1924, och det synes icke oantagligt, att ej oväsentliga belopp under denna tid komma att inflyta. Riksräkenskapsverket har trott sig kunna utgå från, att vid budgetårets slut högst 5 procent komme att kvarstå å restlängd. Nettobeloppen skulle då bliva

Skatt å inkomst och förmögenhet	kronor	120,600,000
B-skatt å aktiebolag m. fl.	»	6,600,000
	Summa kronor	127,200,000

Denna beräkning torde vara tillräckligt försiktig för att kunna anses innebära hänsyn även till eventuellt blivande restitutioner. Utan vidare avdrag torde därför denna titel kunna med ovan angivna belopp uppföras i riksstaten för 1923—1924.

Förestående belopp äro uträknade under förutsättning, att skatten nästa år, liksom innevarande år, kommer att utgå med 175 procent av grundbeloppet.

I avseende på inkomst av arbete har riksräkenskapsverket i det föregående räknat med en nedgång under år 1922 med 20 procent, detta av hänsyn till socialstyrelsens indices för levnadskostnader och arbetslöner. Skulle emellertid Eders Kungl. Maj:t finna, att man kan beräkna sagda nedsättning till endast 15 procent, skulle detta åstadkomma en höjning av den beräknade debiterade inkomst- och förmögenhetsskatten med 12,000,000 kronor och således en höjning av den beräknade influtna skatten med 11,400.000 kronor.

I behandlingen av detta ärenden hava jämte undertecknade deltagit byråcheferna Andersson och Litzén.

Stockholm den 29 december 1922.

CHR. L. TENOW.

K. BECKMAN.

E. Norberg.

Bil. A.

Statsverkets inkomster.

			Kronor
A. Egentliga statsinkomster.			
I. Skatter:			
1. *Mantalspenningar*		900,000	
2. *Prästerskapets till statsverket indragna tionde*		2,577,000	
3. *Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:*			
a. Inkomst och förmögenhetsskatt, *bevillning:*			
α. Skatt å inkomst och förmögenhet	120,600,000		
β. B-skatt å aktiebolag m. fl.	6,600 000	127,200,000	
b. Bevillning av fast egendom samt av inkomst, *bevillning*		3,000,000	
c. Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*		350,000	
d. Stämpelmedel, *bevillning*		50,000,000	
e. Lastpenningar, *bevillning*		600,000	181,150,000
4. *Tullar och acciser:*			
a. Tullmedel, *bevillning*		112,000,000	
b. Sockerskatt, *bevillning*		26,000,000	
c. Tobaksskatt, *bevillning*		34,000,000	
d. Särskild skatt å tobak, *bevillning*		10,100,000	
e. Brännvinstillverkningsskatt, *bevillning*	13,000,000		
f. Rusdrycksförsäljningsmedel, *bevillning*	18,000,000		
g. Maltskatt, *bevillning*	4,000,000	35,000,000	
h. Omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*	55,000,000	272,100,000	456,727,000
II. Uppbörd i statens verksamhet:			
1. Vattendomstolsavgifter		7,000	
2. Bidrag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten		500,000	
3. Avgifter för registrering av automobiler		250,000	
4. Inkomst av myntning och justering		1,120,000	
5. Bidrag till bankinspektionen		115,000	
6. Bidrag till fondinspektionen		102,000	
7. Kontrollstämpelmedel		300,000	
8. Denatureringsavgifter		140,700	
9. Terminsavgifter från läroverken		770,000	
10. Avgifter för granskning av biografbilder		100,000	
11. Inkomster av statens reproduktionsanstalt		220,000	
12. Fyr- och båkmedel		2,300,000	
13. Lotspenningar		2,100,000	
14. Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter		1,300,000	
15. Bidrag till försäkringsinspektionen		154,400	
16. Inkomster av statens provningsanstalt		254,400	9,733,500

			Kronor
III.	**Diverse inkomster**		3,000,000
IV.	**Royalty för nyttjanderätten till Luossavaara malmfält**		750,000
	B. Inkomster av statens produktiva fonder.		
I.	**Statens affärsverksamhet** (överskott):		
1.	*Postverket, bevillning*	9,000,000	
2.	*Telegrafverket*	16,200,000	
3.	*Statens järnvägar*	27,500,000	
4.	*Statens vattenfallsverk:*		
a.	Statens kanalverk	250,000	
b.	Statens kraftverk	8,000,000	
c.	Statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning	50,000	8,300,000
5.	*Statens domäner*	15,000,000	76,000,000
II.	**Statens aktier:**		
1.	*Utdelning i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:*		
a.	Enligt 1907 års överenskommelse	2,000,000	
b.	Enligt 1908 års örerenskommelse	640,000	
c.	Enligt 1913 års överenskommelse	—	2,640,000
2.	*Utdelning i aktiebolaget svenska tobaksmonopolet*	8,990,000	11,630,000
III.	**Statens utlåningsfonder** (överskott):		
1.	Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	115,000	
2.	Lånefonden för bekämpande av arbetslösheten bland stenarbetare	115,000	
3.	Allmänna järnvägslånefonden	1,718,000	
4.	Bibanelånefonden	66,600	
5.	Vattenkraftslånefonden	105,000	
6.	Allmänna byggnadslånefonden	18,900	
7.	Lånefonden för räntefria studielån	100	
8.	Odlingslånefonden	410,000	
9.	Torvindustrilånefonden	100,000	
10.	Egnahemslånefonden	3,330,000	
11.	Fiskerilånefonden	140,000	
12.	Dräneringsfonden	100	
13.	Norrländska nyodlingsfonden	20,000	
14.	Jordförmedlingsfonden	60,000	
15.	Lånefonden för inköp av ädla avelston	100	
16.	Täckdikningslånefonden	—	
17.	Allmänna nyodlingsfonden	5,000	
18.	Norrländska andelsmejerifonden	6,000	
19.	Kraftledningslånefonden	300,000	
20.	Gödselvårdslånefonden	30,000	
21.	Lånefonden för mindre linberedningsanstalter	5,000	
22.	Norrbottens nybyggeslånefond	5,000	
23.	Hantverkslånefonden	13,600	
24.	Rederilånefonden	700,000	
25.	Lånefonden för inköp av renar	100	
26.	Kolonisternas kreaturslånefond	1,400	7,264,900
IV.	**Statsverkets fond av rusdrycksmedel**		2,200,000

		Kronor
C. **Andel i riksbankens vinst**		—
D. **Andel i aktiebolaget vin- och spriteentralens vinst för år 1922**		—
E. I anspråk tagna kapitaltillgångar.		
I. Uppkomna av egentliga statsinkomster:		
1. Reservation å anslaget »Bidrag till odlingsföretag«	1,549,194	
2. Allmänna byggnadslånefonden	20,800	1,569,994
II. Uppkomna av lånemedel:		
1. Allmänna järnvägslånefonden	950,000	
2. Dräneringsfonden	738,996	1,688,996
	Summa	570,564,390

	För år 1917.
A. Egentliga statsinkomster.	
I. Skatter:	
1. *Mantalspenningar*	887,240
2. *Prästerskapets till statsverket indragna tionde*	—
3. *Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:*	
a. Inkomst- och förmögenhetsskatt, *bevillning:*	
α. Skatt å inkomst och förmögenhet	110,779,892
β. B-skatt å aktiebolag m. fl.	—
b. Bevillning av fast egendom samt av inkomst, *bevillning*	3,063,358
c. Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, *bevillning*	176,633
d. Stämpelmedel, *bevillning*	52,653,656
e. Lastpenningar, *bevillning*	451,876
f. Byggnadsskatt, *bevillning*	—
4. *Tullar och acciser:*	
a. Tullmedel, *bevillning*	42,535,692
b. Sockerskatt, *bevillning*	10,669,012
c. Tobaksskatt, *bevillning*	18,874,863
d. Brännvinstillverkningsskatt, *bevillning*	3,111,219
e. Rusdrycksförsäljningsmedel, *bevillning*	14,249,766
f. Maltskatt, *bevillning*	3,086,185
g. Omsättningsskatt och utskänkningsskatt å spritdrycker, *bevillning*	—
Säger	260.539,392
II. Uppbörd i statens verksamhet:	
1. Vattendomstolsavgifter	—
2. Bidrag till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten	—
3. Avgifter för registrering av automobiler	23,753
4. Inkomst av myntning och justering	553,323
5. Bidrag till bankinspektionen	61,829
6. Bidrag till fondinspektionen	—
7. Kontrollstämpelmedel	178,085
8. Denatureringsavgifter	—
9. Terminsavgifter från läroverken	607,210
10. Avgifter för granskning av biografbilder	37,719
11. Inkomster av statens reproduktionsanstalt	—
12. Fyr- och båkmedel	1,889,809
13. Lotspenningar	5,569,940
14. Patent- och varumärkes- samt registreringsavgifter	1,103,803
15. Bidrag till försäkringsinspektionen	151,994
16. Inkomster av statens provningsanstalt	—
Säger	10,177,465
III. Diverse inkomster	1,489,770
Summa	272,206,627

Bil. B.

Enligt räkenskaperna							Beräknade i riksstaten för år 1922.
För år 1918.	För år 1919.	För år 1920.	För år 1921.	Medium.	Årlig ökning i medeltal.	Årlig minskning i medeltal.	
962,634	934,102	950,749	878,550	922,655	—	2,173	900,000
1,031,892	1,410,003	1,693,558	2,241,555	1,594,253	403,221	—	2,426,100
127,611,465	145,127,652	289,097,447	280,626,916	190,648,674	42,461,756	—	178,000,000
—	—	10,622,801	12,306,085	11,464,443	1.683,284	—	7,000,000
3,821,665	4,572,523	5,679,873	5,261,865	4,479,857	549,627	—	4,600,000
154,727	283,240	392,534	374,526	276,332	49,473	—	200,000
74,026,999	66.900,369	60,143,222	54,934,371	61.731,723	570,179	—	54,000,000
450,180	579,388	864,4 35	585,511	586,278	33,409	—	500,000
—	—	—	5,532,399	—	—	—	5,500,000
36,479,355	99,952,782	144,674,952	102,333,299	85,195,216	14,949,402	—	110,000,000
11,463,271	17,536,165	26,646,282	25,113,690	18,285,684	3,611,170	—	27,000,000
28,715,775	43,495,993	45,638,746	41,738,896	35,692,855	5,716,008	—	35,000,000
3,281,102	6,479,309	17,739,919	12,702,868	8,662,883	2,397,912	—	17,000,000
8,228,079	12,098,539	28,840,599	37,383,097	20,160,016	5,783,333	—	30,000,000
747,071	2,616,204	4,423,902	4,294,883	3,033,649	302,175	—	4,400,000
—	—	—	46,335,932	—	—	—	62,000,000
296,974,215	401,986,269	637,409,019	632,644,443	—	—	—	—
—	40	1,912	2,285	1,412	1,123	—	40,000
—	653,431	993,494	880,284	842,403	113,427	—	670,000
8,736	101,359	252,585	207,162	118,719	45,852	—	250,000
882,102	333,100	487,184	860,498	623,241	76,794	—	1,060,000
86,987	109,586	111,386	263,273	126,612	50,361	—	81,150
—	—	—	20,040	—	—	—	85,150
213,818	242,782	254,784	143,913	206,676	—	8,543	150,000
—	—	7,800	166,400	87,100	158,600	—	120,700
618,024	657,678	685,871	761,524	666,061	38,579	—	650,000
38,372	83,454	103,217	114,278	75,408	19,140	—	60,000
—	—	—	125,526	—	—	—	155,000
1,816,798	1,976,580	2,967,422	1,947,205	2,119,563	14,349	—	2,500,000
3,357,050	2,435,980	2,272,406	1,462,643	3,019,604	—	1,026,824	1,800,000
1,394,333	1,146,473	1,143,244	1,211,427	1,199,856	26,906	—	970,440
188,428	202,620	336,850	294,083	234,795	35,522	—	130,400
—	—	239,421	235,559	237,490	—	3,862	290,950
8,604,648	7,943,083	9,857,576	8,696,100	—	—	—	—
2,958,793	9,083,218	16,653,019	20,526,527	10,142,265	4,759,189	—	8,000,000
308,537,656	419,012,570	663,919,614	661,867,070	—	—	—	—

Bil. C.

P. M.

För *budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924* kunna enligt verkställda beräkningar antagas skola *inflyta* till statens under kungl. statskontorets förvaltning ställda utlåningsfonder nedannämnda *räntebelopp:*

Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	kronor	115,000: —
Lånefonden för bekämpande av arbetslösheten bland stenarbetare	»	115,000: —
Vattenkraftslånefonden	»	105,000: —
Lånefonden för räntefria studielån	»	100: —
Odlingslånefonden	»	410,000: —
Torvindustrilånefonden	»	100,000: —
Egnahemslånefonden	»	3,800,000: —
Fiskerilånefonden	»	140,000: —
Dräneringsfonden	»	100: —
Norrländska nyodlingsfonden	»	20,000: —
Jordförmedlingsfonden	»	60,000: —
Lånefonden för inköp av ädla avelsston	»	100: —
Täckdikningslånefonden	»	25,000: —
Allmänna nyodlingsfonden	»	5,000: —
Norrländska andelsmejerifonden	»	6,000: —
Kraftledningslånefonden	»	300,000: —
Gödselvårdslånefonden	»	40,000: —
Lånefonden för mindre linberedningsanstalter	»	5,000: —
Norrbottens nybyggeslånefond	»	5,000: —
Hantverkslånefonden	»	13,600: —
Rederilånefonden	»	700,000: —
Lånefonden för inköp av renar	»	100: —
Kolonisternas kreatursfond	»	1,400: —
Statsverkets fond av rusdrycksmedel	»	2,200,000: —

Förvaltningsbidrag torde under samma tid ifrågakomma till utbetalning från följande av nyssnämnda fonder, nämligen:

Täckdikningslånefonden	kronor	25,000: —
Gödselvårdslånefonden	»	10,000: —

En halv procent *förvaltningsbidrag* från *egnahemslånefonden* synes för budgetåret 1923—1924 komma att uppgå till 470,000 kronor.

För de fonder, från vilka allenast *i enstaka fall* och *efter särskild prövning* kan ifrågakomma *gottgörelse för liden förlust,* torde förvaltningskostnader av sådan art i detta sammanhang ej behöva i förväg beräknas.

Stockholm och kungl. statskontorets fondbyrå den 15 november 1922.

Nils G. Hansson.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1923.

Bilaga III.

Till Herr statsrådet och chefen för Kungl. finansdepartementet.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava äran härmed överlämna förslagsvis uppgjorda beräkningar över sådana riksgäldskontorets inkomster och utgifter under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, som böra upptagas i riksstaten för sagda budgetperiod.

Stockholm den 12 oktober 1922.

EMIL KINANDER.

G. LAGERBJELKE. G. KOBB. H. S. TAMM. V. LARSSON.

John Hägglund.

Förslagsberäkning över riksgäldskontorets inkomster och utgifter, som böra upptagas i riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Inkomster.

Egentliga statsinkomster.

Diverse inkomster.

Å denna titel redovisade riksgäldskontoret såsom behållen inkomst
år 1919 ..... kr. 3,236,945: 34
» 1920 ..... » 12,558,932: 51
» 1921 ..... » 16,725,645: 18
Under år 1922 beräknas inflyta ..... » 5,500,000: —
Till ifrågavarande titel hänföras räntorna å riksgäldskontorets förräntade medel, uppköpta statsobligationer och tillgodohavanden hos banker, kursdifferenser å utländska valutor, värdet av preskriberade kuponger, inkomst av försålt riksdagstryck m. m.
Den betydande inkomstökningen å ifrågavarande titel under de senaste åren har företrädesvis utgjort ränteinkomst å de kassabehållningar, som riksgäldskontoret emottagit från statskontoret och förräntat hos privatbanker. Då dessa behållningar emellertid visat en avsevärd nedgång och dylik förräntning knappast vidare torde förekomma, bör för budgetåret 1923—1924 å titel »Diverse inkomster», i vad den rör riksgäldskontoret, beräknas en inkomst av högst ..... kr. 1,200,000: —

Inkomster av statens produktiva fonder.

Statens utlåningsfonder (överskott):

Allmänna järnvägslånefonden.

Av till avbetalning förfallna räntor å lån till enskilda järnvägsanläggningar tillfördes statsverket ett överskott av
under år 1919 ..... kr. 2,773,717: 69
» » 1920 ..... » 1,831,051: 98
» » 1921 ..... » 1,813,311: 19
och beräknas överskottet för år 1922 uppgå till » 1,725,000: —
För budgetåret 1923—1924 torde överskottet kunna beräknas till ..... kr. 1,718,000: —

Bibanelånefonden.

Ränteinkomsten av lån, utlämnade från bibanelånefonden, uppgick år 1921 till ..... kr. 25,092: 49.

Under år 1922 beräknas inflyta ..... kr. 63,462: 96.
För budgetåret 1923—1924 kan beräknas en inkomst av ..... kr. 66,600: —

Allmänna byggnadslånefonden.

Av till inbetalning förfallna räntor å lån, tillhörande allmänna byggnadslånefonden, tillfördes statsverket ett överskott
under år 1919 av ..... kr. 24,744: 27
» » 1920 » ..... » 15,202: 76
» » 1921 » ..... » 21,849: 33
och beräknas för år 1922 överskottet uppgå till ... » 20,200: —
För budgetåret 1923—1924 torde i anledning av lånens fortskridande amortering, fondens överskott beräknas minskat till » 18,900: —

I anspråk tagna kapitaltillgångar.

Uppkomna av egentliga statsinkomster.

Allmänna byggnadslånefonden.

Av till betalning förfallet kapital å lån från allmänna byggnadslånefonden tillfördes statsverket
under år 1919 ..... kr. 37,601: 19
» » 1920 ..... » 27,879: 95
» » 1921 ..... » 31,334: 57
och beräknas inflyta under år 1922 ..... » 29,200: —
Under budgetåret 1923—1924 beräknas inflyta ..... kr. 20,800: —

Uppkomna av lånemedel.

Allmänna järnvägslånefonden.

Av till betalning förfallet kapital å lån till enskilda järnvägsanläggningar tillfördes statsverket
under år 1919 ..... kr. 8,103,738: 18 [1]
» » 1920 ..... » 742,513: 56
» » 1921 ..... » 962,004: 53
samt beräknas inflyta under år 1922 ..... » 975,000: —
Under budgetåret 1923—1924 kan beräknas inflyta ..... kr. 950,000: —

Utgifter.

Verkliga utgifter.

Riksdags- och revisionskostnader m. m.

1. *Riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus, förslagsanslag.*
Utgifterna å denna titel hava uppgått till
under år 1919 ..... kr. 4,537,612: 28
» » 1920 ..... » 4,699,511: 72

[1] Däri inberäknat i samband med inköp av Orsa—Svegs järnväg kvittningsvis avräknat belopp kr. 6,929,256: 42.

under år 1921 ..... kr. 4,263,526: 64
Under år 1922 beräknas utgå ..... » 3,500,000: —
I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde anslaget, inklusive dyrtidstillägg, upptagas till sistnämnda belopp eller ..... kr. 3,500,000: —

2. *Avlöningar och pensioner m. m. vid riksgälds- och riksdagsförvaltningen, förslagsanslag.*

Utgifterna å denna titel uppgingo till
under år 1919 ..... kr. 500,449: 51
» » 1920 ..... » 610,985: 69
» » 1921 ..... » 599,019: 51
Under år 1922 beräknas utgifterna uppgå till .... » 535,000: —
I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde anslaget, inklusive dyrtidstillägg, upptagas till ..... » 500,000: —

3—4. Kostnader för riksdagsbiblioteket.

I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde uppföras följande anslag:

3. *Avlöningar, arvoden m. m., vikariatsersättningar och expenser, förslagsanslag* ..... » 58,000: —
Häri äro kostnaderna för dyrtidstillägg inbegripna.

4. *Kostnader för riksdagsbibliotekets komplettering och utvidgning, reservationsanslag* ..... » 15,000: —

5. *Kontorsexpenser, inlösningsprovisioner och andra omkostnader för statsskulden, förslagsanslag.*

Utgifterna å denna titel uppgingo till
under år 1919 ..... kr. 440,465: 53
» » 1920 ..... » 218,842: 66
» » 1921 ..... » 486,158: 02
Under år 1922 beräknas utgifterna uppgå till .... » 250,000: —
I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde anslaget upptagas till ..... » 300,000: —

6. *Avlöningar, resekostnader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition, förslagsanslag.*

Utgifterna å denna titel hava utgjort
år 1919 ..... kr. 72,118: 91
» 1920 ..... » 82,249: 64
» 1921 ..... » 85,640: 24
Under år 1922 beräknas utgifterna till ..... » 70,000: —
I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde anslaget, inklusive dyrtidstillägg, upptagas till sistnämnda belopp eller ..... » 70,000: —

7. *Avlöningar, resekostnader och expenser för militieombudsmannen och hans expedition, förslagsanslag.*

Utgifterna å denna titel uppgingo till
under år 1919 ..... kr. 76,844: 18
» » 1920 ..... » 83,713: 34

under år 1921 ..... kr, 84,707: 48
och beräknas för år 1922 till ..... » 70,000: —
I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde anslaget, inklusive dyrtidstillägg, upptagas till sistnämnda belopp eller kr. 70,000: —

Räntor å statsskulden m. m.

A. *De fonderade statslånen.*

Nedan föreslagna ränteutgifter för budgetåret 1923—1924 äro beräknade under den förutsättning, att riksgäldskontoret icke inom sagda tid begagnar sig av den rätt, som detsamma enligt kontrakt för respektive lån eventuellt kan äga att öka amorteringen av eller i sin helhet återbetala statslån, löpande med 3, 3 1/2, 3.6 och 4 1/2 % räntefot.

1. 3 6/10 % statslånet, förslagsanslag, högst.

Av detta lån äro för närvarande utelöpande obligationer till ett nom. belopp kr. 83,689,360 och åtgår för dessas förräntning under budgetåret 1923—1924 kr. 3,012,816: 96 eller avrundat ..... kr. 3,012,840: —

2. 1880 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag.

Under förutsättning att den utelöpande andelen av lånet under år 1923 amorteras med i riksstaten för första halvåret 1923 beräknat belopp, bör såsom förslagsanslag för täckande av ränteutgiften å detta lån för budgetåret 1923—1924 i riksstaten uppföras ett belopp av ..... » 1,175,400: —

3. 1886 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag.

Under samma förutsättning, som ovan angivits med avseende å 1880 års lån, bör för budgetåret 1923—1924 uppföras ett förslagsanslag till ränta å 1886 års lån av ..... » 1,767,220: —

4. 1888 års 3 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta för budgetåret 1923—1924 å de för närvarande utelöpande obligationerna, kr. 24,183,111: 11 av 1888 års lån utgör kr. 725,493: 33 och utjämnas till ..... » 725,500: —

5. 1890 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.

För budgetåret 1923—1924 beräknas såsom förslagsanslag, högst, en ränteutgift av ..... » 671,300: —

6. 1894 års 3 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränteutgiften för budgetåret 1923—1924 för återstående skuld, kr. 16,878,600 utgör kr. 506,358 och bör upptagas likaledes såsom förslagsanslag, högst, till ..... » 506,400: —

7. 1899 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.

För budgetåret 1923—1924 torde såsom förslagsanslag,

högst, beräknas en ränteutgift av kr. 989,937: 90, som bör utjämnas till ..... kr. 990,000: —

8. 1900 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta à 3 1/2 % å kr. 36,320,000 ..... » 1,271,200: —

9. 1904, 1906 och 1907 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta à 3 1/2 % å kr. 125,856,000 ..... » 4,404,960: —

10. 1908 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta à 3 1/2 % å kr. 54,480,000 ..... » 1,906,800: —

11. 1911 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta à 4 % å kr. 72,000,000 ..... » 2,880,000: —

12. 1913 års 4 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta à 4 1/2 % å kr. 72,000,000 ..... » 3,240,000: —

13. 1914 års 5 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta à 5 % å kr. 163,000,000 ..... » 8,155,000: —

14. 1916 och 1917 års 5 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta à 5 % å kr. 187,030,000 ..... » 9,351,500: —

15. 1918 års 5 % statslån, förslagsanslag.

Ränta à 5 % å kr. 94,942,100. Då ifrågavarande låns slutsumma ännu icke är fastställd, torde anslaget för ränteutgiften därå för budgetåret 1923—1924 uppföras såsom förslagsanslag och utjämnas till ..... » 4,750,000: —

16. 1918 års premieobligationslån, förslagsanslag, högst.

Till den årliga vinstutlottningen å detta lån erfordras ett anslag av kr. 3,000,000 samt för avsättning till den del av räntan, som skall utbetalas i samband med slutlikviderandet av lånet kr. 2,000,000 utgörande sammanlagt ..... » 5,000,000: —

17. 1919 års 6 % statslån, förslagsanslag, högst.

Ränta à 6 % å kr. 93,250,000 ..... » 5,595,000: —

18. 1921 års 6 % statslån, förslagsanslag, högst.

Detta låns slutsumma har numera fastställts till kr. 94,132,200, utgörande det obligationsbelopp, som hittills blivit försålt. Räntan härå à 6 % uppgår till kr. 5.647,932 för år. Anslaget till betalning av denna ränta torde för budgetåret 1923—1924 uppföras såsom förslagsanslag, högst, och utjämnas till » 5,648,000: —

19. 1921 års premieobligationslån, förslagsanslag, högst.

Till vinstutlottning erfordras ..... » 6,000,000: —

B. *Övrig statsskuld.*

1. Ränta å medgiven och beräknad, ännu icke verkställd upplåning.

Å anslag, anvisade att utgå t. o. m. 30 juni 1923, återstå att utbetala kr. 224,487,000, varav beräknas behöva förräntas under budgetåret 1923—1924 ..... kr. 125,000,000: —

Av de beräknade lånemedelsanslagen för budgetåret 1923—1924 har beräknats disponerat och förräntat ett medelkapital för året av omkring ..... » 35,000,000: —

Från här ifrågavarande anslag skall jämväl utgå ränta å den tillfälliga statsskulden. Denna skuld uppgår för närvarande till i runt tal ..... kr. 82,500,000: —

Sammanlagt torde sålunda behöva förräntas under budgetåret 1923—1924 ..... kr. 242,500,000: —

4 ½ % ränta å detta belopp utgör utjämnat ..... kr. 10,900,000: —

Anslaget »Ränta å medgiven och beräknad, ännu icke verkställd upplåning» har vidare att bestrida räntorna å fonden för statsskuldens amortering och fonden för slutlikvid av räntan å 1918 års premielån samt å riksgäldskontorets pensionsfond. För budgetåret 1923—1924 hava dessa räntor beräknats uppgå efter 4 ½ % till ..... » 1,600,000: —

I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde sålunda anslaget »Ränta å medgiven och beräknad, ännu icke verkställd upplåning» böra upptagas till ..... » 12,500,000: —

Här ifrågavarande anslag belastades

år 1919 med ..... kr. 15,279,426: 84
» 1920 » ..... » 12,719,386: 96
» 1921 » ..... » 7,682,741: 06

Under år 1922 beräknas utgå kr. 9,000,000.

2—13. Ränta å följande av staten övertagna lån:

2. Kommunlån, förslagsanslag, högst ..... » 980: —
3. Örebro—Svartå järnvägsaktiebolags obligationslån, förslagsanslag, högst ..... » 17,980: —

Järnvägsaktiebolaget Malmö—Kontinentens obligationslån, förslagsanslag, högst:

4. Av år 1898 ..... » 44,720: —
5. » » 1902 ..... » 24,940: —

Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags obligationslån, förslagsanslag, högst:

6. Av 1/7 1896 à 4 % ..... » 44,660: —
7. » 1/9 1896 à 4 % ..... » 11,240: —
8. » år 1903 à 4 ½ % ..... » 116,820: —
9. » » 1914 à 5 ½ % ..... » 49,500: —
10. Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen, reservationsanslag » 300,000: —
11. Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm, reservationsanslag ..... » 90,000: —

12. Ränta å Konung Karl XIII:s hemgiftskapital, reservationsanslag ..... kr. 7,500: —
13. Ränta å Göta kanals reparationsfond, förslagsanslag, högst » 7,080: —

Utgifter för kapitalökning.

Avbetalning å statsskulden.

A. *De fonderade lånen.*

1. 1880 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.
Amortering per den 1 april 1924 enligt utlottningsplanen kr. 4,247,100: —

2. 1886 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.
Amortering per den 1 juni 1924, enligt utlottningsplanen kr. 737,777: 78, utjämnat till ..... » 737,800: —

3. 1890 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.
Amortering per den 1 mars 1924 kr. 844,888: 89, utjämnat till ..... » 844,900: —

4. 1899 års 3 1/2 % statslån, förslagsanslag, högst.
Amortering per den 15 november 1923 ..... » 524,520: —

B. *Avsättning till fonden för statsskuldens amortering.*

I riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde för avsättning till fonden för statsskuldens amortering uppföras såsom förslagsanslag, högst, samma belopp som anvisades å riksstaten för år 1922 eller ..... kr. 1,000,000: —

C. *Övertagna lån.*

1. Kommunlån, förslagsanslag, högst ..... » 3,800: —
2. Örebro—Svartå järnvägsaktiebolags obligationslån à 4 %, förslagsanslag, högst ..... » 23,000: —

Järnvägsaktiebolaget Malmö—Kontinentens obligationslån à 4 %, förslagsanslag, högst:
3. Av år 1898 ..... » 44,000: —
4. » » 1902 ..... » 21,000: —

Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags obligationslån, förslagsanslag, högst:
5. Av 1/7 1896 à 4 % ..... » 63,000: —
6. » 1/9 1896 à 4 % ..... » 16,000: —
7. » år 1903 à 4 1/2 % ..... » 83,000: —
8. » » 1914 à 5 1/2 % ..... » 26,000: —

Återlevererade anslagsmedel.

Till riksgäldskontoret bava återlevererats å vissa anslag anvisade att utgå av tillfälliga lånemedel:

av Statens järnvägar:

å anslaget å 1918 års tilläggsstat
XIII. Tillfällig försträckning åt statens järnvägar till täckande av driftförlust under år 1918 ..... kr. 5,000,000: —

å anslaget å 1918 års extra tilläggsstat
B. X. Tillfälligt lån åt statens järnvägar ..... » 15,000,000: —

av Kungl. Arméförvaltningen:

å anslaget å 1918 års tilläggsstat
XVII: 6. Till täckande av förskjutna kostnader för anskaffande av vissa slag av förnödenheter ..... » 3,159,912: 11

av Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda:

å anslaget å 1921 års tilläggsstat
U. f. k. V. Till rörelsekapital för hantverksskolan ..... » 30,000: —

Summa kr. 23,189,912: 11

Dessa återlevereringar påverka riksstaten endast bokföringsmässigt; förslag till deras uppförande i riksstaten för budgetåret 1923—1924 kommer framdeles att avgivas till riksdagens vederbörande utskott.

Det torde böra erinras, att statens järnvägars ovan nämnda inbetalningar å tillsammans 20 miljoner kronor ägt rum genom anlitande av för det närvarande ej erforderligt rörelsekapital.

Angående slutlig reglering av kristidskommissionernas skulder.

Riksgäldskontorets fordran den 1 oktober 1922 uppgick hos bränslekommissionen till kr. 5,434,992: 49. Vid samma tidpunkt ägde riksgäldskontoret en fordran hos industrikommissionen av kr. 31,105: 97. Avvecklingen av kommissionerna har nu fortskridit så långt, att en reglering av återstående skuldbelopp torde kunna äga rum i riksstaten för budgetåret 1923—1924, och synes ett förslagsanslag för täckande av ovanberörda brister böra uppföras å nämnda stat.

I riksgäldskontoret innestår för närvarande ett belopp av kr. 9,525,570: 92, utgörande medel, som tillhöra statens krigsförsäkringskommission. Under förutsättning att dessa medel ej anses böra tagas i anspråk för andra ändamål, torde erforderligt belopp därav kunna användas till likviderande av riksgäldskontorets ovan berörda fordran hos bränsle- och industrikommissionerna, och torde beloppet i sådant fall även upptagas bland riksstatsinkomsterna under titeln »Diverse inkomster.»

Eventuella inkomster och utgifter, uppkomna i anledning av kristidskommissionerna efter 30 juni 1924, torde böra regleras över titeln »Diverse inkomster».

Å riksstaten för budgetåret 1923—1924 torde jämväl böra verkställas en reglering av de belopp, som ännu kvarstå å konto »Kristidskommissionernas rörelsekapitals fonder», efter hittills gjorda avskrivningar uppgående till kr. 455,000,000, varigenom berörda fonder skulle komma att försvinna ur räkenskaperna.

Sammandrag.

Förslagsberäkning över riksgäldskontorets inkomster och utgifter, som böra upptagas i riksstaten för budgetåret 1923—1924.

Inkomster.

Egentliga statsinkomster.

Diverse inkomster.

Räntor å riksgäldskontorets tillfälligt förräntade medel m. m.	kr.	1,200,000: —

Inkomster av statens produktiva fonder.

Statens utlåningsfonder (överskott).

Allmänna järnvägslånefonden.

Ränteinbetalningar	»	1,718,000: —

Bibanefonden.

Ränteinbetalningar	»	66,600: —

Allmänna byggnadslånefonden.

Ränteinbetalningar	»	18,900: —

I anspråk tagna kapitaltillgångar.

Uppkomna av egentliga statsinkomster.

Allmänna byggnadslånefonden	»	20,800: —

Uppkomna av lånemedel.

Allmänna järnvägslånefonden	»	950,000: —
	Summa kr.	3,974,300: —

Utgifter.

Verkliga utgifter.

Riksdags- och revisionskostnader m. m.

1.	Riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus, förslagsanslag	kr.	3,500,000: —
2.	Avlöningar och pensioner m. m. vid riksgälds- och riksdagsförvaltningen, förslagsanslag	»	500,000: —
	Kostnader för riksdagsbiblioteket:		
3.	Avlöningar, arvoden m. m., vikariatsersättningar och expenser, förslagsanslag	kr.	58,000: —

4.	Kostnader för riksdagsbibliotekets kompletteringoch utvidgning, reservationsanslag	kr. 15,000: —	kr.	73,000: —
5.	Kontorsexpenser, inlösningsprovisioner och andra omkostnader för statsskulden, förslagsanslag		»	300,000: —
6.	Avlöningar, resekostnader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition, förslagsanslag		»	70,000: —
7.	Avlöningar, resekostnader och expenser för militieombudsmannen och hans expedition, förslagsanslag		»	70,000: —
			Summa kr.	4,513,000: —

Räntor å statsskulden m. m.

A. *De fonderade statslånen.*

1.	A 3 $^{6}/_{10}$ % lånet, förslagsanslag, högst	kr.	3,012,840: —	
2.	» 1880 års 3 $^{1}/_{2}$ % lån, förslagsanslag	»	1,175,400: —	
3.	» 1886 » 3 $^{1}/_{2}$ % » »	»	1,767,220: —	
4.	» 1888 » 3 % » », högst	»	725,500: —	
5.	» 1890 » 3 $^{1}/_{2}$ % » » »	»	671,300: —	
6.	» 1894 » 3 % » » »	»	506,400: —	
7.	» 1899 » 3 $^{1}/_{2}$ % » » »	»	990,000: —	
8.	» 1900 » 3 $^{1}/_{2}$ % » » »	»	1,271,200: —	
9.	» 1904, 1906 och 1907 års 3 $^{1}/_{2}$ % lån, förslagsanslag, högst	»	4,404,960: —	
10.	» 1908 års 3 $^{1}/_{2}$ % lån, förslagsanslag, högst	»	1,906,800: —	
11.	» 1911 » 3 $^{1}/_{2}$ % » » »	»	2,880,000: —	
12.	» 1913 » 4 $^{1}/_{2}$ % » » »	»	3,240,000: —	
13.	» 1914 » 5 % » » »	»	8,155,000: —	
14.	» 1916 och 1917 års 5 % lån, förslagsanslag, högst	»	9,351,500: —	
15.	» 1918 års 5 % lån, förslagsanslag	»	4,750,000: —	
16.	» 1918 » premieobligationslån, förslagsanslag, högst	»	5,000,000: —	
17.	» 1919 års 6 % lån, förslagsanslag, högst	»	5,595,000: —	
18.	» 1921 » 6 % » »	»	5,648,000: —	
19.	» 1921 » premieobligationslån, förslagsanslag, högst	»	6,000,000: —	kr. 67,051,120: —

B. *Övrig statsskuld.*

1.	Ränta å medgiven och beräknad, ännu icke verkställd upplåning, förslagsanslag	kr. 12,500,000: —	
2.	Kommunlån, förslagsanslag, högst	980: —	
3.	Örebo—Svartå järnvägsaktiebolags 4 % obligationslån av år 1895, förslagsanslag, högst	17,980: —	
	Järnvägsaktiebolaget Malmö—Kontinentens obligationslån:		
4.	Av år 1898, förslagsanslag, högst	44,720: —	

5.	Av år 1902, förslagsanslag, högst	24,940: —		
	Mora—Vänernsjärnvägsaktiebolags obligationslån, förslagsanslag, högst:			
6.	Av 1/7 1896 à 4 %	44,660: —		
7.	» 1/9 1896 » 4 %	11,240: —		
8.	» år 1903 » 4 1/2 %	116,820: —		
9.	» » 1914 » 5 1/2 %	49,500: —	kr. 310,840: —	
10.	Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen, reservationsanslag		» 300,000: —	
11.	Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm, reservationsanslag		» 90,000: —	
12.	Ränta å konung Carl XIII:s hemgiftskapital, reservationsanslag		» 7,500: —	
13.	Ränta å Göta kanals reparationsfond, förslagsanslag, högst		» 7,080: —	kr. 13,215,420: —
			Summa	kr. 80,266,540: —

Utgifter för kapitalökning.

Avbetalning å statsskulden.

De fonderade statslånen.

1.	1880 års 3 1/2 % lån,	förslagsanslag, högst	kr.	4,247,100: —	
2.	1886 » 3 1/2 % »	»	»	737,800: —	
3.	1890 » 3 1/2 % »	»	»	844,900: —	
4.	1899 » 3 1/2 % »	»	»	524,520: —	kr. 6,354,320: —

Fonden för statsskuldens amortering:

1.	Avsättning till fonden för statsskuldens amortering, förslagsanslag, högst	»	1,000,000: —

Övertagna lån:

1.	Kommunlån, förslagsanslag, högst	kr.	3,800: —	
2.	Örebro—Svartå järnvägsaktiebolags obligationslån à 4 %, förslagsanslag, högst	»	23,000: —	
	Järnvägsaktiebolaget Malmö—Kontinentens obligationslån à 4 %, förslagsanslag, högst:			
3.	Av år 1898	»	44,000: —	
4.	» » 1902	»	21,000: —	
	Mora—Vänerns järnvägsaktiebolags obligationslån, förslagsanslag, högst:			
5.	Av 1/7 1896 à 4 %	»	63,000: —	
6.	» 1/9 1896 à 4 %	»	16,000: —	
7.	» år 1903 à 4 1/2 %	»	83,000: —	
8.	» » 1914 à 5 1/2 %	»	26,000: —	» 279,800: —
			Summa	kr. 7,634,120: —

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1923.

Utgifterna.

För flera huvudtitlar gemensamma frågor.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson föredrager vidare följande, för flera huvudtitlar gemensamma frågor och anför:

1. Personalindragningar vid den centrala statsförvaltningen.

Sedan riksdagen i skrivelse den 18 juni 1920 (nr 451) anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning på vilka sätt genom förändringar i ämbetsverkens organisation och arbetssätt en effektiv begränsning av statens administrationskostnader kunde åvägabringas, anbefalldes jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 september 1921 ämbetsverkens chefer att taga spörsmålet om lämpligaste åtgärder för åstadkommande av begränsning i verkens förvaltningskostnader under omedelbart och allvarligt övervägande samt att inom viss förelagd tid till vederbörande departementschef inkomma med utlåtande i ämnet.

De yttranden, som på grund härav från verkscheferna inkommo, innehöllo åtskilliga uppslag till besparingsåtgärder i olika avseenden, men i allmänhet icke några direkta förslag till indragning av personal.

Då jag den 5 sistlidne oktober upptog denna fråga till behandling inför Kungl. Maj:t, uttalade jag — efter att hava på angivna skäl avvisat tanken på tillsättande av en större kommitté med allmän uppgift att söka beskära statsutgifterna — att lämpligaste sättet för att ernå ett snabbt nedskrivande av statens

förvaltningsutgifter syntes vara att i närmaste anslutning till det förberedande budgetsarbetet inom departementen en mindre granskningsnämnd sökte åstadkomma de beskärningar av anslagskraven, särskilt vad anginge personalkostnaderna, som vore möjliga att genomföra utan eftersättande av viktiga allmänna intressen. Beträffande den sålunda planerade utredningen framhöll jag, bland annat, *att* den framför allt borde inrikta sig på att undersöka, i vad mån tillväxten under de senaste åren av förvaltningsorganen stode i rätt förhållande till arbetsuppgifternas ökning; *att* härvid borde särskilt beaktas i vad mån utsträckningen av den dagliga arbetstiden, som vidtagits i samband med de senaste löneregleringarna, kunde betinga en minskning i personalantalet; *att* då resultatet av granskningsarbetet borde framläggas i nästkommande års statsverksproposition, granskningen tills vidare måste begränsas till den centrala civila förvaltningen; *samt att,* ehuru en eventuell personalindragning givetvis i första hand komme att gå ut över den icke-ordinarie personalen, även borde beaktas, huruvida på grund av förefintliga vakanser tillfälle erbjödes att indraga jämväl ordinarie befattningar.

Sedan de förslag i besparingssyfte, som skulle ingå i 1923 års statsverksproposition, förelåge utarbetade, borde enligt min mening fortsättas med närmare undersökning av möjligheterna att indraga icke blott ordinarie tjänster vid centralförvaltningen utan även personal vid de lokala avdelningarna av civilförvaltningen.

I enlighet med av mig framställt förslag uppdrog Kungl. Maj:t åt generaldirektören och chefen för statskontoret P. Södermark att jämte statssekreteraren i finansdepartementet och i samarbete med vederbörande fackdepartement och verkschefer efter de närmare anvisningar, som meddelades av chefen för finansdepartementet, verkställa en särskild granskning av ämbetsverkens äskanden av anslag å riksstaten för budgetåret 1923—1924 att ligga till grund för de förslag till besparingar särskilt i personalhänseende, vilka kunde omedelbart eller under den närmaste tiden bringas till avgörande.

Sedan den särskilda granskningen av ämbetsverkens anslagsäskanden numera slutförts, har en sammanfattande redogörelse för undersökningens gång och dess resultat lämnats av granskningsnämnden, som därvid anfört:

"Då det jämlikt planen för den anbefallda utredningen befanns önskligt att erhålla underlag för en jämförande granskning av å ena sidan ämbetsverkens arbetsbörda under olika skeden av den sistförflutna tiden och, å andra sidan, de under samma tider använda arbetskrafterna, infordrades till en början från de särskilda ämbetsverken för åren 1913, 1916, 1918, 1920, vartdera halvåret av 1921 samt förra halvåret 1922 uppgifter rörande antalet handlagda ärenden, lämpligen grupperade, samt de under samma tidsperioder förefintliga ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare och deras fördelning i olika lönegrader, varjämte särskilt begärdes redogörelse för de icke-ordinarie befattningshavarnas dagliga arbetstid samt de för samma befattningshavare avsedda avlöningsmedlens användning under år 1922. Sedan dessa uppgifter inkommit och, där så erfordrats, ytterligare bearbetats och sammanfattats, har undersökningen i allmänhet bedrivits så, att granskningsnämnden besökt de olika verken och haft överläggningar i ämnet med vederbörande verkschefer, där icke dessa överläggningar ägt rum inför chefen för finansdepartementet.

Den verkställda utredningen har givit vid handen, att de ämbetsverk, vilkas arbetsbörda minskats efter högkonjunkturens upphörande, äro jämförelsevis få. I några av dessa har viss av arbetsminskningen betingad personalindragning redan ägt rum. I

flertalet ämbetsverk hava däremot även under de senaste åren göromålen alltjämt ökats, vilket emellertid icke fått utgöra hinder för att även för dem personalminskning i allmänhet nu föreslås, motiverat av den ökade arbetstiden eller av andra omständigheter.

Vissa ämbetsverk måste emellertid på grund av särskilda förhållanden anses uteslutna från varje tanke på personalindragning. Detta gäller i första hand hovrätterna, på grund av den stora arbetsbalansen hos dessa domstolar. Av samma skäl har närmare undersökning ej skett beträffande kammarrätten, som otvivelaktigt är i behov av en väsentlig arbetsförstärkning för balansens nedbringande till rimliga mått. I fråga om vissa andra verk har efter undersökning befunnits omöjligt att påyrka någon som helst indragning av personal. Inom vissa verk är det arbete, som utföres, icke att hänföra till egentlig administrativ verksamhet utan avser huvudsakligen praktiska göromål, som ej utan vidare låta sig inskränkas.

Såvitt möjligt äro de föreslagna beskärningarna av anslagen beräknade efter visst antal befattningshavare. Emellertid har det beträffande vissa verk ej varit möjligt att erhålla några anvisningar, huru indragningarna lämpligast bort ske. I sådana fall har det ej stått annan möjlighet till buds än att föreslå en anslagsnedsättning till bestämt belopp och att överlåta åt vederbörande verk att själva vidtaga eller föreslå de åtgärder, som erfordras för reduktionens genomförande. Även i de fall, då anslagsminskningen beräknats efter visst antal löner, torde det emellertid böra överlåtas åt vederbörande verk att åtminstone i någon mån avgöra, om besparingen bör ske genom direkt indragning av befattningshavare eller genom att nedsätta avlöningen för den nuvarande personalen, eventuellt i samband med minskning i arbetstiden. Sistnämnda utväg bör givetvis närmast anlitas i de fall då man har att förutse arbetsökning inom en nära framtid. I detta sammanhang torde böra påpekas, att inom en del verk den extra ordinarie personalen synes vara placerad väl högt å avlöningsskalan, så att exempelvis alltför många amanuenser placerats såsom 'förste amanuenser' och att av dessa alla eller i det närmaste alla placerats i högsta lönegraden. Stundom kan detta vara betingat av övergångsstadgandena i avlöningsreglementet för icke-ordinarie befattningshavare (1921 nr 778), vilka tillförsäkra vederbörande att icke lida minskning i inkomst på grund av de nya avlöningsbestämmelserna. Sagda stadgande utgör emellertid självfallet icke hinder för framtida nedsättning av arvodesbeloppen till vad som står i överensstämmelse med de begränsade anslagen.

I enlighet med planen för den gjorda utredningen har denna icke inskränkts till allenast en undersökning, i vad mån ämbetsverken för sina nuvarande arbetsuppgifter och med användande av hittillsvarande arbetsmetoder kunna undvara någon del av nu förefintlig arbetskraft, utan man har även sökt utröna, huruvida ej härutöver personalbesparing kan möjliggöras genom förenklingar i arbetet eller genom beskärning av själva arbetsuppgifterna. Sålunda har viss inspektionsverksamhet, visst arbete med statistiska årsberättelser o. d. befunnits kunna slopas eller tills vidare inhiberas.

Vad den ordinarie personalen beträffar, kan ju indragning huvudsakligen ske blott i mån av inträffade vakanser och har därför givetvis nu kunnat ifrågakomma i ganska begränsad omfattning. Dock har i några fall ytterligare besparing vunnits genom att vissa tjänstemän ansetts kunna lämpligen förflyttas till tjänstgöring i annat verk, där oavvisligt behov av förstärkta arbetskrafter förelegat, såsom kammarrätten.

Det är alltså väsentligen den icke-ordinarie personalen, som indragningsåtgärderna hittills berört. Det anslagsbelopp, som sammanlagt skulle inbesparas, uppgår till omkring 1,100,000 kronor, vilket torde kunna anses motsvara förutom 16 ordinarie befatt-

ningar, som föreslås till indragning eller överflyttning till annat verk, omkring 240 icke-ordinarie befattningshavare. Med tillägg av det dyrtidstillägg, som belöper på de inbesparade avlöningsmedlen, torde besparingen uppgå till omkring 1,400,000 kronor.

Vid bedömandet av detta resultat måste beaktas, att det tjänstemannabestånd, varom här är fråga, nämligen den extra personalen vid de centrala, icke affärsdrivande verken, utgör blott en obetydlig del av statens tjänstemannakår. Den föreslagna sammanlagda anslagsminskningen ifråga om icke-ordinarie befattningshavare utgör i allt fall betydligt mera än en femtedel av de medel, som för sådant ändamål äro anvisade för de verk, till vilka undersökningen sträckt sig. Nödig förtänksamhet synes ock bjuda, att personalreduktionen ej göres så stark, att verken inom kort tid ställas inför nödvändigheten att antaga ny, oförfaren personal i stället för erfaren sådan, vilken måst avskedas. Framhållas bör även att den i och med löneregleringarna från 6 till 7 timmar utsträckta arbetstiden icke under alla förhållanden innebär en ökning av arbetsprestationen med en sjättedel av den förutvarande. Inom vissa verk torde med förekommande hemarbete den längre tjänstetiden redan tidigare hava tillämpats. Och särskilt beträffande den kvinnliga personalen har från flera verkschefers sida framhållits, att den sjunde arbetstimmen icke kunnat, på grund av naturlig trötthet, tillgodogöras i samma utsträckning som de tidigare timmarna.

Det torde i detta sammanhang få erinras, att den beslutade inskränkningen i kommittéväsendet visserligen tillför en del ämbetsverk tjänstemän, som varit sysselsatta med utredningsarbeten utanför verken, men att å andra sidan kommittéernas avskaffande medför ökat utredningsarbete för ämbetsverken själva.

Den nu utförda anslagsgranskningen har såsom nämnts icke kunnat leda till större besparingar i ordinarie personal, då nämligen de framlagda förslagen begränsats till sådana, vilkas genomförande skulle innebära en verklig utgiftsminskning senast fr. o. m. början av budgetåret 1923—1924. Erfarenheterna från den gjorda undersökningen hava emellertid givit vid handen, att åtskilliga ytterligare besparingar äro att göra i samband med inträffande vakanser. Men granskningen har också gjort det tydligt, att verkligt avsevärda nedsättningar av statens förvaltningsutgifter först äro att vänta, därest man resolut begränsar förvaltningsorganens uppgifter, genom beskärande av sådana åligganden, som icke kunna anses medföra gagn motsvarande kostnaden. Framhållas bör jämväl, att genom ett lagstiftande i detalj anspråken på förvaltningsapparaten på sistone blivit väsentligt skärpta. Det har exempelvis sålunda av ett flertal verkschefer förklarats, att det för den centrala civilförvaltningen genomförda nya avlöningsreglementet med följdföreskrifter av olika slag medfört ett arbete med bestämmandet av tjänstemännens avlöningsförmåner, som varit synnerligen betungande. En undersökning av möjligheterna att på nu antydda vägar söka nedbringa förvaltningskostnaderna tillkommer emellertid ej granskningsnämnden.»

För den närmare innebörden av granskningsnämndens förslag, vilka under hand meddelats de olika departementen, torde vederbörande departementschefer komma att redogöra vid behandlingen av de särskilda anslagskraven.

Vad beträffar resultatet av den utförda granskningen motsvarar detta i stort sett de förhoppningar, som enligt mitt förmenande kunnat ställas på densamma. Jag vill betona, att den hittills verkställda utredningens betydelse ingalunda kan anses uttömd med den minskning i statsutgifter, som innefattas i den ovan angivna besparingssiffran. Dels hava, såsom antytts, under utredningens fortgång uppslag

givits till åtskilliga tjänsteindragningar, som bliva möjliga vid framdeles inträffande vakanser; och dels torde i och genom utredningen sparsamhetssynpunkten hava mer än tillförene aktualiserats inom de särskilda ämbetsverken, vilket kan förväntas leda till större återhållsamhet i blivande anslagskrav och i allmänhet till ett strängare aktgivande på nödvändigheten att i möjligaste mån begränsa de löpande förvaltningsutgifterna. Den gjorda undersökningen torde även hava hos verken inskärpt nödvändigheten av att ej föreslå eller påtaga sig nya uppgifter utan att samtidigt hava fullt klarlagt de anspråk, som härav följa i avseende å personalökning o. dyl.

Beträffande sättet för de föreslagna anslagsnedsättningarnas genomförande är jag ense med granskningsnämnden däri, att beträffande icke-ordinarie personal ämbetsverken böra i möjligaste mån erhålla fria händer i avseende å bestämmandet, huruvida personal bör avskedas eller lönerna nedsättas. Jag anser emellertid ej, att sistnämnda utväg bör anlitas på sådant sätt, att extra personal, som befunnits mindre lämplig för förvaltningsarbete, beredes möjlighet att om än med reducerad lön kvarstå i statstjänst. Med anledning av vad granskningsnämnden anfört angående placeringen i lönegrad av vissa icke-ordinarie befattningshavare vill jag särskilt påpeka, att varje verk givetvis bör taga under noggrann omprövning, att amanuenser och andra extra ordinarie befattningshavare icke hänföras till högre grad än befattningshavarens arbete och duglighet betinga. Att regelmässigt placera samtliga amanuenser, respektive förste amanuenser i vederbörande högsta lönegrad kan sålunda ej anses stå i överensstämmelse med avlöningsreglementets mening.

De av granskningsnämnden föreslagna personalinskränkningarna äro visserligen ej avsedda att bringas i tillämpning förrän med början av det nya budgetåret. Men det är givet, att ämbetsverken böra redan dessförinnan söka vidtaga de inskränkningar, som med iakttagande av rimlig uppsägningstid kunna genomföras.

På sätt jag till statsrådsprotokollet den 5 oktober 1922 framhöll, bör den nu avslutade undersökningen av ämbetsverkens personalkrav följas av en mera allmän undersökning rörande möjligheten att från statsförvaltningen utsöndra sådana uppgifter, vilkas fyllande ej kan anses nödigt eller stå i rimligt förhållande till kostnaderna. Att ett strängt tillämpande av en dylik princip mången gång måste komma att för allmänheten framstå såsom ett obehörigt ingrepp i invanda och såsom oumbärliga ansedda förmåner, är väl sannolikt. Men skola sådana besparingar, som allmänt krävas, kunna genomföras, får man för visso finna sig i att nedsätta anspråken på staten i åtskilliga avseenden.

Beträffande frågan om ytterligare indragningar av tjänster vill jag bringa i erinran, att enligt kungörelse den 20 oktober 1922 skall vid inträffande ledigheter inom den civila centrala förvaltningen i allmänhet samt vid de grenar av den lokala förvaltningen, för vilka viss daglig arbetstid å tjänsterummet är av Kungl. Maj:t föreskriven, återbesättandet få bero på särskild prövning av Kungl. Maj:t. I samma kungörelse har föreskrivits dels att vid semester eller annan tjänstledighet vikarie icke må förordnas i annat fall, än då sådant oundgängligen erfordras för arbetets jämna gång, dels ock att extra ordinarie tjänstemän icke må nyanställas med rätt till arvode, utom då oavvisligt behov därav föreligger. Sedermera hava genom kungligt brev den 27 oktober 1922 liknande bestämmelser om vakanssättning, vikariatsförordnanden m. m. meddelats ifråga om befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Jag vill emellertid påpeka, att man ej bör göra sig några alltför långt gående förhoppningar beträffande en fortsatt undersökning angående besparingsmöjligheterna. Ifråga om kommunikationsverken hava sålunda personalindragningar sedan länge pågått. Då vid kritiken av statsförvaltningens utvidgning ofta anförts siffror, som gå fram just till den tidpunkt, vid vilken avvecklingen av personalen börjat ske, har jag låtit införskaffa uppgifter rörande kommunikationsverkens personalantal — arbetare och kontraktsanställda frånräknade — vid början av åren 1914 och 1923 samt vid den tidpunkt under mellantiden, då personalantalet varit högst. De erhållna uppgifterna giva vid handen följande siffror, i avrundade tal:

	Personal 1/1 1914.	Högsta personal-antal.	Personal 1/1 1923.
Postverket	4,650	5,640	5,100
Telegrafverket	4,360	10,260	9,190
Statens järnvägar	26,720	39,890	28,500
Statens vattenfallsverk	450	1,210	870.

Såsom av siffrorna framgår har vid de nämnda verken personalindragning skett i en delvis mycket betydande omfattning.

Även om jag alltså ej hyser några överdrivna förväntningar beträffande ytterligare personalreduktion vid statsförvaltningen, anser jag dock så mycket vara att vinna av en särskild undersökning i ämnet, att en sådan är av förhållandena betingad. Till frågan om denna undersöknings läggning och sättet för dess utförande anhåller jag att inom den närmaste tiden få återkomma.

2. Huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder och anslagen till extra utgifter.

Då man vid 1809 års riksdag behandlade frågan om statsverkets behov och den ordning, i vilken dessa skulle tillgodoses, uppgjordes ej några detaljerade föreskrifter, huru skulle förfaras med under de särskilda huvudtitlarna uppkommande besparingar. Redan vid 1810 års riksdag beslöts emellertid, att av uppkomna besparingar ett belopp av 100,000 riksdaler årligen skulle avsättas till jordbrukets, handelns och näringarnas upphjälpande, varefter resten skulle användas till avbetalning å rikets gäld. Sedan år 1812 en särskild huvudtitel för »åkerbruket, handeln och näringarna» bildats, och rikets ständer dessutom tidigt begynt förordna om besparingarnas användande även till andra ändamål än de nyss angivna, kommo emellertid reglerna för besparingarnas disposition att framstå såsom skäligen obestämda. De olägenheter, som visade sig följa härav, föranledde ständerna att vid 1823 års riksdag taga upp frågan om besparingarnas användande till mera ingående behandling, och från samma år daterar sig bestämmelsen, att å en huvudtitel uppkommande besparingar skulle av Kungl. Maj:t få disponeras endast för under samma huvudtitel förefallande behov. Denna bestämmelse kompletterades år 1834 därhän, att årliga arvoden eller löner icke skulle få anvisas å huvudtitlarnas besparingar. Det var emellertid först år 1841, som det uttryckligen fastslogs, att

besparingarna voro avsedda för extra utgifter av tillfällig beskaffenhet, i det att rikets ständer i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 maj 1841 (nr 332) anmälde sitt beslut, »att de besparingar, vilka intill nästa riksdag kunna å någon eller några av huvudtitlarna uppkomma, må fortfarande av Eders Kungl. Maj:t användas till sådana av Riksens Ständer ej förut prövade utgifter, vilka hädanefter kunna finnas för rikets styrelse av oundvikligt behov påkallade, för samma ändamål, som med varje huvudtitelns anslag avses, och vilka utgifter alltid måste vara tillfälliga och icke av permanent egenskap; att sålunda besparingarna i intet fall må komma i fråga att begagnas till bestridande av årliga löner och arvoden, vilka böra rätta sig efter den statsreglering, som av Riksens Ständer blivit godkänd och måste betraktas såsom gällande, intilldess densamma i vederbörlig ordning förändras; samt att vid denna disposition i övrigt må iakttagas, att de besparingar, som ett år reserveras, kunna ett följande år användas.»

Dessa bestämmelser gälla i huvudsak allt fortfarande. Vissa ändringar hava dock vidtagits i desamma. Så skedde efter anslagens uppdelning i bestämda anslag, förslags- och reservationsanslag beträffande de besparingar, som skulle tillföras besparingsfonderna, den inskränkningen, att besparingsfonderna tillkommande medel endast skulle utgöras av överskott, som kunde uppstå å de bestämda anslagen. Vidare infördes härutinnan från och med år 1905 den ytterligare begränsningen, att behållningar, som å anslag till nyinrättade tjänster kunde uppstå, intill dess dessa första gången tillsattes, skulle tillföras statsverkets kassafond. Å andra sidan har riksdagen allt sedan år 1918 för varje år förklarat hinder ej möta att även under pågående riksdag enligt förutnämnda bestämmelser disponera besparingsfonderna.

Nämnda fonders tillgångar hava, såsom av riksräkenskapsverket påvisats i den av ämbetsverket den 31 mars 1922 avgivna revisionsberättelsen för år 1921, under senare år betydligt nedgått, under perioden 1912—1921 från omkring 13 miljoner vid början av år 1912 till omkring 2 miljoner vid slutet av år 1921, och ytterligare nedgång torde vara att vänta. Det är nämligen, såsom redan framhållits, endast de bestämda anslagen, som numera avbörda sina besparingar till de allmänna besparingsfonderna. Större delen av dessa anslag har emellertid utgjorts av avlöningsanslag, vilka på grund av genomförda och pågående löneregleringar antingen redan förvandlats eller komma att förvandlas till förslagsanslag, varigenom å dem uppkommande besparingar komma att tillföras statsverkets kassafond.

De besparingar, som hädanefter skola tillföras besparingsfonderna, komma fördenskull att allt mer och mer minskas för att slutligen på de flesta huvudtitlar nedgå till en ren obetydlighet.

Under påpekande av nu berörda förhållanden har ock riksräkenskapsverket i förenämnda revisionsberättelse framhållit, att tidpunkten nu vore inne för att låta huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder försvinna och i stället tillföra statsverkets kassafond uppkommande besparingar å de bestämda anslagen. De utgifter, som hittills utgått från besparingsfonderna, borde hädanefter bestridas från de å respektive huvudtitlar uppförda reservationsanslag till extra utgifter, vilka anslag för detta ändamål skulle upptagas till förhöjda belopp. En dylik anordning skulle även enligt riksräkenskapsverkets mening medföra vissa fördelar med avseende å bokföringen av de utgifter, varom här vore fråga, d. v. s. tillfälliga, av riksdagen ej förut prövade utgifter.

Beträffande tidpunkten för besparingsfondernas upphörande har riksräkenskapsverket förordat, att avvecklingen av sagda fonder måtte ske i samband med budgetårets omläggning 1923.

Vidkommande nyssnämnda anslag till extra utgifter, vilka tillika med de allmänna besparingsfonderna hittills stått till buds för utgifter av tillfällig natur, anvisades anslag av denna art första gången vid 1809 års riksdag, som under dåvarande åttonde huvudtiteln beviljade 100,000 riksdaler till extra utgifter. Förut har framhållits, hurusom huvudtitlarnas besparingar ursprungligen icke voro avsedda att användas till extra utgifter utan huvudsakligen till avbetalning å rikets gäld. Men då anslaget till extra utgifter visade sig för knappt tillmätt, började man, såsom redan nämnts, tidigt begagna sig av berörda besparingar för att tillgodose de växande behoven av medel för bestridande av tillfälliga utgifter. Då denna praxis blivit fastslagen genom 1841 års riksdagsskrivelse, ansåg man sig med hänsyn till besparingsfondernas dåvarande goda ställning kunna nedsätta det i riksstaten upptagna anslaget till extra utgifter till 50,000 riksdaler, och samtidigt fördelades anslaget mellan dåvarande andra, sjätte, sjunde och åttonde huvudtitlarna.

Å dåvarande fjärde och femte huvudtitlarna hade alltsedan 1830 anvisats anslag för ifrågavarande ändamål ehuru under benämningen »Oförutsedda utgifter». År 1851 infördes emellertid jämväl för sistnämnda anslag benämningen »Extra utgifter», och hava sedan dess anslag för extra utgifter anvisats å samtliga departements huvudtitlar utom utrikesdepartementets, på vilken sådant anslag beviljats först å 1922 års riksstat. I riksstaten för år 1922 äro anslagen till extra utgifter uppförda med följande belopp, nämligen å:

andra	huvudtiteln		kronor	12,000
tredje	»		»	30,000
fjärde	»	, lantförsvaret	»	615,000
»	»	. sjöförsvaret	»	85,000
femte	»		»	40,000
sjätte	»		»	20,000
sjunde	»		»	60,000
åttonde	»		»	75,000
nionde	»		»	40,000
tionde	»		»	25,000
			tillhopa kronor	1,002,000

Av vad nu blivit anfört torde framgå, att en avveckling av de allmänna besparingsfonderna redan försiggår. I likhet med riksräkenskapsverket anser jag det emellertid lämpligt, att steget tages fullt ut, så att även de bestämda anslag, vilka icke skola omvandlas till förslagsanslag, för framtiden avlämna sina besparingar till kassafonden. Avvecklingen bör jämväl efter min mening vara genomförd, då det nya budgetårssystemet träder i tillämpning, eller den 1 juli 1923.

Ävenså finner jag det lämpligast att, såsom av riksräkenskapsverket föreslagits, besparingsfondernas uppgift överflyttas på de extra utgiftsanslagen, vilka alltså efter omläggningens genomförande ensamma skulle bära de utgifter, som tillförene bestritts av dessa anslag och besparingsfonderna i förening. Jag vill erinra, att denna väg redan är beträdd. På grund av vissa anslags förändring från bestämda anslag till förslagsanslag har nämligen anslaget till extra utgifter för lant-

försvaret under fjärde huvudtiteln tidigare blivit högst väsentligt förhöjt. Enahanda skäl föranledde ock anvisande av anslag för extra utgifter under tredje huvudtiteln.

För bedömande, om och till vilka belopp extra utgiftsanslagen av nu nämnd anledning skulle behöva ökas, har inom finansdepartementet verkställts en undersökning rörande utgifterna såväl å anslagen till extra utgifter som å de allmänna besparingsfonderna under åren 1913—1921. I fråga om belastningen å besparingsfonderna hava härvid icke medräknats sådana utgifter, för vilkas bestridande särskilda anslag numera anvisas eller för framtiden böra anvisas. Ävenså har inom vederbörande departement verkställts utredning angående de för framtiden erforderliga anslagsbeloppen.

Dessa utredningar hava givit vid handen, att anslagen till extra utgifter å tredje, sjätte, sjunde och tionde huvudtitlarna liksom lantförsvarets motsvarande anslag under fjärde huvudtiteln ej behöva höjas utöver sina nuvarande belopp. Beträffande övriga ifrågavarande anslag har en höjning befunnits nödvändig, nämligen till följande belopp:

andra	huvudtiteln	.....	kronor	30,000
fjärde	»	, sjöförsvaret	»	110,000
femte	»	.....	»	120,000
åttonde	»	.....	»	120,000
nionde	»	.....	»	100,000

I förhållande till sammanlagda beloppet av anslagen till extra utgifter å riksstaten för år 1922 skulle alltså hela anslagsförhöjningen utgöra 228,000 kronor, en förhöjning, som blott utgör en ringa del av de besparingar, som vid bibehållande av de gamla reglerna skulle tillförts besparingsfonderna. Att ytterligare begränsa höjningen av anslagen till extra utgifter kan så mycket mindre komma ifråga, som efter budgetårets omläggning extra utgiftsanslagen måste komma till ökad användning nämligen för bestridande av mindre utgifter, för vilka eljest skolat äskas anslag å tilläggsstat.

Övergången till det nya systemet medför för den nu förestående statsregleringen den fördelen, att den å besparingsfonderna den 30 juni 1923 innestående nettobehållningen kan såsom i anspråk tagen kapitaltillgång tillföras statsregleringen.

Beträffande denna statsreglering är dessutom att märka, att det å fjärde huvudtiteln uppförda anslaget till extra utgifter för lantförsvaret av vederbörande departementschef ansetts kunna med hänsyn till å detsamma förefintliga reservationer nedsättas till 415,000 kronor. Sammanlagda beloppet av de å nämnda statsreglering ingående anslagen till extra utgifter kommer alltså att överstiga sammanlagda beloppet av motsvarande anslag å riksstaten för år 1922 med allenast 28,000 kronor.

Tack vare avskaffandet av huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder kan en förenkling av den nuvarande beteckningen av riksstatsanslagen vidtagas.

Därest i enlighet med vad förut föreslagits eventuella besparingar å de nuvarande bestämda anslagen efter besparingsfondernas upphörande skola tillföras kassafonden, finnes nämligen icke längre någon skillnad i avseende å dispositionen mellan de bestämda anslagen och de såsom förslagsanslag, högst, betecknade anslagen, då ju dessa senare anslags behållningar skola tillföras kassafonden. Under sådana förhållanden saknas anledning att längre begagna beteckningen förslagsanslag, högst,

utan kunna riksstatsanslagen sammanföras under tre olika typer: reservationsanslag, förslagsanslag samt obetecknade anslag. Anslagen av sistnämnda kategori eller den så att säga normala formen av anslag komma alltså att bliva anslag, som ej få överskridas och vilkas besparingar skola tillföras kassafonden. I det förslag till riksstat för budgetåret 1923—1924, som är avsett att föreläggas 1923 års riksdag, har också i enlighet härmed de anslag, som enligt hittills i förevarande avseende gällande regler skulle hava upptagits såsom förslagsanslag, högst, uppförts utan anslagsbeteckning.

3. Rese- och traktamentspenningar.

Till förra årets statsverksproposition gjorde jag ett uttalande angående frågan om fastställande av nytt resereglemente. Jag framhöll därvid min uppfattning att förhållandena i avseende å penningvärde och varupris ännu icke nått den stadga, att det kunde anses tillrådligt att lägga dem till grund för helt nya och för framtiden bestående bestämmelser på förevarande område. Emellertid anmälde jag min avsikt föreslå vissa ändringar i gällande resereglemente i syfte att undvika de mest framträdande olägenheterna av detsamma.

I statsråd den 17 februari 1922 beslöt Kungl. Maj:t på min tillstyrkan vissa ändringar i resereglementet, åsyftande att förhindra oberättigad vinst på förrättningsresor. Sålunda begränsades rätten till att åtnjuta ersättning för tågbiljett i högre vagnsklass än den under resan verkligen använda. Denna ändring innebar i huvudsak, att ersättning för biljett till första klassens vagn endast finge åtnjutas, då resan verkligen skett i sådan vagnsklass. Vidare begränsades rätten att erhålla skjutsersättning för kortare vägsträckor. Slutligen skärptes bestämmelserna om gottgörelse för transport av resgods, i det att sådan gottgörelse endast bibehölls för verklig kostnad för transport av redskap, instrument och dylikt, som för förrättnings verkställande måste medföras.

Efter den nedgång av prisnivån, som under det förflutna året ägt rum, har visserligen uppnåtts en sådan stabilisering av priserna, att penningvärdets osäkerhet icke i och för sig torde kunna anses utgöra hinder för fastställande av nytt resereglemente. Jag har likväl ej funnit mig böra nu taga upp denna fråga till slutligt avgörande. Det huvudsakliga skälet härför är, att jag ansett, att man med fördel tillsvidare kan fortgå på den väg, på vilken man under fjolåret inslog, och genom partiella ändringar av det nuvarande reglementet söka anpassa detta efter de nutida förhållandena. Jag åsyftar härvid att söka ytterligare begränsa möjligheterna att under vissa omständigheter debitera ersättning utöver kostnaden ävensom att i någon mån inskränka rätten att åtnjuta ersättning för högsta tågklass. Såsom motvikt häremot och då under nuvarande förhållanden dagtraktamentena i och för sig äro väl knappt tillmätta, torde viss höjning av traktamentena böra ske. På det hela avser jag emellertid, att statens kostnader för förrättningsresor skola ej oväsentligt nedgå.

Då frågan om de antydda provisoriska ändringarna i resereglementet ej är så utredd, att beslut i ämnet nu kan fattas, anhåller jag att framdeles få återupptaga frågan.

4. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Statens ämbetsmyndigheters utgifter för skrivmaterialier och expenser, ved m. m. bestridas i fall, där icke särskilt anvisade anslag stå till förfogande för gäldande av dylika kostnader, från respektive å de olika huvudtitlarna uppförda allmänna expensanslag. Dessa anslag hava hittills, med undantag av de å fjärde huvudtiteln under rubriken »Lantförsvaret» uppförda expensanslagen, anvisats såsom förslagsanslag, och finnes i de flesta fall icke någon gräns fastställd för vederbörande myndigheters rätt att för berörda utgifter disponera anslagen ifråga. Nämnda anslag hava ock under de senare åren belastats med betydande utgifter, och överskridanden av samma anslag hava i stor utsträckning förekommit.

Frågan om en begränsning av utgifterna å dessa anslag har fördenskull inom finansdepartementet varit föremål för övervägande i skilda riktningar. I ändamål att söka utröna, dels i vad mån ifrågavarande anslag skulle kunna befrias från utgifter, vilka lämpligen böra belasta andra anslag eller för vilka särskilda anslag böra anvisas, dels ock om och i vad mån övriga expensutgifter skulle kunna nedbringas, har genom finansdepartementet från ett flertal ämbetsmyndigheter infordrats uppgifter rörande de belopp, som av dessa myndigheter för olika ändamål utbetalts från de allmänna expensanslagen under åren 1916, 1918, 1920 och första halvåret 1922. På grundval av dessa uppgifter hava för olika huvudtitlar utarbetats sammanställningar rörande de belopp, vilka under nyssnämnda år från ifrågavarande anslag utbetalts för

1) bränsle, lyse, renhållning och städning;
2) renskrivning och tillfälliga biträden;
3) lokalhyra; samt
4) övriga expenser.

Vid uppgifternas bearbetande har emellertid befunnits, att slutligt förslag i frågan icke kan hinna föreläggas 1923 års riksdag. Därest verklig besparing beträffande expensutgifterna skall kunna ernås, synes det nämligen vara nödvändigt att vidtaga en uppdelning på de olika myndigheterna av huvuddelen av de nuvarande expensanslagen, i samband varmed verkens olika anslag torde böra erhålla naturen av begränsade anslag. För vidtagande av en dylik fördelning måste fullständigare upplysningar i åtskilliga hänseenden införskaffas.

Vissa interimistiska åtgärder för åstadkommande av besparingar på förevarande område torde emellertid för närvarande kunna vidtagas. Även om nu endast äskas för huvudtitlarna gemensamma anslag för expenser, torde sålunda vissa gränser kunna fastställas för respektive ämbetsmyndigheters rätt att åtminstone för gruppen »övriga expenser» disponera de allmänna expensanslagen. Vidare torde vissa maximibelopp kunna bestämmas för inköp av möbler och andra inventarier. Även andra kostnadsbesparande åtgärder torde kunna vidtagas. Vid bestämmandet av de olika verkens expensbelopp böra de inom finansdepartementet verkställda utredningarna givetvis komma till användning, i fall av behov kompletterade genom vederbörande departements försorg.

De i berörda avseende erforderliga föreskrifter rörande verkens rätt att förfoga över expensanslagen torde tillsvidare böra meddelas av Kungl. Maj:t, och torde

det därför icke vara nödigt att här närmare ingå därpå. Jag har endast ansett mig böra lämna en kortfattad redogörelse för vad i saken blivit åtgjort, under förhoppning att vid nästa års riksdag frågan skall kunna vinna en slutlig lösning.

5. Kommittékostnaderna.

På sätt blivit riksdagen meddelat i berättelsen om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit har en väsentlig reduktion av kommittéväsendet genomförts från och med ingången av år 1923. I nu förevarande sammanhang anhåller jag att få något yttra mig i frågan huru för framtiden bör förfaras med anvisandet av medel för kommitté- och liknande utredningar.

Då jag den 24 november 1922 hade att för Kungl. Maj:t anmäla frågan om kommittékostnadernas nedbringande, yttrade jag, att jag kommit till den bestämda uppfattningen, att den hittills tillämpade anordningen att för kommittéutredningar anvisa förslagsanslag, som kunna överskridas, icke borde bibehållas. I stället borde, efter min uppfattning, till Kungl. Maj:ts förfogande ställas en skäligt tillmätt men begränsad anslagssumma för utredningsändamål.

Vid närmare övervägande av frågan om den lämpligaste formen för kommittéanslagens upptagande i statförslaget för nästkommande budgetår hava huvudsakligen tvenne alternativ kommit i betraktande.

Enligt det ena förslaget skulle å riksstaten uppföras ett för samtliga huvudtitlar gemensamt kommittéanslag, medan enligt det andra alternativet skulle anvisas ett anslag för varje departementshuvudtitel.

För min del finner jag det senare förslaget vara att föredraga. Då anslagen ifråga lämpligen böra givas natur av reservationsanslag, skulle med all sannolikhet en uppdelning av anslagsmedlen på de särskilda departementen lända till största besparingen i medelsanvändningen. Varje departement skulle nämligen hava omedelbart intresse av att anvisningarna å dess kommittéanslag så begränsades, att för framtiden besparingar stode till buds för större utredningar och för oförutsedda behov. Ett liknande intresse skulle däremot ej med samma styrka göra sig gällande, om allenast ett för samtliga departement gemensamt anslag anvisades. Svårigheter att rätt avväga fördelningen av ett allmänt anslag torde sannolikt även uppkomma.

Vad angår själva beräkningen av de olika departementens kommittéanslag torde här böra framhållas, att för varje budgetår utgiftsöverslag böra införskaffas från de redan förefintliga kommittéer, vilka antagas komma att arbeta under budgetåret ifråga. Till det belopp, som — efter granskning inom vederbörande departement — finnes böra beräknas för dessa kommittéer, bör läggas ett belopp till mötande av utgifter för nya kommittéer, vilka kunna visa sig framdeles bliva nödvändiga. Jag vill beträffande dessa belopp för nya utredningar särskilt framhålla, att ehuruväl i möjligaste mån begränsning av kommittéledamöternas antal bör ske, de för nya utgifter avsedda beloppen ej böra tillmätas alltför snävt, detta med hänsyn till anslagens natur att icke kunna överskridas.

Med nu angivna utgångspunkter hava de olika kommittéanslagen beräknats böra för budgetåret 1923—1924 utgå med följande belopp:

Andra huvudtiteln		kronor	250,000
Tredje »		»	15,000
Fjärde »	, lantförsvaret	»	80,000
» »	, sjöförsvaret	»	40,000
Femte »		»	125,000
Sjätte huvudtiteln		»	50,000
Sjunde »		»	280,000
Åttonde »		»	150,000
Nionde »		»	50,000
Tionde »		»	75,000
		Summa kronor	1,115,000.

Jämföres sammanlagda beloppet av de nu såsom erforderliga ansedda anslagen med exempelvis utgifterna för kommittéer och sakkunniga under år 1921, vilka uppgingo till 5,028,667 kronor 43 öre, framstår det såsom tydligt, att avsevärda besparingar äro att vänta av anslagens begränsning.

Jag anhåller att i nu förevarande sammanhang få förberedelsevis beröra en fråga rörande kommittékostnaderna, vilken tarvar en lösning.

Enligt kungörelsen den 29 augusti 1921 (nr 517) med vissa bestämmelser angående kommittéer är beträffande arvode till ledamot, som ej är ordförande i kommitté eller fullgör mer än ett kommittéuppdrag, stadgat, att då ersättning för kommittéuppdrag bestämts i form av dagarvode, detta arvode vid arbete å sammanträdesorten skall utgå,

1) till den, som är bosatt eller har sin verksamhet å sammanträdesorten eller där uppehåller sig i följd av annat allmänt uppdrag, för vilket ersättning åtnjutes,

a) om han är anställd i statens eller kommunens tjänst, eller om han samtidigt åtnjuter ersättning för annat allmänt uppdrag, såsom riksdagsmannaskap, statsrevisorsskap eller dylikt, med sex kronor; och

b) eljest med tolv kronor; samt

2) till den, som icke är bosatt eller har sin verksamhet å sammanträdesorten eller där uppehåller sig i följd av annat allmänt uppdrag, för vilket ersättning åtnjutes, med aderton kronor.

Beträffande ersättning för mistade löneförmåner gäller, att kommittéledamot, som är anställd i statens tjänst, äger, därest ersättning för uppdraget bestämts i form av dagarvode, dessutom åtnjuta ersättning för de löneförmåner, varom han gått miste under tjänstledighet för uppdragets fullgörande. Fråga, huruvida eller i vad mån ersättning för mistade löneförmåner eljest må utgå till kommittéledamot, prövas och avgöres av Kungl. Maj:t efter framställning i varje särskilt fall.

Nu hava vid olika tillfällen uppkommit fråga om beredande av ersättning för förlorad inkomst i enskild verksamhet, och hava dessa frågor beroende på olika omständigheter lösts något olika vid skilda tillfällen. Med hänsyn till konsekvenserna hava på senare tid framställningar om dylik ersättning i allmänhet icke bifallits.

Det synes mig emellertid i viss mån obilligt, att personer från enskild verksamhet skola såsom kommittéledamöter bliva så väsentligt annorlunda behandlade

än personer i statstjänst, vad angår gottgörelse för den förlust i inkomst, varav de träffas på grund av åtagande att fullgöra kommittéuppdrag. Jag måste dock ställa mig avvisande mot att denna gottgörelse lämnas för varje särskilt fall efter en beräkning av den lidna inkomstminskningen. Det torde fördenskull vara att föredraga, att, på sätt som skett beträffande dagarvode till personer, som höra hemma å sammanträdesorten, ett högre arvode tillerkännes den, som har sin inkomst från enskild verksamhet. I anslutning till vad som nu gäller beträffande å sammanträdesorten bosatta personer synes skillnaden böra sättas till sex kronor för dag, med vilket belopp arvodet till dem, som icke äro tjänstemän eller därmed i nu förevarande avseende likställda, skulle höjas.

Den nu av mig förordade arvodeshöjningen synes böra tillämpas först från och med den 1 juli 1923, samtidigt med att de strängare principerna med avseende å dispositionen av kommittéanslagen äro avsedda att träda i kraft.

För den händelse av riksdagen icke framställes erinran mot den nu antydda lösningen, har jag för avsikt att i sinom tid för Kungl. Maj:t ånyo anmäla frågan för utfärdande av erforderliga bestämmelser i ämnet.

6. Extra lönetillägg till vissa tjänstemän och betjänte.

Sedan Kungl. Maj:t år 1921 i likhet med vad fallet varit under de närmast föregående åren av riksdagen äskat beviljande av medel för beredande av extra lönetillägg åt en del befattningshavare, vilka under senare tider icke fått sina avlöningsförmåner ny- eller omreglerade efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande, anvisade riksdagen för ifrågavarande ändamål å 1922 års riksstat förslagsanslag att enligt vissa angivna grunder utgå med följande belopp, nämligen:

under	andra	huvudtiteln	kronor	2,500
»	fjärde	»	»	625
»	femte	»	»	3,000
»	sjätte	»	»	4,000
»	åttonde	»	»	5,000
»	nionde	»	»	1,000

eller sålunda tillsammans kronor 16,125.

Den 7 juli 1921 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse angående extra lönetillägg för år 1922 (nr 392).

De grunder, efter vilka de extra lönetilläggen utgå för år 1922, äro enligt nämnda kungörelse följande:

1:o) Extra lönetillägg utgår, där ej sådant fall är för handen, som under 2:o) sägs, till tjänsteman, vilkens tjänstgöring är förlagd till huvudstaden, med 15 procent å kontant avlöning, dock icke i något fall med högre belopp än 700 kronor, och

till tjänsteman, vilkens tjänstgöring är förlagd till annan ort, med 12 procent å kontant avlöning, dock icke i något fall till högre belopp än 500 kronor, samt,

i vad angår betjänte, med 25 procent å kontant avlöning, om tjänstgöringen är förlagd till huvudstaden, men eljest med 20 procent å sådan avlöning.

2:o) Ingår i avlöningen bostads- eller boställsförmån in natura, skall det enligt nästföregående moment beräknade lönetillägget minskas med ett belopp, motsvarande 10 procent av de kontanta avlöningsförmåner, varå tillägget beräknats.

3:o) Från åtnjutande av extra lönetillägg undantagas, förutom häradshövdingarna och de tjänstemän, åt vilka beretts tillfällig löneförbättring för år 1922,

a) de tjänstemän, vilkas avlöningsförmåner av statstjänst, dyrtidstillägg oberäknat, för år 1922 uppgå till högre belopp än 7,700 kronor eller, om deras tjänstgöring är förlagd till annan ort än Stockholm, 7,500 kronor; skolande, i fall nämnda avlöningsförmåner överstiga 7,000 kronor, det extra lönetillägget i intet fall utgå med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan 7,700 kronor eller, om tjänstemannen har sin tjänstgöring förlagd till landsorten, 7,500 kronor, å ena, samt förenämnda avlöningsförmåners belopp, å andra sidan,

b) de tjänstemän, vilkas inkomst av arbete, det extra lönetillägget samt dyrtidstillägg oberäknade, under år 1921 av vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,700 kronor eller, om deras tjänstgöring är förlagd till annan ort än Stockholm, 7,500 kronor; skolande, ifall nämnda inkomster överstiga 7,000 kronor, det extra lönetillägget i intet fall utgå med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan 7,700 kronor eller, om tjänstemannen har sin tjänstgöring förlagd till landsorten, 7,500 kronor, å ena, samt förenämnda inkomsters belopp, å andra sidan,

c) de tjänstinnehavare, vilkas avlöningsförmåner vid riksdagarna åren 1901—1921 ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande.

4:o) Extra lönetillägg må allenast tilläggas tjänstemän och betjänte, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

5:o) Extra lönetillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, vilka utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel dels ock av andra medel, beräknas extra lönetillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel, dock att åt lärare och tjänstemän vid universiteten extra lönetillägg må beräknas å hela det belopp, vartill avlöningen blivit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd att minst uppgå, utan avseende därå att till bestridande av universitetens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel.

6:o) Extra lönetillägg beräknas å följande slag av avlöningsförmåner:

lön;

tjänstgöringspenningar;

kontant bostads- och inkvarteringsersättning;

arvode;

med lön likställt lönetillägg; samt

dagavlöning vid flottan.

7:o) Extra lönetillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som

medför högsta avlöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe är lika, för den av dem, till vilken han först blivit befordrad.

8:o) Extra lönetillägget anses tillhöra lönen.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 har 1922 års riksdag för ifrågavarande ändamål anvisat

under	andra	huvudtiteln	kronor	500
»	fjärde	»	»	100
»	sjätte	»	»	2,000
		eller sålunda tillsammans	kronor	2,600,

att användas enligt motsvarande grunder som för år 1922.

Beloppen äro avsedda, det under andra huvudtiteln beviljade till en protokollssekreterare på gammal stat samt två fånggevaldiger, det under fjärde huvudtiteln beviljade till en kyrkvaktare och klockare i Karlskrona samt det under sjätte huvudtiteln till fem tjänstemän å övergångsstat vid generalpoststyrelsen.

Jag har ansett mig böra föreslå, att frågan om extra lönetillägg till det fåtal personer, vilka numera äga uppbära sådant, för framtiden ordnas utan att särskilda anslag behöva å riksstaten för ändamålet anvisas. Lämpligen torde de ordinarie förslagsanslagen till avlöningar till ordinarie tjänstemän böra få tagas i anspråk för ändamålet. Vad angår sjätte huvudtiteln böra dock kostnaderna för extra lönetillägg åt förenämnda tjänstemän vid generalpoststyrelsen bestridas av postmedel.

I avgivet yttrande har statskontoret biträtt detta förslag.

Givetvis böra alltjämt samma grunder som hittills vara gällande för det extra lönetillläggets utgående.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att till tjänstemän och betjänte, vilkas avlöningsförmåner icke efter år 1900 ny- eller omreglerats enligt andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande, extra lönetillägg må för tid efter den 1 juli 1923 enligt Kungl. Maj:ts bestämmande utgå jämlikt grunder, motsvarande dem, vilka för år 1922 meddelats i kungörelsen den 7 juli 1921 (nr 392);

dels ock besluta, att kostnaderna för sådana extra lönetillägg skola bestridas, vad angår postverket, av postmedel och i övrigt av i vederbörande verks stat upptagen anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

7. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Vissa grupper av såväl ordinarie som extra personal, vilka ännu icke erhållit definitiv löneregiering, torde såsom hittills böra komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring under budgetåret 1923—1924. Denna fråga föreligger emellertid ännu ej i det skick, att den kan underställas Kungl. Maj:ts slutliga prövning, vadan särskild proposition i ämnet först senare kommer att kunna föreläggas årets riksdag. I följd härav torde de för ändamålet erforderliga medlen nu, i avvaktan på denna proposition, böra under de särskilda huvudtitlarna allenast beräknas å riksstaten.

Inom finansdepartementet verkställda överslagsberäkningar hava givit vid handen, att de särskilda anslagen under de olika huvudtitlarna för tillfällig löneförbättring under budgetåret 1923—1924 åt ordinarie och extra befattningshavare kunna beräknas till följande avrundade belopp, nämligen:

Huvudtitel	Ordinarie personal kronor	Icke-ordinarie personal kronor	Summa kronor
Andra huvudtiteln	7,000	9,000	16,000
Fjärde »	14,000	7,000	21,000
Femte »	835,000	93,000	928,000
Sjätte »	8,000	1,000	9,000
Åttonde »	1,387,000	290,000	1,677,000
Nionde »	154,000	28,000	182,000
Tionde »	21,000	40,000	61,000

Ifrågavarande beräkningar hava gjorts under förutsättning, att definitiv löneregiering vid 1923 års riksdag beslutas för vissa grupper av befattningshavare.

Närmare förslag om de på varje huvudtitel belöpande anslagsbelopp torde vid behandlingen av de olika huvudtitlarna få framställas av vederbörande departementschefer.

8. Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Genom beslut av 1918 års riksdag hava vaktmästarna och med dem jämförliga befattningshavare vid centrala ämbetsverk m. fl. myndigheter erhållit förbättrade avlöningsförmåner. På grund av denna särskilda löneregiering hava dessa befattningshavare undantagits från den tillfälliga löneförbättring, som utgått vid de centrala verken i allmänhet, intill dess dessa nyreglerats.

Vid den definitiva löneregleringen hava emellertid vaktmästarna — under benämning expeditionsvakter — erhållit väsentligt höjd avlöning, varigenom vaktmästarna vid de oreglerade verken komma att, trots det högre dyrtidstillägget,

uppbära väsentligt lägre sammanlagd avlöning än motsvarande löneregleradе befattningshavare.

Framställning om beredande av förbättrade avlöningsförmåner åt vissa vaktmästare, vilka ännu ej blivit delaktiga av definitiv lönereglering, har ock gjorts. Denna framställning, som avser vaktmästarna vid länsstyrelserna samt överståthållarämbetets kansli ävensom landsarkiven, har för yttrande remitterats till löneregleringskommittén, som för sin del, då ny lönereglering beträffande länsstyrelserna och överståthållarämbetets kansli ej kunde medhinnas vid 1923 års riksdag, tillstyrkt, att vaktmästarna vid dessa verk måtte tilldelas ett tillfälligt lönetillägg. Detta skulle så avpassas, att det sammanlagda beloppet av begynnelseavlöningen å ordinarie stat och lönetillägget med därå belöpande dyrtidstillägg enligt de för icke nyreglerade verk bestämda grunder skulle stå i viss relation till den för en befattningshavare i den nya lönegraden B 1 (expeditionsvakt) å vederbörande ort fastställda begynnelselönen jämte därå belöpande dyrtidstillägg enligt de för nyreglerade verk gällande grunder.

Då frågan om definitiv lönereglering för högskolorna och de vetenskapliga institutionerna icke kommer att framföras till 1923 års riksdag, skulle även för de vid dessa verk anställda vaktmästarna föreligga samma skäl att införa ett tillfälligt lönetillägg som för vaktmästarna vid länsstyrelserna.

En särskild anledning att taga upp denna fråga föreligger däri, att genom den omläggning av dyrtidstillägget, som Kungl. Maj:t beslutat föreslå 1923 års riksdag, gruppen av icke löneregleradе vaktmästare skulle komma att träffas särskilt hårt.

Jag har med hänsyn till nu angivna förhållanden ansett mig böra igångsätta en undersökning angående införande av tillfälligt lönetillägg för samtliga nu berörda vaktmästare. Denna utredning är ännu ej avslutad, varför jag anhåller att längre fram under riksdagen få återkomma till frågan om avlåtande av proposition i ämnet.

Tillsvidare böra emellertid under vederbörande huvudtitlar beräknas anslag för ändamålet. Enligt en inom finansdepartementet gjord approximativ beräkning skulle anslag behöva utgå allenast under femte, åttonde och nionde huvudtitlarna med belopp av respektive 16,000, 35,000 och 9,000 kronor.

9. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.

På mitt förslag har Kungl. Maj:t förut i dag beslutat avlåta proposition till riksdagen med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m. Likaledes har Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutat avlåta propositioner till riksdagen med förslag till kungörelser dels angående dyrtidstillägg åt diplomatiska och konsulära tjänstemän, dels angående dyrtidstillägg åt fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl.

Vad angår dyrtidstillägg till vissa personalgrupper, vilka äga uppbära dylikt enligt andra bestämmelser än de i nyssnämnda förslag till kungörelser upptagna, så föreligger härvidlag ännu icke något slutgiltigt förslag. Icke heller är jag nu i tillfälle att för Kungl. Maj:t anmäla frågan om beredande av dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst samt änkor och barn efter dylika befattningshavare m. fl. pensionärer. I dessa avseenden lära framdeles propositioner böra

avlåtas till riksdagen; och torde de för ändamålet erforderliga anslag böra i statsverkspropositionen upptagas med beräknade belopp.

Enligt Kungl. Maj:ts förberörda förslag skulle, vad angår nuvarande befattningshavare, dyrtidstilläggen vid de affärsdrivande verken samt flottans pensionskassa och statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. utgå av de medel, av vilka omkostnaderna för vederbörande verk och institutioner i övrigt bestridas. Beträffande mynt- och justeringsverket samt i budgetavseende därmed jämställda verk lära särskilda anslag till dyrtidstillägg böra anvisas att utgå av vederbörande verks inkomster. I övrigt torde anslag för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. personalgrupper böra ingå i statsregleringen på vanligt sätt och uppföras under respektive huvudtitlar.

I fråga om pensionärerna har jag ansett mig böra föreslå en ändring i sättet för kostnadernas bestridande. Vad affärsverken beträffar synes det mig nämligen riktigast, att dyrtidstilläggen till pensionärerna utgå från verkens egna inkomstmedel på samma sätt som hittills skett med dyrtidstilläggen till i tjänst varande befattningshavare. Kostnaderna härför hava hittills varit avsedda att bestridas från för ändamålet anvisade anslag under elfte huvudtiteln. Vid domänverket hava dock dyrtidstillägg till f. d. befattningshavare utbetalts av verkets egna medel. Detta skulle nu bliva förhållandet vid samtliga affärsverk och i avseende å såväl f. d. befattningshavare som övriga pensionärer.

Med utgångspunkt från en genomsnittlig levnadskostnadsindex av 175 och med tillämpning av i förenämnda förslag till kungörelser angivna grunder hava beräkningar verkställts angående kostnaderna för dyrtidstillägg under budgetåret 1923—1924. Enligt dessa beräkningar skulle kostnaderna uppgå till följande belopp, nämligen:

beträffande de affärsdrivande verken	kronor	30,300,000
beträffande mynt- och justeringsverket, bank- och fondinspektionen, kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., statens biografbyrå, statens reproduktionsanstalt, patent- och registreringsverket samt försäkringsinspektionen	»	237,500
beträffande övriga personalgrupper	»	54,920,500
samt beträffande pensionsstaterna	»	9,875,000.

De för »övriga personalgrupper» samt pensionsstaterna beräknade beloppen äro avsedda ej blott för dyrtidstillägg enligt de allmänna författningarna i ämnet utan jämväl för dyrtidstillägg till särskilda personalgrupper utanför den egentliga statsförvaltningen. Dessa belopp torde böra uppdelas på de olika huvudtitlarna.

Närmare förslag om de på varje huvudtitel belöpande anslag till dyrtidstillägg torde vid behandlingen av de särskilda huvudtitlarna få framställas av vederbörande departementschefer.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Gunnar Grip.

Första huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anmäler härefter de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till hov- och slottsstaterna. Under åberopande av vad han förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat rörande anslagens beteckning anför departementschefen därvid följande:

A. Kungl. hovstaten.

1. Kungl. Maj:ts hovhållning.

[1.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning med ..... kronor 800,000.

2. Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.

[2.] Till förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning anvisades i enlighet med förslag i 1921 års statsverksproposition dels å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 200,000 kronor, dels å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 200,000 kronor. För första halvåret 1923 anvisades för samma ändamål av 1922 års riksdag å extra stat ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor.

Från de anslag, som tidigare beviljats till förstärkning av ifrågavarande ordinarie anslag, hava dyrtidstilläggen till hovförvaltningen utgått. Det för första halvåret 1923 anvisade anslaget har beräknats komma att åtgå så gott som helt och hållet till bestridande av de för samma tidsperiod utgående dyrtidstillägg utan att i någon nämnvärd mån bidraga till täckande av merkostnaden å de övriga utgifter, som skola bestridas av ifrågavarande ordinarie anslag.

Även för budgetåret 1923—1924 torde en förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning vara ofrånkomlig. Emellertid lärer någon nedsättning av förstärkningens belopp böra ske. Jag erinrar, att ämbetsverkens anslagsäskanden i allmänhet undergått avsevärda beskärningar och att de för avlöning till personal avsedda anslagsbeloppen genomgående reducerats. En motsvarande reduktion av de extra anslag å första huvudtiteln, vilka i huvudsak avsetts för personal- och liknande kostnader, synes mig naturlig. Vad nu ifrågavarande förstärkningsanslag beträffar föreslår jag en nedsättning till 150,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 150,000.

3. Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning.

[3.] Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning med kronor 180,000.

4. Förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning.

[4.] Till förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning anvisades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av 1921 års riksdag dels å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 90,000 kronor, dels å extra stat för år 1922 likaledes ett förslagsanslag, högst, 90,000 kronor.

1922 års riksdag anvisade i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för ifrågavarande ändamål å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst, 45,000 kronor.

Under åberopande i tillämpliga delar av vad jag under punkt 2 nyss anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 70,000.

5. Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland.

[5.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland med kronor 26,000.

6. Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke.

[6.]. Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke med ..... kronor 26,000.

7. Ved och kol för de kungl. hoven.

|7.| Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till ved och kol för de kungl. hoven med ..... kronor 50,000.

8. Täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven.

|8.| Kostnaderna för uppvärmning av de kungl. slotten äro avsedda att bestridas av det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till ved och kol för de kungl. hoven, uppgående till 50,000 kronor. Då det visat sig, att nämnda anslag blivit otillräckligt för ifrågavarande ändamål, hava på 1918—1921 års tilläggsstater måst uppföras särskilda anslag i syfte att möta merkostnaden för uppvärmning av Stockholms och Drottningholms slott under dessa år. Sålunda anvisades härför av riksdagen ett förslagsanslag å 110,000 kronor för vartdera av åren 1920 och 1921. Beträffande det ordinarie anslaget för ifrågavarande ändamål under första halvåret 1923 beslöt 1922 års riksdag fastställa detsamma till 25,000 kronor, utgörande hälften av det förut för helt år utgående beloppet, men anvisade samtidigt till täckande av motsedd brist å nämnda anslag å extra stat ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beviljade samma riksdag dessutom till bestridande av för år 1922 beräknad merkostnad för uppvärmning av Stockholms och Drottningholms slott å berörda års tilläggsstat ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

Nu har riksmarskalksämbetet i skrivelse den 10 oktober 1922 — med överlämnande av en av ståthållarämbetet å Stockholms slott den 6 oktober 1922 dagtecknad skrivelse i ämnet — gjort framställning om anvisande å extra stat för budgetåret 1923—1924 av ett förslagsanslag, högst, 120,000 kronor till förstärkning av anslaget till ved och kol för de kungl. hoven.

I ståthållarämbetets berörda skrivelse har anförts huvudsakligen följande.

Inköpsprisen för bränsle under år 1922 jämförda med samma priser år 1910 visade en ökning för björkved av nära 150 procent, för barrved 100 procent och för koks 60 procent. Man hade numera, beträffande Stockholms slott, övergått att elda värmeledningens pannor med ved, ehuru desamma ursprungligen varit avsedda för småkol, enär dessa ej kunde till antaglig kvalitet eller pris erhållas; eldning med ved ställde sig dessutom nu lika billig som eldning med koks, och pannorna fore bättre därav. Beträffande fördelningen av utgifterna hade kostnaderna för inköp av bränsle år 1910 uppgått till 65 procent mot år 1921 85 procent av anvisade anslagsbelopp. Utgifterna för bränsle hade varit de, som huvudsakligast drivit kostnaderna i höjden. Bränsleprocenten hade alla år ökats, under det att avlöningsprocenten i stort sett sjunkit, oaktat lönerna flerdubblats. Även övriga utgifter hade visat tendens att sjunka. Med 1910 års siffror som beräkningsgrund och med fästat avseende å den sedan dess inträdda fördyringen på så gott som alla områden hade ståthållarämbetet kommit till en slutsumma för dessa kostnader under budgetåret 1923—1924 av omkring 174,000 kronor. Då denna slutsumma erhållits på grund av sannolikhetsberäkningar, hade en särskild tablå uppgjorts för ungefärliga kostnaden för bränsle m. m. under ett år, baserat på bränsleåtgången år 1921 och de bränslepriser, som framkommit vid senaste entreprenad. Denna tablå lämnade en

slutsumma av omkring 170,000 kronor, under vilket belopp ståthållarämbetet icke vågade gå. Då emellertid bränsleprisen ännu vore så varierande, att summan enligt ett senare dagspris skulle ställa sig 30,000 kronor högre, och icke heller arbetsprisen ännu vore stabiliserade, syntes det ståthållarämbetet omöjligt att för närvarande angiva ett för någon viss tidsrymd bestämmande årspris.

För bedömande av anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1923—1924 har det synts mig nödigt att från riksmarskalksämbetet till komplettering av ståthållarämbetets kostnadsberäkningar införskaffa vissa ytterligare uppgifter; och har ämbetet i anledning härav överlämnat en genom ståthållarämbetets försorg utarbetad promemoria, vilken legat till grund för ståthållarämbetets framställning i ämnet, ävensom av ståthållaren å Stockholms slott meddelad uppgift å de kvantiteter bränsle, som under åren 1914—1921 förbrukats vid Stockholms slott med tillhörande byggnader samt vid Drottningholms slott. Den sålunda erhållna utredningen torde i sinom tid få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Då jag föregående år för Kungl. Maj:t anmälde frågan om anvisande av särskilda medel för ifrågavarande ändamål utöver det ordinarie anslaget, förutsatte jag, att med hänsyn till den synnerligen bekymmersamma statsfinansiella situationen särskild sparsamhet skulle iakttagas i avseende å kostnader av förevarande slag. Med hänsyn härtill och då priserna på bränslemarknaden syntes mig möjliggöra ett bestämmande på förhand av skäligt anslag för ändamålet, föreslog jag, att en till beloppet fixerad förstärkning av det ordinarie anslaget måtte för framtiden anvisas på riksstaten.

Vad beträffar behovet av anslag för ifrågavarande ändamål å riksstaten för budgetåret 1923—1924 lärer man hava att räkna med en avsevärd brist i det ordinarie anslaget. Det synes mig emellertid icke vara möjligt att här tillmäta ett förstärkningsanslag allenast med utgångspunkt från de hittillsvarande eller för budgetåret 1923—1924 beräknade faktiska utgifterna å det ordinarie anslaget.

I fråga om det anslag, som för budgetåret 1923—1924 torde böra anvisas till täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven, har jag ansett detsamma skäligen böra tillmätas med utgångspunkt från de faktiska utgifterna för ifrågavarande ändamål år 1914 samt med hänsyn till den därefter inträdda genomsnittliga ökningen av hithörande kostnader. Så vitt angår bränslekostnaderna har enligt de av ståthållarämbetet lämnade uppgifter prisstegringen från tiden närmast före världskriget tills nu i runda tal uppgått till för barrved 90 procent, för björkved 100 procent, för koks 30 procent, för kol 60 procent och för antracit 100 procent. Vid jämförelse med priserna i allmänna marknaden torde procentsiffran för barrved böra något sänkas men procentsiffran för koks åtminstone fördubblas. Övriga kostnader hava jämväl undergått en betydande stegring. År 1914 uppgingo utgifterna för slottens uppvärmning till ungefär 70,000 kronor. Med hänsyn härtill och i betraktande av den inträdda prisstegringen synes det skäligt, att för budgetåret 1923—1924 ett sammanlagt belopp av inemot 140,000 kronor ställes till förfogande för ändamålet. I betraktande jämväl av den omständigheten, att Ulriksdals slott, sedan detsamma iordningställts för Hans Kungl. Höghet Kronprinsens räkning, under år 1921 överlämnats för sitt sålunda bestämda ändamål och att på grund härav den till omkring 15,000 kronor beräknade

kostnaden för uppvärmning av sagda slott numera tillkommer, synes man icke kunna gå lägre än till 140,000 kronor. Då det ordinarie anslaget utgör 50,000 kronor, skulle alltså till täckande av motsedd brist å samma anslag behöva anvisas ett belopp av 90,000 kronor.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 90,000.

9. Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten.

[9.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten med ..... kronor 56,400.

10. Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten.

[10.] Till förstärkning av ordinarie anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten anvisades av 1920 års riksdag dels å tilläggsstat för samma år, dels ock å extra stat för år 1921 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 28,200 kronor samt såväl av 1921 års riksdag å extra stat för år 1922 likaledes ett förslagsanslag, högst, 28,200 kronor, som ock av 1922 års riksdag å extra stat för första halvåret 1923 ett förslagsanslag, högst, 14,100 kronor.

Den utredning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts framställningar i förevarande ämne till 1920 och 1921 års riksdagar, återfinnes under första huvudtiteln, sid. 2—6, i det vid 1920 års statsverksproposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1920. Av denna utredning framgår, att det ifrågavarande ordinarie anslaget, som ifrån början varit avsett för kompletteringar, underhåll och vård jämte reparationer av staten tillhöriga möbler m. m. samt inventarier av silver, koppar, glas och porslin m. m. i de kungl. slotten, alltsedan år 1864 utgått med samma belopp, 56,400 kronor årligen. Då sedan nämnda tid en fortgående och under världskriget synnerligen betydande prisstegring ägt rum, hade anslaget blivit alldeles otillräckligt för sitt ändamål. Enbart utgifterna för löner m. m. till personalen beräknades från och med år 1919 uppgå till 39,700 kronor årligen. För de dyrbara och omfattande samlingarnas egentliga vård och underhåll beräknades en summa av allenast 13,000 kronor om året bliva tillgänglig. Sistnämnda belopp ansågs alltför otillräckligt för en planmässigt genomförd skötsel av samlingarna.

Beträffande utgifterna för ifrågavarande ändamål under år 1921 hade för nämnda år för ordinarie avlöningar jämte dyrtidstillägg utgått 43,820 kronor samt till extra löner, hyresersättningar, skatter etc. cirka 12,000 kronor, eller tillhopa 55,820 kronor. Ökningen från år 1919 hade i huvudsak berott därpå, att hushållningssällskapets tjänstemän först under år 1920 erhållit dyrtidstillägg, som i någon

mån närmade sig de av motsvarande, i statstjänst anställda tjänstemän uppburna dyrtidstilläggen. Därjämte hade hyresersättningar och skattebidrag, som ingingo i personalens löneförmåner, sedan år 1919 fördubblats.

Med överlämnande av en av överintendenten och chefen för husgerådskammaren gjord framställning om förstärkning av ifrågavarande anslag jämväl för budgetåret 1923—1924 med 28,200 kronor har nu riksmarskalksämbetet i sin förenämnda skrivelse den 10 oktober 1922, under åberopande av vad chefen för husgerådskammaren i ämnet anfört, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av förevarande anslag för budgetåret 1923—1924 å extra stat anvisa ett förslagsanslag, högst, 28,200 kronor.

I sin av riksmarskalksämbetet åberopade skrivelse har chefen för husgerådskammaren till en början framhållit, att oaktat man framdeles kunde förvänta någon minskning i utgifterna, beroende på nedsättning av nu utgående lönetillägg, en större ändring av anslagsbeloppen till ifrågavarande ändamål icke torde böra vidtagas, så vitt ej vården av statens egendom i husgerådskammaren i ej oväsentlig grad skulle äventyras. Till löner och dyrtidstillägg åtginge nu respektive 21,000 och 33,640 kronor, sammanlagt 54,640 kronor, motsvarande i det närmaste det ordinarie anslaget. Härutöver fordrades för samlingarnas konservering, vård och underhåll minst 12,000 kronor, till vård och underhåll av enklare föremål omkring 8,000 kronor, till nödvändiga nyanskaffningar 5,000 kronor, till transport och frakt omkring 3,000 kronor samt till expedition och diverse omkring 2,000 kronor, inalles alltså omkring 30,000 kronor. Enär i husgerådskammarens konstsamlingar inginge den särskilt dyrbara kollektionen av vävda tapeter och andra textilier, som ännu endast till en ringa del kunnat konserveras, samt underhållet av möbler och silver droge betydande kostnader och nyanskaffningsanslaget å 5,000 kronor borde giva tillgång till inköp bland annat av mattor, glas, porslin, armatur m. m., kunde de av chefen för husgerådskammaren angivna olika utgiftsposterna endast med största svårighet och omtanke vara tillfyllest för de uppgivna ändamålen.

Departementschefen.

Det ordinarie anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten torde böra förstärkas jämväl för budgetåret 1923—1924. Emellertid synes mig en nedsättning av förstärkningsanslaget, som till väsentlig del användes till bestridande av avlöningskostnader, till i runt tal 20,000 kronor kunna utan olägenhet äga rum.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 20,000.

11. Kungl. hovstallets utfodring.

[11.] Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till kungl. hovstallets utfodring med ..... kronor 45,000.

B. Kungl. slottsstaten.

1. Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader.

[12.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader med ..... kronor 63,000.

2. Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader.

[13.] Till förstärkning av ordinarie anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader hava anvisats förslagsanslag, högst, å tilläggsstat för år 1919 samt å extra stat för vartdera av åren 1920—1921 av 31,500 kronor, å tilläggsstat för sistnämnda år av 31,500 kronor, å extra stat för år 1922 av 63,000 kronor samt å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 av 31,500 kronor.

Såsom framgår av det utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1921, vilket finnes bilagt sistnämnda års statsverksproposition (första huvudtiteln, sid. 5), hade genom sakkunniga verkställts utredning angående vissa mera omfattande reparationsarbeten å Stockholms slott, vilka voro avsedda att bekostas genom särskilda medel. Enligt vad riksmarskalksämbetet meddelat, hade de sakkunniga — ståthållaren på Stockholms slott överste Murray och slottsarkitekten professor Tengbom — förklarat sig anse, att, under förutsättning att medel för de nödiga engångskostnaderna beviljades, det årliga behovet av reparationer och underhållsarbeten kunde tillgodoses genom årsanslag, vilka med hänsyn till penningvärdets sedan år 1914 inträdda fall borde höjas till tredubbla beloppet. Med hänsyn likväl till omfattningen av de arbeten, vilka av de sakkunniga ifrågasatts att komma till utförande och bestridas med särskilt anslagna medel, hade det synts de sakkunniga, att ett ordinarie årsanslag vore tillfyllest, om detsamma utginge med dubbla beloppet av vad som anvisats före kriget, d. v. s. med 126,000 kronor i stället för 63,000 kronor.

Särskilda medel blevo också på Kungl. Maj:ts förslag av riksdagen anvisade för de engångskostnader, vilka voro förenade med de såsom nödiga befunna större reparationsarbetena å slottet. Till förstärkning av det för de årliga reparationerna å ifrågavarande byggnader avsedda ordinarie anslaget anvisades, såsom förut nämnts, å extra stat för år 1922 ett belopp av samma storlek som det ordinarie anslaget, varjämte genom anslag å tilläggsstat för år 1921 de för detta år avsedda medel till förstärkning av det ordinarie anslaget uppbringades till enahanda belopp.

I detta sammanhang ber jag att få erinra om att jag i fjol genom riksmarskalksämbetet lät infordra närmare utredning beträffande anslagsbehovet för första halvåret 1923 för ifrågavarande reparationer, i anledning varav ämbetet till mig överlämnade en av ståthållaren på Stockholms slott upprättad promemoria, däri till en början erinrades om den av mig nyss omförmälda utredningen samt vad de sakkunniga uttalat angående behovet av förstärkning av anslaget ifråga. Som

ytterligare skäl till anslagets höjande med 100 procent påpekades, att det till sitt nuvarande belopp bestämts år 1857 och att sedan denna tid vissa större byggnader, vilka ävenledes skola underhållas av ifrågavarande anslagsbelopp, tillkommit, såsom det nuvarande hovstallet och husbyggnaden med adress Slottsbacken 2 eller f. d. Indebetouska huset, vilka båda vore betydligt större än de för motsvarande ändamål tidigare avsedda lokalerna, varjämte f. d. Oxenstiernska huset betydligt påbyggts och numera krävde ett avsevärt förhöjt underhållsanslag. Vidare uttalades i promemorian, att de för åren 1921 och 1922 anvisade förstärkningsanslagen å för vartdera året 63,000 kronor ingalunda varit för stora utan tvärt om knappa, vilket framginge därav, att vissa arbeten, som ansetts böra komma till utförande under nämnda båda år, på grund av bristande medel måst uppskjutas, nämligen år 1921 för ett belopp, beräknat till 105,153 kronor 60 öre, och år 1922 för ett belopp, beräknat till 69,018 kronor 70 öre.

I sin meranämnda skrivelse den 10 oktober 1922 har riksmarskalksämbetet, med överlämnande av en av ståthållarämbetet på Stockholms slott gjord framställning i ämnet, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av ordinarie anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader för budgetåret 1923—1924 anvisa ett förslagsanslag, högst, 63,000 kronor.

I häröver avgivet utlåtande den 15 november 1922 har byggnadsstyrelsen, under framhållande av otillräckligheten av för berörda ändamål anslagna medel, på det kraftigaste tillstyrkt riksmarskalksämbetets ifrågavarande framställning.

Departementschefen.

Någon nedsättning av nu utgående anslag för ifrågavarande ändamål, vilka anslag närmast avse åtgärder för bevarande av de utomordentliga värden, som äro nedlagda i statens här avsedda byggnader, kan jag icke tillstyrka. Jag finner mig därför böra biträda riksmarskalksämbetets, av byggnadsstyrelsen tillstyrkta förslag om förstärkning av nu förevarande anslag för budgetåret 1923—1924 med av ämbetet angivet belopp.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 63,000.

3. Polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott.

[14.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott med ..... kronor 22,500.

4. Täckande av motsedd brist å anslaget till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott.

[15.] På därom av Kungl. Maj:t efter framställning från riksmarskalksämbetet avgivna förslag har riksdagen till förstärkning av det under nästföregående punkt upptagna anslaget beviljat anslag till de belopp, som framgå av följande

tabell över de för polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott å budgeterna för åren 1919—1922 samt för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisade medel:

	Ordinarie stat	Extra stat	Tilläggsstat	Summa
1919	22,500	—	—	22,500
1920	22,500	—	22,500	45,000
1921	22,500	22,500	55,616[1])	100,616
1922	22,500	22,500	22,000[2])	67,000
1923 $^{1}/_{1}$—$^{30}/_{6}$	11,250	11,250	—	22,500

De utredningar, som lågo till grund för Kungl. Maj:ts framställningar till 1920, 1921 och 1922 års riksdagar om förstärkning av anslaget till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott, finnas återgivna under första huvudtiteln i de vid nämnda års statsverkspropositioner fogade utdragen av statsrådsprotokoll över finansärenden respektive sid. 8—11, 7 och 8 samt 10 och 11.

I riksmarskalksämbetets tidigare av mig omförmälda skrivelse den 10 oktober 1922 har ämbetet gjort framställning dels om förstärkning för budgetåret 1923—1924 av nu ifrågavarande anslag med ett belopp av 22,500 kronor, dels ock om anvisande av 9,000 kronor å tilläggsstat för första halvåret 1923 till täckande av för år 1922 beräknad merkostnad.

Därvid har ämbetet överlämnat en av ståthållarämbetet å Stockholms slott i ämnet gjord framställning, däri ståthållarämbetet — under erinran, att den uppkomna bristen för år 1921, till vars täckande 1922 års riksdag å tilläggsstat anvisat 22,000 kronor, genom gynnsamma omständigheter kunnat nedbringas till 18,566 kronor 55 öre — förklarat de för närvarande utgående anslagen vara mer än väl erforderliga. Ej heller för år 1922 — anför ståthållarämbetet vidare — hade nämligen brist kunnat undvikas, i det de sammanlagda utgifterna för sagda år komme att belöpa sig till i runt tal 54,000 kronor. Då anslagsbeloppen för ifrågavarande ändamål uppginge till 45,000 kronor, komme alltså bristen att utgöra 9,000 kronor, vari dock inginge en engångsutgift för beklädnad av omkring 4,000 kronor. Sagda merkostnad kunde icke nedbringas, med mindre dyrtidsgratifikationerna minskades, vilket svårligen läte sig göra annat än i samband med en löneregelering.

Departementschefen.

Av den nyss lämnade redogörelsen framgår, att kostnaderna för polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott under de senaste åren avsevärt överstigit de för ändamålet anvisade ordinarie anslagen. Sålunda har för år 1921, oaktat en förstärkning av det ordinarie anslaget med 100 procent, en brist av omkring 18,600 kronor uppkommit. Jämväl för år 1922 har en brist beräknats uppstå å 9,000 kronor, till vars täckande riksmarskalksämbetet hemställt om anvisande av medel å tilläggsstat för första halvåret 1923. Av det vid 1922 års statsverksproposition under första huvudtiteln fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1922, sid. 11, framgår emellertid, att jag förutsatt, att några anslag å tilläggsstat för täckande av eventuellt uppkommande brist i de för polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott å riksstat anvisade anslagsbeloppen icke

[1]) Avser under år 1919 uppkommen och för år 1920 beräknad merkostnad.
[2]) Avser för år 1921 beräknad merkostnad.

vidare skulle beviljas. Något förslag till tilläggsstat för tiden 1 januari—30 juni 1923 kommer icke heller att för riksdagen framläggas. Riksmarskalksämbetets hemställan i vad den avser täckande av 1922 års brist föranleder alltså intet förslag från min sida.

Däremot anser jag i likhet med riksmarskalksämbetet en förstärkning av ifrågavarande ordinarie anslag för budgetåret 1923—1924 ofrånkomlig. Under åberopande av vad jag förut anfört finner jag likvisst även här en nedsättning kunna äga rum, förslagsvis till 18,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av motsedd brist å anslaget till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 18,000.

5. Brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott.

[16.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott med ..... kronor 11,250.

6. Täckande av motsedd brist å anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott.

[17.] På därom av Kungl. Maj:t efter framställning från riksmarskalksämbetet avgivna förslag har riksdagen till förstärkning av det under nästföregående punkt omhandlade anslaget beviljat anslag till de belopp, som framgå av följande tabell över de för brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott för åren 1919—1922 samt för första halvåret 1923 anvisade medel:

	Ordinarie stat	Extra stat	Tilläggsstat	Summa
1919	11,250	—	—	11,250
1920	11,250	—	3,800	15,050
1921	11,250	3,800	14,456[1])	29,506
1922	11,250	3,800	—	15,050
1923 $^{1}/_{1}$—$^{30}/_{6}$	5,600	1,900	—	7,500

De utredningar, som lågo till grund för Kungl. Maj:ts framställningar till 1920, 1921 och 1922 års riksdagar om förstärkning av anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott finnas återgivna under första huvudtitoln i de vid samma års statsverkspropositioner fogade utdragen av statsrådsprotokoll över finansärenden respektive sid. 11—13, 9 och 10 samt 12 och 13.

[1]) Avser under år 1919 uppkommen och för år 1920 beräknad merkostnad.

I sin meranämnda skrivelse den 10 oktober 1922 har riksmarskalksämbetet, under åberopande av en av ståthållaren å Stockholms slott i ämnet gjord framställning, hemställt om anvisande dels å extra stat för budgetåret 1923—1924 av ett förslagsanslag, högst, å 3,800 kronor till förstärkning av anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott, dels ock å tilläggsstat för första halvåret 1923 av ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor för täckande av beräknad merkostnad för år 1922.

Ståthållarämbetet har i sin berörda framställning framhållit, att de för närvarande utgående beloppen å ifrågavarande anslag vore mer än väl erforderliga, samt beträffande den beräknade merkostnaden för år 1922 anfört bland annat följande:

För första halvåret 1922 hade för ifrågavarande ändamål utbetalts tillhopa omkring 13,000 kronor. Däri inginge emellertid för snöskottning omkring 5,000 kronor samt för beklädnad omkring 1,000 kronor. Dessa utgiftsposter, särskilt vad beträffade snöskottning, behövde endast beräknas till en avsevärt mindre del för det senare halvåret, vadan utgifterna för sistnämnda tid torde kunna beräknas till omkring 7,000 kronor. Sammanlagda utgifterna för år 1922 skulle alltså enligt ungefärlig beräkning komma att uppgå till omkring 20,000 kronor. Då anslagsbeloppen uppginge till sammanlagt 15,050 kronor, skulle alltså en brist på i runt tal 5,000 kronor komma att uppstå. Denna brist kunde icke nedbringas annorlunda än genom en minskning av utgående dyrtidsgratifikationer, vilket dock svårligen läte sig göra annat än i samband med en lönereglering.

Departementschefen.

Beträffande framställningen i vad den avser anslag å tilläggsstat för första halvåret 1923 får jag allenast hänvisa till vad jag under punkt 15 anfört i fråga om där behandlade anslag. Vad jag där yttrat gäller ock i tillämpliga delar beträffande nu förevarande anslag.

En förstärkning för budgetåret 1923—1924 av det ordinarie anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott synes däremot vara erforderlig. Förstärkningen torde dock, i likhet med andra likartade extra anslag å budgeten, böra något nedsättas, förslagsvis till 3,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till täckande av motsedd brist å anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av .... kronor 3,000.

7. Drottningholms slott.

[18.] Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Drottningholms slott med ..... kronor 24,600.

8. Förstärkning av anslaget till Drottningholms slott.

[19.] Till förstärkning av det ordinarie anslaget till Drottningholms slott har för ettvart av åren 1919—1922 av riksdagen efter Kungl. Maj:ts förslag anvisats ett förslagsanslag, högst, 12,300 kronor.

Till samma ändamål anvisades av 1922 års riksdag för första halvåret 1923 ett förslagsanslag, högst, 6,150 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 10 oktober 1922 har riksmarskalksämbetet, med överlämnande av en av ståthållarämbetet på Drottningholms slott gjord framställning i ämnet, hemställt om förstärkning av ifrågavarande anslag för budgetåret 1923—1924 samt därvid anfört följande:

»Ståthållarämbetet på Drottningholms slott har i skrivelse den 7 dennes åberopat av ämbetet under åren 1920 och 1921 gjorda framställningar om förhöjning med 15,000 kronor för år av de för närvarande årligen utgående anslagen till underhåll av Drottningholms slott och kungsgård, varigenom dessa anslag skulle komma upp till ett, vid en under år 1914 verkställd utredning, såsom nödvändigt ansett belopp, varjämte framhållits, att under de senaste åren en brist av ungefär sagda belopp årligen uppstått, vilken brist blivit täckt endast genom vidtagande av tillfälliga åtgärder, men som, då den år från år ökades, gjorde ställningen ohållbar. En av ståthållarämbetet tidigare i utsikt ställd fullständig utredning rörande medelsbehovet vid Drottningholms slott och kungsgård hade nu slutförts och givit till resultat, att ett anslag, utöver nu utgående statsanslag, av omkring 60,000 kronor vore årligen erforderligt. På grund av vissa av ståthållarämbetet närmare angivna skäl har ståthållarämbetet dock för närvarande icke ansett sig kunna fullfölja den gjorda utredningen och hemställa om anslagens höjande till nyssnämnda belopp, utan har ämbetet under åberopande av förut gjorda framställningar samt ett av slottsarkitekten, professor I. Tengbom, i ämnet gjort uttalande hemställt, att för budgetåret $^{1}/_{7}$ 1923—$^{30}/_{6}$ 1924 måtte för Drottningholms slott anvisas dels ett ordinarie anslag av 24,600 kronor och dels på extra stat ett anslag av 27,300 kronor.»

I anslutning till vad riksmarskalksämbetet sålunda anfört har ämbetet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av ifrågavarande ordinarie anslag för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 27,300 kronor.

Departementschefen.

Jag ber till en början få erinra om vad jag anfört vid anmälan för Kungl. Maj:t den 7 januari 1922 av frågan om anslag till förevarande ändamål å övergångsbudgeten (1922 års statsverksproposition, första huvudtiteln, sid. 15). Jag förutsatte då, att till grund för en anslagshöjning skulle läggas en ny fullständig utredning i ämnet, avseende jämväl de från Drottningholms kungsgård för ifrågavarande ändamål beräkneliga inkomster. Enligt vad riksmarskalksämbetet upplyst vore en dylik utredning avsedd att igångsättas, varför det vore att förvänta, att man vid äskande av anslag för ändamålet hos 1923 års riksdag skulle äga erforderlig ledning för bedömande av de åtgärder, som borde vidtagas för åstadkommande av ett tillfredsställande underhåll av ifrågavarande slottsbyggnader m. m. Såsom av riksmarskalksämbetets nyss av mig återgivna uttalande framgår har berörda utredning numera slutförts. Genom riksmarskalksämbetet har jag låtit införskaffa uppgifter om vad berörda utredning givit vid handen; och har till mig överlämnats en av ståthållaren på Drottningholms slott i ämnet upprättad promemoria.

I promemorian hava nettoinkomsterna från jordbruket beräknats till 9,000 kronor samt av hyror och arrenden till 13,000 kronor. En ytterligare inkomstkälla vore trädgården, men då slottsparkens skötsel i mycket sammanhängde med denna trädgårdsverksamhet, borde inkomsterna från trädgården omedelbart komma parkens

underhåll till godo. Kostnaderna för underhåll av slottsparken med dess inventarier borde för framtiden beräknas till en summa av 40,000 kronor för år. Vad anginge utgifterna för underhåll av själva slottet hade ståthållaren, med utgångspunkt från en beräknad underhållskostnad vid byggnader av ordinär typ utav 1 procent av brandförsäkringsvärdet, kommit till ett belopp av 40,000 kronor, vilken summa i betraktande av slottets nyligen undergångna restaurering minskats till 30,000 kronor.

Samtliga utgifter skulle utgöra:

för löner	kronor	25,000
» pensioner etc.	»	10,000
» skatter och onera	»	2,000
» diverse omkostnader	»	14,000
» slottets underhåll	»	30,000
» parkens underhåll	»	40,000
	Summa kronor	121,000.

Den sålunda erhållna utredningen är enligt min mening icke av beskaffenhet att kunna läggas till grund för något förslag om ett definitivt ordnande av anslagsfrågan för Drottningholms slott. Emellertid synes det ofrånkomligt att vidtaga någon höjning av de för närvarande för ifrågavarande ändamål anvisade medel i syfte att hålla denna, av allmänheten livligt besökta plats i ett värdigare skick. Jag föreslår, att förstärkningsanslaget bestämmes till 20,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till Drottningholms slott för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 20,000.

9. Gripsholms slott.

[20.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Gripsholms slott med ..... kronor 6,000.

10. Förstärkning av anslaget till Gripsholms slott.

[21.] Till förstärkning av det ordinarie anslaget till Gripsholms slott har riksdagen efter Kungl. Maj:ts förslag anvisat dels å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, dels å extra stat för ett vart av åren 1920—1922 särskilda förslagsanslag, högst, till enahanda belopp. Beträffande första halvåret 1923 anvisades av 1922 års riksdag ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

I sin skrivelse den 10 oktober 1922 har riksmarskalksämbetet med överlämnande av två den 12 december 1921 och den 24 september 1922 dagtecknade skrivelser från ståthållarämbetet å Gripsholms slott hemställt, att för budgetåret 1923—1924 måtte anvisas dels till förstärkning av förevarande ordinarie anslag ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, dels ock till utförande av vissa restaurerings-, reparations- och ombyggnadsarbeten vid Gripsholms slott, ett förslagsanslag, högst, 14,500 kronor.

De reparations- m. fl. arbeten, för vilka sistnämnda anslag skulle avses, äro dels restaurering av taket i den s. k. runda salongen i övre- eller kungsvåningen, dels omläggning med tillförlitliga materialier av det i slottet införda alarmsystemet, dels ock iståndsättande av en vid slottet befintlig tvättstuga.

Beträffande runda salongen har ståthållarämbetet lämnat följande upplysningar:

Väggarna vore dekorerade i vitt med rik förgyllning samt behängda med porträtter i kroppsstorlek av Gustaf III:s samtida regenter. Taket vore i vit limfärg med ornamentering i guldton. Ornamenteringen vore genom fukt och tidens åverkan till stor del avflagnad, varigenom taket såge förfallet och bristfälligt ut, så mycket mer i ögonen fallande som rummet måste anses som ett av de förnämsta och praktfullaste i slottet. Restaureringen av taket hade i samråd med slottsarkitekten beräknats till 3,500 kronor.

Beträffande alarmsystemet har ståthållarämbetet anfört huvudsakligen följande:

Med firman Vaktcentralen hade den 20 september 1919 entreprenadkontrakt uppgjorts angående utförande av installation av ett nattbevakningssystem inom slottet mot en ersättning i ett för allt av 6,375 kronor. Anläggningen hade den 31 januari 1920 av vederbörande kontrollant avsynats, varvid vitsordats, att skyddsanordningen för tillfället fungerade utan anmärkning men att isolation genom överledning mot jorden ägde rum och äventyrade systemets framtida tjänstbarhet. Det hade ock snart visat sig, att titt och ofta avbrott i strömmen uppstått, förorsakade dels av förenämnda överledning, dels av förrostade och avrostade ledningstrådar. Då entreprenören vägrat omlägga ledningsnätet, hade ståthållarämbetet för slitande av tvisten enligt bestämmelse i kontraktet påkallat skiljedom. De åligganden, som i skiljedom den 19 maj 1922 ålagts entreprenören, hade denne icke fullgjort utan i stället instämt ståthållarämbetet till vederbörande häradsrätt med yrkande på upphävande av skiljedomen. Emellertid vore en omläggning av systemet under den närmaste tiden ofrånkomlig: och erfordrades för ändamålet ett belopp av 4,800 kronor.

Vad angår tvättstugan har ståthållarämbetet anfört, bland annat:

Till reparation av nämnda byggnad och slottets badhus hade i 1921 års reparationsförslag uppförts ett belopp av tillhopa 1,200 kronor. Sedan kostnaden för numera verkställd reparation av badhuset, 309 kronor 20 öre, frångragits, återstode 891 kronor 80 öre, reserverade för iståndsättande av tvättstugan. Kostnaden för iståndsättandet hade beräknats till 7,000 kronor, vadan utöver reservationen för ändamålet erfordrades 6,108 kronor 20 öre eller i runt tal 6,200 kronor.

Departementschefen

Vad sålunda förekommit synes mig giva vid handen, att en förstärkning av anslaget till Gripsholms slott med oförändrat belopp alltjämt är erforderlig. Jag tillstyrker sålunda, att å riksstaten för ändamålet äskas ett belopp av 3,000 kronor.

Det av riksmarskalksämbetet därutöver äskade anslag å 14,500 kronor anser jag mig däremot icke nu kunna förorda. Vad särskilt angår de för alarmledningens iordningställande erforderliga kostnader torde desamma över huvud icke böra drabba statsverket. Restaureringen av taket i runda salongen samt iordningställandet av tvättstugan, för vilka arbeten kostnaderna synas vara skäligen högt beräknade,

äro måhända mera ofrånkomliga. Emellertid saknar man utredning, i vad mån, under förutsättning av största sparsamhet och med fördelning av utgifterna på olika år, övriga tillgängliga medel förslå till bestridande av sagda kostnader. I betraktande därjämte av behovet att nu iakttaga största sparsamhet på alla områden har jag kommit till den uppfattningen, att med anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål bör för närvarande anstå.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till Gripsholms slott för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ... kronor 3,000.

11. Ulriksdals slott.

[22]. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Ulriksdals slott med ..... kronor 8,250.

12. Förstärkning av anslaget till Ulriksdals slott.

[23.] Till förstärkning av det ordinarie anslaget till Ulriksdals slott hava av riksdagen anvisats dels å tilläggsstat för år 1919, dels å extra stat för ett vart av åren 1920—1922 särskilda förslagsanslag, högst, å 4,200 kronor. Å extra stat för första halvåret 1923 har för enahanda ändamål anvisats ett förslagsanslag, högst, å 2,150 kronor.

I sin skrivelse den 10 oktober 1922 har riksmarskalksämbetet, med överlämnande av en skrivelse i ämnet från vederbörande ståthållarämbete, gjort framställning om förstärkning av ifrågavarande anslag för budgetåret 1923—1924; och har riksmarskalksämbetet, som ansett sig med säkerhet kunna utgå från att behovet av förstärkningsanslag för nämnda budgetår ingalunda komme att bliva mindre än för år 1922, hemställt, att för berörda tidsperiod måtte äskas ett anslag av 4,000 kronor.

Departementschefen.

Då denna fråga förelades 1919 års lagtima riksdag, förelåg samtidigt fråga om förstärkning av de ordinarie anslagen till Haga lustslott och park samt Strömsholms slott.

De utredningar, varå Kungl. Maj:ts framställning i sådant avseende till nämnda riksdag grundade sig, finnas återgivna i det vid sagda års statsverksproposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 9 januari 1919 (första huvudtiteln, sid. 2—18). Därav framgår, att ståthållarämbetena å nu ifrågavarande slott på angivna skäl hemställt om förstärkning av anslagen med beträffande Ulriksdals slott 150 procent samt beträffande de övriga slotten 100 procent. Riksmarskalksämbetet uttalade, att även ämbetet hölle före, att de årliga anslagen av statsmedel till slotten i fråga borde om möjligt ökas med omkring 100 procent, men ansåg sig ämbetet, med hänsyn till att statsverket under dåvarande

ekonomiska förhållanden borde i möjligaste mån besparas ökade utgifter, icke böra ifrågasätta större höjning av anslagen än med i genomsnitt 50 procent med undantag för anslaget till Strömsholms slott, beträffande vilket en höjning av 100 procent av särskilda skäl ansågs nödvändig. Anslagsbeloppen blevo också bestämda i enlighet härmed.

Även om man beträffande budgetåret 1923—1924 kan räkna med en icke obetydligt lägre prisnivå än år 1919, synes mig en förstärkning av anslaget till Ulriksdals slott vara behövlig jämväl för sagda tidsperiod. Emellertid synes mig förstärkningen böra undergå någon nedsättning; och föreslår jag fördenskull, att anslaget upptages med 3,000 kronor.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till Ulriksdals slott för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 3,000.

13. Haga lustslott och park.

[24.] Jag hemställer vidare, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Haga lustslott och park med ..... kronor 8,000.

14. Förstärkning av anslaget till Haga lustslott och park.

[25.] Till förstärkning av det ordinarie anslaget till Haga lustslott och park har av riksdagen anvisats dels å tilläggsstat för år 1919, dels å extra stat för vart och ett av åren 1920—1922 särskilda förslagsanslag, högst, å 4,000 kronor, dels ock å extra stat för första halvåret 1923 ett förslagsanslag, högst, å 2,000 kronor.

I sin meranämnda skrivelse den 10 oktober 1922 har riksmarskalksämbetet, som överlämnat en av ståthållarämbetet å Ulriksdals och Haga slott i ämnet avlåten skrivelse, gjort framställning om förstärkning av ifrågavarande anslag för budgetåret 1923—1924 och därvid utgått från att behovet av förstärkningsanslag för sagda budgetår icke komme att bliva mindre än för år 1922. I anledning härav har ämbetet hemställt om anvisande för Haga lustslott och park av ett förstärkningsanslag av 4,000 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning i tillämpliga delar till vad jag under punkt 23 anfört får jag föreslå, att det ordinarie anslaget till Haga lustslott och park förstärkes jämväl för budgetåret 1923—1924; och torde förstärkningen böra bestämmas till ett något lägre belopp än hittills, förslagsvis 3,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till Haga lustslott och park för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 3,000.

15. Strömsholms slott.

[26.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att i riksstaten uppföra *ordinarie* anslaget till Strömsholms slott med ..... kronor 3,000.

16. Förstärkning av anslaget till Strömsholms slott.

[27.] Till förstärkning av det ordinarie anslaget till Strömsholms slott har av riksdagen anvisats dels å tilläggsstat för år 1919 samt å extra stat för ett vart av åren 1920—1922 särskilda förslagsanslag, högst, å 3,000 kronor, dels ock å extra stat för första halvåret 1923 ett förslagsanslag, högst, å 1,500 kronor.

I sin skrivelse den 10 oktober 1922 har riksmarskalksämbetet, som ansett sig med säkerhet kunna utgå från att behovet av förstärkningsanslag för ifrågavarande ändamål ingalunda komme att bliva mindre än för år 1922, hemställt, att för budgetåret 1923—1924 måtte till förstärkning av ordinarie anslaget till Strömsholms slott äskas ett belopp av 3,000 kronor.

Departementschefen.

Under hänvisning i tillämpliga delar till vad jag tidigare under punkt 23 anfört får jag föreslå, att det ordinarie anslaget till Strömsholms slott förstärkes jämväl för budgetåret 1923—1924, men synes mig förstärkningen kunna i någon mån undergå nedsättning, förslagsvis till 2,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av anslaget till Strömsholms slott för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag av ..... kronor 2,000.

17. Rosersbergs slott.

[28.] Jag hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten

uppföra *ordinarie* anslaget till Rosersbergs slott med ..... kronor 3,000.

Sammanlagda beloppet för de under första huvudtiteln uppförda *ordinarie* anslagen skulle alltså uppgå till 1,333,000 kronor. Enär för budgetåret 1923—1924 å denna huvudtitel krävas *extra* anslag till belopp av 445,000 kronor, skulle huvudtitelns slutsumma sålunda komma att för nämnda tidsperiod uppgå till ett belopp

av 1,778,000 kronor. För första halvåret 1923 uppgår sagda slutsumma till 908,500 kronor, motsvarande för år räknat ett belopp av 1,817,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Gunnar Grip.

Sammandrag och register

till

Första huvudtiteln för budgetåret 1923—1924.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
			A. Kungl. hovstaten.				
1	1	1	Kungl. Maj:ts hovhållning			800,000	
2	1	2	Förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning				150,000
3	2	3	Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning			180,000	
4	2	4	Förstärkning av anslaget till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hovhållning				70,000
5	2	5	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Västergötland			26,000	
6	2	6	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Närke			26,000	
7	3	7	Ved och kol för de kungl. hoven			50.000	
8	3	8	Täckande av motsedd brist å anslaget till ved och kol för de kungl. hoven				90,000
9	5	9	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten			56,400	
10	5	10	Förstärkning av anslaget till underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten				20,000
11	6	11	Kungl. hovstallets utfodring			45,000	
			Säger för kungl. hovstaten	.....	.....	1,183,400	330,000
			B. Kungl. slottsstaten.				
			Stockholms slott:				
12	7	1	Reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader	63,000			
13	7	2	Förstärkning av anslaget till reparationer å Stockholms slott m. fl. för de kungl. hoven upplåtna byggnader		63,000		
14	8	3	Polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott	22,500			
15	8	4	Täckande av motsedd brist å anslaget till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott		18,000		

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
16	10	5	Brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott	11,250			
17	10	6	Täckande av motsedd brist å anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott		3,000	96,750	84,000
			Övriga kungl. slott:				
18	11	7	Drottningholms slott	24,600			
19	11	8	Förstärkning av anslaget till Drottningholms slott		20,000		
20	13	9	Gripsholms slott	6,000			
21	13	10	Förstärkning av anslaget till Gripsholms slott		3,000		
22	15	11	Ulriksdals slott	8,250			
23	15	12	Förstärkning av anslaget till Ulriksdals slott		3,000		
24	16	13	Haga lustslott och park	8,000			
25	16	14	Förstärkning av anslaget till Haga lustslott och park		3,000		
26	17	15	Strömsholms slott	3,000			
27	17	16	Förstärkning av anslaget till Strömsholms slott		2,000		
28	17	17	Rosersbergs slott	3,000		52,850	31,000
			Säger för kungl. slottsstaten			149,600	115,000
			Summa			1,333,000	445,000

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1923.

Andra huvudtiteln.

Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

1:o.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Åkerman anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid behandlingen av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor vid punkten »Huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder och anslagen till extra utgifter» yttrat rörande de olika riksstatsanslagens beteckning anför departementschefen därvid följande:

A. Departementet.

Jag hemställer beträffande

1. Statsministern,

[1.] att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till lönefyllnad åt statsministern med ..... kronor 6,000;

2. Statsråden utan departement,

[2.] att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till tre statsråd utan departement med 24,000 kronor till en var av dem eller med tillhopa ..... kronor 72,000;

3. Departementschefen.

[3.] att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till departementschefen med ..... kronor 24.000.

4. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

[4.] För justitiedepartementet är fastställd att gälla från och med år 1922 följande

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	146,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	2,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	»	12,000
	Summa kronor	161,000.

I enlighet härmed hava för departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli beviljats förslagsanslag för år 1922 med 161,000 kronor och för 1923 års första halvår med halva denna summa eller 80,500 kronor.

Å departementets lagavdelning finnes för närvarande anställd en andre kanslisekreterare. Efter samråd med den granskningsnämnd, som av Kungl. Maj:t den 5 oktober 1922 tillkallats för utredning av möjligheten av besparingar, särskilt i personalhänseende, vid vissa ämbetsverk, tillåter jag mig föreslå, att denne kanslisekreterare ersättes med en amanuens med full tjänstgöringstid. Den ordinarie innehavaren av denna andre kanslisekreterartjänst innehar för närvarande förordnande å sekreterartjänst i fångvårdsstyrelsen. Så länge detta förhållande fortfar, skulle sålunda justitiedepartementets anslag till avlöningar åt ordinarie tjänstemän kunna minskas med en andre kanslisekreterares beräknade avlöning, 7,212 kronor, eller således i jämnt hundratal 7,200 kronor.

Under det gångna året har såsom sekreterare hos statsrådsberedningen tjänstgjort till en början förutnämnde, å lagavdelningen anställde andre kanslisekreterare och sedermera en av departementets amanuenser, vilken härför åtnjutit ett tilläggsarvode. Sistnämnda anordning synes mig jämväl i fortsättningen kunna komma till användning.

Den 15 december 1922 beslöt Kungl. Maj:t, att namnärendena skulle från och med den 1 januari 1923 överflyttas från ecklesiastikdepartementet till justitiedepartementet. Härigenom och för att få förstärkning i justitiedepartementets redan nu otillräckliga skrivbiträdeskrafter torde bliva nödvändigt att där anställa ännu ett kontorsbiträde, som — åtminstone tills vidare — skulle avlönas från anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Till följd härav och för att nämnda anslag även skall kunna lämna tillgång till bestridande

av en till 4,932 kronor beräknad årlig avlöning till den heltidsamanuens, som, enligt vad jag nyss föreslagit, skulle träda i stället för den nuvarande andre kanslisekreteraren å lagavdelningen, kan ifrågavarande anslag icke, såsom eljest skulle varit fallet, sänkas, utan måste i stället något höjas, nämligen från sitt nuvarande belopp 12,000 kronor med 3,000 kronor till 15,000 kronor. Nedsättningen i förslagsanslaget till departementet skulle alltså belöpa sig till skillnaden mellan förutnämnda andre kanslisekreterarlön, i jämt hundratal 7,200 kronor, och nyssnämnda höjning, 3,000 kronor, eller således 4,200 kronor.

En viss ytterligare besparing torde emellertid beträffande departementet kunna genomföras utan att dock framträda i form av anslagsminskning. Utgifterna för vikariatsersättningar inom departementet hava under de senaste åren uppgått till avsevärda belopp. Det från och med år 1922 i departementets stat uppförda särskilda förslagsanslaget till dylika ersättningar, 2,500 kronor, har också väsentligen överskridits. Att vikariatsersättningarna uppgått till högre belopp än beräknats är bl. a. att tillskriva det förhållandet, att statssekreteraren-expeditionschefen varje år under flera månader måst beviljas ledighet från expeditionschefsgöromålen för utarbetandet av statsverkspropositionen och andra på honom ankommande propositioner. Behovet av dylik ledighet skulle emellertid väsentligen minskas, om statssekreteraren i stället bereddes erforderlig hjälp av andra arbetskrafter inom departementet med förberedelserna till de propositioner, för vilka han bär ansvaret. En sådan anordning synes mig kunna genomföras inom ramen av de nuvarande befattningshavarnes antal. Härigenom skulle, utom besparingen å vikariatsanslaget, vinnas, att statssekreteraren-expeditionschefen finge mera kontinuerligt ägna sig åt expeditionschefsgöromålen. Detta har jag ansett vara ett önskemål av den vikt, att jag för dess uppnående planerat en genomgripande omorganisation av departementet. Prövningen härav har jag emellertid funnit böra tillsvidare anstå dels på grund av dess samband med vissa frågor, vilka icke lämpligen kunnat nu upptagas, dels ock i avvaktan på erfarenhet, huruvida en tillfredsställande ordning kan uppnås på den väg jag nyss antytt.

På grund av vad jag nu sagt skulle staten för justitiedepartementet få följande förändrade utseende:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	139,300
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	2,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	15,000
Summa	kronor	156,800.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till ny stat för justitiedepartementet att tillämpas från och med budgetåret 1923—1924;

dels ock i riksstaten uppföra *ordinarie* förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli med ..... kronor 156,800.

5. Departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifters allmängörande.

[5.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till departementschefens ombud för tillsyn å tryckta skrifters allmängörande med ..... kronor 14,000.

6. Handsekreterare åt statsministern.

[6.] Till en handsekreterare åt statsministern har riksdagen sedan ett antal år tillbaka på extra stat anvisat ett anslag. Detta har utgått med 3,000 kronor om året, intill dess det av 1921 års riksdag i samband med den av samma riksdag beslutade löneregleringen för statsdepartement m. m. höjdes till 4,000 kronor för år. I överensstämmelse härmed bestämdes anslaget för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 till 2,000 kronor.

Ett anslag för ifrågavarande ändamål torde böra utgå jämväl för budgetåret 1923—1924, och synes anslagets belopp böra sättas till 4,000 kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en handsekreterare åt statsministern för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å ..... kronor 4,000.

B. Lagberedningen m. m.

1. Lagberedningen.

[7.] Till lagberedningen har å extra stat för varje år från och med år 1903 beviljats särskilt reservationsanslag, som satts för ett vart av åren 1903—1919 till 50,000 kronor, för ett vart av åren 1920 och 1921 till 60,000 kronor, för år 1922 till 75,000 kronor och för 1923 års första halvår till 25,000 kronor. Att anslaget för sistnämnda tid kunnat sättas så lågt hade sin huvudsakliga grund däri, att å förut beviljade anslag av vissa anledningar beräknades vid utgången av år 1922 förefinnas avsevärda besparingar.

Beredningen utgöres av en ordförande samt tre ledamöter, av vilka en innehar sitt uppdrag vid sidan av annan ordinarie tjänst.

För sin verksamhet under år 1922 har lagberedningen avgivit en redogörelse, vilken såsom bilaga (A) torde få åtfölja statsrådsprotokollet. Såsom av denna redogörelse framgår, har det under år 1921 påbörjade arbetet med behandling av den legala arvsrätten fortsatts under år 1922. Därvid har

behandlats bl. a. spörsmålen om arvsrättens begränsning till vissa närmare släktled och om efterlevande makes rättsställning i arvsrättsligt hänseende samt vidare om förskott å arv, om bröstarvinges laglott, om rätt i vissa fall för efterlevande make och barn till underhåll ur dödsbo, om de allmänna förutsättningarna för att kunna taga arv, om förverkande av arvsrätt och om preskription av rätt till arv. Ett samarbete på nu ifrågavarande område har påbörjats mellan Sverige och Danmark, för vilket ändamål ett möte hållits i Köpenhamn under omkring en månad under det gångna året.

Å de för beredningens verksamhet anvisade anslag torde vid utgången av år 1922 ha funnits en besparing på omkring 33,000 kronor. Om härtill lägges det för 1923 års första halvår beviljade anslaget 25,000 kronor, erhålles ett belopp av omkring 58,000 kronor, vilket står till förfogande för bestridande av utgifterna under tiden den 1 januari—den 30 juni 1923. Utgifterna från anslaget för sistnämnda tid torde emellertid kunna beräknas till sammanlagt omkring 38,000 kronor. Vid slutet av 1923 års första halvår lärer alltså kunna beräknas finnas en besparing å anslaget av omkring 20,000 kronor.

För budgetåret 1923—1924 torde utgifterna för beredningen kunna — under förutsättning att under denna tid företages allenast en resa för skandinaviskt samarbete samt att arvodes- och expenskostnaderna sättas till de dubbla i förhållande till de för 1923 års första halvår beräknade — uppskattas till omkring 70,300 kronor. Emellertid är att märka, att lagberedningens personal — ordförande, tre ledamöter och en expeditionsvakt — för närvarande å sina arvoden åtnjuta dyrtidstillägg. Dessa dyrtidstillägg bestridas från andra huvudtitelns allmänna anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Emellertid synes det mig, som om det vore mera i överensstämmelse med den princip, som numera tillämpas vid utredningar genom kommittéer och sakkunniga, att de dyrtidstillägg motsvarande ersättningar, som kunna komma att tillerkännas lagberedningens personal, bestridas icke från det allmänna dyrtidstilläggsanslaget utan från anslaget till uppehållande av beredningens verksamhet. En dylik anordning synes mig därför böra komma till användning från och med ingången av det nya budgetåret 1923—1924. Det ökade krav å anslaget, som härav skulle föranledas, torde, med ledning av de nya grunder, efter vilka dyrtidstillägg skulle utgå enligt av Kungl. Maj:t förut i dag godtaget förslag, kunna uppskattas till omkring 8,000 kronor. På grund härav torde de beräknade utgifterna för beredningen under budgetåret 1923—1924 böra höjas från nyssnämnda belopp 70,300 kronor med 8,000 kronor till 78,300 kronor. Om från detta belopp drages den beräknade behållningen vid budgetårets början 20,000 kronor, erhålles en summa av 58,300 kronor. Sistnämnda belopp eller, i jämnt tusental, 58,000 kronor skulle alltså vara det, med vilket anslaget till lagberedningen skulle behöva äskas för budgetåret 1923—1924

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsatt uppehållande av lagberedningens verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag å ..... kronor 58,000.

2. Processkommissionen.

[8.] Till en förberedande utredning angående en rättegångsreform har riksdagen för tiden från och med år 1912 beviljat anslag av växlande storlek. Under de första åren var uppdraget i fråga anförtrott åt allenast en person, som hade att med hjälp av vissa biträden verkställa den begärda utredningen. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 12 september 1919 blev emellertid — efter det riksdagen erhållit tillfälle att uttala sig om ett därom framställt förslag — den sålunda anordnade utredningen ombildad till en kollegialt arbetande kommission. Denna processkommission består numera av en ordförande samt fyra ledamöter — av vilka dock en för närvarande på grund av förordnande såsom statsråd icke deltager i kommissionens arbeten — jämte en sekreterare. Vid sidan av kommissionen för att samråda med densamma stå tio sakkunniga. Beträffande kommissionens verksamhet under år 1922 hänvisas till den såsom bilaga (B) vid detta protokoll fogade arbetsredogörelse.

Innan jag går att angiva beloppet av det anslag, som erfordras för kommissionens fortsatta verksamhet under budgetåret 1923—1924, torde det tillåtas mig att till behandling upptaga ett spörsmål, som väl ej är av beskaffenhet att inverka på storleken av nu förevarande anslag, men dock så intimt berör processkommissionens verksamhet, att jag anser mig böra i detta sammanhang beröra detsamma. Jag menar den av mig redan tidigare framkastade tanken på ett sådant ordnande av processkommissionens arbete, att ett fullständigt förslag till reform av straffprocessen kunde komma till stånd, innan vidare arbete ägnades åt reformen av civilprocessen.

Det tidigare tillfälle, då jag upptog detta spörsmål till behandling, var, då jag den 13 maj 1922 i riksdagens andra kammare besvarade en till mig framställd interpellation rörande min ställning till vissa straffprocessuella frågor av mera speciell natur (1922 andra kammarens protokoll nr 36 sid. 6). Jag nämnde därvid, att det enligt min mening verkligen tvingande behovet av reformer på ett flertal olika punkter inom straffprocessen och den stora svårigheten att genomföra dylika reformer, lösryckta ur sitt sammanhang med straffprocessen i övrigt, hos mig väckt tanken, om icke i stället hela straffprocessen skulle kunna utbrytas ur den allmänna rättegångsreformen och genomföras inom en relativt snar framtid, samt att jag i anledning härav anmodat processkommissionen att till mig inkomma med uttalande, huruvida enligt kommissionens åsikt rättegångsreformen lämpligen skulle kunna successivt genomföras på det sätt, att straffprocessen först reformerades, samt i jakande fall, inom vilken tid det ungefärligen skulle kunna beräknas, att processkommissionen vore i stånd att avlämna ett principbetänkande rörande en till en början sålunda begränsad rättegångsreform. Processkommissionens svar, som av mig föredrogs vid berörda tillfälle, var av huvudsakligen följande innehåll.

Partiella reformer på processlagstiftningens område mötte av vissa skäl vida större hinder än sådana reformer inom civil- eller strafflagstiftningen. Över hu-

vad torde kunna sägas, att sådana reformer svårligen kunde genomföras, med mindre de helt vilade på den äldre lagstiftningens allmänna grunder. I överensstämmelse härmed hade också vid processkommissionens inrättande dåvarande justitieministern föreslagit och riksdagen gillat, att kommissionen skulle få i uppdrag att verkställa en förberedande utredning angående en reform av rättegångsväsendet i dess helhet. I enlighet härmed hade det vid ordnandet av processkommissionens arbete, som enligt kommissionen given instruktion till en början endast skulle avse en utredning angående huvudgrunderna för reformen, förutsatts, att det betänkande, som kommissionen hade att avgiva, skulle avse processen i dess helhet. Emellertid vore det uppenbart, att man, åtminstone vad själva proceduren anginge, måste skilja emellan civilprocess och straffprocess. Materialet hade av processkommissionen ordnats i tre avdelningar: domstolsväsendet och vad därmed sammanhängde, rättegången i tvistemål och rättegången i brottmål. Det vore således endast den först nämnda avdelningen, som skulle innehålla regler för båda processarterna, men även i denna avdelning hade det visat sig nödvändigt att i vissa avseenden meddela särskilda regler för vardera processarten. Nu hade ifrågasatts en sådan uppdelning av ämnet, att straffprocessen skulle upptagas och slutbehandlas, innan man ginge vidare i behandlingen av civilprocessen. Processkommissionen ansåge, att mot en dylik uppdelning icke kunde göras gällande de betänkligheter, som förut anförts mot en styckning av reformarbetet på detta område. Om hela straffprocessen, däri inbegripet ordnandet av domstolsväsendet såvitt anginge handläggningen av brottmål, upptoges till behandling i ett sammanhang, kunde givetvis det erforderliga sambandet mellan processens särskilda delar upprätthållas. Erfarenheten visade ock, att en sådan uppdelning kunde slå väl ut. Både i Norge och i Österrike, där detta förfaringssätt iakttagits, syntes resultatet ha varit tillfredsställande. Vissa svårigheter vore dock förenade med en sådan behandling av rättegångsreformen. De hänförde sig till organisationen av domstolsväsendet. Då det för vårt lands vidkommande icke torde böra ifrågasättas, att tviste- och brottmålen skulle handläggas av helt skilda domstolar, vore det naturligtvis ur organisatorisk synpunkt fördelaktigast, om domstolsväsendet bleve ordnat i ett sammanhang beträffande såväl tvistemålen som brottmålen. En sådan behandling hade ock processkommissionen förutsatt. Upptoges straffprocessen särskilt för sig, kunde en dylik omorganisation i hela dess omfattning givetvis icke i sammanhang därmed komma till stånd. Att åter låta den nuvarande organisationen bestå alldeles oförändrad, ehuru själva processen i brottmål omdanades efter nya principer, vore icke möjligt. Det bleve således nödvändigt att i avseende å domstolsväsendet genomföra vissa rätt genomgripande organisatoriska ändringar, som närmast skulle avse handläggningen av brottmålen. Att detta måste medföra allvarsamma svårigheter vore givet. Och dessa svårigheter kunde icke fullt överskådas, med mindre ett försök gjordes till utarbetande av de erforderliga bestämmelserna. Processkommissionen antoge dock, att avgörande hinder mot den ifrågasatta uppdelningen icke skulle i detta hänseende möta. Situationen vore i så måtto fördelaktig för lösande av uppgiften, som processkommissionen redan uppgjort grunder för den slutliga organisationen och följaktligen kunde taga hänsyn därtill, då det gällde fastställande av en ordning, som skulle avse

allenast brottmålen, samt enligt dessa grunder domstolarna såsom för närvarande skulle bestå av allmänna underrätter, vid vilka i regel alla mål utan avseende å deras beskaffenhet skulle upptagas till behandling i första instans, ett antal överrätter samt en högsta domstol. Å andra sidan skulle en uppdelning av arbetet på det ifrågasatta sättet medföra vissa fördelar. Enligt processkommissionens mening måste vid ett slutligt ordnande av rättegångsväsendet i dess helhet den nuvarande skillnaden mellan land och stad i judiciellt hänseende upphöra. Genomförandet av ett sådant särskiljande mötte emellertid betydliga svårigheter och måste taga lång tid. Om straffprocessen företoges särskilt, behövde denna fråga åtminstone icke i hela dess omfattning då företagas till behandling. Den kunde i det väsentliga anstå, till dess ny civilprocessordning skulle genomföras. Men genom ett sådant uppskov vunnes, att övergången icke behövde bliva alltför tvär. Den kunde förberedas successivt genom anordningar för särskilda fall. Otvivelaktigt vore ock, att olägenheterna av den nuvarande ordningen med dess skriftlighets- och uppskovssystem gjorde sig mest kända ifråga om handläggningen av brottmålen. En särskild anledning att söka snarast möjligt få till stånd en ny lagstiftning om straffprocessen syntes ligga däri, att på detta sätt skulle erhållas en relativt snar lösning på det aktuella spörsmålet rörande nya bestämmelser om förundersökning och häktning i brottmål. Om arbetet för processreformen så omlades, att man först ordnade straffprocessen, kunde nämligen de nuvarande olägenheterna på dessa speciella områden av straffprocessen avhjälpas vida snabbare, än om man skulle avvakta den tid, då processreformen i dess helhet kunde bliva genomförd. I anledning av den framställda frågan, huru snart ett till straffprocessen inskränkt principbetänkande kunde avlämnas, meddelade kommissionen i fråga om dess arbete, att förslag till grunder för en allmän omorganisation av domstolarna utarbetats och genomgåtts med de kommissionen adjungerade sakkunniga, att förslag till grunder för straffprocessen, så vitt anginge större delen av handläggningen i första instans, likaledes uppgjorts och med de sakkunniga genomgåtts, att kommissionen påbörjat behandlingen av de viktigare återstående ämnena, nämligen rättsmedlen och bevisningen, samt att kommissionen hoppades att vid sammanträde med de sakkunniga hösten 1922 kunna genomgå sistnämnda bägge ämnen. Men de resultat, vilka sålunda vid 1922 års slut skulle hava nåtts, vore naturligtvis att anse såsom provisoriska. De måste ytterligare övervägas och kanske i åtskilliga delar omarbetas och fullständigas. Vidare måste tagas i övervägande, vilka modifikationer förslaget beträffande domstolsorganisationen skulle undergå vid eventuell särbehandling av straffprocessen. Slutligen återstode författandet av motiveringen och den utredning av svensk och främmande rätt, som i sammanhang därmed borde lämnas. Huru lång tid detta arbete kunde taga vore synnerligen svårt att säga. Kommissionen vågade därför icke bestämt uttala sig därom, men ville uttrycka den förhoppningen att, om icke oförutsedda hinder eller svårigheter mötte, arbetet därmed skulle kunna slutföras på två år eller något därutöver.

Med anledning av vad processkommissionen sålunda anfört förklarade jag vid förutberörda tillfälle, att regeringen ännu ej tagit ståndpunkt till den uppkomna frågan om en jämkning i processkommissionens arbetsprogram för påskyndande av straffprocessreformens genomförande. Lämpliga tidpunk-

ten härför ansåg jag vara, när äskande om fortsatt anslag för upprätthållande av processkommissionens verksamhet nästa gång skulle föreläggas riksdagen. För egen del förklarade jag mig emellertid hysa stor sympati för en omläggning av reformarbetet i den av kommissionen antydda riktningen.

Den tid, som förflutit, sedan jag gjorde detta uttalande, har allenast stärkt mig i min uppfattning att det ur flera synpunkter vore lämpligt, om straffprocessen, som otvivelaktigt är den del av processen, vilken i främsta rummet tarvar en grundlig reformering, kunde ombildas efter moderna principer, innan man fortsätter med behandlingen av civilprocessens reformering. Jag har därför ytterligare samrått med processkommissionen och därvid inhämtat — något som jämväl framgår av kommissionens berättelse — att kommissionen numera upprättat och med de sakkunniga genomgått det mesta av vad som vid avgivandet av kommissionens förut refererade yttrande återstått av förslaget till grunder för straffprocessen, samt att det är kommissionens avsikt att nu övergå till utarbetande av motivering till de sålunda föreliggande förslagen beträffande domstolsväsendet och straffprocessen. Om ingen ändring i kommissionens arbetsplan företages, skulle därefter följa att utarbeta förslag till grunder för civilprocessen med därtill hörande motiv. Det synes mig uppenbart, att kommissionen nu närmast bör fullfölja och avsluta sitt arbete beträffande domstolsväsendet och straffprocessen. Men med avseende å angelägenheten därav, att ett fullständigt förslag till reform av straffprocessen må kunna snarast möjligt komma till stånd, torde kommissionen, jämte det den ursprungliga arbetsplanen i dessa delar fullföljes, tillika böra erhålla uppdrag att undersöka, huruvida ett separat genomförande av straffprocessreformen är möjligt, samt i jakande fall framlägga grunder för ett sådant genomförande. Avgörandet av frågan, huruvida processkommissionens utlåtande över sistberörda spörsmål bör avgivas samtidigt med principbetänkandet rörande domstolsorganisationen och straffprocessen eller särskilt för sig, sedan sagda principbetänkande avlämnats, synes kunna anstå till ett något längre framskridet stadium av utredningen. Med avseende å spörsmålet rörande en ändring i processkommissionens arbetsprogram vill jag därför för närvarande inskränka mig till att allenast förklara, att jag, om riksdagen i samband med beviljandet av medel till processkommissionens fortsatta verksamhet under budgetåret 1923—1924 ej har något att däremot erinra, är sinnad att framdeles föreslå Kungl. Maj:t, att processkommissionen erhåller föreskrift att, innan kommissionen till fortsatt behandling upptager frågan om civilprocessens reformerande, dels framlägga sitt principbetänkande i fråga om domstolsorganisationen och straffprocessen, dels ock taga under övervägande frågan om möjligheten av en reform av straffprocessen utan att samtidigt civilprocessen reformeras samt avgiva det utlåtande härom, vartill utredningen föranleder.

Vad därefter angår kostnaderna för processkommissionen och det anslag, som bör beräknas för densamma för budgetåret 1923—1924, är att nämna följande.

Å de för kommissionens verksamhet anvisade anslag torde vid utgången

av år 1922 ha funnits en besparing på omkring 11,000 kronor. Om härtill lägges det för 1923 års första halvår beviljade anslaget 40.000 kronor, erhålles ett belopp av omkring 51,000 kronor, vilket står till förfogande för bestridande av utgifterna för kommissionen under tiden den 1 januari—den 30 juni 1923. Utgifterna från anslaget för sistnämnda tid torde emellertid kunna beräknas till sammanlagt omkring 39,500 kronor. Vid slutet av 1923 års första halvår lärer alltså kunna beräknas finnas en besparing å anslaget av omkring 11,500 kronor. För budgetåret 1923—1924 torde utgifterna för den ständigt arbetande avdelningen av kommissionen kunna beräknas till den dubbla summan i förhållande till de beräknade utgifterna för 1923 års första halvår eller således till 79,000 kronor. Emellertid kan av tvenne anledningar beräknas ett ökat krav å anslaget. Den ena av dessa anledningar hänför sig till de förut omförmälda, vid sidan av kommissionen stående sakkunniga. Av skäl, som framgår av statsverkspropositionen till 1920 års riksdag (andra huvudtiteln s. 7), tagas de ersättningar, som tillkomma dessa sakkunniga, icke av de för uppehållande av kommissionens verksamhet anslagna medel, utan de bestridas av andra huvudtitelns förslagsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Med hänsyn till den omläggning av kommittéanslagen, som i innevarande års statsverksproposition föreslås, torde emellertid kostnaderna för nämnda sakkunniga lämpligen böra överflyttas till kommissionens eget anslag. Enligt verkställda beräkningar skulle dessa kostnader under nu ifrågavarande budgetår uppgå till omkring 6,500 kronor.

Den andra omständighet, som föranleder ett ökat krav på anslaget i fråga, har avseende å de till kommissionens ledamöter och sekreterare utgående dyrtidstilläggen. Av liknande skäl som det, vilket beträffande motsvarande spörsmål, så vitt angår lagberedningen, anförts vid närmast föregående punkt, böra de dyrtidstillägg motsvarande ersättningar, som kunna komma att tillerkännas processkommissionens personal, bestridas icke såsom nu från andra huvudtitelns allmänna dyrtidstilläggsanslag, utan från och med det nya budgetårets ingång från anslaget till uppehållande av kommissionens verksamhet. Det ökade krav på anslaget, som på grund härav skulle föranledas, kan med ledning av de nya grunder, efter vilka dyrtidstillägg skulle utgå enligt av Kungl. Maj:t förut i dag gillat förslag, kunna uppskattas till omkring 6,000 kronor.

Av nu nämnda två anledningar torde de beräknade utgifterna för processkommissionen under budgetåret 1923—1924 böra höjas från förutnämnda belopp 79,000 kronor med 12,500 kronor till 91,500 kronor. Om från detta belopp drages den beräknade behållningen vid budgetårets början omkring 11.500 kronor, erhålles en summa av 80,000 kronor. Sistnämnda belopp skulle alltså vara det, med vilket anslaget till processkommissionen skulle behöva äskas för budgetåret 1923—1924.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsatt uppehållande av processkommissionens verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* reservationsanslag å ..... kronor 80,000.

3. Utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län.

[9.] De utredningsarbeten för en ny jorddelningslagstiftning, som under de senaste femton åren pågått, hava, som bekant, resulterat i tre olika lagförslag, den s. k. skifteslagstiftningskommitténs, avgivet den 28 juli 1911, skifteslagstiftningskommissionens, avgivet den 26 oktober 1918, samt jordstyckningskommissionens, avlämnat den 16 oktober 1920. Jag torde icke i förevarande sammanhang behöva närmare beröra dessa olika lagförslag.

Jordstyckningskommissionens förslag blev genom beslut av Kungl. Maj:t den 5 november 1920 remitterat till lagrådet.

Under lagförslagets granskning i lagrådet förekom anledning antaga, att förslaget skulle föranleda anmärkningar av den beskaffenhet, att detsamma först efter en förhållandevis vidlyftig omarbetning kunde förväntas erhålla den utformning, att det kunde underställas riksdagens prövning, en omarbetning, som syntes böra ånyo underställas lagrådets granskning och som i varje fall ansågs icke kunna medhinnas i så god tid, att proposition i ämnet kunde avlåtas till 1923 års riksdag.

Då det kunde förväntas, att det lagråd, som normalt skulle avgå den 1 oktober 1922, ej kunde medhinna avgivande av fullständigt utlåtande i ärendet förrän minst en månad senare och det med hänsyn till granskningen av de lagförslag, som voro avsedda att föreläggas 1923 års riksdag, ansågs angeläget, att det nya lagrådets tillträde ej fördröjdes avsevärt över tidpunkten för det normala ombytet av lagråd, beslöt Kungl. Maj:t den 28 augusti 1922 på min hemställan, att beslutet den 5 november 1920 icke skulle innefatta skyldighet för lagrådet att avgiva utlåtande över omförmälda förslag i fråga om jorddelningslagstiftningen i vidare mån än så vitt anginge förslagens huvudgrunder.

Sedermera har lagrådet avgivit ett den 4 oktober 1922 dagtecknat utlåtande i ärendet.

Beträffande den överarbetning av förslaget till lag om delning av jord å landet, med därtill hörande författningar, som lagrådet i nämnda utlåtande ansett erforderlig, har Kungl. Maj:t den 30 december 1922 förordnat den person, vilken i lagrådet föredragit det remitterade förslaget, att inom departementet biträda vid utförandet av nämnda överarbetning.

I mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 30 december 1922 i sistnämnda ärende hade jag tillfälle att beröra även spörsmålet om regleringen av jordförhållandena i Kopparbergs län. Jag ber att få erinra om att jag därvid framhöll, hurusom de i Dalarna rådande egenartade jordförhållandena enligt min mening gjorde det nödvändigt att åtminstone tillsvidare hålla ifrågavarande län utanför den för landet i övrigt avsedda jorddelningslagstiftningen. Emellertid syntes, yttrade jag vidare, frågan om jordförhållandenas ordnande i Dalarna ej böra ställas på framtiden, utan borde ett utredningsarbete snarast möjligt igångsättas i syfte att genom åtgärder, anpassade efter de i Dalarna rådande egenartade jordförhållandena, vinna en lösning av ifrågavarande spörsmål. Jag

nämnde också, hurusom för ett dylikt utredningsuppdrag syntes böra anlitas en högt kvalificerad jurist — helst en ledamot av högsta domstolen.

Då jag nu upptager detta ärende i samband med frågan om regleringen av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, sker det därför, att ersättningen för ifrågavarande utredningsuppdrag icke torde böra utgå ur huvudtitelns allmänna anslag för kommittéer och utredningar genom sakkunniga, utan särskilt anslag för ändamålet böra äskas av riksdagen.

Rörande den tidigare behandlingen av frågan om jordförhållandenas ordnande i Kopparbergs län, vill jag i korthet erinra, att Dalarna av ålder intagit en särställning i förevarande avseende så tillvida, som den för riket i övrigt gällande jorddelningslagstiftningen i allmänhet icke varit gällande för Dalarna. Så är förhållandet även för närvarande, då enligt övergångsbestämmelserna till 1866 års skiftesstadga föreskrifterna i kungörelsen den 18 februari 1859 om förändrade föreskrifter i avseende å besutenhets- och skiftesväsendet i Stora Kopparbergs län fortfarande skola gälla.

Även vid de förarbeten för en ny jorddelningslagstiftning, som under de senaste femton åren pågått, hava vissa särbestämmelser för Kopparbergs län varit ifrågasatta.

Sålunda hava i de skilda förslagens promulgationslagar intagits likalydande stadganden, att i fråga om laga skifte till rubbning av storskifte, som inom Kopparbergs län blivit verkställt på bekostnad eller med understöd av staten, intill dess särskild skifteslagsindelning föreskrivits och trätt i kraft eller Konungen efter vidtagen annan åtgärd i enahanda syfte annorlunda förordnar, angående skiftesvitsord skola gälla stadgandena i ovannämnda kungörelse den 18 februari 1859. Och den 4 mars 1921 remitterades till lagrådet förslag till ändrad lydelse av ifrågavarande stadgande i förslaget av den 16 oktober 1920, enligt vilken lydelse 1859 års kungörelse skulle fortfarande lända till efterrättelse.

Jag vill beträffande frågan om skifteslagsindelning erinra om att, på framställning av Kungl. Maj:t, 1919 års lagtima riksdag beslöt anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag å 60,000 kronor för utarbetande på statsverkets bekostnad av förslag till indelning i skifteslag av vissa delar av Kopparbergs län, i den mån vederbörande kommuner efter från dem inhämtat yttrande genom beslut å kommunalstämma eller i annan av Kungl. Maj:t föreskriven ordning förklarat sig icke hava något att däremot erinra. Sedermera bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 27 februari 1920 dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga personer för att såsom en delegation under benämning kommissionen för Dalarnas indelning i skifteslag inom vissa delar av Kopparbergs län utreda möjligheten att därstädes verkställa skifteslagsindelning såsom förberedande åtgärd till genomförande av laga skiften samt att i huvudsaklig överensstämmelse med de i ett av lantmäteristyrelsen den 12 november 1918 avgivet utlåtande angivna grunder utarbeta förslag till sådan indelning, i den mån kommun eller del därav vid sammanträde i viss ordning förklarade sig icke hava något att däremot erinra. I enlighet med det givna bemyndigandet tillkallade departementschefen sedermera tre sakkun-

niga för verkställande av ifrågavarande utredning. Det har emellertid visat sig, att hos vederbörande kommuner i allmänhet icke funnits någon benägenhet att avgiva den i riksdagsbeslutet omnämnda förklaringen. På grund härav hava ock kommissionens arbeten — för vilka enahanda anslag anvisats jämväl för år 1921 — vilat sedan juni månad 1921, och har Kungl. Maj:t den 30 november 1922 förklarat, att kommissionens arbeten från och med nämnda dag skola vila och därefter icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande upptagas.

Emellertid bör såsom redan nämnts enligt min mening snarast möjligt en utredning påbörjas rörande jordförhållandenas ordnande i Dalarna, varvid torde böra övervägas, vilka lagstiftningsåtgärder kunna finnas lämpliga i syfte huvudsakligen att befordra en lämplig ägosammandragning. Med dessa frågors lösning torde icke längre böra anstå, då det nuvarande tillståndet i avseende på jordförhållandena medför synnerligen betydande olägenheter och ej utan allvarlig våda kan få längre fortfara. Givet är att frågornas lösning måste sökas under största möjliga hänsynstagande till de för Dalarna säregna förhållanden och under beaktande av de från ortsbefolkningen framförda synpunkterna.

Jag har anledning tro, att en ledamot av högsta domstolen kan befinnas villig att åtaga sig ifrågavarande arbete. Beträffande bland annat ersättningen härför synes denne i så fall böra jämställas med lagberedningens ordförande och således få åtnjuta, förutom den för justitieråd bestämda fasta avlöningen. 18,000 kronor, ett särskilt arvode å 2,500 kronor ävensom en dyrtidstillägg motsvarande ersättning, som för helt år torde kunna beräknas uppgå till högst 2,500 kronor.

I fråga om rätt till pension för innehavare av nämnda utredningsuppdrag torde, därest detsamma lämnas åt en ledamot av högsta domstolen, någon framställning till riksdagen ej vara erforderlig med hänsyn till ett av 1911 års riksdag åt Kungl. Maj:t lämnat bemyndigande att, om justitieråd eller regeringsråd avgått eller avgår från sitt ämbete för fullgörande av något av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag, varmed rätt till pension icke är förenad, men för vilket ersättning av statsmedel utgår, förordna, att vad i fråga om justitieråds- eller regeringsrådsämbete är stadgat angående rätt för innehavaren att erhålla pension av statsmedel mot uppfyllande av de för denna rätt honom åliggande förpliktelser skall gälla i avseende å berörda uppdrag, så länge den från ämbetet avgångne innehar uppdraget.

Vad beträffar övriga kostnader för ifrågavarande utredningsarbete, vill jag nämna, att blott ett juridiskt biträde torde behöva anställas. Jag har tänkt mig, att härvid bör ifrågakomma någon yngre jurist. Ytterligare kommer givetvis biträde av lantmätare att bliva av nöden. Härtill komma kostnader för resor m. m.

I runt tal torde dessa övriga kostnader för nästa budgetår icke komma att överstiga 31,000 kronor. Inberäknat arvode till utredningsarbetets ledare skulle således erfordras ett sammanlagt anslag av 54,000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* reservationsanslag å ..... kronor 54,000.

C. Justitiekanslersämbetet.

1. Justitiekanslersexpeditionen.

[10.] Av 1921 års riksdag bestämdes i samband med den då beslutade nya löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk antalet befattningshavare å ordinarie stat för justitiekanslersexpeditionen samt godkändes ny stat för denna att tillämpas från och med år 1922. Nämnda stat slutar å ett belopp av 48,200 kronor. I riksstaten för 1923 års första halvår är anslaget till justitiekanslersexpeditionen upptaget till halva denna summa eller 24,100 kronor.

Den nu gällande staten för justitiekanslersexpeditionen är av följande lydelse:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	38,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	1,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	»	7,300
Renskrivning, förslagsanslag	»	1,200
Summa	kronor	48,200.

Vid punkt [4] omnämnda granskningsnämnd har beträffande justitiekanslersämbetet framhållit, att fånglistorna för närvarande underginge granskning — förutom i hovrätterna samt för vissa fall i kammarrätten — såväl hos justitiekanslersämbetet som hos riksdagens justitie- resp. militieombudsman. Om granskningen hos justitiekanslersämbetet bortfölle, vilket emellertid förutsatte författningsändring, skulle enligt granskningsnämndens mening den ena av justitiekanslersämbetets nuvarande två amanuenser kunna undvaras. I allt fall syntes det nämnden, som om ämbetets anslag till icke-ordinarie befattningshavare m. m. 7,300 kronor, varav för år 1922 intill den 1 oktober åtgått 2,854 kronor 84 öre, kunde nedsättas med förslagsvis 1,800 kronor till 5,500 kronor.

Att utgifterna för icke-ordinarie befattningshavare vid justitiekanslersämbetet under år 1922 hållit sig vid särskilt lågt belopp, har, enligt vad jag av justitiekanslern inhämtat, berott på svårigheterna för ämbetet, som icke erbjuder några befordringsmöjligheter, att erhålla erforderlig tillgång till dylika befattningshavare. Denna svårighet har bland annat gjort sig kännbar, när det gällt att förvärva biträde åt justitiekanslern vid dennes inspektionsresor. Någon svårighet för justitiekanslern att för framtiden erhålla erforderliga biträden torde dock knappast vara att vänta, sedan, efter genom-

förande av föreslagna omfattande indragningar å andra håll av icke-ordinarie befattningshavare, juridiskt utbildade yngre arbetskrafter i stor utsträckning blivit frigjorda för andra uppgifter.

Någon minskning av anslaget skulle emellertid kunna ske genom att, på sätt granskningsnämnden ifrågasatt, låta den granskning av fånglistorna, som nu sker hos justitiekanslersämbetet, upphöra. Tillräcklig kontroll i nu förevarande avseende torde vinnas därigenom, att dylik granskning bibehålles hos hovrätterna samt hos justitie- resp. militieombudsmannen. Jag har därför låtit uppgöra förslag till de författningsändringar, som skulle påkallas av en dylik förändrad anordning, samt remitterat dessa förslag för yttrandes avgivande till hovrätterna, kammarrätten, justitiekanslersämbetet och fångvårdsstyrelsen ävensom lämnat riksdagens justitieombudsman och militieombudsman tillfälle att yttra sig i ärendet. Med ledning av under hand inhämtade upplysningar torde man kunna utgå ifrån, att några hinder mot ett genomförande av en dylik författningsändring inom den närmaste framtiden ej kommer att föreligga och att sålunda justitiekanslersämbetet kan befrias från all befattning med fånglistorna. Justitiekanslern har vitsordat, att härigenom arvodet till en av de nuvarande båda amanuenserna vid ämbetet, skulle kunna inbesparas, samt att anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. på grund härav kan minskas med 1,800 kronor. Anslaget skulle alltså kunna nedsättas från 7,300 kronor till 5,500 kronor.

Staten för justitiekanslersämbetet skulle sålunda erhålla följande förändrade utseende:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	38,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	1,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	5,500
Renskrivning, förslagsanslag	»	1,200
Summa kronor		46,400.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört och under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till stat för justitiekanslersexpeditionen att tillämpas från och med budgetåret 1923—1924;

dels och i riksstaten upptaga *ordinarie* förslagsanslaget till justitiekanslersexpeditionen med ..... kronor 46,400.

D. Rättsskipningen.

Högsta domstolen.

1. Högsta domstolen.

[11.] Anslaget för högsta domstolens verksamhet utgår från och med år 1922 med ett belopp av 441,500 kronor, för år räknat.

Beträffande detta anslag vill jag erinra, att i samband med antagandet av den nya, från och med år 1922 gällande löneregleringen riksdagen i fråga om avlöningsförmånerna för högsta domstolens ledamöter uttalade, att det finge erkännas, att dessa i det till riksdagens prövning framlagda förslaget blivit, procentuellt sett, mindre tillgodosedda än andra tjänstemän i chefsställning samt att det vore önskvärt, att frågan bleve föremål för förnyat övervägande.

På sätt jag anförde vid anmälan den 7 januari 1922 av nu ifrågavarande anslagsbehov, så vitt angick tiden den 1 januari—den 30 juni 1923, synas mig de löneförmåner, som tillerkänts justitieråden, mindre tillfredsställande. Önskvärt hade varit, att ett förslag till förbättring härutinnan kunnat föreläggas innevarande års riksdag. Med hänsyn till de rådande ekonomiska förhållandena ser jag mig dock fortfarande förhindrad föreslå åtgärder i sådant hänseende.

Då jag i övrigt icke har någon erinran att göra med avseende å förevarande anslag, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till högsta domstolen med ..... kronor 441,500.

2. Expeditionsvakt å extra stat.

[12.] Till förstärkning av antalet ordinarie expeditionsvakter vid högsta domstolen har riksdagen på extra stat för åren 1920—1922 och första halvåret 1923 beviljat ett förslagsanslag, högst, vilket varit bestämt för vart och ett av åren 1920 och 1921 till 1,570 kronor samt därefter till 2,364 kronor, för år räknat. Denna förstärkning har ansetts nödvändig åtminstone så länge högsta domstolen, för avarbetande av den förefintliga arbetsbalansen, i betydligt större utsträckning än enligt tidigare gällande arbetsordningar tjänstgör på tre avdelningar. Då det, såsom jag längre fram vid punkt [16] får tillfälle att närmare omnämna, synes nödvändigt, att så kommer att bliva händelsen även under tiden den 1 juli 1923—den 30 juni 1924, erfordras biträde av en expeditionsvakt å extra stat jämväl under denna tid.

Med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare torde anslaget fortfarande böra upptagas till 2,364 kronor för år. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en expeditionsvakt å extra stat vid högsta domstolen för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å ..... kronor 2,364.

Regeringsrätten.

3. Regeringsrätten.

[13.] Anslaget till regeringsrätten utgår från och med år 1922 med 132,500 kronor, för helt år räknat; och har jag icke att härutinnan föreslå någon förändring. Vidkommande en förnyad prövning av frågan rörande en förbättring i avlöningsförmånerna för regeringsråden vill jag emellertid hänvisa till vad jag förut vid punkt [11] anfört rörande justitieråd ens löner.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till regeringsrätten med ..... kronor 132,500.

Nedre justitierevisionen.

4. Nedre justitierevisionen.

[14.] Från och med år 1922 gäller för nedre justitierevisionen följande ordinarie

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	381,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	10,000
Arvoden à 500 kronor till den revisionssekreterare, som av Kungl. Maj:t förordnas att vara ordförande i nedre justitierevisionen, till den protokollssekreterare, som biträder vid mottagning av veckomål, samt till den registrator, som ombesörjer verkets ekonomi och uppbörd m. m., förslagsanslag, högst	»	1,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	»	43,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	»	5,000
	Summa kronor	441,000

Då den nuvarande anordningen med amanuenstjänster inom justitierevisionsexpeditionen befunnits olämplig, har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta en promemoria med förslag till ny organisation av de för utförande av amanuensernas göromål erforderliga arbetskrafter samt till en del i samband därmed stående åtgärder, allt jämväl i syfte att söka nedbringa justitierevisionens nuvarande anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

Bortsett från de revisionssekreterar- och amanuenstjänster, för vilka medel beviljats på extra stat (jfr längre fram vid punkt [16]), äro för närvarande

revisionssekreterarrotlarnas antal — inberäknat en extra rotel — tjugufyra och amanuensernas antal tolv. Dessa tolv amanuenser äro indelade en var på två revisionssekreterarrotlar. Det i förutnämnda promemoria framställda förslag till omorganisation går nu i huvudsak ut därpå, att -- med avskaffande av de å revisionssekreterarrotlarna indelade amanuenserna — inom justitierevisionens kansli skulle bildas en central avdelning. Som föreståndare å denna avdelning skulle placeras den protokollssekreterare, som enligt nuvarande arbetsordning har att biträda den revisionssekreterare, som har mottagning av veckomål. Å den nybildade centrala kansliavdelningen skulle vidare tjänstgöra dels två tjänstemän med heltidstjänstgöring — förslagsvis benämnda andre protokollssekreterare — i ställning motsvarande statsdepartementens andre kanslisekreterare, dels en amanuens, dels ock erforderligt antal kvinnliga kontorsbiträden. Härtill skulle komma, så länge revisionen åtnjöte den längre fram vid punkt [16] omnämnda tillfälliga förstärkningen av sina arbetskrafter, ytterligare en amanuens. I promemorian framhålles att, då befattningshavarna å den centrala avdelningen skulle fylla ett konstant behov, desamma borde — frånsett givetvis amanuenserna -- bliva ordinarie, vilket även påkallades för att åt organisationen giva erforderlig stadga och underlätta rekryteringen. Emellertid borde, innan ett dylikt uppflyttande å ordinarie stat ägde rum, den nya organisationen först försöksvis tillämpas något år.

Enligt det framställda förslaget skulle till föreståndaren för avdelningen i fråga utgå ett särskilt årligt arvode å 500 kronor utöver det, som enligt den ordinarie staten skulle tillkomma honom såsom protokollsekreterare å mottagningsroteln. För omorganisationens genomförande skulle medel erfordras till två kontorsbiträden utöver dem, som för närvarande äro i revisionen anställda.

Under förutsättning, att avlöningarna till den extra personal, som skulle träda i de tolv å revisionssekreterarrotlarna indelade amanuensernas ställe, bestredes från revisionens nuvarande anslag till icke-ordinarie befattningshavare m. m., skulle den besparing, som genom förevarande omorganisations genomförande skulle kunna göras å berörda anslag, belöpa sig till omkring 4,350 kronor. Härtill skulle komma den minskning, som skulle kunna ske i förutnämnda extra anslag till tillfällig förstärkning av revisionens arbetskrafter därigenom, att från detta anslag skulle komma att bestridas avlöning till allenast en i stället för, såsom nu, två amanuenser.

Nu ifrågavarande promemoria har för yttrande remitterats till nedre justitierevisionen. Svar å remissen är att vänta före innevarande månads utgång. Innan detta svar ingått, kan jag ej intaga definitiv ståndpunkt till det väckta omorganisationsförslaget. Emellertid har jag preliminärt kommit till den uppfattningen, att det framlagda förslaget kan i huvudsak läggas till grund för omorganisationen i fråga. Utan att här ingå på någon närmare prövning vill jag dock nämna, att det synes mig, som om ytterligare besparingar skulle kunna ske dels genom utbytande av en av de föreslagna båda andre protokollssekreterarna mot en amanuens dels ock genom att inrätta allenast en ny kontorsbiträdesbefattning i stället för, såsom i promemorian ifrågasatts, tvenne. Det föreslagna tilläggsarvodet av ytter-

ligare 500 kronor till den protokollssekreterare, som skulle förordnas som föreståndare för ifrågavarande nyinrättade centrala avdelning av kansliet, synes mig däremot väl motiverat av det ansvar, som skulle komma att åligga honom i hans nya ställning, och den synnerliga noggrannhet, som man måste fordra av innehavaren av denna post. Med hänsyn tagen till alla på saken inverkande omständigheter har jag, efter samråd med den granskningsnämnd, varom förut nämnts vid punkt [4], kommit till den uppfattningen, att nedre justitierevisionens anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. skulle kunna minskas från dess nuvarande årliga belopp 43,000 kronor med 10,000 kronor till 33,000 kronor.

Därest riksdagen vid behandlingen av förevarande punkt ej kommer att hava något att däremot erinra, ämnar jag i sinom tid föreslå Kungl. Maj:t, att omorganisationen i den form den kan slutligen erhålla inom den ram, som uppdragits genom anslagets föreslagna begränsning, skall träda i kraft redan från och med den 1 april i år. I avbidan härå har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 december 1922 förordnat, att nedre justitierevisionen skulle för 1923 års första kvartal äga förordna allenast sammanlagt tio i stället för dittillsvarande fjorton amanuenser.

Utöver vad förut sagts har jag ej att föreslå någon ändring i de årliga belopp, varmed de i nedre justitierevisionens stat upptagna anslagen för närvarande utgå. Ordinarie förslagsanslaget till nedre justitierevisionen, som nu är satt till 441,000 kronor för år, torde alltså böra för budgetåret 1923—1924 utgå med 431,000 kronor.

Enligt vad förut sagts skulle den ordinarie staten för nedre justitierevisionen få följande förändrade utseende:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	381,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	10,000
Arvoden å 500 kronor till den revisionssekreterare, som av Kungl. Maj:t förordnas att vara ordförande i nedre justitierevisionen, till den protokollssekreterare, som biträder vid mottagning av veckomål, samt till den registrator, som ombesörjer verkets ekonomi och uppbörd m. m.	»	1,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	33,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	»	5,000
	Summa kronor	431,000

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till ny stat för nedre justitierevisionen att tillämpas från och med budgetåret 1923—1924;

dels i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till nedre justitierevisionen med ..... kronor 431,000;

dels ock medgiva, att till den protokollssekreterare, som kan bliva förordnad att förestå en nyinrättad central avdelning av nedre justitierevisionens kansli, må, utöver det arvode, som kan tillkomma honom såsom biträdande vid mottagning av veckomål, från det i nedre justitierevisionens stat upptagna anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. utbetalas ett ytterligare årligt arvode å 500 kronor.

5. Övergångsstat i nedre justitierevisionen.

[15.] Det ordinarie anslag å 7,400 kronor för helt år räknat, som för närvarande finnes i riksstaten upptaget för avlöning till de å övergångsstat i nedre justitierevisionen ännu kvarstående tjänstemän, kan med hänsyn därtill, att den ene av de två tjänstemän, varom här är fråga, numera erhållit avsked från sin befattning, nedsättas till hälften av nämnda belopp.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i stället för det å ordinarie stat uppförda anslaget för avlöning till de å övergångsstat i nedre justitierevisionen ännu kvarstående tjänstemän, i riksstaten för avlöning till å övergångsstat i nedre justitierevisionen ännu kvarstående tjänsteman uppföra ett *ordinarie* anslag å ..... kronor 3,700.

6. Tillfällig förstärkning av arbetskrafterna i nedre justitierevisionen.

[16.] Efter framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen å extra stat för ett vart av åren 1916—1922 samt 1923 års första halvår beviljat medel för tillfällig ökning av nedre revisionens arbetskrafter med fyra tillförordnade revisionssekreterare, en tillförordnad protokollsekreterare, två amanuenser och två tillförordnade skrivbiträden. Anslaget har för tiden från och med år 1922 upptagits till 64,160 kronor för helt år räknat. Förevarande förstärkning i arbetskrafterna har föranletts av den utökning av högsta domstolens arbetstid, som infördes genom lagen den 14 maj 1915 angående högsta domstolens tjänstgöring på avdelningar. Utökningen av arbetstiden var avsedd att äga bestånd, intill dess arbetsbalansen i domstolen nedbragts till normalt omfång, vartill beräknats åtgå sju à åtta år.

Till upplysning rörande till högsta domstolen under senare år inkomna mål samt balansens ställning tillåter jag mig hänvisa till nedanstående tabell:

Mål	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923
Revisionsmål:									
Balans från föregående år	1,661	1,701	1,325	949	668	580	500	437	[1] 400
Inkomna	716	393	372	440	502	501	555	[1] 590	—
Summa	2,377	2,094	1,697	1,389	1,170	1,081	1,055	1,027	—
Under året avgjorda eller avskrivna	676	769	748	721	590	581	618	[1] 627	—
Besvärsmål:									
Balans från föregående år	936	927	625	366	363	409	273	248	[1] 200
Inkomna	863	497	461	672	794	620	685	[1] 560	—
Summa	1,799	1,424	1,086	1,038	1,157	1,029	958	808	—
Under året avgjorda eller avskrivna	872	799	720	675	748	756	710	[1] 608	—

[1] Ungefärlig siffra.

Såsom av dessa siffror framgår, har balansen under senare år varit i avtagande, bortsett från någon stegring vid utgången av år 1919, så vitt angår besvärsmål. Åren 1916—1918 förete en stark nedgång, under det att den totala minskningen under åren 1919—1922 är jämförelsevis mindre. Huruvida denna nedgång av balansen skall fortsätta även under de närmaste åren är svårt att avgöra. I sådant hänseende må framhållas den tendens till stegring, som under de senaste åren gjort sig gällande med avseende å inkomna revisionsmål, vilka mål i förevarande avseende äro av den största betydelsen. Av tillgänglig statistik framgår även, att antalet dylika mål i hovrätterna håller sig vid samma höga siffror som förut under de senaste åren. För övrigt har man att taga i betraktande en annan omständighet av betydelse för nu ifrågavarande spörsmål. På sätt jag får tillfälle att senare i dag vid punkt [28] omnämna vid behandlingen av frågan om anslag till tillfällig förstärkning av arbetskrafterna i hovrätterna, hava under senaste tiden vidtagits kraftiga åtgärder för avarbetandet av de i hovrätterna förefintliga stora balanserna av mål, och äro planerade än ytterligare åtgärder i denna riktning. Till följd härav är att under den närmaste tiden förvänta en väsentligt ökad arbetsprodukt från dessa domstolars sida. Som en naturlig konsekvens härav kommer givetvis att följa en ökad tillströmning av mål till högsta domstolen.

På grund av vad nu sagts torde kunna förutsättas, att högsta domstolens arbete måste, för att icke förryckas, fortfarande och med visshet även under tiden den 1 juli 1923—den 30 juni 1924 fortgå i den ordning, som infördes genom förutnämnda lag den 14 maj 1915. Härav följer, att nu ifrågavarande förstärkning av arbetskrafterna i nedre justitierevisionen måste tillsvidare bibehållas. På sätt jag redan förut vid punkt [14] omnämnt, torde dock genom den omändring av nedre justitierevisionens kansli, som där förordats, den för nu ifrågavarande ändamål erforderliga förstärkningen av ama-

nuenskrafterna kunna inskränkas till allenast en amanuens emot för närvarande tvänne. Med hänsyn härtill och då, på sätt chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att omnämna, de avlöningsförhöjningar, vartill icke-ordinarie befattningshavare kunna vara berättigade, äro avsedda att bestridas från särskilt anslag, uppfört under sjunde huvudtiteln, skulle, enligt verkställd beräkning, nu förevarande anslag kunna begränsas till 54,250 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tillfällig förstärkning av nedre justitierevisionens arbetskrafter med fyra tillförordnade revisionssekreterare, en tillförordnad protokollssekreterare, en amanuens och två tillförordnade skrivbiträden för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å ..... kronor 54,250.

7. Expeditionsvakt å extra stat i nedre justitierevisionen.

[17.] Till avlönande av en extra expeditionsvakt i nedre justitierevisionen har för vart och ett av åren 1913—1922 samt första halvåret 1923 av riksdagen anvisats medel, för tiden från och med år 1922 med ett belopp av 2,364 kronor för år. Den förstärkning av vaktpersonalen — utöver de fem expeditionsvakter, för vilka avlöningar äro uppförda å den ordinarie staten — som härigenom tillförts nedre revisionen, har ansetts erforderlig, åtminstone så länge ämbetsverket är förlagt till de för dess räkning förhyrda lokalerna å Strömsborg. Huruvida revisionen jämväl under hela tiden den 1 juli 1923—den 30 juni 1924 kommer att hava sina lokaler på samma plats som nu är ännu ovisst. I allt fall är justitierevisionen i behov av förevarande extra expeditionsvakt, så länge revisionen åtnjuter den tillfälliga förstärkning i arbetskrafterna, varom talats under närmast föregående punkt. Avlöningsmedel för ändamålet erfordras följaktligen även för budgetåret 1923—1924. Med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare torde anslaget fortfarande böra upptagas till 2,364 kronor för år. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en expeditionsvakt å extra stat i nedre justitierevisionen för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å ..... kronor 2,364.

Svea hovrätt.

8. Svea hovrätt.

[18.] Den stat, som är fastställd att från och med år 1922 gälla för Svea hovrätt, slutar å 836,500 kronor, med vilket belopp, för helt år räknat, det ordinarie förslagsanslaget till hovrätten för närvarande utgår.

I anslagets belopp har jag ej att föreslå någon ändring. På sätt jag får tillfälle att längre fram vid punkt [28] närmare omnämna erfordras, för budgetåret

1923—1924 liksom för närvarande, utöver nu förevarande ordinarie anslag särskilda medel för tillfällig förstärkning av hovrättens arbetskrafter. Med avseende å det läge, vari frågan om en utbrytning ur hovrätten av visst antal divisioner och dessas organiserande såsom en självständig hovrätt för Norrland med säte i en norrländsk stad för närvarande befinner sig, tillåter jag mig hänvisa till vad jag kommer att yttra härom vid punkt [29].

Under åberopande i övrigt av vad chefen för finansdepartementet dels förut i dag vid behandlingen av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat om anslagens beteckning dels ock senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare får jag sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för de i Svea hovrätts stat uppförda anslagen ej mindre till arvoden à 1,000 kronor till divisionsordförande, tillika ordförande å krigshovrättsavdelningen, samt à 500 kronor till sju övriga divisionsordförande än även till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. utesluta beteckningen »förslagsanslag, högst»;

dels ock i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till Svea hovrätt med ..... kronor 836,500.

9. Justitiestat under Svea hovrätt.

[19.] Under nu förevarande punkt torde det tillåtas mig att beröra ett spörsmål, som har avseende å icke blott Svea hovrätt utan även de båda övriga hovrätterna. Den fråga, jag avser, är den om genomförande av en definitiv löneregelering för häradshövdingarna samt ordnandet av en del därmed sammanhängande ekonomiska förhållanden.

Sedan riksdagen i skrivelse den 21 juni 1920 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande frågan, huruvida sportelsystemet såsom avlöningsform för domare lämpligen borde avskaffas eller under nuvarande förhållanden bibehållas, samt för riksdagen snarast möjligt framlägga de förslag, som av utredningen föranleddes, förordnade Kungl. Maj:t den 19 oktober 1920 viss person att såsom sakkunnig biträda inom justitiedepartementet med en förberedande utredning av berörda fråga. Sedermera — den 10 december 1920 — tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, tvenne andra personer att biträda inom departementet vid verkställande av utredning rörande inom domsagorna anställda icke rättsbildade biträdens ställning och avlöningsförhållanden samt vad därmed ägde samband. Då de sålunda åt olika personer lämnade båda uppdragen syntes med varandra äga nära sammanhang, samarbetade de med varandra och avgåvo, med departementschefens medgivande, med skrivelse den 24 september 1921 ett gemensamt betänkande rörande de spörsmål, som till dem hänskjutits.

Sedan över nämnda betänkande från vissa myndigheter inkommit infordrade utlåtanden, tillkallade jag, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, den 28

juni 1922 tre personer att såsom sakkunniga biträda inom justitiedepartementet med överarbetning av det i ämnet avgivna förslaget. Resultatet av denna överarbetning torde föreligga färdigt under loppet av instundande februari månad.

Enligt vad jag under hand inhämtat av de sakkunniga torde den av dem föreslagna löneregleringen komma att gå ut på att en var av häradshövdingarna skulle få uppbära dels av statsmedel utgående lön och dels till visst procenttal bestämd andel i avgifterna för häradsrättens och domhavandens expeditioner. Å andra sidan skulle häradshövdingarna befrias från bestridande av kostnaderna för domsagornas förvaltning. Beträffande häradshövdingarna tillkommande andel i expeditionsavgifter är att nämna, att enligt förslaget nuvarande lösen för häradsrättens och domhavandens expeditioner skulle ersättas av stämpelavgift, som skulle sammanslås med för dylika expeditioner nu utgående stämpelavgift, samt att häradshövdingarna skulle äga åtnjuta viss procent å de medel, som inflöte för de till omförmälda expeditioner i domsagan använda stämplar. Genom en dylik anordning, vilken skulle kompletteras med viss höjning av stämpelavgifterna för domboksexpeditioner och gravationsbevis, åsyftas att bereda häradshövdingarna ett tillskott till den kontanta avlöningen, avpassat efter arbetsbördan i de särskilda domsagorna. Kostnaderna för domsagoförvaltningen, vilka kunna hänföras till följande poster, nämligen avlöning av rättsbildade biträden, avlöning av skrivbiträden och utgifter i övrigt för renskrivning, resekostnader, utgifter för skrivmaterialier samt utgifter för kanslilokaler och vad därmed äger samband (städning, uppvärmning och belysning), skulle enligt förslaget bestridas av statsmedel utom sistnämnda utgiftspost, vilken skulle åläggas tingshusbyggnadsskyldiga. I fråga om rättsbildade biträden skulle enligt förslaget i domsagorna anställas helt statsavlönade förste och andre notarier till antal, som i varje särskild domsaga kunde anses erforderligt. Renskrivningsarbetet å domsagokanslierna skulle utföras dels av fast anställda skrivbiträden — till olika antal i olika domsagor — och dels medelst anlitande av tillfällig skrivhjälp. De fasta skrivbiträdesbefattningarna skulle — åtminstone tillsvidare — icke uppföras å ordinarie stat. För betalning av övertidsarbete och skrivarbete, som utförts genom tillfällig skrivhjälp, skulle häradshövdingen äga rekvirera nödiga medel från vederbörande länsstyrelse. Utgifterna för skrivmaterialier skulle åter bestridas från expensanslag, fastställda till särskilda belopp för särskilda domsagor.

Enligt förslaget skulle slutligen häradshövdingarna bliva berättigade till ersättning för sina utgifter för samtliga tjänsteresor. De resekostnader, som enligt förslaget skulle överflyttas å statsverket, skulle vara utgifter för häradshövdingarnas och dem åtföljande rättsbildade biträdens inställelse å lagtima ting och allmänna tingssammanträden ävensom för avslutande av lagtima ting. varjämte häradshövding skulle äga uppbära dagtraktamente av statsmedel även vid inställelse å tingssammanträden med tremansnämnd.

Den ifrågasatta löneregleringen skulle enligt de sakkunnigas beräkningar komma att medföra en ökning i statsverkets årliga utgifter för rättsskipningen på landet å omkring 1,325,000 kronor för helt år räknat. Detta ökade anspråk på statskassan skulle emellertid i det närmaste komma att täckas

av den ökade årliga stämpelinkomst, som på förut nämnt sätt skulle tillföras statskassan och som torde kunna uppskattas till omkring 1,280,000 kronor.

Vid nu nämnda beräkningar har hänsyn ej tagits till de dyrtidstillägg, som skulle komma att utgå till skrivbiträdena i domsagorna. Utgifterna för sådana dyrtidstillägg torde emellertid komma att till större delen uppvägas av den minskning i dyrtidstillägg till domsagornas övriga befattningshavare, som skulle följa därav, att dessa skulle få åtnjuta dyrtidstillägg såsom befattningshavare å nyreglerade tjänster.

Gärna skulle jag hava sett, att förhållandena varit sådana, att nu ifrågavarande synnerligen viktiga löneregleringsfråga kunnat vid instundande riksdag vinna sin slutliga lösning. I trots därav, att den merkostnad för statsverket, som ett genomförande av löneregleringen i fråga skulle medföra, synes kunna begränsas till ett belopp, som måste betecknas som synnerligen litet i betraktande av de avsevärda fördelar ur flera synpunkter, som skulle vara förenade med den ifrågasatta omläggningen av hela systemet för bestridande av kostnaderna för rättsskipningens uppehållande å landsbygden, ser jag mig emellertid nödsakad att avstå från tanken att söka få denna fråga bragt inför 1923 års riksdag. Vad som tvingar mig härtill är, förutom den nuvarande statsfinansiella situationen, den omständigheten, att det från de sakkunniga väntade förslaget om ökade ekonomiska förpliktelser för de tingshusbyggnadsskyldige måste utställas till yttrande av vederbörande, innan det upptages till definitivt avgörande.

Vid bestämmandet av anslagen till justitiestaterna under rikets hovrätter har man alltså att utgå från den nuvarande ordningen på förevarande område.

Beträffande det ordinarie anslaget till justitiestaten under Svea hovrätt, varom under denna punkt närmast är fråga, har jag ej att föreslå någon ändring i dess nuvarande årliga belopp, 389,887 kronor. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till justitiestat under Svea hovrätt med .... kronor 389,887.

10. Ledamot å extra stat i Svea hovrätt.

[20.] Från och med år 1916 har i riksstaten uppförts ett extra anslag till avlönande av en extra ledamot i Svea hovrätt. Den förstärkning av hovrättens arbetskrafter, som sålunda tillförts hovrätten, har sin grund däri, att de två hovrättsledamöter, som tillika äro, den ene ordförande och den andre ledamot i krigshovrätten, måst för sin tjänstgöring därstädes i viss utsträckning befrias från det dem inom själva hovrätten åliggande arbetet, varför det, för att hovrättens arbetsprodukt icke skall minskas, blivit nödigt att upprätta en ny ledamotsbefattning i hovrätten. I brist på nödig erfarenhet ansågs det emellertid synnerligen svårt att bedöma, i vilken grad arbetet inom Svea hovrätt komme att röna inverkan av krigshovrättens förenande med densamma. På grund härav inrättades icke ett nytt ordinarie hovrättsrådsämbete, utan anslogos, som nämnt, de för denne ledamots avlönande erforderliga medlen å extra stat.

Såsom framgår av statsverkspropositionen för år 1920 (andra huvudtiteln sid. 15) har förslag under de senaste åren varit uppe att överföra ifrågavarande extra ledamotsbefattning å ordinarie stat. Detta förslag har emellertid fått förfalla med hänsyn bl. a. därtill, att man ej ansett sig kunna bedöma, huru de militära förhållandena och det militära rättegångsväsendet komme att gestalta sig i den närmaste framtiden. Nämnda skäl emot befattningens omändrande till ordinarie gör sig för närvarande så mycket mera gällande, som den kommitté, åt vilken Kungl. Maj:t den 31 augusti 1920 uppdrog att verkställa utredning, huruvida krigsdomstolarna i fredstid må kunna avskaffas, med skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 oktober 1922 avgivit sitt betänkande, i vilket kommitténs majoritet uttalar sig för en reform i nyss nämnda riktning samt därvid bl. a. hemställer om krigshovrättens avskaffande och förläggandet av de militära målen i andra instans till de allmänna hovrätterna. Såväl kommittéförslagens omfattning och genomgripande betydelse som förevarande organisationsfrågas nära samband med de reformer å den militära strafflagstiftningens område, med vilkas förberedande en annan av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté för närvarande arbetar, hindrar emellertid framläggande av proposition i ämnet för innevarande års riksdag. Man har sålunda att utgå ifrån att en vid Svea hovrätt bildad särskild avdelning kommer att fungera som krigshovrätt även under budgetåret 1923—1924.

Hovrätten har hemställt, att för ändamålet måtte för budgetåret 1923—1924 beviljas samma årliga belopp, som för tiden från och med år 1922 eller 9,540 kronor. Emellertid ingår i detta belopp även den avlöningsförhöjning, vartill vederbörande enligt gällande bestämmelser kan vara berättigad. Enligt vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln föreslå rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare, skulle emellertid nu förevarande ledamot tillkommande avlöningsförhöjning gäldas från visst under sjunde huvudtiteln uppfört förslagsanslag till dylika avlöningsförhöjningar. Nu ifrågavarande anslag kan alltså begränsas till den för adjungerad ledamot i hovrätten bestämda begynnelseavlöningen 8,580 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för avlönande av en ledamot å extra stat i Svea hovrätt för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å ..... kronor 8,580.

11. Amanuens å extra stat å krigshovrättsavdelningen i Svea hovrätt.

[21.] Vid 1915 års omorganisation av krigshovrätten ansågs den dittillsvarande sekreterartjänsten därstädes kunna såsom obehövlig indragas. De med nämnda tjänst förenade göromålen borde i stället ankomma på de Svea hovrätts tjänstemän, vilka inom hovrätten verkställde motsvarande arbete. Så länge krigshovrätten ej kunde inrymmas i samma byggnad som Svea hovrätt, måste emellertid en särskild tjänsteman finnas vid krigshovrätten för uppehållande av de dittillsvarande sekreterargöromålen. Denna befattning uppfördes på extra stat, och innehavaren tillades benämningen amanuens. Såsom arvode åt honom anvisades för ett vart av åren 1916—1918 ett be-

lopp av 3,000 kronor. För år 1919 höjdes arvodet till 3,500 kronor, och härefter har denne befattningshavares ställning än mer förbättrats därigenom, att 1919 års lagtima riksdag fattade beslut om befattningens ändrande från och med år 1920 till en extra notarietjänst med en årlig avlöning av 3,900 kronor, med vilket belopp anslag utgått även för år 1921. Med föranledande av den nya löneregleringen för bland annat hovrätterna, som trätt i kraft från och med år 1922, har anslaget från och med sistnämnda år utgått med 6,048 kronor för helt år räknat.

Beträffande krigshovrättens fortsatta verksamhet under budgetåret 1923—1924 tillåter jag mig hänvisa till vad jag yttrat vid närmast föregående punkt. Då någon anledning ej föreligger antaga, att krigshovrätten kommer att under sagda år vara inrymd i andra lokaler än de nuvarande, erfordras medel till avlönande av nu ifrågavarande befattningshavare även i den riksstat, varom nu är fråga. Svea hovrätt har i sådant avseende hemställt om beviljande av samma årliga belopp som det för tiden från och med 1922 anvisade eller 6,048 kronor. Emellertid har jag, efter samråd med krigshovrättens ordförande, kommit till den uppfattningen, att inga avgörande hinder möta mot att befattningen i sparsamhetssyfte åter omändras till en amanuensbefattning, vilken skäligen synes kunna placeras i 11 lönegraden för extra ordinarie befattningshavare med en begynnelseavlöning av 4,104 kronor.

Under hänvisning i övrigt till vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en amanuens å extra stat å krigshovrättsavdelningen i Svea hovrätt för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag å ..... kronor 4,104.

12. Expeditionsvakt å extra stat i Svea hovrätt.

[22.] Riksdagen har, efter framställningar av Kungl. Maj:t, å extra stat för ett vart av åren 1917—1922 samt halvåret den 1 januari—den 30 juni 1923 beviljat särskilda belopp till avlönande av en extra expeditionsvakt i Svea hovrätt. För tiden den 1 januari 1922—den 30 juni 1923 är detta belopp, i anslutning till den från och med år 1922 gällande nya löneregleringen för hovrätterna, bestämt till 2,364 kronor för helt år räknat.

Förevarande förstärkning av antalet expeditionsvakter i hovrätten har haft sin grund däri, att krigshovrätten ansetts hava behov av en särskild expeditionsvakt, så länge Svea hovrätt och krigshovrätten, på sätt nu är händelsen, hava skilda lokaler. Då, på sätt jag redan omnämnt vid närmast föregående punkt, anledning ej föreligger antaga, att någon förändring i detta förhållande skall inträda under den närmaste framtiden, är nu ifrågavarande anslag erforderligt även för budgetåret 1923—1924.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av en expeditionsvakt å extra stat i Svea hovrätt för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag å ..... kronor 2,364.

Göta hovrätt.

13. Göta hovrätt.

[23.] Den stat, som är fastställd att från och med år 1922 gälla för Göta hovrätt, slutar å 411,200 kronor, med vilket belopp, för helt år räknat, det ordinarie förslagsanslaget till hovrätten för närvarande utgår.

I anslagets belopp har jag ej att föreslå någon ändring. På sätt jag får tillfälle att längre fram vid punkt [28] närmare omnämna erfordras, för budgetåret 1923—1924 liksom för närvarande, utöver nu förevarande ordinarie anslag särskilda medel för tillfällig förstärkning av hovrättens arbetskrafter.

Under hänvisning i övrigt till vad chefen för finansdepartementet dels förut i dag vid behandlingen av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat om anslagens beteckning dels ock senare i dag kommer att vid behandling av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare får jag sålunda hemställa. att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för de i Göta hovrätts stat uppförda anslagen ej mindre till arvoden à 500 kronor till fyra divisionsordförande än även till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. utesluta beteckningen »förslagsanslag, högst»;

dels ock i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till Göta hovrätt med ..... kronor 411,200.

14. Justitiestat under Göta hovrätt.

[24.] Beträffande det ordinarie anslaget till justitiestat under Göta hovrätt tillåter jag mig att till en början hänvisa till vad jag förut vid punkt [19] anfört därom, att någon utsikt ej förefinnes för att spörsmålet om en definitiv lönereglering för häradshövdingarna skall kunna föreläggas innevarande års riksdag.

Beträffande anslagets belopp — för närvarande 284,513 kronor för helt år räknat — har jag ingen ändring att föreslå. Väl har jag för avsikt att längre fram efter verkställd vederbörlig utredning föreslå Kungl. Maj:t att till innevarande års riksdag avlåta proposition om Vifolka, Valkebo och Gullbergs domsagas uppdelning å två angränsande domsagor. Från vilken tid — tidigast den 1 januari 1924 — denna domsagouppdelning kommer att gälla, är emellertid ännu ovisst, och kan därför den minskning i kravet å anslaget, som uppdelningen skulle medföra, ej nu bedömas. Med hänsyn till den obetydliga inverkan på anslaget, som ett bifall till nyssnämnda proposition i allt fall skulle hava, anser jag, att med anslagets bestämmande ej behöver anstå till

dess samma proposition bliver avgjord, utan hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till justitiestat under Göta hovrätt med ..... kronor 284,513.

15. Personligt avlöningstillägg åt kontorsbiträdet i Göta hovrätt J. M. Håkansson.

[25.] Från och med år 1918 har å extra stat anvisats ett belopp av 400 kronor för år såsom personligt avlöningstillägg åt manliga kontorsbiträdet å advokatfiskalsexpeditionen i Göta hovrätt J. M. Håkansson. Lönetillägget avser att utgöra särskild ersättning med hänsyn till den mera kvalificerade arten av det arbete, som utföres av Håkansson i jämförelse med andra kontorsbiträden i hovrätten. Enligt vad som upplysts, kommer Håkansson alltjämt att sysselsättas med lika kvalificerat arbete.

På grund härav och med hänvisning till vad jag i övrigt anförde vid anmälan den 7 januari 1922 av nu ifrågavarande anslagsbehov, så vitt angick första halvåret 1923, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till personligt avlöningstillägg åt kontorsbiträdet å advokatfiskalsexpeditionen i Göta hovrätt J. M. Håkansson för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* anslag å ..... kronor 400.

Hovrätten över Skåne och Blekinge.

16. Hovrätten över Skåne och Blekinge.

[26.] Den stat, som är fastställd att från och med år 1922 gälla för hovrätten över Skåne och Blekinge, slutar å 216,000 kronor, med vilket belopp för helt år räknat, det ordinarie förslagsanslaget till hovrätten för närvarande utgår.

I anslagets belopp har jag ej att föreslå någon ändring. På sätt jag får tillfälle att längre fram vid punkt [28] närmare omnämna erfordras, för budgetåret 1923—1924 liksom för närvarande, utöver nu förevarande ordinarie anslag särskilda medel för tillfällig förstärkning av hovrättens arbetskrafter.

Under hänvisning i övrigt till vad chefen för finansdepartementet dels förut i dag vid behandlingen av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat om anslagens beteckning dels ock senare i dag kommer att vid behandlingen av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare får jag sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för de i hovrättens över Skåne och Blekinge stat uppförda anslagen ej mindre till arvode å 500 kronor till en divisionsordförande än även till avlöningar till

icke-ordinare befattningshavare m. m. utesluta beteckningen »förslagsanslag, högst»;

dels och i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till hovrätten över Skåne och Blekinge med ..... kronor 216,000.

17. Justitiestat under hovrätten över Skåne och Blekinge.

[27.] Under åberopande av vad jag förut vid punkt [19] anfört därom, att någon utsikt ej förefinnes för att frågan om en definitiv lönereglering för häradshövdingarna skall kunna underställas innevarande års riksdags prövning, samt att man således vid bestämmandet av bland annat nu ifrågavarande anslag har att utgå från den nuvarande ordningen på förevarande område, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till justitiestat under hovrätten över Skåne och Blekinge med ..... kronor 108,913.

Övriga anslag till hovrätterna.

18. Tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter.

[28.] I hovrätterna finnas för närvarande följande antal ordinarie divisioner, nämligen i Svea hovrätt åtta, i Göta hovrätt fyra och i hovrätten över Skåne och Blekinge två. Härutöver äro för närvarande verksamma vid Svea hovrätt från och med år 1921 en och sedan början av 1922 års höstsession ytterligare en extra division, vid Göta hovrätt sedan början av höstsessionen 1918 en och sedan början av höstsessionen 1922 ytterligare en extra division samt i hovrätten över Skåne och Blekinge sedan början av år 1919 en extra division.

Medel till en extra division vid en var av de tre hovrätterna hava intill utgången av 1923 års första halvår beviljats av riksdagen. Beslut om inrättandet av de från och med början av 1922 års höstsession i Svea och Göta hovrätter arbetande båda extra divisionerna fattades den 7 juli 1922 av Kungl. Maj:t.

Till grund för Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut lågo tvenne framställningar från Svea och Göta hovrätter. Häri påvisade Svea hovrätt — med anförande av statistiska siffror — att, fastän hovrätten under år 1921 avgjort flera vademål per division än under något av de föregående åren från och med år 1905 samt dessutom medhunnit ett väsentligt större antal mål av andra slag än någonsin förut, ställningen, så vitt rörde vademål, avsevärt försämrats, i det balansen vuxit med 350 mål, motsvarande ungefär det antal, som plägade årligen medhinnas av en med vademål uteslutande sysselsatt division. Enligt hovrättens mening vore det att vänta, att under år 1922 skulle till hovrätten inkomma ett ännu större antal vademål. Under sådana förhållanden vore tydligt, att de dåvarande arbetskrafterna i hovrätten ej på långt när försloge att år 1922 avgöra ett antal mål, svarande mot de inkommande, än mindre

till att minska vademålsbalansen. Det syntes hovrätten uppenbart att, om ej åtgärder i tid vidtoges i syfte att bättre än för det dåvarande avpassa förhållandet mellan arbetsmängden och den disponibla arbetspersonalen, ställningen inom kort kunde komma att bliva alldeles ohållbar.

I Göta hovrätts nyssnämnda skrivelse framhöllos liknande synpunkter som de av Svea hovrätt anförda. Med de arbetskrafter, som då stode till Göta hovrätts förfogande, vore det enligt hovrättens mening ej möjligt att bortarbeta den inom hovrätten befintliga stora arbetsbalansen av vädjade mål, vilken balans på grund av under senare tiden inträffade omständigheter hotade att än ytterligare tillväxa, därest icke åtgärder till förekommande därav bleve vidtagna.

Då dessa hovrätternas framställningar den 7 juli 1922 anmäldes i statsrådet, påvisade jag — med anförande av då tillgängliga senare statistiska siffror — att den dåvarande ställningen i Svea hovrätt måste betecknas som synnerligen bekymmersam och att även beträffande Göta hovrätt inträtt en ytterligare försämring. Jag gjorde under åberopande härav gällande, att det stode i överensstämmelse med rättsskipningens billiga krav, att åtgärder omedelbart vidtoges för möjliggörande i görligaste mån av en förbättring eller åtminstone till förekommande av en ytterligare försämring. På grund härav förordade jag, att Svea och Göta hovrätter skulle från och med höstsessionens ingång förstärkas en var med ytterligare en extra division. Till stöd härför talade, enligt vad jag då framhöll, ännu ett vägande skäl. Redan i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag hade i samband med frågan om anslag till nedre justitierevisionen framhållits, att balansen av oavgjorda mål i högsta domstolen under senare år varit i avtagande. För närvarande kunde sägas, att någon mera avsevärd balans därstädes icke förefunnes, och den möjligheten vore icke utesluten, att framdeles de förefintliga målen icke skulle visa sig tillräckliga för ett upprätthållande av arbetet efter de vid detsammas bedrivande nu tillämpade grunder. I överensstämmelse med vad i statsverkspropositionen till 1922 års riksdag anmärkts torde man emellertid med anledning härav icke i första hand böra skrida till ändring av högsta domstolens arbetsordning utan i stället söka energiskt påskynda de vädjade målens behandling i hovrätterna för de därvarande balansernas avarbetande, så att den av ökningen i antalet av hovrätterna avgjorda mål följande ökade tillströmningen av mål till högsta domstolen måtte inträffa, innan någon reduktion göres i antalet arbetsveckor i samma domstol.

Kungl. Maj:t, som, på sätt förut nämnts, beslöt upprättandet av de två nya extra divisionerna, en i en var av Svea och Göta hovrätter, bestämde därvid tillika, att de nya extra divisionerna skulle vara i verksamhet tillsvidare allenast till och med den 15 mars 1923. Tillika förordnades — i enlighet med vad i flera liknande fall förut ägt rum — att kostnaderna för dessa två divisioner under sagda tid skulle bestridas från andra huvudtitelns allmänna besparingar.

I de skrivelser, som de tre hovrätterna sedermera avlåtit till Kungl. Maj:t med förslag till anslagsäskanden till innevarande års riksdag, hava de bland annat på anförda skäl anhållit, att samtliga hos dem arbetande extra divi-

sioner måtte jämväl i fortsättningen allt intill utgången av budgetåret 1923—1924 upprätthållas samt att medel härtill måtte äskas av 1923 års riksdag.

Att alla tre hovrätterna fortfarande måste avsevärd tid framåt förstärkas med extra arbetskrafter synas mig senast tillgängliga statistiska uppgifter göra uppenbart. Någon definitiv ståndpunkt till frågan, i vilken utsträckning dylik förstärkning bör tillföras hovrätterna, kan jag dock ännu ej intaga. Jag har ansett, att vad man bör framför allt inrikta sig på är att genom vidtagande av lämpliga åtgärder söka dels av hovrätterna i deras ordinarie sammansättning utvinna en mot den årliga tillströmningen av mål svarande arbetsprodukt och dymedelst förhindra uppkomsten av nya balanser, dels i görligaste mån påskynda avarbetandet av bestående balanser med anlitande av extra arbetskrafter. I sådant syfte har jag låtit i justitiedepartementet upprätta en promemoria med förslag till vissa organisatoriska ändringar rörande hovrätterna jämte beräkningar över den tid de extra divisionerna ytterligare skola behöva vara i verksamhet för balansernas avarbetande. Över denna promemoria, som även innehåller förslag till vissa författningsändringar, ägnade att minska tillströmningen av mål till hovrätterna samt utvinna ökad arbetstid för målens föredragande till slutligt avgörande, hava yttranden från hovrätterna visserligen nyligen inkommit, och Kungl. Maj:t har redan meddelat vissa organisatoriska bestämmelser rörande hovrätterna att tillämpas från vårsessionens början för bättre utnyttjande av fiskalernas arbetskrafter till uppnående av ökad arbetsprodukt, men tiden har dock varit allt för knapp, för att jag skulle hava hunnit taga definitiv ståndpunkt till alla de spörsmål, som i promemorian och hovrätternas yttranden beröras.

Emellertid synes det uppenbart, att hovrätterna jämväl under budgetåret 1923—1924 komma att vara i behov av en tillfällig förstärkning av sina arbetskrafter motsvarande ungefär den, av vilken de för närvarande äro i åtnjutande. I hovrätten över Skåne och Blekinge synes dock den nuvarande extra divisionens verksamhet kunna begränsas till början av höstsessionen 1923 eller senast till den 1 oktober samma år, och torde denna hovrätt därefter behöva förstärkas allenast med två extra ledamöter. Med avseende å en del statistiska siffror, utvisande antalet till hovrätten inkomna och där avgjorda mål under de senaste åren ävensom där förefintliga balanser å olika slag av mål, tillåter jag mig hänvisa till den utredning i detta avseende, som kommer att senare förebringas i den proposition rörande ändring av bl. a. 27 kap. 5 § rättegångsbalken, om vars avlåtande till riksdagen jag senare kommer att framställa förslag.

Med hänsyn tagen dels till den omläggning av arbetet inom hovrätterna, som jag nyss antytt, dels ock till vad chefen för finansdepartementet senare i dag kommer att vid behandling av sjunde huvudtiteln anföra rörande sättet för bestridande av avlöningsförhöjningar för icke-ordinarie befattningshavare, torde kostnaderna för hovrätternas förstärkning enligt nyss angivna grunder med tillfälliga arbetskrafter under budgetåret 1923—1924 kunna beräknas till följande belopp, nämligen:

för Svea hovrätt	kronor	103,612
» Göta »	»	91,256
» hovrätten över Skåne och Blekinge	»	22,880
Summa	kronor	217,748

eller i runt tal 217,750 kronor.

För den händelse riksdagen vid behandling av förevarande punkt ej har något att däremot erinra, har jag för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t, att de båda extra divisioner, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 juli 1922 skola vara till och med den 15 mars 1923 inrättade vid Svea och Göta hovrätter, skola fortsätta med sin verksamhet jämväl därefter till det nya budgetårets början. Medel härtill torde fortfarande kunna bestridas från andra huvudtitelns allmänna besparingar.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag å ..... kronor 217,750.

19. Byggnadsarbeten för upprättande av en särskild hovrätt i Norrland.

[29.] Sedan riksdagen i skrivelse den 4 juni 1921 (nr 262) begärt, att Kungl. Maj:t måtte taga under omprövning frågan om inrättande av en särskild hovrätt för de fyra nordligaste länen samt, efter verkställd utredning, för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 108 1922 års riksdag viss ändring av 8 kap. 3 § rättegångsbalken m. m. Detta förslag vilade på förutsättningen, att en särskild hovrätt skulle upprättas för de fyra nordligaste länen. Propositionen blev emellertid icke av riksdagen bifallen, men anhöll riksdagen det Kungl. Maj:t måtte låta verkställa förnyad utredning angående inrättandet av en dylik hovrätt och därvid särskilt låta utföra beräkning av de kostnader för statsverket, som genom hovrättens inrättande skulle föranledas, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Utredningen i ärendet är ännu icke slutförd; och kan det därför för närvarande icke slutgiltigt bedömas, vilken anordning med hänsyn till hovrättens förläggande och beredande av lokaler för densamma må vara den lämpligaste. Särskilt kostnadsfrågan är under nuvarande statsfinansiella läge ägnad att vålla svårigheter. Närmast gäller detta de kostnader, som äro förbundna med anskaffandet av lokaler för hovrätten, vilka kostnader skulle bestridas redan under nu ifrågavarande budgetår. Den möjligheten lärer dock icke vara utesluten, att en tillfredsställande lösning därutinnan kan vinnas med en jämförelsevis liten uppoffring från statens sida. Enligt det förslag till hovrättens förläggning, som på utredningens nuvarande stadium synes mig äga de största utsikterna att kunna realiseras, skulle sagda kostnader kunna begränsas till ett belopp av 20,000 kronor. Skulle det, sedan den inom en nära framtid införväntade utredningen föreligger, befinnas, att ett gott resultat

kan stå att vinna för en dylik, jämförelsevis låg summa, är det min avsikt att hos Kungl. Maj:t hemställa, att förslag i ämnet underställes årets riksdag. Önskvärt synes fördenskull vara, att redan nu i staten beräknas ett belopp för ändamålet, och lärer detta belopp lämpligen kunna bestämmas till nyssnämnda summa, 20,000 kronor.

Jag får sålunda anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till byggnadsarbeten för inrättande av en särskild hovrätt i Norrland såsom *extra* reservationsanslag beräkna ett belopp av ..... kronor 20,000.

Krigsrätterna.

20. Civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna.

[30.] För genomförande av den nya ordning beträffande det militära rättegångsväsendet, som genom lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes infördes från och med 1916 års ingång, har riksdagen årligen beviljat — förutom erforderligt anslag till arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter m. m., till vilket anslag jag återkommer vid punkt [32] — dels på extra stat ett anslag till avlönande av civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna och dels å ordinarie stat anslag till avlönande av vissa å äldre stat kvarstående auditörer. Med avseende å de skiftande belopp, med vilka dessa anslag utgått under de gångna åren, tillåter jag mig hänvisa till vad jag den 7 januari 1922 yttrade vid anmälan av motsvarande anslagsbehov för halvåret den 1 januari—den 30 juni 1923 (bilaga till 1922 års statsverksproposition, andra huvudtiteln s. 35—38). Här må i sådant avseende endast erinras om följande.

Det extra anslaget, som för år 1920 av riksdagen bestämts till 160,000 kronor, blev sedermera, efter förslag av Kungl. Maj:t, beviljat för ett vart av åren 1921 och 1922 med ett till 150,000 kronor nedsatt belopp. För första halvåret 1923 begärde Kungl. Maj:t för ändamålet hälften av denna summa eller 75,000 kronor. Riksdagen beviljade emellertid allenast hälften av det belopp, 146,400 kronor, å vilket de avlöningsstater slutade, som Kungl. Maj:t för ett vart av åren 1921 och 1922 fastställt för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler. Slutligen må, beträffande förutnämnda ordinarie anslag till avlönande av vissa å äldre stat kvarstående auditörer, nämnas, att numera finnes allenast en dylik auditör, för vars avlönande erfordras ett årligt belopp av 4,000 kronor.

Avlöningsstaterna för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler äro ännu ej i sin helhet av Kungl. Maj:t fastställda för 1923 års förra halvår. Man torde emellertid kunna utgå ifrån, att avlöningarna samt auditörernas ersättningar för expenskostnader komma att i dessa stater uppföras med ett sammanlagt belopp av omkring 72,000 kronor. Då anslaget för samma tid är upptaget med 73,200 kronor, torde alltså å sagda anslag uppkomma ett överskott på

omkring 1,200 kronor. Detta överskott möjliggöres därigenom, att sammanslagningar av dels vissa auditörsbefattningar och dels vissa krigsfiskalsbefattningar antingen enligt beslut av Kungl. Maj:t redan genomförts eller ock väntas genomförda i början av detta år.

Den kommitté, åt vilken Kungl. Maj:t, i enlighet med riksdagens därom framställda begäran, den 31 augusti 1920 uppdrog att verkställa utredning, huruvida krigsdomstolarna i fredstid må kunna avskaffas, samt att framlägga av utredningen föranledda lagförslag, har, på sätt redan omnämnts vid punkt [20], med skrivelse den 17 oktober 1922 till Kungl. Maj:t avgivit betänkande i ämnet samt därmed slutfört sitt uppdrag. Kommitténs majoritet har, såsom där framhållits, uttalat sig för avskaffande av krigsdomstolarna i fredstid samt framlagt därav betingade förslag. Skäl, som jag vid nämnda punkt angivit, hindra emellertid framläggande av proposition i ämnet för innevarande års riksdag. Man har sålunda att utgå ifrån att nu gällande ordning kommer att tillämpas även under budgetåret 1923—1924.

Vad angår beloppet av ifrågavarande anslag, så vitt angår sistnämnda tid, har jag att föreslå en mindre sänkning av anslaget. Med hänsyn dels till nyssnämnda sammanslagningar av vissa auditörs- och krigsfiskalsbefattningar dels till den tendens till minskning av göromålen, som under senare tiden inträtt för krigsrättspersonalen, synes det mig, som om anslaget skulle kunna minskas från dess nuvarande belopp för helt år räknat 146,400 kronor med 13,400 kronor till 133,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag å ..... kronor 133,000.

21. Avlöning till å äldre stat kvarstående auditör.

[31.] Under åberopande av vad jag vid närmast föregående punkt yttrat beträffande behovet av avlöning till en å äldre stat kvarstående auditör hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* anslaget till å äldre stat kvarstående auditör med ..... kronor 4,000.

22. Arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter m. m.

[32.] Det ordinarie förslagsanslaget till arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter m. m. är i riksstaten för halvåret den 1 januari—den 30 juni 1923 upptaget med 12,500 kronor. För nu ifrågavarande budgetår torde anslaget lämpligen böra sättas till dubbla beloppet; och får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till arvoden åt civil personal vid särskilda krigsrätter m. m. med ..... kronor 25,000.

Övriga anslag för rättsskipningen.

23. Bidrag till domsagornas förvaltning.

[33.] Efter framställning av Kungl. Maj:t beviljade riksdagen å extra stat för vartdera av åren 1919 och 1920 ett anslag å 200,000 kronor till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning i huvudsaklig överensstämmelse med vissa, riksdagen delgivna grunder. Dessa grunder sammanfördes sedermera uti en särskild stadga den 20 juni 1918 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning. Med anledning av förslag i proposition nr 334 till 1920 års riksdag medgav riksdagen dels en förstärkning med 75,000 kronor av anslaget för samma år och dels en förhöjning till 440,000 kronor av anslaget för år 1921. Sagda höjning berodde på vissa ändringar beträffande avlöningarna till förste notarier i domsagorna och införande av arvode för andre notarier, höjning av vice häradshövdingarnas arvoden, upprättande av särskilda tjänster, avseende anställande av biträdande domare åt häradshövdingar i särskilt arbetstyngda domsagor, ävensom beredande av ökade avlöningsförmåner åt vissa mera kvalificerade vikarier för häradshövdingar. Såväl nämnda förändringar beträffande avlöningsförhållandena som vissa andra i omförmälda proposition anmärkta omständigheter föranledde en omarbetning av 1918 års domsagestadga; och utfärdades en ny stadga den 22 juni 1920 (Svensk författningssamling nr 343).

Nu förevarande anslag har för år 1922 utgått med samma belopp som för år 1921 eller 440,000 kronor och är för 1923 års förra halvår satt till halva denna summa eller 220,000 kronor.

Då på sätt jag vid punkt [19] närmare omnämnt, frågan om en definitiv lönereglering för häradshövdingarna och om ordnandet av en del därmed sammanhängande ekonomiska spörsmål icke kommer att föreläggas innevarande års riksdag, torde nu ifrågavarande anslag, vars belopp under senare åren synes hava väl motsvarat därå ställda anspråk, böra för budgetåret 1923—1924 äskas med samma årliga belopp som det, varmed det för närvarande utgår.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som finnas upptagna i en av Kungl. Maj:t den 22 juni 1920 utfärdad stadga i ämnet, nr 343, för budgetåret 1923—1924 anvisa ett *extra* förslagsanslag å ..... kronor 440,000.

24. Partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m.

[34.] På sätt jag redan vid punkt [19] omnämnt anser jag mig av vissa skäl förhindrad att föreslå avlåtande till innevarande års riksdag av proposition i den på dagordningen stående frågan om en definitiv löneregleringen för häradshövdingarna samt om ordnandet av en del i samband därmed stående ekonomiska spörsmål. Anslag till beredande åt häradshövdingarna av partiell

löneförbättring i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, efter vilka dessa befattningshavare varit i åtnjutande av dylik löneförbättring under de senaste åren, är alltså erforderligt jämväl för budgetåret 1923—1924. Med avseende å det belopp, varmed ett dylikt anslag kan behöva äskas, vill jag erinra om följande.

Den partiella löneförbättringen utgår med dels lönefyllnad dels resekostnadsbidrag. För bestämmande av lönefyllnadens belopp har tillämpats en fallande skala, grundad i huvudsak på storleken av häradshövdingarnas nettoinkomster från domsagan. Den första period, för vilken lönefyllnadernas och resekostnadsbidragens belopp fastställdes, omfattade åren 1920—1922. I den i ämnet avlåtna propositionen till 1920 års riksdag förutsattes, att beloppen sedermera skulle fastställas vart femte år.

Då i statsverkspropositionen till förra årets riksdag äskades medel för tilldelande åt häradshövdingarna jämväl i fortsättningen av partiell löneförbättring, gjorde jag gällande att, med hänsyn till den planerade definitiva löneregleringen för häradshövdingarna, den av mig då ifrågasatta partiella löneförbättringen borde fastställas att gälla endast 1923 års förra halvår. Det förslag jag då framställde föregicks av en utredning rörande storleken av häradshövdingarnas sportelinkomster och förvaltningsutgifter i de särskilda domsagorna under åren 1919 och 1920. På denna utredning grundade beräkningar gåvo vid handen, att den partiella löneförbättringen i samtliga domsagor, där sådan ifrågakom, skulle, om allenast statistiken för åren 1919 och 1920 lades till grund, utgå med ett sammanlagt belopp av 224,100 kronor för helt år räknat, således med betydligt lägre belopp än det, som för ändamålet beviljats för ett vart av de närmast föregående åren, eller 350,000 kronor.

I förra årets statsverksproposition ifrågasatte jag emellertid, om statistiken för åren 1919 och 1920 borde med avseende å framtida förhållanden tillmätas avgörande vitsord framför de till grund för 1920 års proposition liggande beräkningarna, vilka hänförde sig till en statistik omfattande fyra år. Härjämte syntes det med skäl kunna förmodas, att den stegring av sportelinkomsternas belopp, som i stor utsträckning kommit till synes i uppgifterna för åren 1919 och 1920, varit av mera tillfällig natur. Jag ansåg därför, att det icke skulle vara riktigt att reducera löneförbättringen i fullt så hög grad, som skulle bliva följden, om man vid densammas bestämmande uteslutande lade till grund de statistiska uppgifterna för åren 1919 och 1920. Ett riktigare resultat syntes mig därför kunna nås, om man beträffande de domsagor, där nettobehållningen under åren 1919 och 1920 visat sig hava överstigit vad som antagits i den till 1920 års riksdag avlåtna propositionen, läte lönefyllnaden minskas med allenast hälften av det belopp, vartill minskningen skulle uppgå, om uteslutande statistiken för åren 1919 och 1920 lades till grund. Enligt detta förslag skulle löneförbättringen för samtliga domsagor, där sådan borde äga rum, komma att uppgå till ett årligt belopp av 289,700 kronor. I enlighet härmed äskades av riksdagen för 1923 års förra halvår till ändamålet halva detta belopp eller i jämnt tusental 145,000 kronor.

Riksdagen beviljade emellertid i sådant avseende allenast 115,000 kronor eller något mera än det belopp, med vilket anslaget behövde utgå, om sta-

tistiken för åren 1919 och 1920 utan den av mig ifrågasatta jämkningen lades till grund för medelsbehovet. Till stöd härför anförde riksdagen, att den ej känt sig övertygad om behovet av en dylik jämkning. Den omständigheten att sportelinkomsterna under åren 1919 och 1920 uppgått till högre belopp än man vid tiden för dessa grunders utarbetande antagit, syntes icke i och för sig kunna motivera den föreslagna avvikelsen. Då härtill komme, att det endast vore fråga om att fastställa grunder för första halvåret 1923, ansåg riksdagen, att man, utan att behöva befara någon svårighet, kunde avvakta de statistiska resultaten jämväl för år 1921. Skulle i sistnämnda års statistik en avsevärd förskjutning till häradshövdingarnas nackdel kunna konstateras, erbjöde sig givetvis vid 1923 års riksdag tillfälle att för den fortsatta löneregleringen vidtaga de rättelser, vartill förhållandena kunde föranleda.

Då det nu gäller att bestämma löneförbättringens belopp för budgetåret 1923—1924, måste det givetvis framstå som önskvärt, att till grund härför lägges så omfattande och så nära i tiden liggande statistik som möjligt över häradshövdingarnas nettoinkomster av domsagorna under de senare åren. Mest i överensstämmelse med de synpunkter, riksdagen i detta avseende förra året framhöll, synes mig vara, att man bygger sina beräkningar i förevarande del icke blott på statistiken för de senare åren till och med 1921, utan att man, innan man tager definitiv ståndpunkt till löneförbättningens belopp för budgetåret 1923—1924, avvaktar statistiken även för år 1922, vilken torde kunna väntas föreligga färdig omkring den 15 februari i år. Jag anser mig alltså ej nu kunna bestämt uppgiva, med vilket belopp förevarande anslag bör äskas för nästkommande budgetår. Enligt en preliminär uppskattning torde emellertid anslaget kunna beräknas till omkring 260,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m. för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* anslag beräkna ett belopp av ..... kronor 260,000.

25. Vattendomstolarna.

[35.] Den av 1918 års lagtima riksdag antagna vattenlagen trädde i kraft med 1919 års ingång. Till bestridande av kostnaderna för uppehållande under åren 1919 och 1920 av verksamheten vid de genom denna lag upprättade vattendomstolarna har riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning på extra stat för vart och ett av sagda år beviljat ett förslagsanslag, högst, 160,000 kronor. Likaledes efter förslag av Kungl. Maj:t blev anslaget av 1920 års riksdag för år 1921 höjt till 180,000 kronor, och har detsamma för år 1922 samt första halvåret 1923 upptagits med samma belopp, för helt år räknat.

Från anslaget bestridas dels årsarvoden åt vattenrättsdomare, vattenrättsingenjörer och vattenrättssekreterare, dels gottgörelse åt vid vattendom-

stolarna anställda amanuenser, dels ock vikariatsersättning under semester för vattenrättsdomare och vattenrättssekreterare. I enlighet med vad vid tidigare prövning av nu ifrågavarande anslagsbehov förutsatts (se prop. nr 129 till 1918 års lagtima riksdag, sid. 9) hava vattenrättsdomarne, vilka hittills städse utgjorts av ordinarie innehavare av andra ämbeten, enligt Kungl. Maj:ts särskilda medgivande, uppburit, utöver dem tilldelade arvoden, viss del av de med deras ordinarie ämbeten förenade inkomster. De nuvarande fem vattenrättsdomarne, av vilka fyra äro ordinarie häradshövdingar och en ordinarie revisionssekreterare, uppbära sålunda av sina löner såsom innehavare av dessa ordinarie befattningar tillhopa 12,250 kronor för helt år räknat. En dylik anordning torde emellertid knappast stå i god överensstämmelse med den numera i regel tillämpade principen att en befattningshavare, som åtnjuter fullständig ledighet från ett ämbete för fullgörande av annat allmänt uppdrag, bör avstå samtliga sina avlöningsförmåner i den befattning, från vilken han åtnjuter ledighet, och i stället erhålla gottgörelse härför från de för uppdragets fullgörande anslagna andel. Vill man nu, såsom jag anser lämpligt, tillämpa denna princip även på nu ifrågavarande befattningshavare, måste givetvis beräknas ökat anspråk å nu förevarande anslag.

Vattenrättsdomarnes avlöningsförmåner — arvoden och för en var av dem viss behållen del av lön å ordinarie stat — uppgå för närvarande till sammanlagt 75,750 kronor för år, därvid dock den sammanlagda årliga avlöningen ej är satt fullt lika för alla vattenrättsdomare. Detta sistnämnda förhållande synes mig ej lämpligt, utan synas samtliga vattenrättsdomare böra uppbära enhetliga arvoden och dessa böra sättas till 15,000 kronor för år. Därjämte torde de belopp, som hittills avsetts till bestridande av amanuensarvoden och semestervikariat — tillhopa 24,250 kronor — kunna i besparingssyfte minskas till 15,000 kronor.

Med hänsyn till vad nu sagts och med bibehållande av övriga utgiftsposter från anslaget vid deras nuvarande uppskattade belopp skulle anslaget kunna beräknas på följande sätt:

5 vattenrättsdomare à 15,000 kronor	kronor	75,000
10 vattenrättsingenjörer à 5,000 »	»	50,000
5 vattenrättssekreterare à 8,000 »	»	40,000
Amanuensarvoden och semestervikariat	»	15,000
	Summa kronor	180,000.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av årsarvoden åt vattenrättsdomare, vattenrättsingenjörer och vattenrättssekreterare så ock av gottgörelse åt vid vattendomstolarna anställda amanuenser samt av vikariatsersättning under semester för vattenrättsdomare och vattenrättssekreterare för budgetåret 1923—1924 bevilja
ett *extra* anslag å ..... kronor 180,000.

26. Ersättning åt domare, vittnen och parter.

[36.] Ordinarie förslagsanslaget till domare, vittnen och parter, från vilket anslag bestridas en hel del utgifter av olika art, berörande domstolarnas verksamhet, blev, efter framställning i ämnet av Kungl. Maj:t, år 1918 av riksdagen höjt från dess dåvarande belopp 245,000 kronor till 300,000 kronor. Denna höjning motiverades därav, att från och med år 1919 från anslaget skulle bestridas vissa nya eller ökade utgifter, nämligen dels utbetalning efter den nya vattenlagens tillkomst, utöver föreslagna årsarvoden, av dagarvoden eller annan gottgörelse i enlighet med de grunder Kungl. Maj:t bestämde till vattenrättsingenjörer, vattenrättsnämndemän och av vattendomstolarna tillkallade sakkunniga biträden, dels den ersättning, som enligt den nya lagen om villkorlig straffdom förutsattes skola utgå till dem, som verkställde i denna lag omförmälda särskilda förundersökningar, dels ock den höjda ersättning, som enligt den år 1918 genomförda ändringen av 1 § i lagen den 4 juni 1886 angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål skulle utgå till dylika vittnen.

På framställning av Kungl. Maj:t blev anslaget år 1919 av riksdagen ytterligare höjt, nämligen till 375,000 kronor. Anledningen härtill var det ökade anspråk på anslaget, som väntades bliva en följd av den av nämnda riksdag antagna lagen om fri rättegång. Till sistnämnda belopp 375,000 kronor har anslaget därefter blivit fastställt jämväl för ett vart av åren 1921 och 1922. För första halvåret 1923 är det i riksstaten upptaget till halva denna summa eller 187,500 kronor.

I trots av de höjningar av anslaget, som, på sätt nyss nämnts, för några år sedan vidtogos, har anslaget under de senaste åren avsevärt överskridits. Utgifterna från anslaget hava — sedan därifrån avdragits vissa anslaget gottgjorda belopp — uppgått under år 1919 till nära 500,000 kronor, under år 1920 till omkring 540,000 kronor, under år 1921 till omkring 725,000 kronor samt under år 1922 intill den 1 december till omkring 609,000 kronor. Till belysande av hur olika utgiftsposter belastat anslaget kunna de största av dessa poster för år 1921 anföras. Från anslaget bestredos under sistnämnda år ersättningar till vittnen i brottmål med omkring 150,000 kronor, till domare, landsfiskaler och nämndemän för inställelse vid vissa rannsakningstillfällen m. m. med omkring 145,000 kronor och till rättegångsbiträden åt häktade med nära 130,000 kronor, kostnader, vilka enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av allmänna medel, med något mer än 100,000 kronor, ersättningar till dem, som enligt lagen om villkorlig straffdom verkställa särskilda förundersökningar, med nära 100,000 kronor samt vissa ersättningar åt vattenrättsingenjörer och vattenrättsnämndemän samt av vattendomstolarna tillkallade sakkunniga biträden med omkring 33,000 kronor.

Av det anförda framgår, att anslaget för närvarande är alltför snävt tilltaget. För undvikande därav, att anslaget år efter år avsevärt överskrides, torde en väsentlig höjning av detsamma vara erforderlig. Denna höjning lärer, med de anförda siffrorna som utgångspunkt, icke lämpligen kunna bliva mindre än från det nuvarande årliga beloppet 375,000 kronor med 175,000 kronor till 550,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter med ..... kronor 550,000.

27. Övervakning av villkorligt dömda.

[37.] I den lag angående villkorlig straffdom, som trädde i kraft med 1919 års ingång, stadgas, att den villkorligt dömde skall under viss tid, ett år vid bötesdom och eljest tre år, stå under övervakning, där ej av särskilda skäl kan antagas, att han skall därförutan rättas. Övervakningen skall enligt lagen utövas av en därtill av domstolen förordnad person (övervakare), som skall hava tillsyn över hans uppförande och söka befordra vad som kan lända till hans rättelse. Dylika övervakare äro berättigade till ersättning av statsmedel för övervakningen enligt grunder bestämda av Kungl. Maj:t. De för närvarande i berörda avseende gällande bestämmelser äro intagna i kungörelsen den 23 december 1918, nr 1012. Enligt dessa bestämmelser är övervakaren berättigad att åtnjuta en ersättning av tolv kronor för den första månaden, som den dömde står under övervakning, samt tre kronor för var och en av de följande månaderna ävensom att erhålla gottgörelse för resekostnader enligt femte klassen i gällande resereglemente.

Till bestridande av kostnaderna för övervakning av villkorligt dömda har å extra stat för ett vart av åren 1919—1922 beviljats ett förslagsanslag å resp. 25,000, 50,000, 50,000 och 25,000 kronor. För första halvåret 1923 är samma anslag satt till allenast 7,500 kronor.

Av de för ändamålet anvisade anslagen hava disponerats under år 1919 omkring 1,150 kronor, under år 1920 omkring 3,200 kronor, under år 1921 omkring 4,800 kronor och under år 1922 intill den 1 december omkring 29,300 kronor.

Då här är fråga om ett rättsinstitut, som under senaste tiden kommit till allt mer ökad användning, torde, med särskild hänsyn till de utbetalningar, som under det sist förflutna kalenderåret skett från anslaget, detta icke böra fastställas till lägre belopp för helt år räknat än det, varmed det utgick för år 1922, eller 25,000 kronor.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för övervakning av villkorligt dömda för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* förslagsanslag å ..... kronor 25,000.

Rättshjälp m. m. åt vissa nyttjanderättshavare.

Av 1918 års riksdag antogs lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. För bestridande av kostnader för de av nämnda lag föranledda lantmäteriförrättningar samt övriga med områdes inlösen förbundna utgifter ävensom till beredande av erforderligt biträde åt nyttjanderättshavare i ärenden angående sådan inlösen

har av riksdagen anvisats å tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag å 5,000 kronor samt å extra stat för vart och ett av åren 1919 och 1920 ett förslagsanslag å 10,000 kronor, allt att utbetalas enligt vissa av riksdagen godkända grunder.

Efter förslag av Kungl. Maj:t har sedermera 1920 års riksdag antagit en ny lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, innefattande ökat tillämplighetsområde för den ifrågavarande lagstiftningen. I anslutning till denna nya, den 26 mars 1920 utfärdade lag har Kungl. Maj:t i kungörelse samma dag, nr 133, meddelat bestämmelser angående grunderna för bidragens utbetalande.

1921 års riksdag anvisade till bidrag, varom nu är fråga, för år 1922 ett förslagsanslag å 10,000 kronor, och 1922 års riksdag har, med hänsyn till den mindre utsträckning, vari anslaget anlitats, nedsatt beloppet och för första halvåret 1923 anvisat ett förslagsanslag å 2,500 kronor.

Sedan 1922 års riksdag antagit lag om ändrad lydelse av 1 § i förenämnda lag den 26 mars 1920 samt Kungl. Maj:t den 15 juni 1922 (nr 268) utfärdat den sålunda av riksdagen antagna lagen, har Kungl. Maj:t den 14 juli 1922 anbefallt lantmäteristyrelsen att inkomma med förslag till de ändringar i förenämnda kungörelse den 26 mars 1920, vilka med föranledande av berörda lag den 15 juni 1922 eller eljest kunde vara påkallade.

Den 8 december 1922 har lantmäteristyrelsen avgivit underdånigt utlåtande ej mindre i anledning av nyssberörda befallning än även över kolonisationskommitténs förslag till ändrade bestämmelser om statsbidrag vid lantmäteriförrättningar och den av riksdagen i skrivelsen nr 321 år 1920 till Kungl. Maj:t hänskjutna frågan om ytterligare lättnader i lantmäterikostnader för obemedlade och mindre bemedlade sakägare m. m. Härvid har styrelsen hemställt, bland annat, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att, med uteslutande av såväl det under andra huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rättshjälp m. m. åt vissa nyttjanderättshavare som de under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslagen till bidrag till dels jordavsöndringar och ägostyckningar dels skiften och hemmansklyvningar, under nionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag till belopp av 190,000 kronor till bidrag till lantmäteriförrättningar att användas enligt i styrelsens skrivelse närmare angivna grunder.

Då, enligt vad jag inhämtat, chefen för jordbruksdepartementet senare i dag kommer att göra framställning om beräkning under nionde huvudtiteln i riksstaten av anslagsbelopp, avseende jämväl nu ifrågavarande rättshjälp m. m. åt vissa nyttjanderättshavare, har jag ej att i förevarande ämne nu göra någon framställning.

28. Understöd till offentliga rättshjälpsanstalter.

[38.] Under de senare åren har av riksdagen beviljats anslag till bestridande av understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter. Av 1922 års riksdag beviljades för ändamålet dels å tilläggsstat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, å 25,000 kronor till förstärkning av det för sagda år beviljade anslaget 25,000 kronor dels ock å extra stat för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 ett förslagsanslag av 75,000 kronor.

I samband med sitt beslut härom har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte verkställa undersökning, huruvida icke genom ändring av de i Kungl. Maj:ts kungörelse den 12 september 1919 angivna grunder för erhållande av statsunderstöd till offentliga rättshjälpsanstalter eller eljest begränsning av kostnaderna härför må kunna komma till stånd.

För nämnda utredning synes önskvärt att äga kännedom om de i verksamhet varande rättshjälpsanstalternas ekonomiska förhållanden jämväl under år 1922. Då upplysning härom ej kan erhållas förr än någon tid efter årsskiftet, kan utredningen ej förr än vid sagda tid slutföras.

Framställning till riksdagen om anslag för ifrågavarande ändamål bör med hänsyn härtill tillsvidare anstå och för närvarande hos riksdagen allenast ske anmälan om dylikt anslag. I sådant hänseende synes tillsvidare böra upptagas det för närvarande i staten uppförda beloppet eller 75,000 kronor för år.

Jag får sålunda nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter för budgetåret 1923—1924 såsom *extra* förslagsanslag beräkna ett belopp av ..... kronor 75,000.

29. Medikolegala besiktningar.

[39.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till medikolegala besiktningar med ..... kronor 16,200.

30. Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för frångångna bötesandelar.

[40.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar med ..... kronor 26,900.

31. Understöd för "Nytt juridiskt arkiv".

[41.] Sedan ett flertal år tillbaka har, på framställning av Kungl. Maj:t, riksdagen anvisat medel såsom bidrag till utgivande av tidskriften »Nytt juridiskt arkiv». Denna tidskrift, vars utgivande aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner åtagit sig, är uppdelad på två avdelningar, nämligen »Nytt juridiskt arkiv. Avd. I. Tidskrift för lagskipning» och »Nytt juridiskt arkiv. Avd. II. Tidskrift för lagstiftning m. m.».

Det belopp, varmed anslaget senast — för ett vart av åren 1921 och 1922 — utgått, har utgjort 8,000 kronor. I riksstaten för 1923 års första halvår är ej upptaget något anslag för nu förevarande ändamål. Anledningen härtill är den, att med utbetalning av de medel, som under år 1923 böra i nu förevarande avseende gäldas, ansetts kunna utan större olägenhet anstå till sådan

tid under sagda år, att prövningen av anslagets belopp kunde hänskjutas till 1923 års riksdag (se härom förra årets statsverksproposition, andra huvudtiteln sid. 99).

Vid beviljande av anslag för ifrågavarande ändamål har riksdagen sedan flera år tillbaka förutsatt, att Kungl. Maj:t komme att för anslagets utbetalande såsom villkor föreskriva, att utgivaren skulle vara underkastad en viss begränsning vid bestämmande av det pris, som allmänheten skulle hava att betala för tidskriften. Riksdagen har sålunda uttalat med avseende å årgångarna 1912—1917, att prenumerationspriset icke borde överstiga avgiften för år 1911, och beträffande senare år från och med 1918, att det ej borde ökas utöver det belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt fastställa.

Beträffande 1911 års pris samt prisen för årgångarna 1918—1920 torde det tillåtas mig att hänvisa till en tablå, intagen å sid. 55 i 1921 års statsverksproposition. För årgångarna 1921—1923 hava prisen av Kungl. Maj:t bestämts till följande belopp:

	1921	1922	1923
för avd. I vid postabonnemang	26	24	20
» prenumeration i bokhandeln	32	28	24
» » II » postabonnemang	15	12	10
» prenumeration i bokhandeln	18	14	12

Att en tidskrift sådan som »Nytt juridiskt arkiv» med dess stora betydelse för rättsskipningen och domareutbildningen fortfarande bör vinna understöd från det allmännas sida synes mig ej böra vara föremål för delade meningar. Någon anledning föreligger ej att sätta det understöd, varom nu är fråga, till annat belopp än det å 8,000 kronor, med vilket det under senare åren utgått.

För utbetalande av de medel, som må för budgetåret 1923—1924 bliva av riksdagen anslagna för nu ifrågavarande ändamål, torde Kungl. Maj:t böra, i överensstämmelse med vad som skett i fråga om de för de senaste åren för samma ändamål beviljade anslagen, stadga det villkor, att prenumerationspriset för tidskriften för år 1924 ej får sättas högre än till det belopp, som Kungl. Maj:t kan med hänsyn till rådande förhållanden finna skäligt fastställa.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd för fortsatt utgivande av »Nytt juridiskt arkiv Avd. I. Tidskrift för lagskipning» och »Nytt juridiskt arkiv. Avd. II. Tidskrift för lagstiftning m. m.» för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* anslag å ..... kronor 8,000.

32. Regeringsrättens årsbok.

[42.] Sedan ett flertal år tillbaka har i riksstaten varit på extra stat uppfört ett förslagsanslag till bestridande av kostnaderna för utgivandet av regeringsrättens årsbok. Under senare år till och med 1922 har detsamma utgått med 12,000 kronor. I riksstaten för 1923 års förra halvår är ej upptaget något anslag för nu förevarande ändamål. Anledningen härtill är

densamma, som vid närmast föregående punkt anförts beträffande motsvarande förhållande rörande där ifrågavarande anslag.

Enligt inhämtad uppgift från den firma, Aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner, vilken enligt kontrakt åtagit sig utgivandet av nu förevarande årsbok, hava kostnaderna för 1921 års årgång belöpt sig till 26,941 kronor 65 öre. Med det anslag, om vars äskande nu är fråga, skulle bestridas kostnaderna för 1922 års årgång, vilken väntas bliva färdigtryckt omkring den 1 maj 1923. Enligt bolagets beräkningar skulle de sammanlagda kostnaderna för staten för denna årgång belöpa sig till något över 19,000 kronor. Anslaget i fråga synes mig därför böra äskas med sistnämnda belopp.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för utgivandet av regeringsrättens årsbok för budgetåret 1923—1924 bevilja ett *extra* förslagsanslag å ..... kronor 19,000.

E. Fångvården.

Under de senaste åren har fångantalet i rikets straffanstalter, som före kristiden i allmänhet plägat hålla sig omkring 2,000 à 2,100, undergått ganska starka förskjutningar. Till belysande härav meddelas följande tablå:

Tidpunkt	1916 31/12	1917 31/12	1918 1/10	1918 31/12	1919 31/12	1920 31/12	1921 31/12	1922 1/4	1922 1/7	1922 1/10	1922 1/12
Antal fångar	2,243	2,756	4,400	3,996	2,393	2,004	1,992	1,917	1,740	1,680	1,840

Av denna tablå framgår, att fångantalet, som i slutet av år 1916 uppgått till omkring 2,250 och i slutet av år 1917 till omkring 2,750, den 1 oktober 1918, då höjdpunkten nåddes, sprungit upp till 4,400. Därefter inträdde under år 1919 en successiv nedgång från omkring 4,000 vid årets början till omkring 2,400 vid dess slut. Under åren 1920 och 1921 var fångantalet jämförligt med det, som i regel var rådande före kristiden. Vid slutet av vart och ett av dessa år uppgick sålunda fångantalet till omkring 2,000. Under år 1922 nedgick fångantalet ytterligare successivt, så att det den 1 oktober det året var allenast 1,680. Under senare delen av år 1922 har fångantalet åter stigit och utgjorde den 1 sistlidna december 1,840.

De provisoriska straffanstalter, som under kristiden måste anordnas, hava efter hand åter kunnat nedläggas. För fyllande av möjligen ånyo uppkommande större behov av fängelseutrymme disponerar fångvården emellertid fortfarande två reservfängelser, nämligen förra centralfängelset i Norrköping och Fårösunds förutvarande fästning på Gottland. Denna sistnämnda har överlämnats till fångvårdsstyrelsens disposition, därvid för dess apterande för fångvårdsändamål medel beviljats av 1919 års lagtima riksdag. Några mera omfattande arbeten i dylikt syfte hava emellertid ännu icke utförts.

Beträffande de åtgärder till fångvårdsanstalternas centralisering, som under de senaste åren vidtagits, är att märka följande. Tre kronohäkten hava helt indragits, nämligen det i Pajala under år 1915, det i Svanesund under år 1916 och det i Landskrona under år 1919. Under år 1920 har dels centralfängelset i Norrköping nedlagts som centralfängelse — endast kronohäktesavdelningen där har bibehållits — dels ock det i det gamla slottsfängelset i Malmö provisoriskt inredda centralfängelset helt och hållet indragits. Under år 1921 följde därefter indragningen av centralfängelset i Karlskrona. Ytterligare åtgärder i centraliseringssyfte hava vidtagits under år 1922. Sålunda hava straffängelserna i Jönköping och Västerås, som förut varit s. k. yrkesfängelser, omlagts till att huvudsakligen tjäna allenast såsom rannsaknings- och bötesfängelser för fångar från orten. Likaså hava kronohäktena i Norrtälje, Karlshamn, Ängelholm, Halmstad, Varberg och Haparanda genom straffarbetsfångarnas och de till urbota fängelse dömdas bortflyttning reducerats till allenast rannsaknings- och bötesfängelser. Slutligen kan i detta sammanhang nämnas, att straffängelset i Linköping omlagts från ungdomsfängelse till vanlig straffanstalt samt att planer äro å bane att till kronohäktesavdelningen vid straffängelset å Långholmen förlägga nuvarande straffängelset å Östermalm i Stockholm, varigenom skulle möjliggöras även sistnämnda fängelses nedläggande samt fängelseområdets försäljande eller apterande för annat statens ändamål.

Antalet befattningshavare i fångvården, anställda i bevakningstjänst och yrkesdrift, framgår av följande tablå:

År	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Manliga	421	451	558	577	565	566	546
Kvinnliga	61	59	69	67	64	64	61
Summa	482	510	627	644	629	630	607

Av denna tablå framgår, att under tiden från år 1916 till och med år 1919 ägt rum en stark ökning av ifrågavarande befattningshavares antal, nämligen från 482 till 644. Ökningen var en nödvändig följd av fångantalets starka tillväxt under dessa år, som å sin sida föranledde dels upprättandet av tre tillfälliga centralfängelser — i Karlskrona, i Norrköping och i Malmö — krävande tillhopa omkring 100 bevakningsmän och yrkesledare, dels stark överbeläggning av övriga anstalter jämte väsentligen ökat antal fångtransporter för fångarnas fördelning mellan uppkommande lediga utrymmen. Då från och med år 1920 en alltjämt fortgående nedgång i fångantalet konstaterades, vidtogs, på sätt redan nämnts, en avveckling av de provisoriska centralfängelserna. Att befattningshavarnas antal ej kunnat, trots den sålunda inträdda nedgången i fångantalet, nedbringas i större mån än tablån utvisar har, enligt vad jag inhämtat av chefen för fångvårdsstyrelsen, haft sin grund dels däri, att friluftsarbete i utsträckt grad anordnats för fångar vid centralfängelset i Mariestad och straffängelset i Uppsala ävensom upptagits vid fångkolonien å Singeshult samt en särskild sinnessjukavdelning

anordnats å Långholmen, dels i det ökade krav på individuell fångbehandling och på fångarnas användande i gemensamhetsarbete, som blev en följd av 1921 års ändring i verkställighetslagen, dels ock slutligen däri att, som en konsekvens av arbetstidslagen, befattningshavarnas arbetstid nedbringats från omkring 70 timmar i veckan till 56 för tjänstemän i bevakning och 54 för yrkesledare eller med omkring 20 procent. Att märka är dessutom i detta sammanhang, att en nedgång i fångantalet ej i och för sig möjliggör en omedelbar proportionerlig inskränkning i tjänstemannaantalet. Skötseln av ett fängelse av given art kräver nämligen ett konstant antal befattningshavare, vilket väl behöver ökas vid osedvanlig tillväxt i beläggningen men ej kan — åtminstone i någon nämnvärd mån — minskas vid osedvanligt lågt fångantal. För en sådan minskning fordras en omläggning av fängelsets uppgift. Att en dylik omläggning även i ganska stor utsträckning ägt rum under de senaste åren framgår av vad jag nyss nämnt. Nämnas kan slutligen, att fångvårdsstyrelsen under loppet av sistförflutna år, med utsättande för vederbörande av skälig uppsägningstid, uppsagt all bevakningspersonal å extra stat till den 1 innevarande månad. Genom denna åtgärd har styrelsen åsyftat att erhålla fria händer att genomföra den ytterligare reduktion av bevakningspersonalen, som kan befinnas möjlig.

Innan jag övergår till behandling av fångvårdens särskilda anslag, vill jag omnämna, att de s. k. fångvårdssakkunniga, vilka fått i uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i syfte att erhålla en bestämd plan för fångvårdsväsendets ordnande för framtiden ävensom behandla en del därmed sammanhängande fångvårdsspörsmål, av skilda anledningar icke under år 1922 upptagit sitt utredningsarbete i annan mån än att de sakkunnigas sekreterare under tiden januari—mars i hemorten fortsatt och i det närmaste slutfört det av honom tidigare påbörjade arbetet med utarbetande av en redogörelse för fångvårdsväsendets utveckling och organisation i vissa främmande länder. Den 24 november 1922 har Kungl. Maj:t förordnat, att de sakkunnigas utredningsarbete skall från och med den 1 januari 1923 vila och därefter icke upptagas utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande.

1. Anslag till fångvården.

[43.] För fångvården gäller från och med den 1 januari 1923 följande ordinarie stat, därvid beloppen upptagits för helt år räknat:

A. Avlöningsstat.

Fångvårdsstyrelsen.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	167,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	5,000
Arvoden å 2,000 kronor till två fullmäktige, förslagsanslag, högst	»	4,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag, högst	»	22,000